

Sárospatak Város Polgármesterétől

3950 Sárospatak, Kossuth u. 44.
Tel.: 47/513-240 Fax: 47/311-404
E-mail: sarospatak@sarospatak.hu

ELŐTERJESZTÉS

- A Képviselő-testületnek -

A városfejlesztési koncepció jóváhagyására

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban: Étv.) 2. §-a alapján önkormányzatunk kötelezettsége, hogy a város fejlesztését a képviselőtestület által jóváhagyott, a helyben élők véleményének figyelembevételével készült településfejlesztési koncepció alapján szervezze.

Településfejlesztési koncepció: „a fejlesztés összehangolt megvalósulását biztosító és a településrendezést is megalapozó, a település közigazgatási területére kiterjedő önkormányzati településfejlesztési döntéseket rendszerbe foglaló, önkormányzati határozattal elfogadott dokumentum, amely a település jövőbeni kialakítását tartalmazza. A fejlesztési koncepció elsősorban településpolitikai dokumentum, amelynek kidolgozásában a természeti-művi adottságok mellett a társadalmi, a gazdasági, a környezeti szempontoknak és az ezeket biztosító intézményi rendszernek van döntő szerepe.”

A képviselőtestület döntött arról, hogy 2010-ben elindítja a városrendezési terv felülvizsgálatát, amellyel évtizedes lemaradást kell pótolnunk. A városrendezési terv felülvizsgálatának elengedhetetlen feltétele a településfejlesztési – Sárospatak város esetében városfejlesztési - koncepció elfogadása.

Az Étv. a helyi önkormányzatok építésügyi feladatai között külön nevesíti a településrendezéssel (városrendezéssel) kapcsolatos feladatokat:

„7. § (1) A településrendezés célja a települések terület-felhasználásának és infrastruktúra-hálózatának kialakítása, az építés helyi rendjének szabályozása, a környezet természeti, táji és épített értékeinek fejlesztése és védelme, továbbá az országos, a térségi, a települési és a jogos magánérdekek összhangjának megteremtése, az érdekütközések feloldásának biztosítása, valamint az erőforrások kíméletes hasznosításának elősegítése.

(3) A településrendezés eszközei:

a) a településfejlesztési koncepció, amelyet a települési önkormányzat képviselő-testülete határozattal állapít meg (2. § 27. pont);...

(4) Az integrált településfejlesztési stratégia városok és több település közös tervezése esetén a településfejlesztési koncepció kötelező önálló munkarésze.”

Így Sárospatak esetében az integrált városfejlesztési stratégia (IVS) elfogadása alapfeltétele az Észak-Magyarországi Operatív Program „Településfejlesztés a komplex programmal segített leghátrányosabb helyzetű kistérségekben” elnevezésű program keretében megfogalmazott fejlesztéseink pályázatának. Ebben a projektben foglalmaztuk meg az új piac létesítését, a régi piac területének és környezetének rehabilitációját, egyéb közterületek, parkolók, illetve használaton kívüli önkormányzati tulajdonú ingatlanok fejlesztését.

Sárospatak Város képviselő-testületének döntése alapján a városfejlesztési koncepció, illetve a középtávú tevékenységeket is megfogalmazó IVS elkészítése a Vital Pro Vezetési Tanácsadó és Szolgáltató Kft. szakmai együttműködésével történt. A városfejlesztési koncepció, illetve a városfejlesztési stratégiának megfelelő kiegészítő dokumentum elkészült, amellyel kapcsolatban a lakosság, a vállalkozások és civil szervezetek megkeresése megtörtént. Vélemények, javaslatok megfogalmazására közelmúltban, 2010. június 17-én az Újbástya Rendezvénycentrumban megtartott lakossági fórumon biztosított lehetőséget az Önkormányzat, illetőleg a sarospatak@sarospatak.hu email címen keresztül.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy a város honlapján közzétett városfejlesztési koncepciót a fenti szöveges előterjesztés alapján szíveskedjen megvitatni, és a mellékelt határozati javaslatban foglaltak szerint elfogadni.

Sárospatak, 2010. június 21.

Tisztelettel:

Dr. Hörcsik Richárd
polgármester

SÁROSPATAK VÁROS KÉPVISELŐ-TESTÜLETE

/2010. (VI. 25.) KT. számú

h a t á r o z a t a

A városfejlesztési koncepció jóváhagyására

A Képviselő-testület a tárgybani előterjesztést megtárgyalta, és a határozat mellékletét képező Városfejlesztési Koncepciót elfogadja.

Felelős: polgármester

Határidő: azonnal

K.m.f.

Dr. Szabó Rita s.k.
aljegyző

Dr. Hörcsik Richárd s.k.
polgármester

A kivonat hitelül:

SÁROSPATAK

VÁROSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

TERVEZET

SÁROSPATAK

VÁROSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

Sárospatak Város Önkormányzata
3950 Sárospatak, Kossuth utca 44

2010. május

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	6
ELŐKÉSZÍTŐ SZAKASZ.....	8
I. VÁROS FEJLESZTÉSÉRE HATÓ KÜLSŐ TÉNYEZŐK.....	8
I.1. Településhálózati összefüggések.....	8
I.1.1.A város térségi szerepe.....	8
I.1.2.A város közvetlen vonzáskörzetébe tartozó települések közötti kapcsolatok.....	8
I.2. A városfejlesztés lehetőségeit, illetve korlátait meghatározó dokumentumok.....	10
I.2.1.Országos területfejlesztési koncepcióhoz való illeszkedés.....	10
I.2.2.Területi fejlesztési tervdokumentumokkal (stratégiákkal, koncepciókkal) való összhang.....	11
I.2.3.Az önkormányzat ágazati, vagy tematikus stratégiáival való összhang.....	20
I.2.4.Jogszabályi feltételek és követelmények.....	23
II. VÁROSI SZINTŰ HELYZETELEMZÉS, BELSŐ TÉNYEZŐK.....	25
II.1. Társadalom.....	25
II.1.1.Népesség, demográfia.....	25
II.1.2.Munkanélküliség.....	26
II.1.3.Foglalkoztatottság.....	29
II.1.4.Képzettség.....	30
II.1.5.Egészségi állapot.....	30
II.1.6.Jövedelmi és szociális helyzet.....	31
II.1.7.A város lakásállománya.....	33
II.1.8.Társadalmi önszerveződések, civil szféra.....	33
II.2. Humán, közigazgatási közszolgáltatások.....	33
II.2.1.Oktatás.....	33
II.2.2.Egészségügy.....	36
II.2.3.Szociális ellátás.....	37
II.2.4.Sport, szabadidő, közművelődés.....	39
II.2.5.Intézményi ellátottság, közigazgatás.....	39
II.3. Gazdaság.....	41
II.3.1.A város gazdasági szerkezete.....	41
II.3.2.Mezőgazdaság.....	42
II.3.3.Ipar.....	43
II.3.4.Telephely kínálat.....	43
II.3.5.Kiskereskedelem, szolgáltatások.....	44
II.3.6.Turizmus.....	45
II.4. A város elérhetősége, meghatározó közlekedés-szerkezeti elemek.....	50
II.5. Sárospatak környezeti állapota.....	52
II.5.1.A természeti környezet állapota.....	52
II.6. Környezetalakítás, környezetvédelem.....	53
Talajadottságok.....	53
Felszíni és felszín alatti vizek.....	54
Zaj, rezgés és levegőtminőség védelem.....	55

II.7. Településszerkezet, épített környezet.....	55
II.7.1.A város szerkezetét meghatározó történeti tényezők.....	55
II.7.2.A város szerkezetét meghatározó morfológiai tényezők.....	56
II.7.3.Településszerkezeti adottságok, védett területek.....	57
II.8.Anyagi közszolgáltatások és városüzemeltetés.....	59
II.8.1.Környezeti infrastruktúra.....	59
II.8.2.Közlekedési infrastruktúra.....	63
II.8.3.Információs társadalom.....	64
III. VÁROSRESZEEK ELEMZÉSE.....	66
III.1.Városmközpont.....	68
III.2.Északi városrész és Végardó.....	70
III.3.Kispatak.....	72
III.4.Déli városrész.....	74
III.5.Újtelep és ipartelep.....	76
III.6.Egyéb belterületek, illetve külterületek.....	77
III.7.Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása és helyzetértékelése.....	78
III.7.1.2001-es adatok alapján megjelölt szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek	78
III.7.2.2001 óta történt változások szegregáció tekintetében.....	80
III.7.3.Tompa M. u. – Kazinczy F. út – Táncsics M. u. – József A. u. terület helyzetelemzése.....	80
III.7.4.Nyíri u. - településhatár - Dorkói út - Dózsa Gy. u. - Szombathy J. u. terület helyzetelemzése.....	82
IV.A VÁROSFEJLESZTÉS AKTUÁLIS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE. .85	
IV.1.A városfejlesztés aktuális pénzügyi forrásai.....	85
IV.1.1.Korábbi időszakban megvalósult és folyamatban lévő jelentősebb fejlesztések.....	85
IV.2.A városfejlesztés aktuális intézményrendszere;.....	89
V.A HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA, ÉRTÉKELÉS.....	90
JAVASLATTEVŐ SZAKASZ.....	93
VI. JÖVŐKÉP.....	93
VII. FEJLESZTÉSI CÉLOK A VÁROSRA ÉS A VÁROSRESZEREKRE.....	95
VII.1. Városi szintű fejlesztési célok.....	95
VII.2. Városrészi célok, főbb beavatkozások.....	118
VII.3. A fenntartható környezeti fejlődés programja (fejlesztések várható környezeti hatásai).....	123
VII.3.1.Közlekedés.....	123
VII.3.2.Környezeti minőség.....	123
VII.3.3.Területhasználat.....	124
VII.3.4.Zöldfelület-gazdálkodás.....	124
VII.3.5.Városfejlesztés, rehabilitáció.....	124

VIII.A VÁROSFEJLESZTÉSI CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES FELTÉTELEK MEGHATÁROZÁSA.....	126
VIII.1.A városfejlesztés számára igénybe vehető források lehetőségeinek feltárása.....	126
VIII.2.Az intézményrendszer fejlesztésének elvei és fő irányai.....	126
VIII.3.A külső környezet tervezetthez képest eltérő alakulásából származó kockázatok és azok stratégiai szintű kezelésének lehetséges módjai.....	127
VIII.4.A vállalkozások, szervezetek és a lakosság bevonásának lehetőségei.....	129

BEVEZETÉS

Sárospatak településrendezési tervének teljes körű felülvizsgálata és a kapcsolódó digitalizálás igénye miatt szükségessé vált a város településfejlesztési koncepciójának előkészítése. Ahhoz, hogy a rendezési terv felülvizsgálata elinduljon, annak megalapozásához az önkormányzatnak el kell fogadnia a városfejlesztési koncepciót. A városfejlesztési koncepció hosszú távon, mintegy 15 éves távlatban fogalmazza meg a város fejlesztési céljait, irányait. A koncepció szerkezetében igyekszik megfelelni azon tartalmi követelményeknek, melyek jogszabályi tervezete napjainkban már ismert.

A városfejlesztési koncepciót egészíti ki az Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS), mely középtávra (7-10 éves időtávon) fogalmazza meg a városban tervezett jelentősebb beruházásokat, illetve akcióterületi fejlesztéseket. Az IVS elkészítése feltétele annak, hogy Sárospatak Város Önkormányzata le tudja hívni a leghátrányosabb helyzetű kistérségek programjában (LHH) elnyert un. funkcióbővítő városfejlesztési célú 320 Mft támogatást. A támogatásból a tervek szerint az alábbi beruházások valósulhatnak meg 2011-re:

- Új piaccsarnok építése, volt piacterület rehabilitációja, parkolók építés
- II. Rákóczi F iskola mellett parkoló és buszmegálló építése Erdélyi szakaszon
- A régi piacot megközelítő utca burkolatának korszerűsítése - Madách u. régi piac előtti rövid szakasz
- Integrált Községi Szolgáltató Központhoz (volt járásbíróház épülete) parkolók építése, Eötvös utca szakasz átépítése
- Önkormányzati társaságok irodaházának kialakítása a volt ÁFÉSZ irodaépületben (Erdélyi János utca)
- Tudatos termesztés, tudatos fogyasztás ismeretterjesztés, valamint városmarketing program.

A koncepció részletesen áttekinti a város társadalmi-gazdasági-környezeti helyzetét, számba veszi a fejlesztést befolyásoló hatályos dokumentumokat (kiemelten a város stratégiai és operatív programját, valamint a területi léptékű rendezési terveket), jogszabályokat és mindezek alapján javaslatot tesz a városi léptékű és a városrészenként bemutatott fejlesztési célokra, jelentősebb beruházásokra.

A koncepció az alábbi rövid jövőképet fogalmazza meg:

„Kulturális, szellemi örökség és természeti értékek megőrzése, fenntartható magas életminőséget nyújtó kisvárosias lakó-, és üdülőkörnyezet megteremtése.”

A városi szintű fejlesztési célok közvetkezők:

1. Gazdaságfejlesztés: befektetés-ösztönzés, vállalkozások versenyképességének javítása, munkahelyteremtés, szakoktatás-felnőttképzés folyamatos megújítása és a belső egyéni-közösségi fogyasztás ösztönzése
2. Turizmus fejlesztése: látogatók-vendégéjszakák számának növelése, a turisztikai szezon meghosszabbítása, a turizmusból származó jövedelem növelése

3. Életesélyek javítása és társadalmi felzárkóztatás a közszolgáltatások esélyegyenlőséget biztosító magas színvonalú ellátásával
4. Települési infrastruktúra fejlesztése, környezetvédelem: magasabb színvonalú, közüzemi, környezeti szempontból biztonságos lakókörnyezet megteremtése, energiahatékonyság és újrahasznosítás, valamint a kulturális örökség, természeti, táji értékek megóvása

A fejlesztéseket a gazdasági-társadalmi-környezeti fenntarthatóság figyelembe vételével kell megvalósítani.

Kérjük, hogy jelen dokumentum alapján fogalmazza meg véleményét, javaslatait, hogy mely fejlesztési célok, beruházások, egyéb projektek megvalósítását tartja ön fontosnak a jövőben Sárospatakon.

ELŐKÉSZÍTŐ SZAKASZ

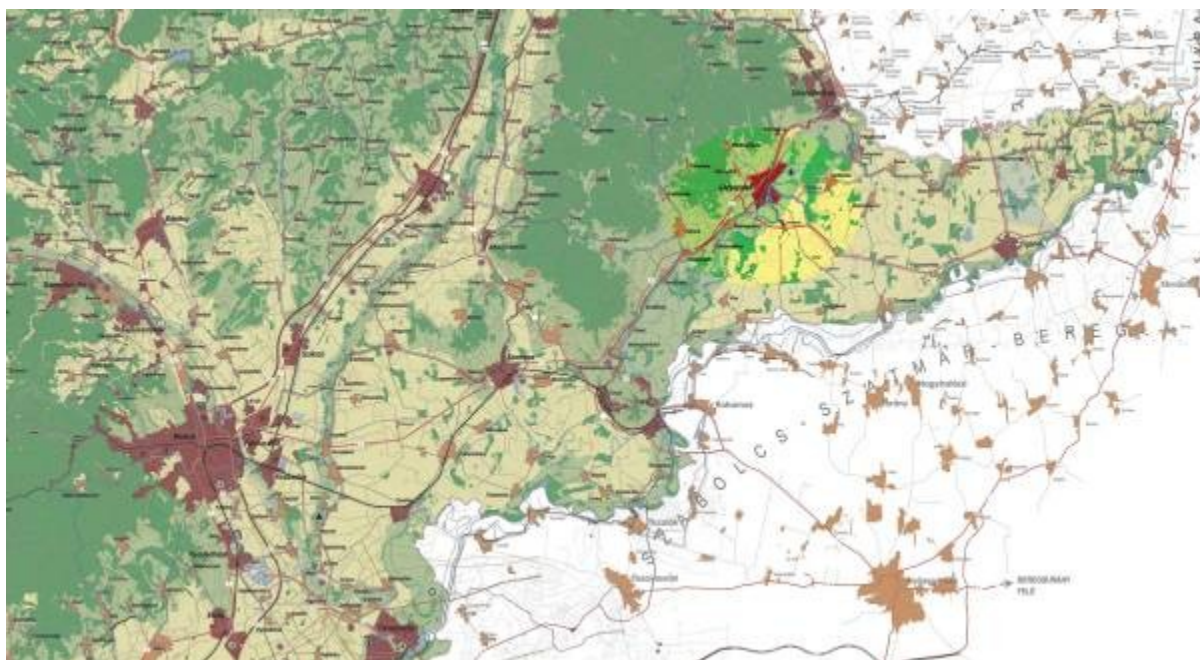
I. VÁROS FEJLESZTÉSÉRE HATÓ KÜLSŐ TÉNYEZŐK

I.1. Településhálózati összefüggések

I.1.1.A város térségi szerepe

Sárospatak a zempléni hegyek alján a Bodrog folyó partján fekszik. A magyar-szlovák határ a várostól 15 km-re van. A város Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található, mely megyében az életszínvonal elmarad az országos átlagtól. A város földrajzi elhelyezkedése ugyanakkor turisztikai szempontból a megyén belül kedvezőnek tekinthető.

A város településkörnyezetét a közelben fekvő kisebb falvak, a közeli Sátoraljaújhely, illetve a valamivel távolabb, 70 km-re fekvő Miskolc határozza meg. Sátoraljaújhely jelentősebb kisvárosi szereppel bír egyrészt közvetlen határszéli város jellege, másrészt magasabb lakosságszáma (17 000 fő) miatt. Sárospatak közvetlen közelében nagyváros nem található. Miskolc mellett a szomszédos megyeszékhely Nyíregyháza szintén megközelítőleg 70 km-re található. A határ túloldalán sincs a közelben jelentősebb nagyváros, inkább a falvak, kisvárosok jellemzőek, a legközelebbi nagyváros Kassa mintegy 80 km-re fekszik. Ugyanakkor Sárospatak határ menti fekvése a kulturális kapcsolatok, illetve különösen a turizmus, a fürdő látogatottsága szempontjából jelent előnyt.

Forrás: Borsod-Abaúj-Zemplén megye területrendezési terv

I.1.2.A város közvetlen vonzáskörzetébe tartozó települések közötti kapcsolatok

Sárospatak közvetlen vonzáskörzete a Sárospataki kistérség. A kistérség 16 településből áll (Bodrogolaszi, Erdőhorváti, Györgytarló, Háromhuta, Kenézlő,

Komlóska, Makkoshotyka, Olaszliszka, Sáradsadány, Sárospatak, Tolcsva, Vajdácška, Vámosújfalu, Viss, Zalkod).

A kistérség települései az 5 zempléni kistáj közűl Bodrogköz és Hegyalja kistájhoz tartoznak. Bodrogköz kistájhoz tartozik Sárospatak, Bodrogolaszi. Györgytarló, Kenézlő, Olaszliszka, Sáradsadány, Vajdácška, Vámosújfalu Viss és Zalkod, míg Hegyalja kistájhoz Erdőhorváti, Háromhuta, Hercegkút, Komlóska, Makkoshotyka, valamint Tolcsva. A kistérség 7 településén lakik 1000 főnél több lakos, 5-ben 500-1000 közötti, míg 4-ben 500 alatti a lakosságszám. Sárospatak lakosság száma 2008-as adatok alapján 13 357 fő.

A kistérségen belül Sárospatak központi jelentőséggel bír szinte valamennyi szolgáltatás ellátás területén. A környező falvakban jellemzően a napi élelmiszer beszerzésére van lehetőség, nagyobb kereskedelmi potenciállal csak a kistérség egyetlen városa rendelkezik. A kistérségben a humán szolgáltatások szervezése tekintetében az országos iránymutatásokhoz illeszkedően egy integrációs folyamat indult el. Ennek eredményeként 8 db, az önkormányzatok által részben közösen fenntartott oktatási intézmény alakult, az óvodákat és iskolákat számítva mintegy 22 db tagintézménnyel. A kisebb településeken (Sáradsadány, Zalkod, Háromhuta, Viss) - a Hercegkút és Komlóska nemzeti ségi iskolája kivételével - nincs iskolai oktatás és óvoda is csak Vissen működik. A középfokú-, szak-, és felsőoktatási intézmény csak Sárospatakon található. Az oktatás területén távolabbi térségi kapcsolatok jellemzőek, ugyanis a város két felsőoktatási intézményébe a szomszédos megyéből is érkeznek hallgatók. A szociális ellátás szakterületén még kezdetlegesek a térségi szintű együttműködések, csupán a gyermekjóléti és családsegítő szolgálat, illetve a fogyatékkal élők nappali ellátása működik kistérségi koordinációban. Ennek megfelelően a többi szociális alapellátás szervezése a települések saját feladata. Szociális szakellátó intézmény csak Sárospatakon működik a megyei önkormányzat fenntartásában. Egészségügyi szakellátó intézmény Sárospatakon működik, miközben a kórházi ellátását elsősorban Sátoraljaúj helyen veszik igénybe a kistérség lakosai.

A kistérség településeinek összefogásának eredményeként 2004-ben létrejött a Sárospataki Többcé lű Kistérségi Társulás. <http://www.spatakikisterseg.hu>

A társulás a következő feladatokat látja el:

1. Közszolgáltatási feladatok

- Oktatási feladatok ellátása, mely elsősorban a gyógytestnevelést, a logopédiai ellátást és a nevelési tanácsadást foglalja magába.

2. Szociális, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok

- E feladatkör keretében a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, egy támogató szolgálat és a nappali ellátás a Társulás feladata.

3. Egészségügyi feladatok

- Sárospatakon kialakításra került egy központi orvosi ügyelet, melyhez a tárgyi eszközöket a Társulás biztosítja. Tervezett ennek bővítése egy mentőállomással.

- Az ügyeletet ellátó háziorvosok eszközeit részben szintén a Társulás biztosítja.

4. Belső ellenőrzési feladatok

- A Társulás keretein belül működő belső ellenőrzési csoport látja el a tagtelepülések önkormányzatainál, azok intézményeinél és saját szervezetén belül is.

5. Könyvtár-ellátási Szolgáltatató Rendszer

- A Társulás a Zrínyi Ilona Városi Könyvtárral együttműködve vállalja a mozgókönyvtári szolgáltatás működtetését. Ennek keretében a szolgáltatáshoz kapcsolódó eszközök biztosítása a feladata.

6. Természet- és környezetvédelmi feladatok

- A környezetvédelmi programok összehangolása.

7. Területfejlesztési feladatellátás

- A kistérségen belül az egyes tagtelepülések fejlesztési koncepcióinak összehangolása a Társulás feladata.
- Emellett közreműködik a szomszédos kistérségekkel a szilárdhulladék-kezelés, az ivóvíz-ellátás, s szennyvízelvezetés működtetése és a térségi gázhálózat kiépítésének feladatiban.

1.2. A városfejlesztés lehetőségeit, illetve korlátait meghatározó dokumentumok

1.2.1. Országos területfejlesztési koncepcióhoz való illeszkedés

Az Országos Területfejlesztési Koncepció középtávú céljai alapján Sárospatak és térsége vidékies, természeti és kulturális, táji értékekben gazdag területnek számít. Ennek alapján ezen térségekben a következő célokat tűzi ki az OTK :

- „Helyi természeti és kulturális erőforrások fenntartható hasznosítása:
 - A munkahelyteremtést a környezetkímélő ipari beruházások ösztönzése;
 - A megújuló energiaforrásokon alapuló helyi energiagazdálkodási, valamint az anyag- és hulladékgazdálkodási rendszerek kialakítása;
 - A környezetbarát ökoturizmus elterjedésének ösztönzése;
 - A közeli vagy távolabbi urbanizált területekről érkező vendégekkel való tartós, családi vendéglátói kapcsolatok kialakítását, a helyi lakosság és az üdülónépesség gazdasági és kulturális partnerségének ösztönzése;
 - Megteremteni az üdülőhelyi funkciókhoz szükséges települési infrastruktúrát és közbiztonságot;
 - A helyi termelési, tájhasznosítási, kézműves kultúrákra támaszkodó, a tájkaraktert kihasználó termelés, kereskedelem és egyéb szolgáltatások erősítése;
 - Ösztönözni kell az erdők közjóléti, rekreációs funkcióinak az ökológiai szempontoknak megfelelő kialakítását;
 - Támogatni kell a környezettudatos gondolkodást, szemléletformálást szolgáló és a helyi, táji értékek bemutatására épülő programkínálat kidolgozását;

- A társadalmi részvételen és széleskörű partnerségen alapuló hazai Naturpark hálózat kialakítását, továbbfejlesztését ösztönözni;
- Támogatni az építészeti örökség, a népművészet, a kézműves hagyományok és emlékek megőrzését;
- Elősegíteni, hogy a magántőke, a közösségi és magánszféra közötti partnerség növekvő szerepet kapjon a kulturális örökség épületeinek és tárgyainak helyreállításában, a kultúrtájak megőrzésében, fenntartásában és hasznosításában.
- Helyi humánerőforrás fejlesztés-szervezés érdekében indokolt:
 - Erősíteni a lakosság aktív részvételén és együttműködésén alapuló helyi fejlesztési kezdeményezéseket;
 - Támogatni a lakosság különböző csoportjai közötti partneri együttműködések kialakítását;
 - Fejlesztani a helyi fiatalok és felnőttek élményszerű, informális tanulását segítő oktatási-nevelési tevékenységeket.
- Környezeti és kulturális szempontú tervezés érdekében indokolt:
 - A táji egységek településcsoportjainak gazdaságfejlesztési együttműködései és a faluhálózatok kialakítása;
 - A tájsebek, természetkárosítások rehabilitációját elvégezni;
 - A természetvédelmi, tájeshetítikái és tájökölógiai szempontokat érvényesíteni a mező- és erdőgazdasági tevékenységek összehangolásával, őshonos fajok telepítésének ösztönzésével;
 - A térségek erdőterületeinek természetességét javítani, törekedve a tájak erdőtümbjeinek összekapcsolására is;
 - A térségeknek fenntarthatósági keretstratégiákat kidolgozni;
 - A térségek fejlesztési kezdeményezéseit környezeti és fenntarthatósági szempontok alapján megvizsgálni;
 - A kastélyok, kúriák, várak, egyedi (kultúr)táji értékek (hidak, emlékhelyek, keresztek, emlékfák, stb.) állagmegóvása, környezetük fejlesztése;
 - A táji értékek tűz- és katasztrófavédelmének biztosítása."

I.2.2. Területi fejlesztési tervdokumentumokkal (stratégiákkal, koncepciókkal) való összhang

Kistérségi szintű területfejlesztési program

Sárospataki Kistérségi Fejlesztési Tanácsa és a Többcélú Kistérségi Társulás 2008. novemberében fogadta el a leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatása kapcsán a Sárospataki kistérségi fejlesztési programját. Az országos szintű felzárkóztatási célokhoz illeszkedő programban meghatározott fejlesztési célok és irányok a következők:

Fejlesztési irányok, célok

- Gazdaság élénkítése, munkahelyek megőrzése, új munkahelyek teremtése
- A kistérségeken belüli területi, települési különbségek, egyenlőtlenségek mérséklése
- A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, kiemelten a romák helyzetének javítása
- Fejlesztések fenntarthatóságának biztosítása

- A helyi együttműködések erősítése

Sárospataki kistérség fejlesztési célrendszere

Fejlesztési irány	Fejlesztési irány által érintett földrajzi terület	Fejlesztési irány indoklottsága és hosszú távú céljai	Fejlesztési irány számszerű eredményeinek mutatói	Kapcsolódás más fejlesztési irányokhoz, egyéb forrásokhoz
1. Gazdaság bővítése, új munkahelyek létrehozása	A kistérség minden települése Sárospatakon prioritás az iparterület bővítése. Turizmus fejlesztése prioritás Sárospatakon, Bodrog mentén, illetve a Hegyalja településein. (Háromhuta, Komlóska, Herceghút, Tolcsva, Erdőhorváti) Az elérhetőség kapcsán a kistérség elérhetőségének a javítása legfontosabb: - a 37-es út mielőbbi kétsávos fejlesztése, - Sárospatakot elkerülő út megépítése a Bodrogköz irányába, valamint - Sárospatak-nyíregyháza közúti kapcsolat fejlesztése - a vasútvonal villamosítása.	A térség foglalkoztatásában meghatározó ágazatok: fémfeldolgozás, szőlészet-borászat, építőipar, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, turizmus, mely ágazatok versenyképességének javítása a kistérség fejlődésének meghatározó alapja. A fejlesztések másik fontos eleme különösen a kistérség, illetve a kistérségen belüli elérhetőség (utak minősége) javítása. 1.1.Mikro-vállalkozások, kkv-k működési környezetének fejlesztése, fémipari vállalkozások együttműködésének ösztönzése (klaszterek) 1.2.A hagyományokra támaszkodva a bor-szőlő, mezőgazdasági termékek, kézműipar fejlesztése, helyben megtermelt alapanyagok magasabb szintű feldolgozása 1.3.Turizmus fejlesztése a természeti értékek megőrzésével, védelmével, a turisztikai szereplők együttműködésének javításával 1.4.A térség és a térségi települések elérhetőségének javítása (közlekedés és info-kommunikáció)	Regisztrált munkanélküliek aránya a munkaképes népességből: 2013-ban 12% a kistérségben Vendégéjszakák száma összesen 2013-ban 80 ezer fő a kistérségben Megépül LHH programból 5,3 km út	Mind a két fejlesztési irányhoz kapcsolódik, hisz a két irányban tervezett projektek megvalósítása feltétele, hogy megfelelően képzett munkaerő álljon rendelkezésre az elsődleges munkaerőpiac számára. A fejlesztési irányban tervezett projekteket alapvetően a GOP, ÚMVP, ÉMOP turisztikai komponense és a KOP támogatja a jövőben.

Fejlesztési irány	Fejlesztési irány által érintett földrajzi terület	Fejlesztési irány indoklottsága és hosszú távú céljai	Fejlesztési irány számszerű eredményeinek mutatói	Kapcsolódás más fejlesztési irányokhoz, egyéb forrásokhoz
2. Foglalkoztatás növelése, foglalkoztathatóság javítása	A kistérség minden települése	A vállalkozások kapacitásbővítéséhez, illetve technológiai fejlesztésükhöz hiányzik, illetve a jövőben várhatóan hiányozni fog a képzett munkaerő, mely probléma elmélyülését meg kell akadályozni. Tekintettel a tartós munkanélküliek magas arányára kulcsfontosságú a foglalkoztatás, illetve az elsődleges munkaerőpiacon foglalkoztatottak bővítése. 2.1.A szakoktatás és a felnőttképzés minőségének javítása, összehangolása a vállalkozói igényekkel, elhelyezkedés feltételeinek javítása 2.2.Tartósan munkanélküliek, hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatásának bővítése, a munkaképesség javítása (pl. szociális gazdaság fejlesztése)	Tartós munkanélküliek aránya a regisztrált munkanélküliekből 2013-ban 28 % a kistérségben Megvalósul LHH programból 2011-re 25 fő foglalkoztatása Megvalósul LHH programból 2011-re 60 fő sikeres képzése	A fejlesztési irány kapcsolódik a másik két irányhoz. A 3. fejlesztési irányban kell biztosítani, hogy megfelelő előképzettséggel rendelkező személyek kerüljenek be a szakképzési rendszere, illetve jelen fejlesztési irány biztosítja a gazdasági igényekhez igazodó szakképzés és a tranzit foglalkoztatás révén a vállalkozások számára munkaerő bázist. A fejlesztési irányhoz tartozó projektjeit támogatja a jövőben az Út a munkába program és a TAMOP, TIOP LHH térségek számára nem elérhető fejlesztései.

Fejlesztési irány	Fejlesztési irány által érintett földrajzi terület	Fejlesztési irány indoklottsága és hosszú távú céljai	Fejlesztési irány számszerű eredményeinek mutatói	Kapcsolódás más fejlesztési irányokhoz, egyéb forrásokhoz
3. Életminőség és esélyek javítása, szociális ellátások fejlesztése	A kistérség minden települése Alapfokú oktatási intézmények korszerűsítése kapcsán kiemelt prioritás az intézményfenntartó társulásban működő központi iskoláknak, illetve nagy létszámú iskoláknak: Sárospatak, Kenézlő, Olaszliszka, Bodrogolaszi. Másodsorban a többi oktatási intézménynél azon tervek támogatása, ahol a korszerűsítés szükséges az oktatási intézmények mindennapi működtetésének biztosításához, miközben az intézmények tartós fenntartása a demográfiai trendek, kisebbségi oktatás alapján biztosítható Roma programok kapcsán a romák létszáma miatt kiemelt prioritás: Makkoshotyka, Olaszliszka, Kenézlő, Sárospatak	A tartós munkanélküliség már több generációs a kistérségben, mely megakadályozását a fiatal kori szemléletváltással, az gyermekneveléssel, közoktatásban kell megkezdeni, ami csak korszerű intézményi háttérrel és magas színvonalú, az egyéni igényeket is figyelembe vevő pedagógia-nevelő munkával, kapacitásbővítéssel lehetséges. A társadalom periferiájára a romák közül nagyobb arányban jutnak, így különös figyelmet kell szentelni az életmódbeli szemléletváltásukra, a társadalomba való beilleszkedésükre. A kistérségre, különösen a hegyközi településekre) jellemző az elöregedés, az egyedül élő idősek magukra maradása, illetve biztonságérzetük fokozatos csökkenése, mely probléma társadalmi felelősségvállalása melletti kezelése fontos feladat. A kistérség népességmegtartó képességének a foglalkoztatási lehetőségek melletti másik kulcseleme a közösségi infrastruktúra magasabb színvonalon való biztosítása. 3.1.Születéstől kezdődő fejlesztés, alap- és középfokú oktatás, képzés (szakmai programok és infrastrukturális fejlesztések), hátrányos helyzetben élő gyermekek iskoláztatási, mobilitási esélyeinek javítása	Legalább 8. évfolyamát elvégzettek aránya a 15-x évesek közül 86% 2013-ra a kistérségben Legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya a 18-x évesek közül 35% 2013-ra a kistérségben Bővül a szociális ellátás kapacitása a kistérségben, kistérségi szinten minden településen biztosítottak a szociális alapellátások Lakókörnyezettel elégedettebbek a helyi lakosok, javul a közlekedés biztonsága a településeken Megvalósul LHH programból 2011-re 7 oktatás-nevelési intézmény korszerűsítése, mely érint 1328 diákot Megvalósul 59 fő foglalkoztatása LHH program megvalósulásával 390 fő sikeres képzési programban vesz részt Megépül 2 térségi szolgáltató központ Megújul 6 település központja, közösségi célú tere	A társadalmi felzárkóztatás a kulcs célja jelen programnak, látható, hogy számos hiányosság van, melyek csökkentése révén nem várható a foglalkoztatottak körének jövőbeni bővítése. Ez a prioritás a kulcs elem jelen programnak. TAMOP, illetve az UMVP forrásai szolgálják meg jelen prioritásban tervezett tevékenységek megvalósítását.

		3.2.A hátrányos helyzet komplex kezelése szociális, egészségügyi, életvezetési, közösségi programokkal 3.3.Életminőség javítása települési közösségi célú infrastrukturális fejlesztéssel		
--	--	---	--	--

Helyi Vidékfejlesztési Stratégia

A Zempléni Tájak Vidékfejlesztési Egyesület 2008-ban készítette el a terület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiáját. A stratégia fő fejlesztési prioritásai hat pontban foglalhatók össze:

- Helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés
- Élhetőbb környezet kialakítása, térségi együttműködés támogatása – örökségvédelem
- Humán erőforrás fejlesztése
- Foglalkoztatás bővítése
- Természeti erőforrások és környezeti értékek védelme, fenntartható hasznosítása
- Helyi infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztés

A felsorolt célokból látható, hogy az IVS nem csak a városi szintű fejlesztési stratégiákhoz, de a térségi fejlesztésre felállított stratégia célrendszeréhez is illeszkedik. Mivel a térség hasonló adottságokkal, természeti értékekkel rendelkezik, illetve hasonló problémákkal küzd, mint Sárospatak, így az IVS térségi szintű dokumentumhoz való illeszkedése indokolt. Az IVS-ben rögzített fejlődési célrendszer koherens a HVS-sel abban a tekintetben is, hogy a kijelölt célok egy nagy ívű fejlődési irányt jelölnek ki, melyek egy társadalmilag, gazdaságilag, turisztikailag, épített és természeti környezetében fenntarthatóan fejlődő város képét vetítik előre.

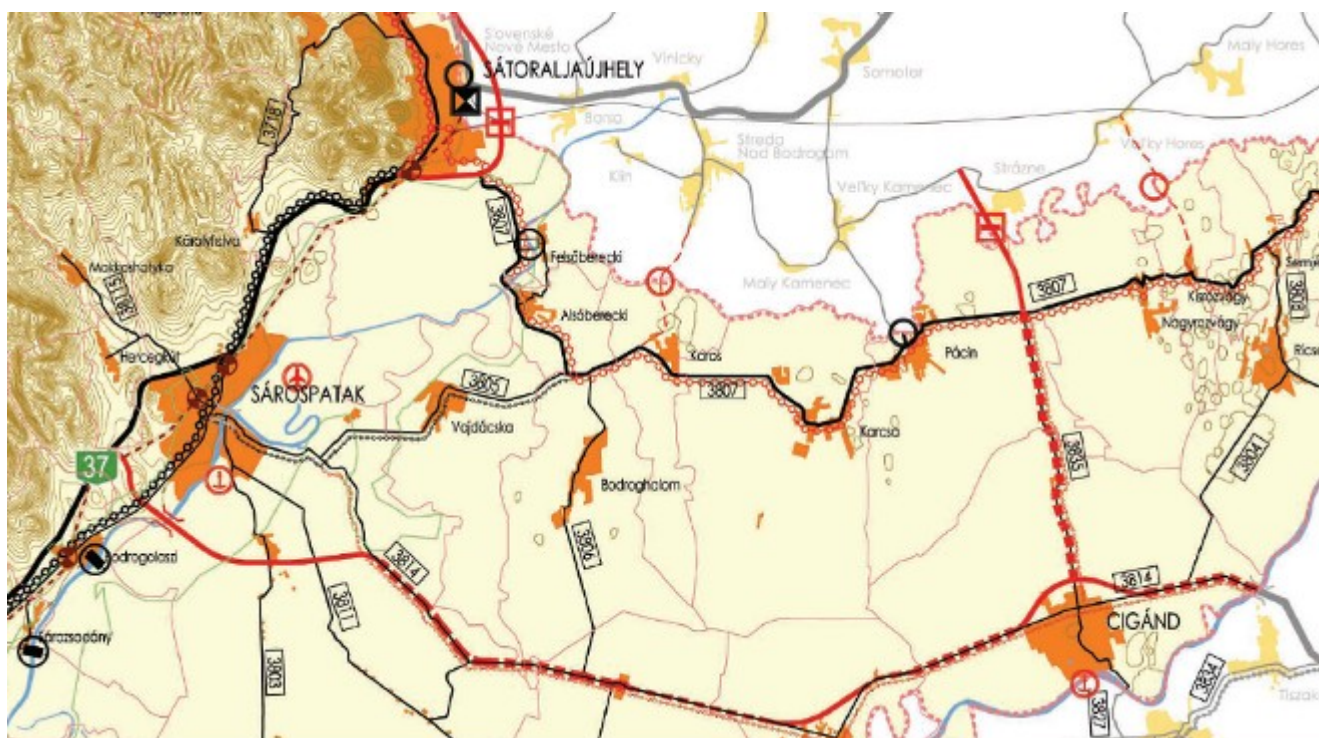
Borsod – Abaúj – Zemplén megye Területrendezési Terve

Borsod – Abaúj – Zemplén megye Területrendezési Terve Sárospatakot városias települési térség kategóriába sorolja és ennek alapján a következő ajánlásokat teszi:

- A településtervezés és fejlesztés során a jellemző kulturális és települési értékek a helyi közösség egyetértésével megtartandók. Meg kell akadályozni az egyes települések strukturális erózióját. A településrendezési tervekben a hagyományos városi szövetet pusztító beépítések helyett azok megőrzését biztosító városépítészeti megoldásokat célszerű előnyben részesíteni. Nem támogatható hipermarketek, üzemanyag-töltő állomások hagyományos központokba betelepítése.
- A településrendezési tervekben kiemelten kell foglalkozni a településközpontok megújításának, rehabilitációjának rendezési tervi feltételeivel. E területeken olyan rugalmas szabályozással kell a városi szövetbe illeszkedést hosszabb távra biztosítani, mellyel a kistérség intézmény rendszere és más kistérségi funkciók építhetők.
- A településszerkezet alakításával és a szabályozás eszközeivel biztosítani kell a vasútállomások térségének megújulását-felértékelődését, intermodális közlekedési csomópontként történő fejlesztését, a vasútállomás és a településközpont városszerkezeti kapcsolatának javulását, az állomások településszerkezetbe történő integrálódását.

- A felhagyott, alulhasznosított, leromlott műszaki állapotú gazdasági területeken olyan területfelhasználást kell meghatározni és olyan szabályozást kell alkalmazni, amely elősegíti városszerkezeti integrálódásukat és ingatlanpiaci felértékelődésüket.
- A térségi szerkezeti tervben kijelölt térségi kikötők, kompkikötők és kiszolgáló létesítményeik, valamint hidak területét biztosítani kell a települések rendezési terveiben.
- A közlekedési infrastruktúra hálózat térségi szerkezeti terv szerinti tervezett nyomvonalait és létesítményeit – a közlekedési ágazat által készített tervek alapján kijelölt, vagy a településrendezési tervek készítése során elfogadott és pontosított nyomvonalon – kell szabályozni a települések szerkezeti terveiben. Ha a megyei szerkezeti tervnél pontosabb nyomvonal nincs, akkor a megyei szerkezeti terv szerinti nyomvonal figyelembe vételével kell a tervezett közlekedési létesítmény nyomvonalát biztosítani.

Az alábbi térkép javaslatot tesz Sárospatakot délről elkerülő út megépítésére és kijelöli az út nyomvonalát. Az új úttal biztosítottá válik a település központjában található épített és természeti értékeknek az átmenő közúti forgalommal szembeni védelme. A terv továbbá helyszínt biztosít egy Bodrog parti hajó kikötő létesítésére.

Forrás: BAZ megye területrendezési terve

Országos Területrendezési Terv

A városfejlesztési koncepciónak összhangot kell mutatnia az Országos Területrendezési Tervvel. Ennek alapján a koncepció megalkotása során az e pontban felsorolt törvényi szabályokat figyelembe vettük.

A 2003. évi XXVI. Törvény az Ország Területrendezési Tetről (módosítva 2008-ban) VI. fejezete alapján Sárospatakot a következő területi besorolások érintik:

Pufferterület övezete

Emiatt a következő szabály érvényes a városra:

- 19. § Pufferterületen a településszerkezeti terv beépítésre szánt területet csak abban az esetben jelölhet ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti.

Világörökség és világörökség-várományos terület övezete

Ennek alapján a 22/a §-ban foglaltak kötelező érvényűek a városra nézve:

- Világörökség és világörökség-várományos terület övezetben a terület-felhasználás módjának és mértékének összhangban kell lennie a kezelési tervben meghatározott célokkal.
- Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek területe nem bővíthető.
- Az övezetben közlekedési infrastrukturális hálózatokat és építményeket a kulturális örökségi értékek sérülme nélkül, területi egységét megőrizve, látványuk érvényesülését elősegítve kell elhelyezni.
- Az övezetben közművezetékeket és járulékos közműépítményeket tájba illesztett módon, a világörökségi területek védelmét nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával - beleértve a felszín alatti vonalvezetést is - kell elhelyezni.

Történeti települési terület övezete

A történeti települési területekre vonatkozóan a törvény 22/B. §-a határozza meg a betartandó szabályokat:

- 22/B. § (1) Az övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeiben ki kell jelölni a településkép-védelmi terület határát, amely a védendő terület egységeket - különösen a történeti településközpontot, a történeti kertet, a jelentős régészeti lelőhelyet, az országos és helyi védelem alatt álló területeket, valamint ezek környezetét, védőövezetét - foglalja magában.
- (2) Történeti település helyi építési szabályzatának és szabályozási tervének tartalmaznia kell a településkép-védelmi terület értékőrző fejlesztését elősegítő, a történeti településkép megőrzését, illetve új építmények illeszkedését biztosító szabályokat.
- (3) Történeti településkép érvényesülését befolyásoló, a kialakult településszerkezetet, településkaraktert megváltoztató, nagy kiterjedésű építmény elhelyezésére vonatkozó építési-műszaki tervhez a külön jogszabályban meghatározott látványtervet kell készíteni.

I.2.3. Az önkormányzat ágazati, vagy tematikus stratégiáival való összhang

A fejezetben a városfejlesztési koncepció szempontjából fontos és hatályos szakterületi programot mutatunk be.

Az önkormányzat gazdasági programjába foglalt célkitűzésekkel való összhang

Az IVS-ben rögzített célok illeszkednek a város Gazdasági Programjában a 2007-2010 közötti időszakra megfogalmazott célokhoz. A Program fő célkitűzései ugyanis a következők:

- Bővüljenek a Sárospatak „kitörési pontját” jelentő idegenforgalom összetevői, erősítve ezzel a város gazdasági vérkeringését
- Növekedjenek a munkalehetőségek, segítve a lakosság életkörülményeinek javítását.

Az IVS-ben a következő 20 évre megfogalmazott jövőkép elemeiben e két pont szintén prioritást élvez. Az IVS idegenforgalommal foglalkozó fejezetében a Gazdasági Programhoz hasonlóan megjelenik a végardói fürdő fejlesztése, a várnegyed rekonstrukciója, a belvárosi utcakép megújulása illetve, a turisztikai célú marketingtevékenység erősítésének szükségessége.

Az IVS munkahelyteremtési lehetőségeket feltáró részeiben az Gazdasági Programhoz hasonlóan rögzítésre került, hogy a város gazdasági életére kedvező hatást gyakorolhat egy ipari övezet kialakítása. Az illeszkedést mutatja, hogy a vállalkozásösztönzés területén is hasonló elképzeléseket vázolnak.

Az oktatás, illetve egészségügy területén is látható, hogy az IVS összhangban áll a Gazdasági Programmal. Mindkét dokumentum célként jeleníti meg a II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola fejlesztését, illetve a városi egészségügyi intézmények fejlesztését.

A városi infrastruktúra fejlesztési szükségéi, illetve a városrendezéssel kapcsolatos tervek bemutatása során az IVS a Gazdasági Programhoz illeszkedve kitér a csapadékvíz elvezetésének problémájára, az elkerülő út kialakításának igényére, illetve az új piaccsarnok kialakításának szükségességére. Emellett az IVS a Gazdasági Program céljaihoz illeszkedően jeleníti meg a járdák és útburkolatok cseréjét/javítását, illetve a parkolóhelyek számának bővítésének szükségességét.

Összefoglalva látható, hogy az IVS-ben rögzített célok, illetve konkrét fejlesztések mindegyike illeszkedik a Gazdasági Programban meghatározott célokhoz, fejlesztési területekhez. Ennek oka, hogy gazdasági programban foglalt tervek, célok részben teljesültek, vagy megvalósítás alatt vannak, vagy a külső finanszírozási lehetőségek, a gazdasági körülmények miatt csak később valósulhatnak meg. Ugyanakkor az IVS céljaihoz kapcsolódó konkrét fejlesztések több ciklus Gazdasági Programjának időtávját érintik.

Sárospatak Város Idegenforgalmi Koncepciója

Sárospatak az IVS-ben kiemelt célként kezeli a város turisztikai vonzerejének növelését. Az idegenforgalmi koncepcióhoz illeszkedve az IVS-ben kialakított stratégia a vendégéjszakák számának növelését, a turisztika területén

foglalkoztatottak számának növelését, a vonzó város képének kialakítását célozza. A konkrét fejlesztési akciók tekintetében az idegenforgalmi koncepcióhoz illeszkedve az IVS-ben is megjelenik a várnegyed rekonstrukciója, a Végardó fürdő fejlesztése, illetve a kerékpáros turizmus infrastrukturális feltételeinek megteremtése. E fejlesztések már részben rövidtávon, de jelentős összegű beruházások miatt a középtávon valósulhatnak meg.

Sárospatak Települési Közoktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Terve

Sárospatak Város Önkormányzata 2008. június 27-én fogadta el a Települési Közoktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Tervét, amelyet 2008/2009-es statisztikai adatokkal kiegészített és frissített 2009. július 17-én.

Az IVS releváns fejezetei illeszkednek az intézkedési tervhez, miután azzal összhangban a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, speciális nevelési igényű, illetve cigány lakosság egyenlő oktatási és képzési lehetőségét tűzi ki célul. A fejlődési törekvést mutatja, hogy az Intézkedési tervhez illeszkedően, az abban foglaltakat tulajdonképp megerősítve jelöli ki az IVS hosszú távú célként, de azonnali intézkedésekkel, projektekkel a hátrányos helyzetű lakosság felzárkóztatását.

Sárospatak Város Önkormányzatának Bérletelési Koncepciója

Sárospatak lakáspolitikájának irányvonalai a Sárospatak Város Bérletelési Koncepciója című, 2008 novemberében készült dokumentum alapján határozható meg. A városok nem kötelezhetők szociális bérletelési állomány fenntartására, azonban önként vállalhatják ezen feladatot. Amennyiben az önként vállalt feladatok közé beépítik a szociális bérletelési fenntartását, ezt csak úgy érdemes megtenni, ha a városnak nem keletkeznek jelentős veszteségei, illetve az ingatlanok valós és potenciális értékéhez mért hasznosítása valósul meg. Jelenleg Sárospatak Önkormányzata jelentősen több szociális bérletelést tart fent, mint az indokolt lenne. Ennek megfelelően a jelenlegi helyzet fenntartásával nem érhető el a bérletelési állomány rentábilissá válása.

A fent leírtak alapján a koncepció célkitűzései között a jelenlegi bérletelési állomány csökkentése, illetve a bérleti díjak emelésével gazdaságosabb hasznosítása szerepel, mint fő prioritás.

A lakások három kategóriába sorolhatók, területi elhelyezkedésük alapján¹:

- I. kiemelt kategória: Ezen lakásokra jellemző, hogy elsősorban a város központi területén helyezkednek el. (Attila utca, Béla király tér, Kazinczy utca, Szemere utca, Szent Erzsébet utca, Kossuth utca, Rákóczi utca). A területen összesen 82 db bérletelési lakás található. Ezek közül 9 üresen áll, 21 pedig olyan, amelyre vonatkozó bérleti szerződés lejárt. Igen magas azon lakások száma, amelyek lakói határozatlan idejű bérleti szerződéssel rendelkeznek (45 lakás). A fennmaradó 7 lakás közül 6 esetében legkésőbb 2011. augusztusban lejár a bérleti szerződés. A fennmaradó egy lakás bérletelése pedig 2014. december 1-ig rendelkezik szerződéssel.

¹ Az adatok a bérletelési koncepció elfogadásának időpontját tükrözi.

- II. kategória: E a kategóriába a többszintes épületekben lévő, összkomfortos önkormányzati bérlakások sorolhatók. Ezekből összesen 94 db van a városban. Ezek közül 33 db lakás szerződése járt le 2010. február 28-ig, 8 pedig üresen áll. A jelenleg szerződéssel rendelkező 8 lakásközül 6 esetében elmondható, hogy a bérleti szerződés 2010. december 31-ig lejár, a maradék két lakásnak 2012 júliusáig, illetve 2015 márciusáig van szerződése. E kategóriában is igen magas azon lakások aránya (közel a lakások fele – 45 db), amelyek bérleti határozatlan idejű szerződéssel rendelkeznek.
- III. kategória: E kategóriába az alacsony komfortfokozatú, vagy szükséglakások tartoznak. Az összes szociális bérlakás legkisebb hányadát ezen lakások teszik ki (53 db). Ezek közül jelenleg 10 db áll üresen és 12 db-ra vonatkozó szerződés lejárt legkésőbb 2010. január 31-én. A lakások mintegy negyedére (14 db) van érvényben határozatlan idejű bérleti szerződés, a fennmaradó 17 lakás esetében pedig legkésőbb 2012. december 31-én lejár a szerződés.

A városban összesen tehát 234 db önkormányzati bérlakás található. A bérlakás koncepcióból látható, hogy a lakások közel fele esetében rendelkeznek a lakók határozatlan idejű bérleti szerződéssel (111 db lakás). Az önkormányzat számára nagy kihívást jelent, hogy csökkentse a bérlakások számát, illetve, hogy az összes lakásszámon belül azok arányát, amelyekre határozatlan idejű szerződést kötöttek. A bérlakás állományon belül mindössze 6 db piaci alapú önkormányzati bérlakás található, a többi mind szociális alapon történik kiutalásra. Az önkormányzat a koncepcióban megfogalmazta azon törekvését, hogy ezen arányt épp a piaci alapú bérlakások irányába szükséges átfordítani.

Hosszú távon összesen 60-70 db lakás fenntartása indokolt. Az önkormányzat célként tűzi ki a koncepcióban, hogy az ingatlanok elidegenítése során a leromlott állagú, gyenge műszaki állapotú lakások eladása prioritást kell, hogy élvezzen.

A bérleti díjakkal kapcsolatban a koncepcióból megtudhatjuk, hogy jelenleg rendkívül alacsony az egy hónapban befizetendő lakbér összege. Van olyan lakás, amelyért csupán 800 Ft/hó lakbért fizet a jelenlegi bérlő, de az összkomfortos lakások bérleti díja is mindössze 6 000 Ft/hó környékén mozog. Az önkormányzat elkötelezte magát a lakberek jelentős mértékű emelése mellett, annak érdekében, hogy biztonságosan fenntartható legyen 60-70 db szociális bérlakás. Ennek megfelelően egy minimum lakbér (nagyságrendileg 3000Ft/hó) megállapítását tűzi ki célul a koncepció.

A bérlakás koncepció megvalósításának 2009-ben, 2010-ben már az eredményei is jelentkeztek. Több lakás értékesítésre került, de minden esetben kellő körültekintéssel volt az önkormányzat a bérlők lakhatási helyzetére. A lakásokat vagy a bérlők maguk vásárolták meg, vagy olyan személynek értékesítették, aki az önkormányzat előtt szerződésben vállalta a lakás további bérletben való kiadását a korábbi lakóknak. Illetve voltak olyan esetek, amikor a korábbi bérlő önként vállalva saját maga gondoskodott a lakhatási feltételeinek a megoldásáról.

A fentiekben bemutatott fejlesztési dokumentumok fejlesztési irányait a városfejlesztési stratégia tematikus és területi célokba integrálja, jelölve azok megvalósítási szándékát és módját.

A települési környezetvédelmi programmal és más környezetvédelmi tervekkel való összhang

Sárospatak Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája épít Sárospatak Város Környezetvédelmi Programjának (2002-08)² céljaira, illetve az abban megfogalmazott feladatokra.

Az IVS közlekedésszervezési céljai között a Környezetvédelmi Programhoz illeszkedően, nagy hangsúlyt kap a városi forgalom csökkentése, továbbá az elkerülő út kialakítása, új közösségi terek kialakítása, illetve a parkolóhelyek számának bővítése. Az IVS a Környezetvédelmi Programhoz hasonlóan kihangsúlyozza, hogy kívánatos a kerékpáros és gyalogos közlekedés előtérbe helyezése az autós közlekedéssel szemben.

Az IVS a Környezetvédelmi Programmal összhangban kitér az épített környezet védelmére. Ennek érdekében a Környezetvédelmi Programhoz hasonlóan szükségesnek tartja a kisvárosias jelleg megőrzését, illetve a Végardó fürdő fejlesztését.

Az IVS az energiagazdálkodás területén is illeszkedést mutat a Környezetvédelmi Programban megfogalmazottakkal, mivel ahhoz hasonlóan olyan célokat jelöl ki a város számára, melyek a hatékonyabb energiafelhasználáson keresztül egy gazdaságosabb és környezettudatosabb város irányába mutatnak.

Mint az bemutatásra került, a város közműellátottságában 2001-től kezdődően jelentős javulás volt megfigyelhető. A csapadékvíz elvezetés azonban továbbra is olyan terület, melyben jelentős beruházásokra van szükség. Ennek igénye szintén megjelenik az IVS-ben.

Bár a Környezetvédelmi Program mindössze hat éves periódusra készült, világosan látszik belőle, hogy olyan hosszú távú stratégiai célokat jelöl ki, melyek jelentősen meghaladják a tervezési periódust. A Környezetvédelmi Programban kijelölt fejlesztések inkább az IVS időtávjában mérhetők. Emiatt az IVS tartalmának kialakításakor relevánsan tudott építeni a Környezetvédelmi Programra. Így az IVS által kijelölt fejlődési irány egy hosszútávon fenntartható módon fejlődő város képét vetíti elő. Az IVS-ben megjelölt fejlesztések alapvetően az élhetőbb, környezetbarát város kialakulását célozzák. Ennek megfelelően az akcióterületi beavatkozások során felmerülhető környezeti károk lényeges kompenzációja nem szükséges.

1.2.4. Jogszabályi feltételek és követelmények

A tervezés jogszabályi környezetéből javasolt a koncepcióban megemlíteni a készülő világörökségi törvény tervezetét, illetve annak Sárospatak és környéke fejlesztésére megfogalmazott céljait, előírásait.

Világörökségről szóló törvénytervezete

Sárospatak Városfejlesztési Koncepciójának készítésével párhuzamosan készül a világörökségről szóló törvény. Az UNESCO világörökségi védettségű területeinek listáján szerepel a Tokaji történelmi borvidék, melynek része Sárospatak is. Ezáltal a törvénytervezetben kijelölt területi kategóriák közül Sárospatakra a világörökségi helyszínekre vonatkozó ajánlások szólnak. (A törvénytervezet 2.§-a szerint:

² Az önkormányzat nem fogadott el újabb programot.

Világörökségi helyszín: az UNESCO Világörökség Bizottsága határozata alapján a Világörökségi Jegyzékbe felvett, világörökségi címmel rendelkező – e törvény mellékletében szereplő – helyszín, amely a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján kulturális örökségi, illetve természeti védeltséget élvez.)

A törvény hatályba lépése esetén, annak 3.§-a szerint szükségessé válik, hogy a város a következő pontoknak megfeleljen:

- A világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értéket, a világörökségi várományos helyszín kiemelkedő kulturális, illetve természeti értéket hordoz, megóvása – a kulturális örökség, illetve a természet védelméről szóló külön jogszabályok alapján fennálló védeltségből eredően – mindenki alapvető kötelessége.
- A világörökségi és a világörökségi várományos terület védelme és fenntartható használata közérdek, megvalósítása közreműködési jogosultságot és együttműködési kötelezettséget keletkeztet az állami, továbbá önkormányzati szervek, az egyházak, a társadalmi és gazdasági szervezetek, valamint a természetes személyek számára.
- A világörökségi területet az Egyezményrel – a világörökségi területet a világörökségi kezelési tervében foglaltakkal – összhangban, a nemzetközi követelményeknek megfelelően, azok egyetemes és nemzeti értékeit megőrizve kell használni, fenntartható módon fejleszteni, bemutatni, illetve szükség szerint helyreállítani.

A kiemelkedő egyetemes, illetve a kiemelkedő kulturális, természeti értékek megóvása, a világörökségi és a világörökségi várományos területek védelme és fenntartható használata közérdek, amely abban az esetben valósulhat meg, ha valamennyi jogalany közreműködik, illetve együttműködik e célok elérése érdekében. Erre tekintettel a törvényjavaslat úgy rendelkezik, hogy a világörökségi és a világörökségi várományos terület közérdekű védelmének és fenntartható használatának megvalósítása közreműködési jogosultságot és együttműködési kötelezettséget keletkeztet az állami és az önkormányzati szervek, az egyházak, a társadalmi és gazdasági szervezetek, valamint a természetes személyek számára.³

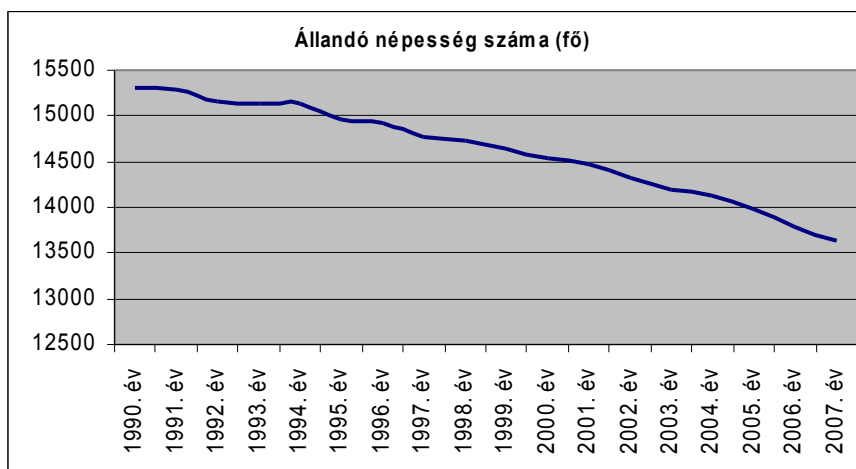
³ Forrás: Világörökségről szóló törvénytervezet

II. VÁROSI SZINTŰ HELYZETELEMZÉS, BELSŐ TÉNYEZŐK

II.1. Társadalom

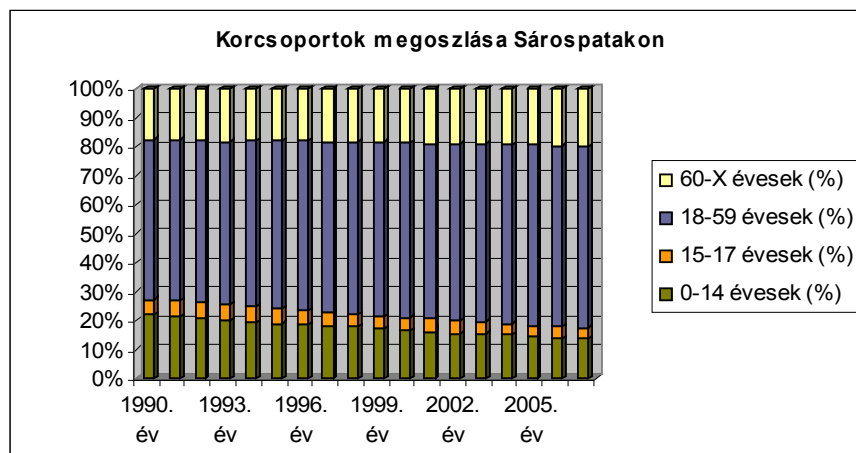
II.1.1. Népeség, demográfia

Sárospatak népességszámában 1990 és 2007 között folyamatos csökkenés volt tapasztalható. Az 1990-es 15 306 fős lakossághoz képest 17 év alatt 11%-os csökkenés volt tapasztalható, 2008-ban a város állandó lakónépessége 13 357 fő. Ez a létszámcsökkenés magasabb mind a megyei, mind a régiós, mind pedig az országos átlagnál. (Megyei és régiós szinten 8%-os, míg országos szinten 4%-os csökkenés volt tapasztalható).

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

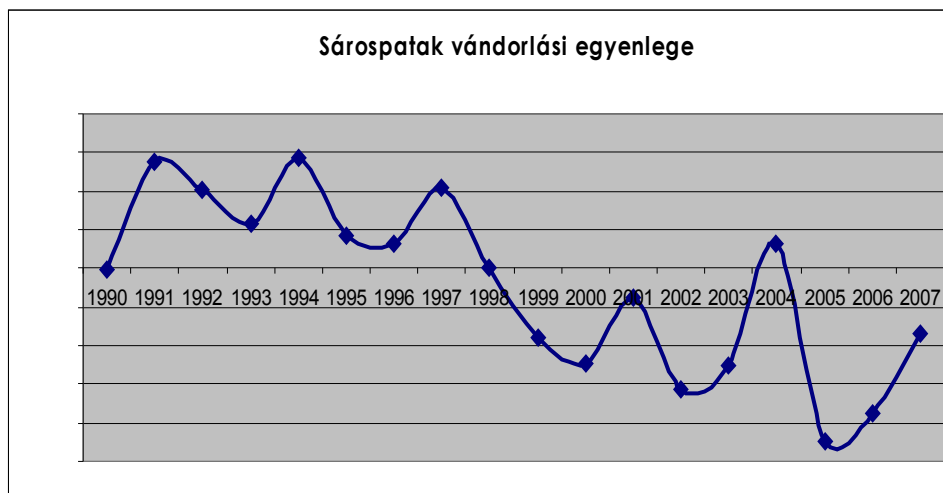
Az állandó népességen belül a 18 éven felüliek aránya nőtt a vizsgált időszakban. 1997-ben a 0-18 éves korosztály az összlakosság 27,1%-át tette ki. Ez az arány 2007-re 17,2%-ra csökkent. Az alábbi diagramon jól megfigyelhető a 18-59 éves korosztály arányának szélesedése, 2007-ben a teljes lakosság 62,4%-a ebbe a korcsoportba tartozott. Ez 7%-os növekedést jelent az 1990-es adatokhoz képest. A 60 évnél idősebbek között ennél szerényebb mértékű növekedés volt megfigyelhető (2,6%).

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A város vándorlási egyenlege igen változatos képet mutat. A vizsgált éveken belül szinte évente ingadozott az elvándorlások és beköltözések száma. 1990 és 1998

között szinte végig magasabb volt a városba beköltözők száma, 1998 után viszont 2004-et kivéve folyamatosan negatív volt az egyenleg. A legnagyobb különbség 2003 és 2005 között volt tapasztalható. Míg 2004-ben valamivel több, mint 30 fővel volt magasabb a beköltözők aránya, addig 2005-ben, az elvándorlások „mélypontján” 225-tel többen költöztek el a városból, mint ahányan odavándoroltak. A vándorlási mutató évente egyfajta ciklikusságot mutat, miközben 1998-tól egyértelműen meghatározó szerepe van a népességszám csökkenésében.

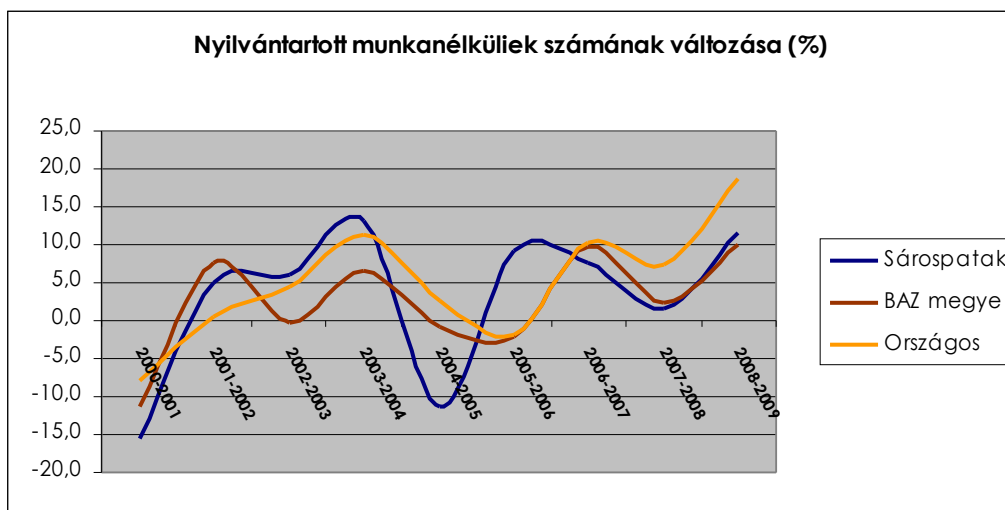

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

II.1.2. Munkanélküliség

Az elmúlt 10 év munkanélküliségi mutatóit tekintve megfigyelhető, hogy Sárospatak többé-kevésbé követte mind a megyei, mind az országos trendeket. (A vizsgálat során az Állami Foglalkoztatási Szolgálat adott évi decemberi adatait vettük figyelembe. Ettől eltér a 2009. év, ahol novemberi adatok álltak rendelkezésre).

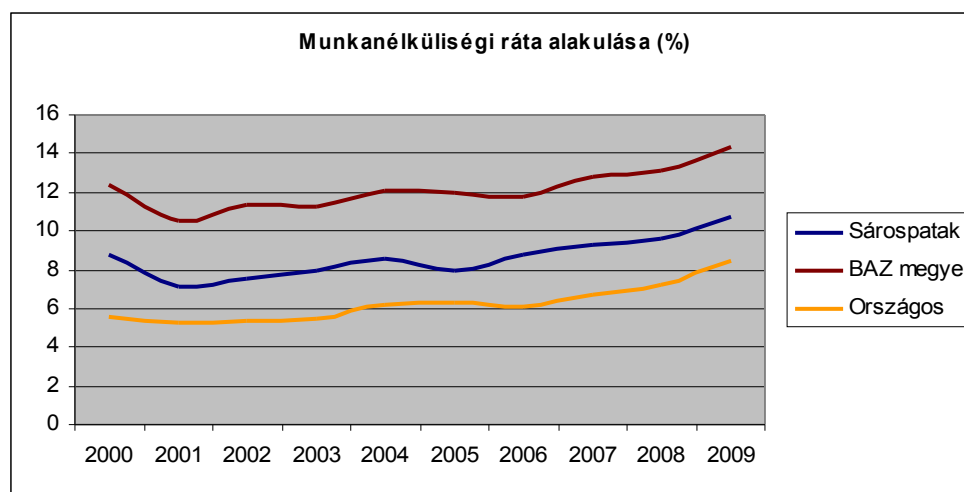
A munkanélküliek egyes évek közötti számának százalékos változása az egymást követő időszakokon belüli aktív korú népesség és a számukra rendelkezésre álló munkahelyek számától függ. A növekedési és csökkenési trendek hasonlóak sárospataki, megyei és országos szinten, azonban az egyes változások mértéke nagyban különbözik. Városi szinten a legjelentősebb változás e tekintetben a 2003-2005 közötti időszakban következett be. 2003 és 2005 között közel 25%-kal csökkent a munkanélküliek száma, azonban 2005 és 2006 között közel 20%-os növekedést regisztráltak. Meg kell jegyezni azonban, hogy az aktív korú lakosság létszámának változása nagymértékben torzítja ezeken adatokat, így jelentősebb következtetéseket a munkanélküliségi ráta vizsgálatából lehet levonni.

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A munkanélküliségi ráta a teljes vizsgált időszakban jelentősen alacsonyabb a megyei értéknél, de jelentősen magasabb az országos mutatóknál. A városi munkanélküliségi ráta a 2000-2009 közötti időszakban 7,17–10,71%-os tartományban mozgott. 2000-2001 között több mint 1,5%-os csökkenés volt tapasztalható, azonban ezt követően a 2004-2005 közötti időszakot leszámítva folyamatosan nőtt (2004 és 2005 között 0,6%-kal csökkent). 2005–2008-ig e növekedés nagyjából egyenletes volt, azonban a legutóbbi vizsgált időszakban, már az aktuális gazdasági válság idején 2008 decemberétől 2009 szeptemberéig az ezt megelőző időszaknál gyorsabban, több mint 1,2%-kal nőtt a mutató.

Az éves trendeket tekintve kimutatható, hogy a megyei munkanélküliségi ráta szinte párhuzamosan halad a sárospatakiéval, attól 3-4%-kal magasabb értéket mutatva. Országosan a növekedési és csökkenési szakaszok szintén hasonló időszakokban tapasztalhatók, azonban a városi és megyei szinttől eltérően az egyes időszakokon belül alacsonyabb mértékű volt az eltérés szintje. Mind városi, megyei mind pedig országos szinten a legmagasabb munkanélküliségi arány 2009 szeptemberében volt kimutatható.

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Munkanélküliségi adatok, 2000-2009

	Nyilvántartott munkanélküliek száma			365 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők száma*			Munkavállalási korú népesség száma			Munkanélküliségi ráta (%)		
	Sárospatak	BAZ megye	Országos	Sárospatak	BAZ megye	Országos	Sárospatak	BAZ megye	Országos	Sárospatak	BAZ megye	Országos
2000	796	56 445	372 409	362	30 918	188 268	9 050	455 676	6 214 499	8,8	12,39	5,59
2001	672	50 102	343 012	151	14 687	73 874	9 368	473 452	6 483 337	7,17	10,58	5,29
2002	706	53 920	344 901	159	18 318	77 038	9 368	473 452	6 483 337	7,54	11,39	5,32
2003	749	53 730	359 939	182	20 266	83 077	9 469	476 893	6 532 584	7,91	11,27	5,51
2004	848	57 323	400 597	235	20 632	94 050	9 472	474 885	6 518 573	8,52	12,07	6,15
2005	752	56 918	410 649	237	20 800	103 099	9 443	476 604	6 555 336	7,96	11,99	6,26
2006	822	55 692	403 439	227	20 218	107 765	9 419	475 069	6 594 194	8,73	11,72	6,12
2007	884	61 138	445 011	289	25 417	135 060	9 495	479 110	6 654 727	9,31	12,76	6,69
2008	897	62 534	477 351	324	26 911	146 286	9 380	476 726	6 645 817	9,56	13,12	7,18
2009	1 001	68 794	566 347	350	22 933	138 806	9 349	478 187	6 723 920	10,71	14,39	8,42

Forrás: Állami Foglalkoztatási Szolgálat statisztika

A Sárospataki kistérség munkanélkülisége az ÁFSZ jelentései alapján az elmúlt években megugrott. A 2001. decemberi 15,15%-os arányhoz képest több mint 4%-os növekedést regisztráltak 2009 novemberében. A kistérség 16 települése közül csupán Herceghút és Sárospatak esetében mondható el, hogy a mutató tartósan 10% alatti értéket jelzett. Ugyanakkor sajnálatos tény, hogy a regisztrált munkanélkülieken belül folyamatosan nő azok száma, akik tartósan – 365 napnál régebben – keresnek állást.

2008-os adatokat tekintve megállapítható, hogy az egyes korcsoportok között a 30-49-éves korosztályban található a legtöbb munkanélküli (432 fő). A nemek arányát tekintve az álláskeresők között a férfiak vannak többségben (486 férfi, 411 nő). Ennek egyik oka, hogy a nők között többen vannak, akik otthoni feladatokat (pl. gyermeknevelés, otthonápolás) látnak el.

ÁLLÁSKERESŐK MEGOSZLÁSA ISKOLAI VÉGZETTSÉG, KOR ÉS NEM SZERINT SÁROSPATAKON		
Mutatók	2006. év	2008. év
Álláskeresők száma összesen (fő)	822	897
Általános iskola 8 osztályánál alacsonyabb végzettségű (fő)	47	46
Általános iskolai végzettségű (fő)	232	284
Szakmunkás végzettségűek (fő)	290	291
Szakiskolai végzettségű (fő)	13	14
Szakközépiskolai, technikumi, gimnáziumi végzettségű (fő)	186	212
Főiskolai végzettségű (fő)	44	42
Egyetemi végzettségű (fő)	10	8
15-30 éves (fő)	275	293
30-49 éves (fő)	397	432
50-x éves (fő)	150	172
Férfi (fő)	448	486
Nő (fő)	374	411

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

2008-ban a munkanélküliek iskolai végzettség szerinti megoszlását tekintve a szakképzetlen álláskeresők dominanciája mutatható ki (az összes álláskereső 36%-a). Őket követik a szakmunkás végzettségűek (32%). A középfokú végzettségű álláskereső az összes munkanélküli 24%-át teszik ki. Alacsonyabb számban, de található a városban szabad kapacitás a felsőfokú végzettséggel rendelkezők között is, ők az összes álláskereső 6%-át jelentik.

II.1.3.Foglalkoztatottság

A 2001-es népszámlálási adatok szerint Sárospatakon 4 892, a kistérségben pedig 7 768 foglalkoztatott volt. Foglalkoztatási szempontból a város három meghatározó ágazata az ipar, az oktatás és a kereskedelem volt. Az ipari szektorban 1 346 fő, az oktatásban 818 fő, míg kereskedelmi területen 595 fő dolgozott. Jól mutatja a rendszerváltás óta eltelt időszak alatt bekövetkezett foglalkoztatottsági szerkezetváltozást, illetve az ágazatok működési jellegének átalakulását, hogy míg 1990-ben 1 161 fő dolgozott a mezőgazdaságban, 2001-re ez a negyedére (287 fő) csökkent. Ezzel ellentétes folyamatként a gazdasági szolgáltatási területen dolgozók száma 32 főről ötszörösére (146 fő) emelkedett, ami a 2000-es évek elején vélhetően

tovább nőtt az ezen szektorban tevékenykedő vállalkozások bővülésével. A két időszak között eltelt időben azonban jelentősen 1 211 fővel csökkent a foglalkoztatottak száma.

Sárospatakra kistérségi vezető szerepéből adódóan egyaránt jellemző a munkába való be és eljárás. A sárospatakiént számon tartott foglalkoztatottak (4 892 fő) közül 3 968 fő dolgozik a városban. Az eljárók száma 924, ami nagyjából megegyezik a más településekről bejáró munkavállalók számával (955 fő).

Sárospatakon foglalkoztatottak lakóhely szerint, 2001

	Foglalkoztatottak			Sárospatakon dolgozók (fő)
	Helyben lakó (fő)	Eljáró (fő)	Bejáró (fő)	
Összesen	3968	924	955	3999
Férfi	1944	613		
Nő	2024	311		
15-29 éves	787	238		
30-49 éves	2345	540		
50-X éves	836	146		

Forrás: 2001-es KSH adatok

Az aktív korú népességben belül a sárospataki foglalkoztatottak körében a 30-49 éves korosztályból kerül ki a munkavállalók 68%-a (3 317 fő). A 15-29 éves korosztály és az 50 éven felüliek nagyjából fele-fele arányban vannak jelen. A településről eljáró munkavállalók között szintén a 30-49 közötti korosztályból kerül ki a többség, azonban a 15-29 éves korosztály mobilitása is erősnek mondható. A más településen munkát vállalók 58%-a 30-49 éves, 25%-uk 15-29 éves és csupán 17%-uk 50 év feletti.

II.1.4.Képzettség

A 2001-es KSH adatok azt mutatják, hogy Sárospatakon az aktív korú lakosságon belül 24,4% azok aránya, akik legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkeznek. Kiemelkedően magas ez az érték a város Kispatakon lévő szegregált területén, ahol a mutató 60-64%-os értéket vesz fel.

A 25 évnél idősebbeken belül 14,2% a felsőfokú képesítéssel rendelkezők aránya. Az aktív korú lakosság legnagyobb részét azok teszik ki, akik középfokú végzettséggel rendelkeznek (42%). Ebbe a csoportba beletartoznak az érettségivel, szakmai oklevéllel rendelkezők, illetve azok is, akik elvégezték a középiskola osztályait azonban érettségi bizonyítványt, szakmai oklevelet nem szereztek.

II.1.5.Egészségi állapot

A kistérségben, így Sárospatakon is a vezető okok a halálozásban a keringési rendszer betegségei és a daganatos betegségek, továbbá a légző- és emésztőrendszeri kórképek. E struktúra az országosnak megfelelő.

A szív és érrendszeri megbetegedéseken belül magasan kiemelkedik azok száma, akik magas vérnyomásból adódóan fordultak orvoshoz. A betegek korösszetétele alapján nem meglepő az a tapasztalat, hogy az idősebb korúak között fokozatosan magasabb a kezelések száma.

A háziiorvosi szolgálathoz bejelentkezett, 18 év feletti lakosok jellemző betegségei a magas vérnyomás betegség, ischémiás szívbetegségek, spondylopathiák, cukorbetegség; nők körében az osteoporosis, csontszerkezeti betegségek, asztma, reumás megbetegedések és a vashiányos anaemia; férfiaknál az idült alsó légúti betegségek, májbetegségek, epilepszia, köszvény, ill. gümőkór.

A sárospataki térség előző évek adatai szerint a felnőtt háziiorvosi rendszerbe bejelentkezett lakosok harmada állt gondozás alatt. Közülük 37,6% hypertonia, 13% mozgásszervi betegség, 12,3% légzőszervi betegség, 9,5% diabétesz, 1,5% daganatos betegség miatt járt gondozásra.

Életmódi vizsgálatok szerint a legfontosabb kockázati tényezők a helytelen táplálkozás, mozgáshiány, dohányzás, túlzó alkoholfogyasztás. A magas árak miatt csökken az alap fehérje forrásának tartott tej és tejtermékek fogyasztása. Kiemelkedők a gyermekek fejlődéséhez szükséges táplálékok hiányának káros hatásai.

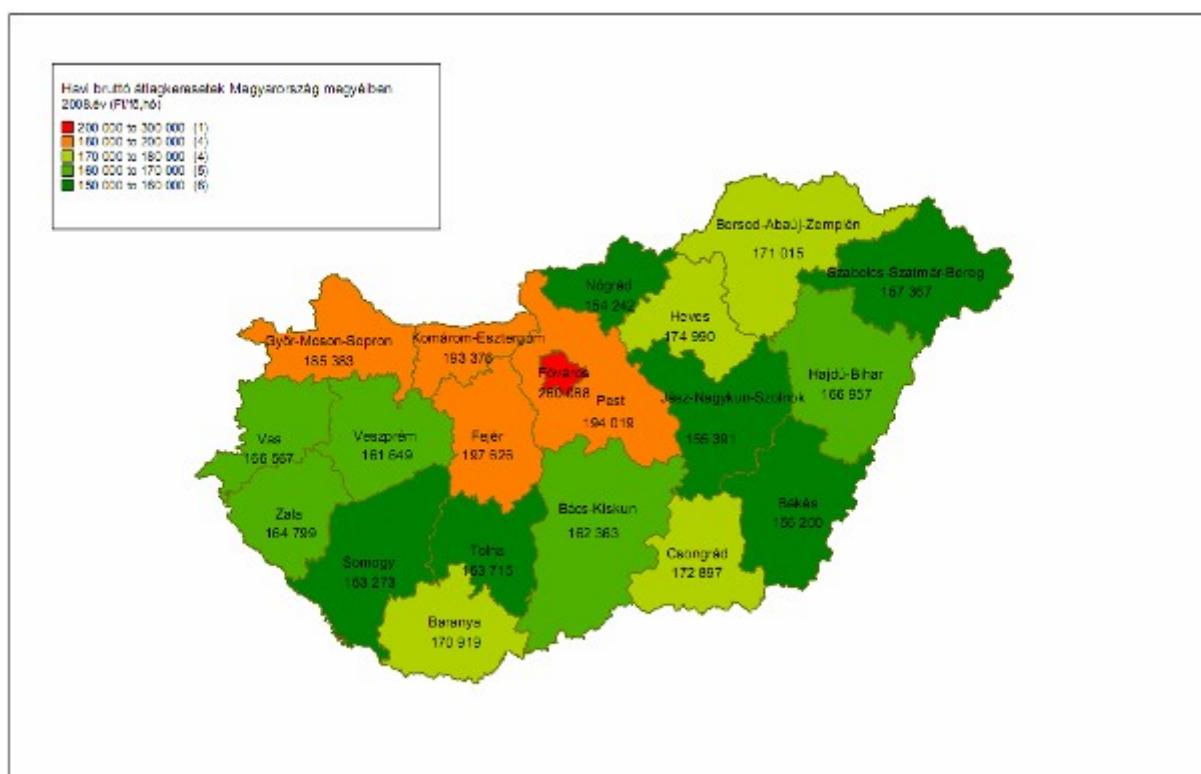
Az orvoshoz fordulások száma igen magas. A központi ügyeletben ellátott betegek kb. 10-20%-a tartozik a sürgősségi ellátások körébe. 2008 évben az ellátottak száma 6998 fő a hívások száma 1909 fő.

II.1.6. Jövedelmi és szociális helyzet

Borsod-Abaúj-Zemplén megye a havi bruttó átlagkeresetek tekintetében Magyarország középmezőnyében foglal helyet. 2008-ban a megyei átlagkereset 171.015 Ft, a szomszédos megyék közül ennél csak Hevesben magasabb az átlagos jövedelem (174.990 Ft).

2008-ban az ezer lakosra jutó adózók száma 465 fő. Ez kedvezőbb képet mutat mind a kistérségi (411 fő), mind a megyei (389 fő) értéknél. Az egy adózóra jutó személyi jövedelemadó-alapot képző jövedelem 2008-ban 798 137Ft. Ez az érték a kistérségben 630 502Ft, a megyében pedig 654 588Ft, azaz a városi érték szintén meghaladja a kistérségi, illetve megyei összeget. Az egy főre jutó átlagos személyi jövedelemadó összege 142 852Ft volt 2008-ban.

Havi bruttó átlagkeresetek Magyarország megyéiben, 2008

Forrás: ÁFSZ munkaügyi adattár

A települési esélyegyenlőségi és közoktatási terv helyzetelemzése (2009) alapján 2008-ban a városban 4 281 háztartás kap rendszeres szociális segítyt. Ez összesen 6 480 főt jelent. 821 gyermek után igényeltek rendszeres gyermekvédelmi segítyt. Érdekes azonban, hogy a 821 főből, csupán 281 gyermek szülei nyilatkoztak arról, hogy gyermekük halmozottan hátrányos helyzetű. Miután 66%-os a nem nyilatkozók aránya, rövidtávon szükséges lenne a vonatkozó statisztikai nyilvántartást rendezni, ugyanis enélkül nehézségekbe ütközik a hatékony felzárkóztatás működtetése. Ennél is jelentősebb problémát jelent a külterületen, illetve a szegregált területen élő gyermekek helyzete (közel 100%-uk hátrányos helyzetű és nagyobb részük halmozottan hátrányos helyzetű).⁴

Az egyes szociális segítségben részesülők aránya az elmúlt 10-15 évben nőtt, vagy stagnált. A legerősebb növekedés a szociális étkeztetés területén tapasztalható, azonban ez is csupán 40 fős bővülést takar. Kirívó példa azonban a házi segítségnyújtásban részesülők drasztikus csökkenése. Az 1997-2007 közötti időszakban felére csökkent e szociális segítségnyújtási forma kapacitása. Azon segítségnyújtási formák, amelyek növekedtek az elmúlt években a mai napra elérték kapacitásuk felső határát, így ezek bővítése szükséges.

⁴ Az adatok egyeztetése és pontosítása szükséges.

SZOCIÁLIS ELLÁTÁSBAN RÉSZESÜLŐK SZÁMA						
	1997	1999	2001	2003	2005	2007
Bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményben gondozottak	215	192	187	188	188	185
Az időskorúak otthonaiban a gondozottak	87	89	89	90	100	101
Szociális étkeztetésben részesülők	262	210	278	308	312	307
Házi segítségnyújtásban részesülők	168	141	183	191	169	83
Idősek nappali intézményeiben ellátottak	13	21	20	20	20	30
Közügygyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők	1271	1235	1133	1131	1156	

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis

II.1.7.A város lakásállománya

Sárospatakon 2008-ban 5 323 db lakás volt. A lakások komfortszint szerinti osztályozása a 2001-es népszámlás alapján értékelhető és a következő képet mutatta (összes lakás: 4 833 db):

- Összkomfortos: 2868 db (~ az összes lakás 2/3-a))
- Komfortos: 1305 db (~ az összes lakás 1/4-e)
- Komfort nélküli: 660 db (~ az összes lakás 13%-a)

A lakások egynegyede 60 évnél idősebb (1368 db). Az 1945-69 között épült lakások száma 1156, ugyanez a szám 1970-1979 között 1109, 1980-1989 között pedig 1130. Az ezen időszakokban épült lakások aránya tehát megközelítőleg ugyanakkora: 22-23%. Az 1900-2001 között épült lakások aránya jelentősen kisebb: 7% (363 db).

A városi lakások relatív nagynak mondhatók. Az összes lakás cca. fele nagyobb, mint 80 m². Az összes lakás egyharmadának (1665 db) alapterülete nagyobb, mint 100 m². A 80-99 m² területű lakások száma is viszonylag magas: 1000 db. Ez az összes lakás 20%-át jelenti. Az 50-59 m², illetve a 40-49 m² alapterületű lakások együttesen az összes lakás negyedét adják.

Bérlakás állomány összetétele a bérlakás koncepció részeként kerül bemutatásra.

II.1.8.Társadalmi önszerveződések, civil szféra

Sárospatakon gazdag civil szervezeti háló működik. 2008-as adatok alapján a kistérségben működő civil szervezetek 60%-a Sárospatakon működik (75 szervezet). Ezek közül a rendszeres hatékony működést mutató szervezetek száma 40. A szervezetek adatbázisa azonban meglehetősen hiányos. A hatékonyabb működés érdekében hasznos lenne egy minden lényegi adatot átfogóan tartalmazó adatbázis készítése. Az elmúlt években kiemelkedő aktivitást elsősorban a szabadidő és kultúra területén működő civil szervezetek mutattak.

II.2. Humán, közigazgatási közszolgáltatások

II.2.1.Oktatás

A 2000-es években az óvodai férőhelyek és igények fokozatosan közelítettek egymáshoz, miközben kiemelendő, hogy 2001-hez képest 2008-ban mintegy 20%-kal kevesebb gyermeket írtak be az intézményekbe. Legnagyobb mértékben az általános iskolai tanulók létszáma folyamatosan csökkent 2008-ra, a csökkenés majdnem elérte már a 25%-ot. A tanulói létszám változása komoly kihívást jelent az intézményi ellátás szakmai és költség szempontból egyaránt hatékony

megszervezése számára. A középiskolai tanulók száma csökkent a legkisebb mértékben, ezen belül emelkedett is a szakiskolai tanulók létszáma a vizsgált időszakban. A felsőfokú oktatásban a nappali tagozatos hallgatók száma 2007-től csökkent jelentősebb mértékben, mely létszámcsökkenés egyre nehezebb működési helyzetbe sodorja az intézményt.

SÁROSPATAK KÖZOKTATÁSI ADATAI

Mutatók	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Óvodai férőhelyek száma (fő)	375	490	460	460	460	460	425	450
Óvodába beírt gyermekek száma (fő)	492	492	455	448	440	435	407	417
Általános iskolai osztályteremek száma (db)	66	70	58	61	66	67	64	60
Általános iskolai tanulók száma (fő)	1558	1529	1478	1417	1344	1309	1288	1210
Gyógypedagógiai oktatásban részesülő általános iskolai tanulók száma (fő)	144	157	166	166	166	139	138	126
Középiskolai tanulók száma (fő)	1561	1524	1558	1606	1523	1498	1444	1431
Kollégiumban lakó középiskolai tanulók száma (fő)	673	671	650	671	690	711	625	577
Naponta bejáró középiskolai tanulók száma (fő)	365	341	331	414	376	389	404	395
Szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók száma (fő)	395	348	331	315	412	410	424	419
Nappali tagozatos résztvevő hallgatók száma a felsőfokú oktatási intézményekben (fő)	627	587	606	624	610	611	475	387

Forrás: KSH tájékoztatási adatbázis

2006-ban Sárospatakon összesen 15 oktatási intézmény működött. Három helyen történt óvodai feladatellátás, 2 helyen gimnáziumi, 1-1 helyen szakközépiskolai és szakiskolai. Három helyen továbbá kollégiumi feladatellátás működött.

Az óvodai nevelés szervezeti irányításában 2007-ben változás történt. A három önállóan működő óvodát (Carolina Óvoda, Kincskereső Óvoda és Bölcsőde, Mese Óvoda) összevonták és a Mese Óvoda központi irányítása alá vonták. A 2007/2008-as tanévben 407 gyermek nevelése folyt a három intézményben összevontan. Nagy hangsúlyt fektettek az összevonás szervezése folyamán arra, hogy a tagóvodák megtarthassák addigi vállalt egyéni arculatukat. A Carolina Tagóvodában az összevonást megelőzően központi szerepet kapott a környezettudatos nevelés. A Kincskereső Tagóvoda a „Személyiségközpontú óvodai nevelés programot” tartja irányadónak a nevelési munka folyamán, míg a Mese Óvoda „A gyermeki személyiség harmonikus fejlesztése az óvodai nevelés eszközeivel” című program megvalósítását tűzte ki célul. Az óvodák személyi állománya kielégíti a szükségleteket. A 17 óvodai csoportra 35 megfelelő képzettségű óvodapedagógus jutott 2007-ben. Az óvodapedagógusok munkáját csoportonként egy dajka segíti. Az óvodai épületállomány állapota erősen leromlott, ennek eredményeként zajlik a déli városrészben a Kincskereső óvoda felújítása é bővítése, ami lehetővé teszi a Szent Erzsébet utcában lévő óvoda épület kiváltását.

2007-re az általános iskolák száma egyel nőtt az előző évhez képest, így összesen már négy intézményben folyt alapfokú iskolai oktatás. A négy iskola mindegyikében

más szervezet jelenik meg fenntartóként. Az alábbi iskolákban érhető el az alapfokú iskolai oktatás:

- II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola – fenntartó: Sárospatak Város Önkormányzata.
- Árvay József Gyakorló Általános Iskola – fenntartó: Miskolci Egyetem
- Erdélyi János Általános Iskola és Gimnázium – fenntartó: Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Önkormányzata
- Református Kollégium Gimnáziuma, Általános Iskolája és Diákotthona – fenntartó: Tiszáninneri Református Egyházkerület

Az Erdélyi János Általános Iskola és Gimnázium látja el az enyhe, középsúlyos értelmi, testi fogyatékos gyermekek képzését is, illetve foglalkozik a halmozottan fogyatékos és autista gyermekek oktatásával is. Az iskola oktatóinak 90%-a rendelkezik gyógypedagógiai végzettséggel. Ennek is köszönhető, hogy a magas színvonalú oktatás eredményeként jelentős létszámnövekedést könyvelhetett el az intézmény.

Az Önkormányzat működtetésében működő II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola 2001-ben jött létre iskola összevonás eredményeként. Induláskor 32 osztálycsoportra 70 fős tantestület jutott. A csoportlétszám az azóta eltelt években ingadozást mutatott. A 2002/2003-as tanévben 31 csoporttal működött, ami a 2007/2008-as tanévre 26-ra csökkent. A 2007/2008-as tanévben 631 tanulója volt az iskolának, ebből 130 bejáró. Ez is jól mutatja, hogy a város által üzemeltetett iskolának igen erős kistérségi szervezőereje van. Ugyanakkor az intézményi összevonás és az iskola épületek leromlott állapota támasztotta azt az igényt, ami a II. Rákóczi ferenci iskola központi épületének felújításához és bővítéséhez vezetett. Ezáltal új hasznosítási lehetőségei lesznek a volt Esze Tamás iskola épületének.

Az alapfokú oktatás kínálatát még az önkormányzati fenntartás és a magán kezdeményezésű, alapítványi működtetésű művészeti iskolák színesítik.

A város méretéhez képest kiemelkedő a középfokú oktatásban vállalt és betöltött szerepe, az intézményeknek a kistérségi hatáskörön túl nyúló jelentősége is van. Két gimnáziumban és egy szakképző iskolában folyik középfokú oktatási tevékenység. A három intézmény közül kettőt a Sárospatak Város Önkormányzata működtet (Árpád Vezér Gimnázium és Kollégium, Vay Miklós Szakképző Iskola), egy pedig a Református Egyház keretein belül működik (Református Kollégium Gimnáziuma). A nagy múltra visszatekintő Református Kollégium mellett kiemelkedő érdem, hogy az Árpád Vezér Gimnázium is talpon tudott maradni, sőt stabil tagjává vált a helyi oktatásnak. A hátrányos helyzetű fiatalok felzárkóztatása érdekében az Arany János Tehetségkutató program keretében az iskola két alkalommal is indított speciális osztályt. (Ennek keretében az iskola kiemelt normatívában részesült a hátrányos helyzetű fiatalok hatékonyabb fejlődése érdekében).

A Vay Miklós Szakképző Iskola kötelező felvételt biztosító iskola, azaz minden olyan tanköteles diákot kötelesek felvenni, aki máshova nem nyer felvételt. Emiatt az iskola tanulói állománya erős megosztottságot mutat. A különböző szakmákat valóban megszerezni kívánó diákok mellett sok olyan nehéz szociális háttérű tanuló is található az iskolában, akik csak a kötelező törvényi szabályozás miatt járnak iskolába. Az iskola elsősorban az épületgépész technikusai, autószerelők, faipari, építőipari, közlekedési, vendéglátó ipari, idegenforgalmi és fazekas szakmák elsajátításában nyújt segítséget a diákoknak. Ugyanakkor az iskola számra kihívás,

hogy miként tudna minél több felvett gyermeket a szakmai képzés megszerzéséhez eljuttatni és csökkenteni a lemorzsolódás arányát.

Sárospatakon megtalálhatók a felsőfokú oktatási intézmények is. A városban a Miskolci Egyetem önálló karaként működik a Comenius Tanítóképző Főiskola. A Főiskola hatékony működése számára több kihívása is van, mint a felsőoktatási, így pedagógus képzés átalakítása a Bolognai folyamat részeként, csökkenő igény a tanári szakok iránt. Ezen kihívásoknak a folyamatosan megújuló oktatási kínálattal, illetve a felsőfokú szakképzés, bizonyítványt adó képesség-fejlesztő tanfolyamok bevezetésével igyekszik megfelelni az intézmény. Ugyanakkor a jövőben foglalkozni kell új, a kistérség, Zemplén gazdaságához igazodó képzési kínálat befogadásával, vagy bevezetésével.

A város másik felsőfokú intézménye a Sárospataki Református Teológiai Akadémia, mely fenntartója a Tiszáninneri Református Egyházkerület. Az intézmény az oktatási tevékenységen felül presbiteri Népfőiskolát és térség fejlődéséhez is kapcsolható kutatóintézeteket működtet.

II.2.2.Egészségügy

Sárospatakon 7 felnőtt és 3 gyermekorvosi szolgálat működik. A szolgálatok a sárospataki önkormányzattal szerződéses viszonyban állnak és váltott munkarendben látják el feladatukat. A gyermekorvosi szakrendelők, rendelőnként heti egy alkalommal egészségügyi tanácsadást is vállalnak. A városban 6 védőnői körzet működik, a járó beteg ellátást pedig 16 szakrendelés biztosítja. A fogászati rendeléseknek a Rendelőintézet ad helyet. Azon időszakokban melyek a szokásos rendelési idővel nincsenek lefedve (hétköznap 12-14 óráig, este 6 órától reggel 8 óráig illetve hétvégén 0-24 óráig) ügyeleti szolgálat működik. Ennek keretében az ügyeleti orvosi ellátást az erre szerződött orvosok, három nővér, illetve három gépkocsivezető látja el. Az iskolások orvosi ellátását 8-16 éves korig 3 gyermekorvos, 3 asszisztens, 6 védőnő és egy ifjúsági védőnő biztosítja.

EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÓRENDSZERRE VONATKOZÓ ADATOK

Mutatók	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Működő háziorvosok száma (fő)	7	7	6	7	7	7	7	7
Működő házi gyermekorvosok száma (fő)	3	3	3	3	3	3	3	3
A háziorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	7	7	6	7	7	7	7	7
A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	3	3	3	3	3	3	3	3
A háziorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)	79 998	76 043	74 509	82 023	89 483	89 521	65 322	69 532
A házi gyermekorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)	23 387	22 676	23 512	23 256	24 135	24 074	22 190	21 910
Gyógyszertárak száma (humán) (db)	3	3	3	3	3	2	3	4

Forrás: KSH tájékoztatási adatbázis

A szakellátási és gondozási tevékenység keretében az intézmény az alábbi szolgáltatásokat nyújtja:

1. Szakellátás: Belgyógyászat, Sebészet, Szülészet-nőgyógyászat, Csecsemő- és gyermekgyógyászat, Ideggyógyászat, Fül-orr-gégészet, Audiológia, Reumatológia, Fizioterápia, Szemészet, Tüdőgyógyászat, Gyermekpulmonológia, Képpalkotó eljárások, Ultrahang vizsgálat, Laboratórium, Pszichiátria, Patológia – citológia
2. Gondozási tevékenység: Tüdőgyógyászat, alkoholológiai-gondozás, pszichiátriai gondozás

A Rendelőintézet felel a kistérség többi településének ellátásáért, sőt például a tüdőbeteg gondozás esetében kistérségi határon átnyúló feladata is van. E szakellátás típus esetében, ugyanis Cigánd is az intézet hatáskörébe tartozik.

Fontos megemlíteni, hogy a szakellátás minőségét nagyban meghatározza a rendelő épülete. A hasonló intézményekre vonatkozó építészeti szabályozási feltételeknek nem felel meg az épület. Nem megfelelő a rendelőhelyek nagysága, több helyen hiányoznak az öltözők, emellett hiányzik az orvosi és asszisztensi szoba egyaránt. E hiányosságok megszüntetése miatt folyamatban van egy új, az igényeket kielégítő rendelőintézeti épület építése.

II.2.3.Szociális ellátás

Sárospatak Város Önkormányzatának személyes gondoskodást nyújtó integrált intézménye a **Gondozási Központ**. Működési területe Sárospatak Közigazgatási területe. A központ a következő feladatokról gondoskodik: szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, idősek nappali ellátása, támogató szolgálat és fogyatékkal élők nappali ellátása. A Gondozási Központban a szociális ellátások egymásra épülnek, melynek előnye, hogy egy intézményen belül megtalálható több ellátási forma. A Gondozási Központban ellátottak száma 2008 szeptemberében a következőképpen alakult:

Szociális Étkeztetés	Házi segítségnyújtás	Idősek nappali ellátása	Támogató Szolgálat	Összesen
310 fő	72 fő	30 fő	36 fő	457 fő

Forrás: Gondozási Központ, 2008. évi beszámoló

Szociális étkeztetés

Sárospatakon a szociális étkeztetést a Gondozási Központ működteti. A szervezetnél 5 fő dolgozik, akik hetente körülbelül 50-70 főt - idős, egészségi állapota, fogyatékosága, vagy szociális helyzete miatt rászorult személyeket - látnak el.

Házi segítségnyújtás

Az Önkormányzat kötelező feladata. A városi szinten házi segítségnyújtást biztosító Gondozási Központ idős, egészségi állapota, fogyatékosága, vagy szociális helyzete miatt rászorult személyeket lát el.

Idősek Klubja

Az Idősek Klubja Gondozási Központ Sárospatak belvárosához közel helyezkedik el, EU pályázati forrásokból nyert támogatásnak köszönhetően felújított és

akadálymentesített környezetben nyújtja szolgáltatásait. Az intézmény 2 főt foglalkoztat, akik a 30 fő ellátását végzik.

Támogató Szolgálat

A Gondozási Központ által nyújtott támogató szolgálat 2007 óta működik a városban, feladatait 2009. január 1.-je óta kistérségi szinten látja el. A Szolgálat összesen 4 főt alkalmaz, hetente 10-15 fő, fogyatékkal élő személyt látnak el: autista és halmozottan fogyatékos személyeket, siketeket és nagyothallókat, értelmi fogyatékosokat, valamint mozgásszervi fogyatékkal élő személyeket.

Fogyatékkal Élők Nappali Intézménye

A fogyatékkal élők nappali ellátását biztosító, EU forrásokból kialakított intézmény fejlesztése elkészült, a működés 2009 őszén indult és működési területük az egész kistérségre kiterjed. A szervezetnél 4 fő dolgozik, akik hetente 24 fő, fogyatékkal élő személyt látnak el: autista és halmozottan fogyatékos személyeket, siketeket és nagyothallókat, értelmi fogyatékosokat, valamint mozgásszervi fogyatékkal élő személyeket.

A városban működik a BAZ megyei önkormányzat fenntartásában a szociális szakellátás keretében az *Idősek és fogyatékosok otthona*. Az intézményben 90 férőhely van a nyugdíjkorhatárt betöltött és azon 18 év fölötti, legalább 67 %-ban megrokkant személyek számára, akik nem szorulnak rendszeres gyógyintézeti kezelésre és teljes körű ellátást igényelnek. További 85 férőhely van 18 év feletti súlyos értelmi, illetve halmozottan fogyatékos személyek teljes körű ellátására. Az fogyatékkal élőknek a szabadidős és sport tevékenységek mellett képességfejlesztő és munkajellegű foglalkoztatást is biztosít az intézmény. Az intézménynek helyet adó épület felújításra szorul.

A *Családsegítő és Pedagógiai Szakszolgálat* gondoskodik családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatásokról, a pedagógiai szakszolgáltatásról, illetve a szakmai szolgáltatásról.

Az intézmény által nyújtott pedagógiai szakszolgáltatás és szakmai szakszolgáltatás kistérségi szinten látja el feladatait. A szolgáltatást nyújtó épületben hetente 120 fő ellátásáról gondoskodnak, külső helyszínen pedig az ellátottak száma eléri az 1 000 főt. A szolgáltatásokat 5 fős alkalmazotti létszám teljesíti. Az általuk nyújtott tevékenység színvonalát megfelelő, azonban a növekvő igények kielégítésére létszámbővítésre lenne szükség.

A szervezet a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatásokat városi szinten látja el, melynek keretében 8 fős alkalmazotti állománnyal heti 200 ember ellátásáról gondoskodnak. Eközben ugyanezen szolgáltatásokat a kistérség többi településén a Zempléni Családokért Alapítvány Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat látja el. Az Alapítvány és a szakszolgálat között a szakmai együttműködés jelenleg biztosított. Az intézmény feladata a települések hátrányos helyzetű, krízishelyzetben lévő tagjainak, csoportjainak szociális és mentálhigiénés ellátása, a családok külső és belső kapcsolati rendszerének támogatása. A Zempléni Családokért Alapítvány Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat 4 főt alkalmaz a kistérségben, akik átlagosan 200 fő ellátásáról gondoskodnak. Az intézmény infrastrukturális elhelyezése nem mondható megoldottnak, javasolt a funkcióhoz jobban illeszkedő és tágasabb elhelyezés biztosítása.

II.2.4.Sport, szabadidő, közművelődés

Sárospatak a szabadidős, közművelődési lehetőségeket tekintve mindenképp megfelel egy hasonló méretű várostól elvárható teljesítménynek. Több esetben az elvárhatónál szélesebb lehetőséget nyújt mind saját, mind szűkebb vonzáskörzete lakosai számára.

A Művelődés Háza központi szerepet játszik a város kulturális életében. Felnőtt- és gyermekszínházi programjai, kiállításai, zenei és ismeretterjesztő programjai kiemelkedő színvonalúak. Külön említést érdekel a filmkultúra ápolása érdekében kifejtett munkájuk. A művész mozi előadásain a vetítéseken túl beszélgetésekre, az alkotások mélyebb megismerésére nyílik lehetőség.

A várban működő Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma területén folyamatos fejlesztések zajlanak a mind magasabb színvonalú szolgáltatás érdekében. A területet körbekerítették. A kaputól a vár épületéig vezető út szépen parkosított, a vár területén információs táblák kerültek kihelyezésre. Jól mutatja a múzeum nivóját, hogy 2000. évi 74 384 fős látogatottság 2007-re 195 399 főre emelkedett. Külön kiemelendő a Rákóczi-emplékút, amely Rákóczi szülővárosát, Munkácsot köti össze a várral.

A Képtár magánalapításokból felépített képzőművészeti gyűjtemény, a megyei múzeumi szervezet részeként. A múzeumban egyaránt megtalálható egy állandó kiállítás, amely mellett gyakran időszakos kiállítások is megtekinthetők. Az állandó kiállítás első gyűjteménye elsősorban a 20. századi magyar képzőművészeti alkotásaiból álló válogatást tartalmaz. Olyan nagynevű alkotók művei találhatók itt, mint: Mednyánszky László, Rippl-Rónai József, vagy Gulácsy Lajos. A gyűjtemény második része Domján József Amerikában élt magyar képzőművész, míg a harmadik gyűjtemény a 70-es évek avantgárdjának alkotásait mutatja be. Ezen kívül a 350 nm-es kiállító teremben évente 4-5 alkalomban rendeznek különböző kiállításokat.

A város jelentősebb szervezett sportéletét a Sárospataki Torna Club képviseli. Az egyesület négy szakosztállyal működik: labdarúgás, kézilabda, ökölvívás, asztalitenisz. A profi sportélet mellett aktív pihenésre van lehetőség a három horgászto mellett a Végardói Termálfürdőben, illetve a város környéki kirándulóhelyeken. A termálfürdő lehetőséget ad télen-nyáron úszásoktatásra, illetve vízilabdázásra.

II.2.5.Intézményi ellátottság, közigazgatás

Sárospatak közigazgatási ellátását a helyi, kistérségi hatáskörű szervek esetén maga a település, míg nagyobb térségi hatáskörű szerveknél más települések biztosítják.

Sárospatakon működik az Okmányiroda, a Gyámhivatal, a Polgárvédelmi kirendeltség, a Regionális Munkaügyi Központ kistérségi kirendeltsége, illetve egy Rendőrkapitányság. Az építési ügyekkel kapcsolatos teendők elintézésére egyrészt a városi építésügyi irodáján, másrészt az Állami Főépítészeti Iroda egri kirendeltségében, a KÖH miskolci kirendeltségén, illetve a sátoraljaújhelyi körzeti földhivatalban nyílik lehetőség.

Egerben az Állami Főépítészeti Irodán kívül a regionális ÁNTSZ és a Közigazgatási Hivatal regionális központja működik. Kistérségi szinten a város a szerencsi ÁNTSZ irodához tartozik. A jogi problémákkal kapcsolatos teendők ellátását elsősorban a

Sátoraljaújhelyi Városi Bíróságon, illetve a Sátoraljaújhelyi Városi Ügyészségen végzik. Az eddig említetteken kívül Sátoraljaújhelyen működik továbbá az Országos Egyéni Választó Kerületek irodája, valamint a Tűzoltóság. A fentiek, illetve a Sárospatak és Újhely között viszonylag kis távolság is alátámasztja a két település közti szoros együttműködés igényét, illetve nélkülözhetetlenségét.

Fontos szerep jut a város közigazgatási rendszerében Miskolc városának is. Itt működik a Regionális Munkaügyi Központ központi irodája, illetve a regionális APEH iroda, mely utóbbinak Sátoraljaújhelyen van kirendeltsége. A mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos hivatalos ügyek intézését a miskolci Mezőgazdasági Szakigazgatósági Hivatal irodája végzi. Ezen intézményhez kapcsolódik szorosan az erdőgazdálkodással kapcsolatos ügyek intézésére létrehozott Erdészeti Igazgatóság.

Az alábbi táblázat az egyes feladatok ellátásáért felelő városokat, illetve azok megközelítésének idejét mutatja be.

SÁROSPATAK INTÉZMÉNYI ELLÁTOTTSÁGA			
INTÉZMÉNY TÍPUSA	KÖZPONT	ELJUTÁSI IDŐ (óra : perc)	TÁVOLSÁG (km)
Állami Főépítészeti Iroda	Eger	1:55	142
ÁNTSZ - regionális	Eger	1:59	128
Közigazgatási Hivatal	Eger	1:59	128
Állategészségügy	Miskolc	1:15	73
APEH	Miskolc	1:15	73
Bányakapitányság	Miskolc	1:15	73
Erdészeti Igazgatóság	Miskolc	1:15	73
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal	Miskolc	1:16	73
Növényegészségügy	Miskolc	1:15	73
Regionális Munkaügyi Központ	Miskolc	1:16	73
Építésügy	Sárospatak	0:00	0
Gyámhivatal	Sárospatak	0:00	0
Okmányiroda	Sárospatak	0:00	0
Polgárvédelmi kirendeltség	Sárospatak	0:00	0
Regionális Munkaügyi Központ Kistérségi Kir.	Sárospatak	0:00	0
Rendőrkapitányság	Sárospatak	0:00	0
Körzeti Földhivatal	Sátoraljaújhely	0:13	11
Országos Egyéni Választó Kerületek	Sátoraljaújhely	0:13	11
Tűzoltóság	Sátoraljaújhely	0:13	11
Városi Bíróság	Sátoraljaújhely	0:13	11
Városi Ügyészség	Sátoraljaújhely	0:13	11
ÁNTSZ - kistérségi	Szerencs	0:35	36

Forrás: <https://teir.vati.hu>

A Sárospatakon működő intézmények egy része (okmányiroda, gyámhivatal, építésügyi hatóság) jelenleg méltatlan körülmények között, mind a dolgozók munkája, mind az ügyfelek kiszolgálása szempontjából kis térben, megújításra érett környezetben működik. Működésük és az ügyfelek kiszolgálásnak komfortosabb körülményei várhatóan a Kistérségi Integrált szolgáltató központban teremthetők.

meg az elkövetkezendő években. A munkaügyi központ sárospataki kirendeltsége az elmúlt években költözött új épületbe és korszerű körülmények között kínálja szolgáltatásait az ügyfeleknek.

II.3. Gazdaság

II.3.1.A város gazdasági szerkezete

Sárospatak gazdasági szerkezetében a foglalkoztatottak számát tekintve a legmeghatározóbbak az ipari és mezőgazdasági vállalkozások. A városban 5 vállalat foglalkoztatotti létszáma haladja meg a 100 főt.

Néhány jelentősebb létszámot foglalkoztató vállalkozás

Név	Létszám	Fő tevékenységi kör
Geo-Milk Kft.	90-120 fő	Növénytermesztés szarvasmarha-tenyésztés; tejtermelés
Pataki Ruhaiipari Zrt	100-120 fő	Ruhaiipar
T.BOSS 2006. Hungária Kft.	130-150 fő	Szerszámkészítés
ÉPSZER Zrt.	120-140 fő	Építőipar
Kispatak 2000. Kft.	130 fő	Élelmiszer kereskedelem

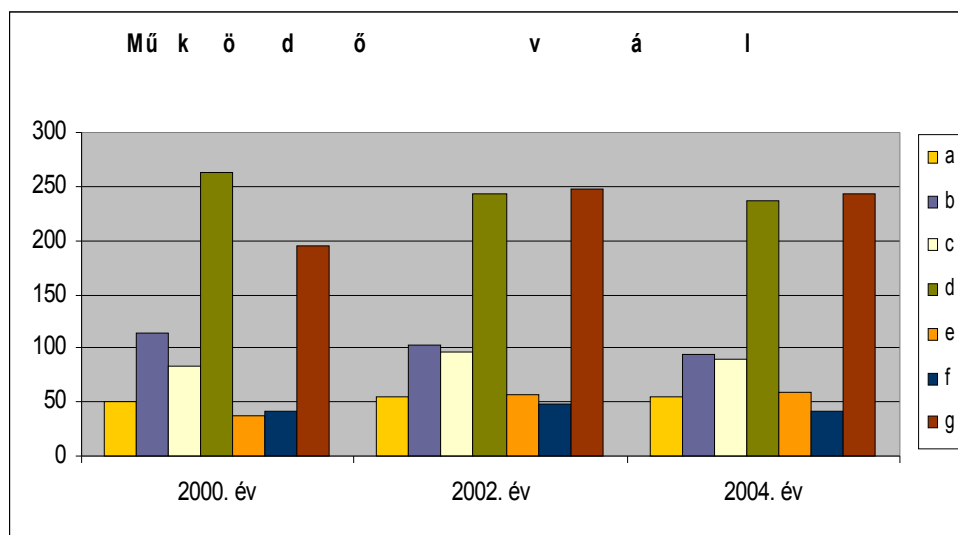
50 fő körüli alkalmazotti létszámmal 3 vállalkozás rendelkezik, a többi meghatározóbbnak tekinthető foglalkoztató pedig mind 50 fő alatti létszámmal dolgozik. A város vállalkozásainak méretét tekintve azonban a mikrovállalkozások dominanciája mutatható ki.

MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA NEMZETGAZDASÁGI ÁGANKÉNT SÁROSPATAKON						
Mutatók	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halgazdálkodás (db)	49	50	53	54	55	54
Bányászat, feldolgozóipar, villamosenergia, gáz-, gőz-, vízellátás (db)	108	113	112	102	99	95
Építőipar (db)	75	84	93	97	91	89
Kereskedelem, javítás (db)	272	263	252	244	242	237
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (db)	42	38	49	56	62	59
Szállítás, raktározás, posta, távközlés (db)	42	42	41	49	44	41
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás (db)	180	195	229	248	251	242
ÖSSZESEN	768	785	829	850	844	817

Forrás: KSH, Tájékoztatósi adatbázis

A vállalkozások számát tekintve a 2000-2004 közötti időszakban megfigyelhetünk némi hangsúlyeltolódást az egyes gazdasági ágazatok között, azonban jelentős szerkezetátalakulás nem ment végbe. Szembetűnő, hogy a kereskedelmi és az ipari vállalkozások számában folyamatos csökkenést regisztráltak. A gazdasági szolgáltatás és ingatlanügyletek ágazat bővült a vállalkozások számát tekintve, igaz, hogy az egyenletes növekedés 2004-ben megtorpant. Hullámzó változás volt megfigyelhető az építőipari vállalkozások számát tekintve, azzal az eltéréssel, hogy a trendforduló 2002-ben volt. A mezőgazdasági ágazatban tevékenykedő vállalkozások számában minimális eltérés volt kimutatható (1999-hez képest 5 db

vállalkozással volt több 2004-ben). A teljes vizsgált időszakban a szállítással és raktározással foglalkozó vállalkozások száma volt a legalacsonyabb. A legmarkánsabb növekedést a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás szektor mutatta. 1999-hez képest 2003-ban volt a legmagasabb ebben az ágazatban a vállalkozások száma. 2004-re enyhe csökkenés történt, de még ebben az évben is 40%-kal volt magasabb az érték, mint 1999-ben.

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

a) mezőgazdálkodás, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halgazdálkodás; b) bányászat, feldolgozóipar, villamosenergia, gáz-, gőz-, vízellátás; c) építőipar; d) kereskedelem, javítás; e) szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás; f) szállítás, raktározás, posta, távközlés; g) ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás

II.3.2. Mezőgazdaság

A Sárospataki kistérségben belül a szántók aránya 35%, míg az erdős területeké 26%. Városi szintre vetítve Sárospatakon a kistérségi átlagnál magasabb a szántók aránya (56%), ugyanakkor a kistérségi átlagnál alacsonyabb az erdővel borított területek aránya (39%). A szántók mellett szintén magasabb az országos átlagnál a gyepterületek aránya. A mezőgazdasági vállalkozások túlnyomó többsége egyéni vállalkozás. A szektorban tevékenykedő egyéni vállalkozók korösszetétele a jövőt tekintve kedvezőtlen képet mutat, ugyanis 60%-uk nyugdíjas korú

Miután a Sárospataki kistérség része a tokaji borvidéknek, a kistérségben az országos átlagot meghaladja szőlővel borított terület aránya. Sárospatak híres szőlőtermő és bortermelő vidék. A szőlőműveléssel kapcsolatos tudás és gyakorlat óriási tárháza található meg ezen a vidéken. Sárospatakon található a tokaji borvidék néhány kiemelkedő pincészete.

- Rákóczi Pince
- Terra-Vin Kft. (Kun Lajos pincészete)
- Evinor Pincészet

A borgazdálkodáshoz kapcsolódó tevékenységeken kívül a város jelentősebb mezőgazdasági foglalkoztató cége a Geo-Milk Kft, a BIOFARM Kft, illetve a Kerchner és Társa Kft.

II.3.3.Ipar

Sárospatak iparát elsősorban a kisebb mennyiséget előállító különleges szakértelmet igénylő termelés jellemzi. Az ipari vállalkozások között a fémmegmunkálással foglalkozók a legjellemzőbbek. E vállalkozási körből 15-20 van a városban, jellemzően Kispatak városrészben koncentrálódva. Az ipari cégek többségében precíziós fémmegmunkálás folyik. E vállalatok várhatóan tartósan a térségben működnek és kevésbé számíthatunk az országtól keleti irányú áttelepülésükre. Ennek főbb okai:

- jellemzően a rendszerváltás előtti időszakban Magyarországon gyártott és még ma is használt termékekhez gyártanak, vagy szükség szerint javítanak alkatrészt
- az üzemekben nem folyik tömeggyártás, speciális szakértelemre van szükség az alkalmazott eljárásoknál

A város legnagyobb ipari foglalkoztató üzeme a Boss2006 Kft. A vállalat jelenleg mintegy 150 alkalmazottal dolgozik. Profiljuk annyiban eltér az előzőekben leírt kisebb vállaltokétól, hogy nem alkatrész utánpótlással foglalkoznak. A Dorkói út 1. sz. alatt található üzemben menetfűrófejek gyártása folyik. E vállalaton kívül csak két olyan ipari üzeme van a városnak, amely 100 főnél több alkalmazottat foglalkoztat. Az építőiparban tevékenykedő ÉPSZER Zrt. 120-140 alkalmazottal működik, míg a Pataki Ruhaipari Zrt-ben 100-120 fő között, mozog az alkalmazottak száma.

Az 50-100 főt foglalkoztató jelentősebb ipari vállalkozások száma 3. Az épület- és autófóliázással foglalkozó Grega Kft-ben 40-80 fő között mozog az alkalmazottak száma. A felületkezeléssel, horganyzással foglalkozó Kék és Társai Kft., illetve az építőiparban tevékenykedő Weinberg 93 Kft egyaránt 40-60 fővel dolgozik. A felsoroltakon kívül további 7 olyan jelentősebb vállalata van a városnak, amelyek legalább 15, legfeljebb 50 főt foglalkoztatnak. A fent említett legjelentősebb ipari tevékenységet folytató vállalkozásokon kívül a következő cégek foglalkoztatnak nagyobb létszámú munkaerőt:

- Rubikon-Text Kft.
- Technometal Bt.
- Fraisa SZKC Kft.
- SÁRGÉPSZER Kft.
- FERRO-TOOL Zrt.
- Sárospataki Kerámia Kft.

Összességében megállapítható, hogy Sárospatakon a legjellemzőbb ipari tevékenységek: szerszámkészítés és alkatrészgyártás, építőipar és ruhaipar.

II.3.4.Telephely kínálat

Sárospatak gazdasági helyzetének javulását jelenleg nagy mértékben korlátozza, hogy a városban nem található önkormányzati tulajdonú, megfelelő infrastruktúrával rendelkező telephelyek. A város belterületén két olyan hely található, amelyeken lehetőség van, illetve lehet a környezetet nem károsító ipari tevékenység telepítésére, bővítésére:

- Nyugati ipari terület: a 37-es út és a vasút közötti rész
- A hajdani Csepel Művek területe

A nyugati ipari területen az elmúlt években több vállalkozás is megtelepedett. A terület további gazdasági célú hasznosítását gátolja, hogy a jelenlegi infrastruktúra (közmvévek állapota, feltáró utak hiánya) nem ad, illetve csak magasabb beruházási költségek mellett kínál lehetőséget megfelelő színvonalú telephelyek kialakítására. A 37-es út mentén csak megfelelő védősávval elválasztva a borvidéki tájképet nem rontva javasolt további telephelyek kialakítása. A volt Csepel mvévek területén jellemzően kisipari, kereskedelmi tevékenységek folynak. Ezen területeken jelenleg, csak korlátozottan javasolt az ipari tevékenység bővítése, azért hogy a városon áthaladó kamion-, és egyéb teherszállítási forgalom jelentős mértékben ne növekedjen. Ezt a szempontot javasolt a mvködési engedélyek kiadásánál figyelembe venni. A fejlesztésre alkalmas területek jelentős része magántulajdonban van. Emiatt akadályokba ütközhetnek az önkormányzat elképzelése szerinti leghatékonyabb foglalkoztatottság bővülést eredményező fejlesztések. A két fentebb kijelölt, rövidtávon fejleszthető területeken kívül javasolt a várost délről elkerülő tehermentesítő út mentén olyan területek elemzése, ahol kedvezőbb feltételekkel lehet ipari, logisztikai célú tevékenységhez telephelyeket létesíteni.

II.3.5. Kiskereskedelem, szolgáltatások

Sárospatak egyértelműen vezető szerepet játszik a kistérségbeli kereskedelemben. Élelmiszerüzlet a kistérség valamennyi településén található, azonban az egyéb árucikkeket árusító kereskedelmi egységek szinte kivétel nélkül a városban lelhetők fel. A városon belül kiemelkedő szerep jut kiskereskedelmi szempontból a Rákóczi útnak, mivel itt az átlagosnál koncentráltabban jelennek meg az üzletek. A nagyobb üzletek mellett (Bodrog áruház) itt található a ruházati, elektronikai üzletek, a gyógyszertárak, bútorboltok nagyobb része. Emellett kisebb méretű, jellemzően a gyors kiszolgálásra szakosodott éttermek, büfék, cukrászdák is találhatóak az utcában. A település kialakult szerkezetéből adódóan a szupermarket-láncok (jelenleg 3 üzlet) a város határában, Újtelep városrészben a 37-es számú út és a vasút között telepedtek le. A különböző üzletek mind megjelenésükben, mind a kínált áru minőségében nagyfokú különbséget mutatnak. Hiányoznak a városból a turisták számára vonzó exkluzív üzletek, melyek megjelenése vélhetően a városban egy év nagy részén jelentkező magasabb fizetőképes kereslettel egyidejűleg várható. A városban jelenleg zsúfolt környezetben, lakóházak közé beszorítottan mvködik a piac nem túl igényes környezetben. Egy turisztikailag frekventált, mezőgazdasági hagyományokkal rendelkező településen, térségben jóval nagyobb szerepet kaphatna egész évben kulturált, tágas környezetben a helyi mezőgazdasági termékek árusítása. Jelentősebb kereskedelmi kapacitások Sátoraljaújhelyen, vannak, ahol nemcsak a hazai, hanem a szomszédos szlovákiai területek fogyasztóival is számolnak. A városban magasabb igényeket kielégítő kereskedelmi egységek elsősorban a vendéglátás területén vannak jelen, azonban számuk kicsi. Erősödő turisztikai érdeklődés esetén az üzletek és vendéglátóhelyek színvonalát emelni szükséges. A jelenlegi éttermek kínálata - néhány kivétellel - szegényesnek mondható.

KISKERESKEDELMI, VENDÉGLÁTÓHELYEK SZÁMA			
	1997. év	2001. év	2007. év
Kiskereskedelmi üzletek száma (db)	187	222	251
Élelmiszerüzletek és áruházak száma (db)	n.a.	34	28
Ruházati szaküzletek száma (db)	n.a.	35	37
Vendéglátóhelyek száma (db)	73	82	74
Éttermek, cukrászdák száma (db)	n.a.	57	49
Bárok, borozók száma (db)	n.a.	14	18
Munkahelyi étkeztetőhelyek száma (db)	n.a.	11	7

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A városban a kereskedelem és szolgáltatás területén 2009-ben három olyan vállalkozás működött, amely jelentősebb számú munkaerőt alkalmaz: a Kispatak 2000. Kft 130 főt, a For-You 2. Kft 82 főt, a Zemplén Idegenforgalmi Kft. pedig 76 főt.

II.3.6. Turizmus

Sárospatakon 2008-ban 13 kereskedelmi szálláshely volt. A vendégéjszakák számában 2001 és 2008 között egyedül a 2003-2005-ig terjedő időszakban volt tapasztalható visszaesés. A visszaesés a szállodai kategóriában, az üdülőházaknál, illetve az ifjúsági szállásnál jelentkezett. Vélhetően ez utóbbi esetében a mintegy ötezres vendégéjszaka csökkenésnek statisztikai jelegű okai vannak. Összességében azonban a 2001-től 2008-ig terjedő időszakban a városban eltöltött vendégéjszakák száma jelentős növekedést mutatott. A kempingek és panziók kihasználtsága 2007-ig növekedett, 2008-ra azonban némi visszaesés volt tapasztalható. A város egyetlen szállodájánál 2007-ig javuló kihasználtságot tapasztalunk, azonban 2008-ra a vendégéjszakák száma több mint 1550 éjszakával csökkent. A panziókban, kempingekben és szállodákban a 2007-ről 2008-ra tapasztalt visszaesést ellensúlyozta az üdülőházakban eltöltött vendégéjszakák számának 4000 éjszakás bővülése. Ez egyértelműen a turizmus bővülését jelzi. A legtöbb vendégéjszakát az üdülőházakban regisztrálták, miközben az összes vendégéjszaka közel 50%-át panziókban és üdülőházakban töltötték a vendégek. A kistérség többi településén, elsősorban a falusi turizmusra építő magán szálláshelyek jellemzőek.

KERESKEDELMI SZÁLLÁSHELYEK SÁROSPATAKON					
Mutatók	2001. év	2003. év	2005. év	2007. év	2008. év
Kereskedelmi szálláshelyek száma (db)	11	13	13	13	13
Vendégéjszakák száma (vendégéjszaka)	28 649	43 589	31 714	50 984	52606
Összes kereskedelmi szálláshely szállásférőhelyeinek száma (db)	1 277	1 712	1 760	1 521	1531
Szállodák száma (db)	1	1	1	1	1
Szállodák szállásférőhelyeinek száma (db)	148	148	148	113	113
Vendégéjszakák száma a szállodákban	9 120	8 210	6 536	9 818	8261
Panziók száma (db)	4	4	5	5	5
Panziók szállásférőhelyeinek száma (db)	63	86	143	141	142
Vendégéjszakák száma a panziókban	1 458	3 248	6 521	7 206	5677
Kempingek száma (db)	2	3	3	2	2
Kempingek szállásférőhelyeinek száma (db)	750	825	825	600	600
Vendégéjszakák száma a kempingekben	2 556	3 209	3 429	11 023	10921
Üdülők házak száma (db)	4	4	3	4	4
Üdülők házak szállásférőhelyeinek száma (db)	316	314	304	328	328
Vendégéjszakák száma az üdülők házakban	15 515	23 770	14 320	15 841	19394
Ifjúsági szállók száma (db)	0	1	1	1	1
Ifjúsági szállók férőhelyeinek száma (db)	0	339	340	339	348
Vendégéjszakák száma az ifjúsági szállókban	0	5 152	908	7 096	8353

Forrás: KSH tájékoztatási adatbázis

Sárospatakon 2001-től kezdődően 2008-ig fokozatosan nőtt a magánszálláshelyek és a férőhelyek száma. A férőhelyeknél nagyobb arányban nőtt a vendégek száma, míg kisebb mértékben a vendégéjszakák száma. A vendégek és a vendégéjszakák számának öröndetes növekedésétől ugyanakkor elmarad a férőhelyek kihasználtságának növekedése, sőt inkább csökken a férőhelyek átlagos éves kihasználtsága.

MAGÁNSZÁLLÁSADÁS SÁROSPATAKON						
Mutatók	2001	2003	2005	2007	2008	Növekedés %
Magánszállásadás vendéglátóinak száma (fő)	15	22	23	35	41	173
Magánszállásadás férőhelyeinek száma (db)	102	160	171	265	281	175
Vendégek száma a magánszállásadásban (fő)	715	880	1038	1460	2206	209
Vendégéjszakák száma a magánszállásadásban	2769	2986	4389	4245	6150	122

Forrás: KSH tájékoztatási adatbázis

A kistérség igen gazdag turisztikai lehetőségekkel rendelkezik. Igaz ez mind a természeti, mind az ember által alkotott látványosságokra. A város környéki hegyek,

a Bodrog folyó, a tokaji borvidék, illetve a város épített-történeti emlékei olyan értékes adottságok, amelyekre magas színvonalú turizmus építhető.

A sárospataki Rákóczi-vár Magyarország egyik legszebb állapotban fennmaradt középkori vára. Legrégebbi része az 1500 körül épült Vörös-torony. Itt található továbbá a XVII. századi alapokra épült trinitárius kolostor. A vár legutóbbi jelentősebb rekonstrukcióját 1997-ben kezdték el. Ennek keretében megvalósult a várkastély és trinitárius kolostor rekonstrukciója, illetve a várat övező udvar környezeti rendezése. Az épület története során többféle funkciónak adott otthont, kiállító- és előadótermek találhatók itt, illetve a Várkertben kap helyet a zeneiskola. A várban jelenleg a Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma működik többféle állandó kiállítással. Ezek közül az egyik legjelentősebb a Rákóczi család történetét és a szabadságharcot bemutató „Rákócziak dicső kora” című kiállítás. Állandó kiállítás keretében ismerhető meg továbbá a „Hegyaljai szőlészet és borászat története”. A Vörös-toronyban található „főúri élet a XVI-XVII. Században” című kiállítás keretein belül pedig a régi lakótornyok mindennapi életébe pillanthatunk be.

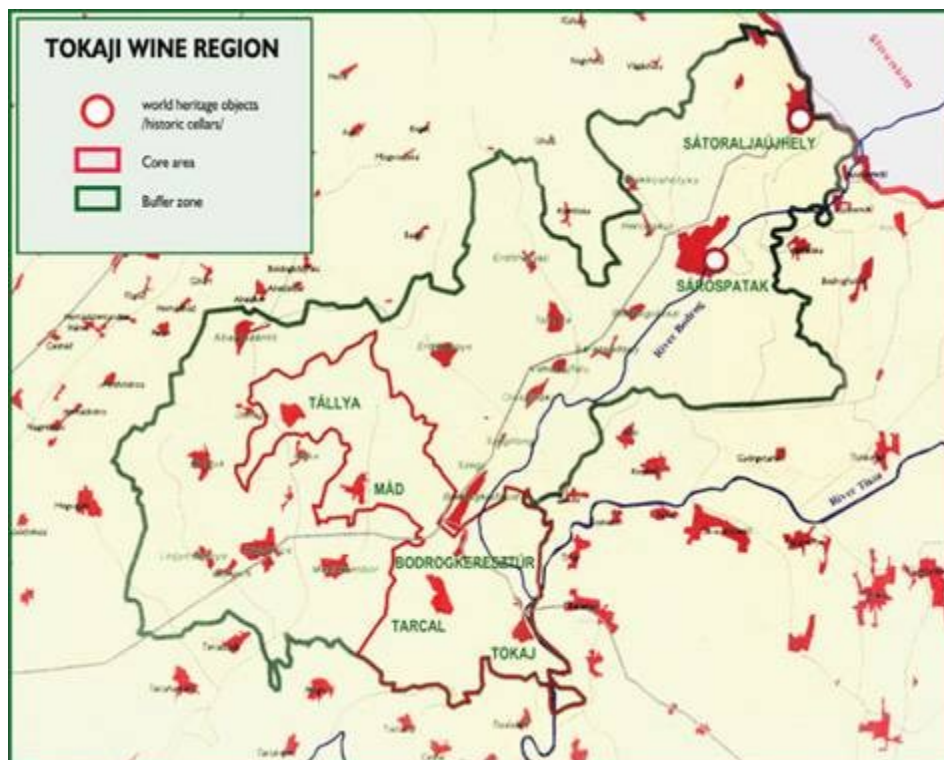
Rákóczi vár, Sárospatak

Az állandó kiállítások mellett az év nagy részében időszaki kiállítások megtekintésére is lehetőség nyílik. 2009-ben három ilyen kiállítást rendeztek a várban. 2008 októberétől 2009 márciusáig méltó módon ünnepelte a város a Sárospataki Országgyűlés 300. évfordulóját a II. Rákóczi Ferenc az államférfi című kiállítás keretein belül. A város a várnegyedben méltóképpen őrzi Sárospatak szülöttjének Árpád-házi Szent Erzsébetnek az emlékét: számos kiállítást, megemlékezést, ünnepet szerveznek a tiszteletére.

A Rákóczi vár rendszeresen, de különösen nyaranta ad helyet előadói esteknek, kiemelt helyszíne az országos, sőt nemzetközi hírű Zempléni Fesztiválnak.

Sárospatak borturizmus tekintetében az ország egyik legkedvezőbb területén, a világörökségi védettségű Tokaj-hegyaljai borvidéken helyezkedik el. A borvidék a világ első, 1737 óta számon tartott zárt borvidéke. A terület egyedi szőlőművelési eljárásának, a helyi borok világhírének, az építészeti és kulturális értékeknek és a területi hagyományok továbbélésének köszönhetően 2002-ben felkerült az UNESCO világörökségi listájára. A város területén a Várnegyedben található Rákóczi-pince

számít a világörökségi magterületnek. Ugyanebbe a kategóriába tartoznak a közeli Hercegekút pincéi, a Kőporosi és a Gomboshegyi Pincesor.

Tokaj-hegyalja világörökségi területe (világörökségi objektumok (pincék), magterület, puffer zóna)

Forrás: <http://www.vilagorokseg.hu>

A városban a kulturális és épített örökség értékei mellett jelen van a „vizek világa”. A jelenleg is elérhető, de még kevésbé kihasznált a termál-, és gyógyturizmus. A Termálfürdő 48°C-os, ásványi anyagokban gazdag vize az ízületi és érrendszeri betegségek utókezelésére alkalmas. A 2009-ben felújított fürdőben uszoda, tanmedence, gyermekmedence, csúszdás többcélú medence és gyógyelemekkel megépített termálmedence (tangutor, masszázshanyó, masszázspadok, pezsgőlepedő) található. Jelenleg a fürdő állandóan fedett medencével nem rendelkezik, 2010-től wellness központ, valamint magán fejlesztéssel egy szálloda létesítése valósulhat meg a fürdő területén. A fejlesztésekkel a fürdőturizmus szezonális jellege megszüntethető és egész éves bevételi lehetőséget kínál a turisztikai vállalkozások számára.

A Bodrog folyó és holtágai elsősorban az evezős sportok rajongóinak, illetve a horgászat szerelmeseinek ad teret. A folyó jelenleg elsősorban a vadregényesebb, nomádabb vízitúrákat kedvelők számára nyújt kikapcsolódási lehetőséget. A város területén azonban lehetőség nyílna a komfortosabb kirándulásokat előnyben részesítő látogatók igényeinek kielégítésére, a szolgáltatások színvonalának emelését célzó fejlesztésekkel, pl. kikötő fejlesztéssel összhangban más Bodrog parti településekkel. A Bodrog parti területek jobb kihasználására elsősorban a vár melletti területen nyílna lehetőség, miközben kívánatos lenne a Végardó termálfürdő és a Bodrog part közvetlen kapcsolatának megteremtése is.

A város környéke, főként a Sárospataki kistérség Bodrog menti települései és Zempléni kistája, valamint a Hegyköz egyaránt rejteget magában számos természeti látnivalót. Ez lehetőséget teremt a szabadidő aktív eltöltésére: gyalogtúrák, kerékpáros kirándulások szervezésére. Sárospatak egyik legkedveltebb turisztikai célpontja, a természetvédelmi övezetként nyilvántartott Tengerszem.

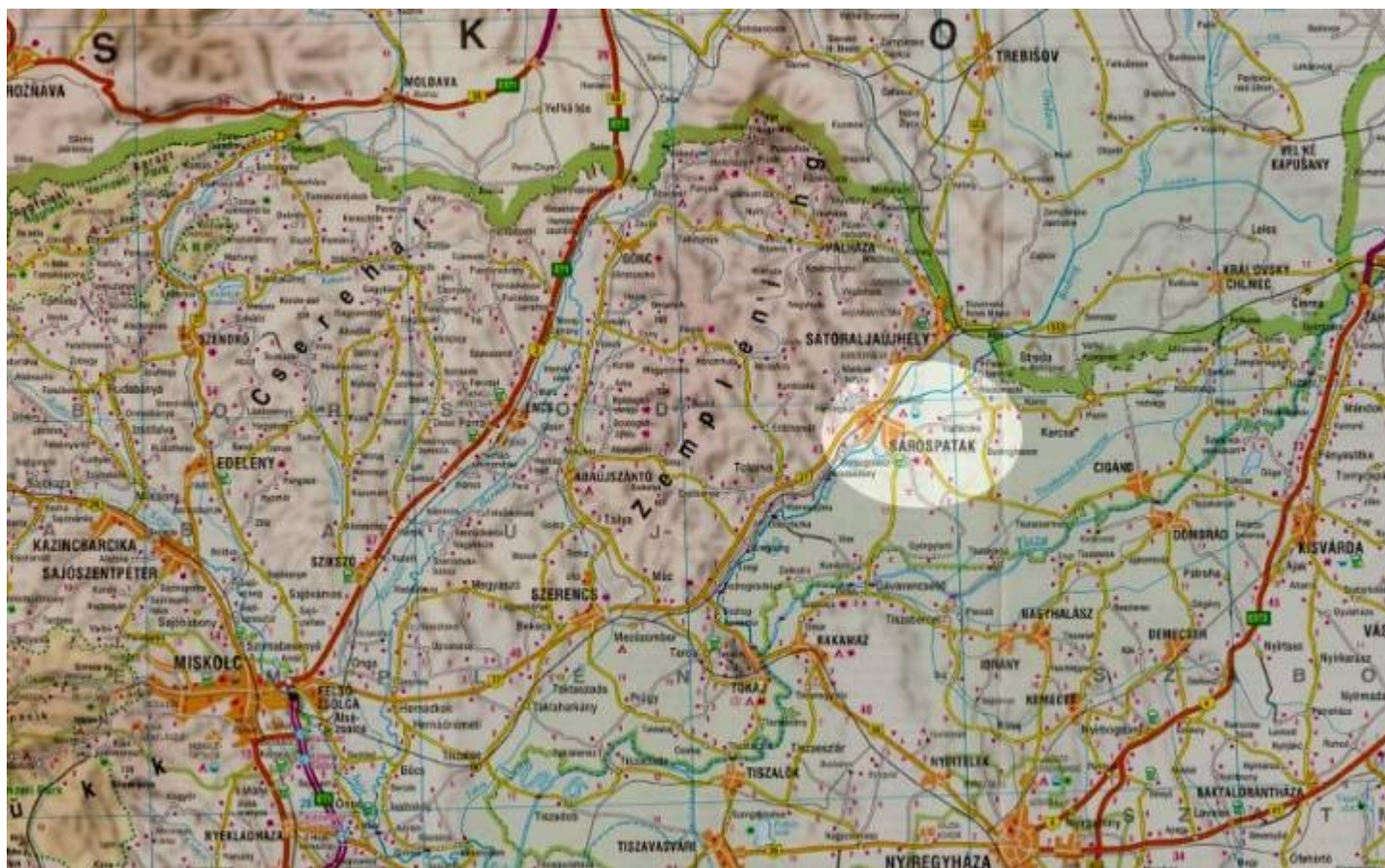
Sárospatakon az alábbi kiemelkedő turisztikai látnivalók találhatók:

SÁROSPATAK TURISZTIKAI LÁTVÁNYOSSÁGAI	
Várnegyed	Rákóczi vár
	Borostyán (volt kolostor)
	Sárospataki Képtár
	Plébániaház (római katolikus egyházi gyűjtemény)
	Vártemplom (római katolikus)
	A Szent Erzsébet úti szoborsétány
	Rákóczi pince
A Sárospataki Református Kollégium épületegyüttese	A Református Kollégium Gimnáziuma
	A Református Kollégium Nagykönyvtára és Múzeuma
	A Református Kollégium Repozitóriuma
Templomok	Görögkatolikus kápolna - Árpád u.
	Görögkatolikus templom - Szent József u.
	Görögkatolikus templom és parókia - Végardó, Széchenyi u. 8.
	Református templom - Lórántffy u. 2.
	Református templom - Bodroghalász, Béke u. 2.
	Római Katolikus templom - Szent József u.
Egyéb épített látnivaló	Berna-sor
	Comenius Tanítóképző Főiskola
	A Művelődés Háza
	Árpád Vezér Gimnázium
	Hild tér
	Lázcsay - féle borház, villa
	Rozgonyi vár
	Szinyei-ház
	Városháza
Fokozottan védett természeti értékek:	Vay-ház
	Iskolakert
	Várkert
	Botkő
	Longi erdő
	Tengerszem
	Református temető

Sárospatak és környéke turizmusának szervezésében folyamatos fejlődés figyelhető meg. 2005-ben alakult meg a turizmusban érdekelt vállalkozások és önkormányzatok részvételével a Sárospatak és Környéke Turizmusáért Egyesület. Az Egyesület a 2007-ben átadott Újbástya Rendezvény centrumban működő Sárospataki Tourinform irodával közösen szervezi a térség turizmusát. A térségi turisztikai együttműködések hatékonyságának további javulása várható a turisztikai desztinációs menedzsment tevékenységek tudatosabb működtetésével. Érdemes lenne a helyi oktatásban, így a középfokú oktatásban, illetve a tanítóképzőben a turizmus-vendéglátás oktatási feltételeit megvizsgálni, valamint fejleszteni a térségi szakember utánpótlás biztosítása érdekében.

II.4. A város elérhetősége, meghatározó közlekedés-szerkezeti elemek

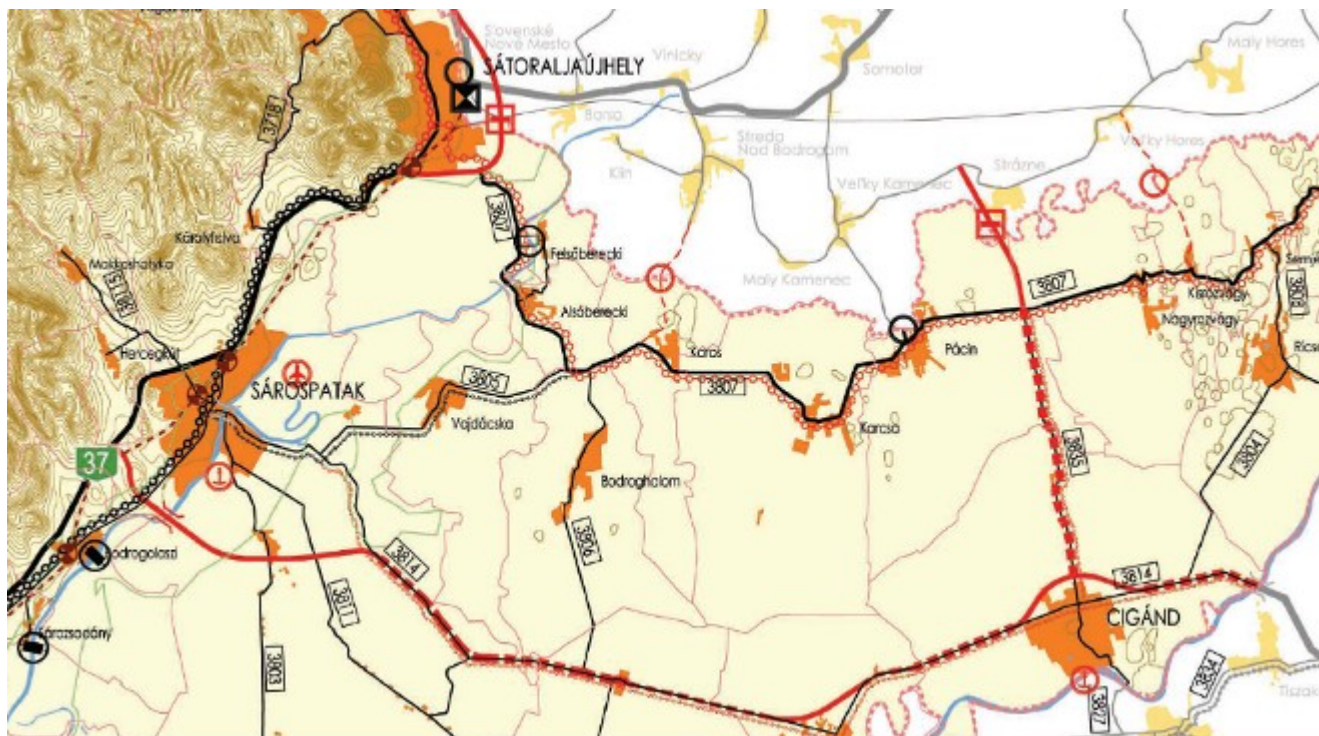
A város Budapest felől közúton az M3 – M30 – 37. számú főút útvonalon közelíthető meg. A két város közötti távolság 242 km. Az autópályák minősége kiváló, a 37. számú főút burkolata részben megfelelő, az elmúlt években megkezdték 2x2 sávos nyomvonal kiépítését és az út felújítását, mely folytatása szükséges. Megközelítőleg három óra alatt érhető el a város a fővárosból, mivel elsősorban a 37-es úton a Sátorajaujhely, illetve Szlovákia viszonylatában áramló kamionforgalom nagymértékben lassítja a haladást. A 37-es út közvetlenül a tokaji, a szerencsi, a miskolci és a sátorajaujhelyi térséggel jelent kapcsolatot.

Sárospatak közúti közlekedési kapcsolatai (Forrás: Borsod-Abaúj-Zemplén megye területrendezési terv)

Tokaj és a szlovák országhatár között a Bodrogon keresztül jelenleg két fő hídkapcsolat van: a sárospataki, illetve az Alsóberecki és Sátorajaujhely közötti híd. Emiatt Sárospatak gyakorlatilag a Bodrogtörzs egyik nyugati közlekedési kapujának

tekinthető, mely eredményeként jelentős kamionforgalom zajlik Sárospatak belvárosán keresztül. A Szlovákiából érkező, illetve odatartó kamionforgalom csillapítására jelentős hatással lenne, ha a Borsod-Abaúj-Zemplén megye területrendezési tervében tervezettek szerint kialakításra kerülne a város déli oldalán egy újabb híd. Ez Cigánd irányába terelné a forgalom egy részét, elkerülve Sárospatak műemléki belvárosi környezetét.

Forrás: Borsod-Abaúj-Zemplén megye területrendezési terv

A város határában egyetlen helyen van lehetőség a 37-es út közúton történő keresztezésére. A 38115 sz. országos közút a kistérség két aprófalvával (Makkoshotyka, Hercegkút) köti össze a várost.

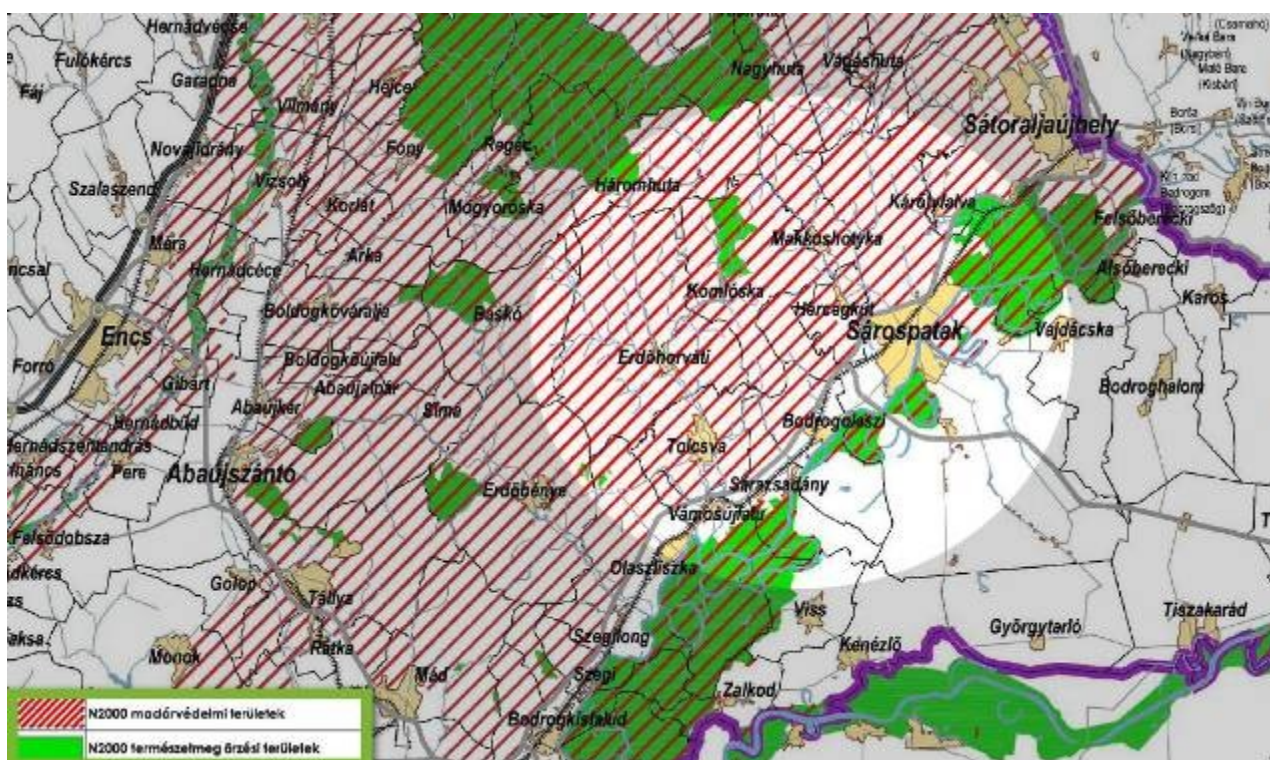
Lehetőség van a város vasúton történő megközelítésére is. A vasútvonal a 37. sz. főúttal párhuzamosan fut és Újtelep városrészt elkülönítve kettészeli a várost. A 37. sz. főútról a városba vezető két bevezető út csak szintben keresztezik a vasúti pályát, ami gyakran kényszeríti hosszas várakozásra az autósokat, kerékpárosokat, gyalogosokat. Javasolt ezen problémán enyhíteni úgy, hogy a jövőben legalább egy olyan bevezető út legyen a belváros irányába, ami nem szintben keresztezi a vasutat. A kistérségen belül Sárospatakon kívül Olaszliszván, Tolcsván és Bodrogolasziban van vasútállomás. Ugyanakkor a kistérségen belül a települések között a meghatározó közösségi közlekedési eszköz az autóbusz. Budapest irányából átszállás nélkül is elérhető a város, azonban gyakran gyorsabb a miskolci, szerencsi átszállással történő utazás. Átszállás nélkül közel négy órát vesz igénybe az utazás, míg átszállással 3,5 óra alatt elérhető a város.

A vasúti pálya Sárospatak térségében nem villamosított és csak egy nyomtávú. A korszerűbb közlekedés és gyorsabb elérhetőség érdekében szükséges a Szerencs-Sátoraljaújhely vonalszakasz villamosítása, majd a későbbiekben a határon útnyúló vasúti teherforgalom növelésének ösztönzésével párhuzamosan egy új vasúti pálya kiépítése.

II.5. Sárospatak környezeti állapota

II.5.1. A természeti környezet állapota

Sárospatak környezete a 2006-ban véglegesített NATURA 2000 területeken belül egyaránt tartozik a madárvédelmi, és természet megőrzési területek közé. A madárvédelmi területek a Bodrog vonalától észak-nyugatra fekvő teljes kistérségi területet lefedik. A kiemelt természet-megőrzési területek közé tartoznak: a Bodrogzug és Bodrog-hullámtér, a Long erdő és a különleges növényvilágáról ismert sárospataki Mandulás területe. A területek védettsége miatt a városnak szem előtt kell tartania a 275/2004. (X.8.) Kormányrendeletben foglaltakat. A Kormányrendelet célja „egyes, az Európai Közösségek Natura 2000 hálózatába tartozó, a rendelet által kihirdetett, illetőleg kijelölt területeken előforduló, a mellékletekben meghatározott közösségi jelentőségű, valamint kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok, valamint vadon élő növény- és állatfajok élőhelyének megőrzése által a biológiai sokféleség fenntartásához, megőrzéséhez szükséges szabályok megállapítása”⁵.

N2000 területek Sárospatak térségében (Forrás: Borsod-Abaúj-Zemplén megye területrendezési terv)

A természeti értékek megőrzése szempontjából is kiemelkedő jelentőséggel bír a térség világörökségi területi védelme. A hazai szabályozási rendszeren belül a kulturális örökség védelméről szóló 2001-es törvény a műemléki területek között sorolja fel a történeti tájat. Várhatóan 2010 közepén fogadja el a Parlament a világörökségi törvényt, amely egységesen meghatározná, hogy az egyes világörökségi védettség alatt álló területeken, milyen szabályokat szükséges betartani a természeti és épített értékek megőrzése érdekében.

Sárospatak területén védett, védendő táji, természeti elemek:

⁵ 275/2004. (X.8.) Korm. rend (1.§)

- Mandulás hegy: A 37-es úton Bodrogolasziból Sátoraljaújhely felé haladva az út jobb oldalán, a Maricza völgyében emelkedik a Mandulás-hegy, amely hét hektáros védett területével értékes növényeknek nyújt élőhelyet. E terület annak köszönheti megmenekülését, hogy nem vették szőlőművelés alá. A területen fát alig találunk, legfeljebb kökény-, galagonya- és vadrózsabokrokat, így a napsugárzás közvetlenül érheti a lejtőket.
- Long erdő: A Long-erdő Sárospatak és Sátoraljaújhely között elterülő erdőfoltokat foglalja magába. A vízen tavirózsa, a nedves partokon nyári tőzike és mocsári lednek él. Az állatvilág is gazdag, az erdőkben. A terület hírnevét azonban annak köszönheti, hogy az ártéri tölgy-kőris-szil ligeterdők helyét ezen a tájon a sajátos mikroklíma miatt büккеlegyes gyertyános-tölgyesek veszik át. A terület másik érdekessége, hogy a Long-erdőben jó néhány névvel jelzett, és – legalábbis egykor – a helyiek által is tiszteltetben tartott fa él.
- Szemince-hegy: A Szemince-hegy a Zempléni-hegység északkeleti peremterületének botanikai szempontból igen értékes kiemelkedése. Ez a magaslat (csakúgy, mint a környező hegyek) valójában domb, mivel magassága meg sem közelíti a tengerszint feletti 300 métert. A terület állat- és növényvilága igen gazdag, sokféle védett virág élőhelye a hegy. A terület védetté nyilvánítása folyamatban van. Természetvédelmi szempontból indokolt a meglévő gyepterület további csökkenésének megállítása, a kőfejtő terjeszkedésének korlátozásával.
- Tengerszem: A Megyer-hegyen már a XV. században működő kőbánya volt. A malomkövek fejtését és kidolgozását évszázadokon át hasonló technikával, szerszámokkal és kézi erővel végezték. A felhagyott malomkő-bánya fejtési gödrében kialakult az a tó, melyet később Tengerszemnek neveztek el. A tó víztömege mintegy 4.000m², legnagyobb mélysége 6,5 m. A tó mellett az egykori bányászok riolittufába vájt szállásai láthatók. 1977-ben a tavat és környékét természetvédelmi területté nyilvánították. Ma kedvelt kirándulóhely, a Malomkő tanösvény Sárospatak belvárosától vezet el oda piros túraút-jelzéssel a turistákat.
- Iskolakert: A hét hektáros terület idős fái egyrészt a régi fűvészkert maradványai, másrészt az ötven évvel ezelőtti parképítés emlékei. Sok különleges fajt, dísfákat és díszcserjéket láthatunk itt. A Református Kollégium bejáratával szemben találjuk az Iskolakertet, mely a Kossuth és az Erdélyi Kollégium parkját foglalja magában. A kert értékét emelik a park területén található szobrok, melyek a híressé vált pataki diákoknak állítanak emléket. Az iskolakert közepén található a Kollégium műemlék jellegű tornacsarnoka.

II.6. Környezetalakítás, környezetvédelem

Talajadottságok

A sárospataki talaj legnagyobb része agyag, a folyóvíz üledékéből származó nyers öntéstalaj, illetve agyagos vályog. E talajtípusok teszik ki a város területének több mint 80%-át. A teljes területen megtalálható talajfajták százalékos megoszlását mutatja be az alábbi táblázat.

Forrás: Sárospatak Települési Környezetvédelmi Programja (2002)

SÁROSPATAKON TALÁLHATÓ TALAJTÍPUSOK	
Talajtípus	Területi részesedés %-ban
Agyag	45
Nyers öntéstalaj	22
Agyagos vályog	15
Talajvízű síklápok	7
Barna föld	5
Réti talajok	4
Humuszos homoktalaj	2

A régióban a földvédelemmel, a talajok állapotával, minőségével, termőképességével kapcsolatos információk hiányosak, nem állnak rendelkezésre. A földtulajdonosok egy része nem rendelkezik elég szaktudással, s ezért rövid távú érdekek által vezérelten cselekszik, mely a talajok tápanyagtartalmának csökkenéséhez, a gyomok, a kártevők és kórokozók számának növekedéséhez, a termés mennyiségének és minőségének csökkenéséhez vezet.

A legjelentősebb talajdegradációs folyamatok: savasodás, szélerózió, vízerózió, másodlagos szikesedés, talajszerkezet leromlása, talajtömörödés, biológiai degradáció, szervesanyag készlet csökkenése, a talaj puffer képességének csökkenése, a talajok tápanyag tőkéjének apadása, valamint a savasodásból eredően a talajok nehézfém-tartalmának növekedése.

A talajminőséget a térségben a szél- és vízerózió keltette hatások befolyásolják. A szél a szántóföldi művelési területeken ősszel és tavasszal csökkenti a földek termőképességét, a felkavart por a városban bizonyos fokú levegőszennyezettséget okoz. Ugyanilyen hatása van a földből kifújt műtrágyának, amely a benne lévő vegyi anyagoknak köszönhetően egészségkárosító hatású. A kistérségen belüli fairtasok következtében a víz egyes területeken az alapkőzetig lemosta a termőtalajt.

Megjegyzendő, hogy az említett adottságok és hatások javítása, visszafordítása nem lehetséges csupán városi, kistérségi akciókkal. Ezek a jelenségek nagyobb területen alakulnak ki és ezáltal a kistérségi szintnél szélesebb területet érintenek. Emiatt magasabb szintű összefogásra van szükség az említett károk rendezése, illetve a helyzet további romlásának elkerülése érdekében.

Felszíni és felszín alatti vizek

Sárospatak legjelentősebb felszíni vize a Bodrog. A folyó vízgyűjtő területének jelentős része az országhatáron kívül fekszik. A folyót terhelő szennyezés nagyobbik része a határon túlról érkezik. A tiszalöki duzzasztónak köszönhetően a folyó sodrása a természetesnél lassúbb. Ennek következtében jelentős az iszaposodás. Ez a folyamat figyelhető meg a térség kisebb vízfolyásainál is. Gyakori, hogy ezek a vizek időszakosan kiszáradnak, illetve, hogy szennyvízelvezető szerepet töltenek be.

A Páncél hegy keleti oldalán fut a Radvány, vagy Herceggúti patak. Vízhozamáról annak lefutásáról keveset tudunk, a vízfolyás meglehetősen vízszegény. A Végardót keresztező Suta patak vízhozamáról, vízminőségéről nincsenek információink. A

patak medre meglehetősen elhanyagolt állapotú. Az önkormányzat egy-egy frekvenciált szakaszát (pl. fürdő bejáratának környéke) közmunkásokkal időszakosan kitakaríttatja.

A Bodrog holtág Kispatak városrész területét határolja. A kedvelt horgászhely jelenleg az önkormányzat tulajdonában van. Horgászati hasznosítását a Sporthorgász Egyesület végzi. Vízpótlása, a Bodrog folyóból oldható meg.

A felszín alatti vizek igen sérülékenyek. A talajvíz minőségét gyakran rontják a mezőgazdasági tevékenységből, a nem megfelelően működő csatornahasználatból, illetve az illegális személtlerakó helyek működéséből fakadó hatások. Az utóbbi években jelentkező egyre növekvő hatású árvízkarok kihatnak a talajvízre is, mivel ezen időszakokban megnő a talajba bemosott szennyezőanyagok mennyisége.

Zaj, rezgés és levegőminőség védelem

A város környezetében nem található olyan létesítmény, amely komoly zaj, illetve levegőminőséget károsító szennyezéssel járó tevékenységet folytatna.

Talán a város határában lévő kőbányák jelentik a legkomolyabb levegőszennyezési kockázatot, ahonnan a külszíni fejtés után szállítják el közúton a követ. Ugyanakkor a városi levegő minősége megfelelő. Szennyezési szempontból két ellentétes folyamat figyelhető meg. A kiépült gázhálózatnak köszönhetően csökkent, míg a növekvő gépjárműforgalomnak köszönhetően valamelyest emelkedik a levegő szennyezés mértéke. Komoly veszélyforrást azonban egyetlen létesítmény sem jelent. A szállópor által okozott környezetterhelő hatás tekinthető egyedül súlyosabb elemnek. Ennek szélesebb körű szakértői vizsgálata a jövőben javasolt.

A zajszennyezés mértékéről pontos adatokkal nem rendelkezünk, azonban kirívóan káros zajhatású létesítmények a városban nincsenek. Egyes esetekben (különösen a városi diszkóhoz kapcsolódóan) történtek lakossági bejelentések zavaró zajhatások miatt, azonban az esetek többségében a hatóságok nem állapítottak meg a szabályoktól eltérő zajterhelést. Problémát jelent azonban, hogy a város nem rendelkezik megfelelő műszerrel egy pontos, átfogó zajszennyezési vizsgálat elvégzéséhez.

A rezgésből adódó kellemetlen hatások elsősorban a városon keresztülhaladó kamionforgalomból adódnak. Ennek károsító hatásának csökkenésére abban az esetben számíthat a város, ha városon belüli, illetve azon kívüli forgalomtechnikai fejlesztéseken keresztül elérhetővé válik a belváros forgalmi tehermentesítése.

II.7. Településszerkezet, épített környezet

II.7.1. A város szerkezetét meghatározó történeti tényezők

A város történelme során meghatározó szereppel bírt a vár. Egykor ez a terület, a várnegyed jelentette a térség politikai, közigazgatási központját, ma elsősorban a város turisztikai központja. A Református Kollégium az elmúlt évszázadokban egy országosan is jelentős oktatási-nevelési pólust alkotott, az intézmény szellemi kisugárzása meghatározó Sárospatak életében.

A régió első kiváltságlevele Sárospataké, mely 1201-ből származik. A XIII. század elején már megfigyelhető a térségben az első városias központok kialakulása. A század második felében sorra épülnek az országban kisebb-nagyobb várak. Ebben az időben Zemplén megyében hat vár épült. Ekkora tehető a sárospataki vár építése is. A város Zsigmond király uralkodása alatt 1429-ben kapott szabad királyi városi rangot. Ebben az időben hódít egyre nagyobb teret a helyi gazdaságban a Tokaj hegyaljai borgazdálkodás.

A XVI. században a reformáció idején országos szinten is jelentős szerephez jut Sárospatak. Ez a város mai arculatára is nagymértékben hatással volt. Az 1530-40-es években a térségben itt omlik össze először a katolikus egyház uralma. Az 1590-es évek háborúiban a szabad vallásgyakorlat mellett teszi le a voksát a város.

A XVII. században környező hajdúvárosok egységes hálózatot alakítanak ki Rákóczi György vezetésével. A meglepetésszerű támadások lehetőségének kivédésére egységes hírszolgálati rendszer kerül kiépítésre. I. Rákóczi György fejedelemségre való választása után olasz építőmérnököket bíz meg a sárospataki vár megerősítésével, melynek eredményeként a térség legerősebb vára jön létre. Ettől az időszaktól kezdve a térségben fokozatosan alakulnak ki a megyei közigazgatás keretei.

A kereskedelemben jelentős dominanciával rendelkező város 1785. évi térképén már megjelentek azok az elkülöníthető terület egységek, melyek az önálló városrészekből a későbbi egységes városszerkezetet megalkották.

„1./ Szent város (a vár mellett kiépült, azzal közös városfallal övezett központi mag, a római katolikus felekezet egyházi épületeivel – rk. templom építési éve: 1492)

2./ Hustác (görögkatolikus városrész, templomuk 1714-ben épült)

3./ Polgár város (kereskedelmi központ a hídfő környékén, a zsidóság feltételezett első letelepedési helye, a zsinagóga 1864-ben épült)

4./ Polgár város (a református közösség lakóhelye, a templom 1771-81 között épült a Berna-sor és a Kollégium szomszédságában)

5./ Héce (a polgár városhoz csatlakozó terület, útszerében önálló falnak tűnik)

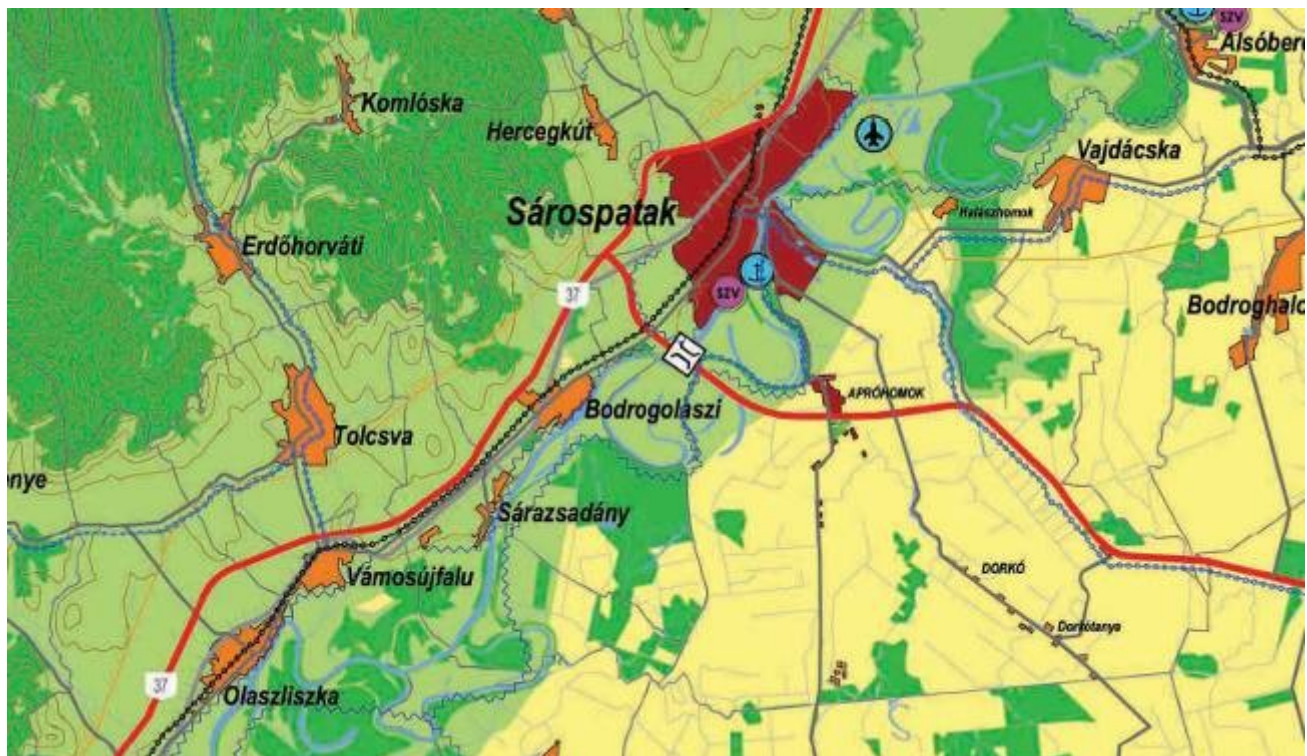
6./ Zsidó város (várfalon kívüli, Bodrog-parti terület, a közösség imaháza 1905-ben épült)“⁶

A város jelenlegi formáját 1883 és 1956 között öt település együtteséből nyerte el (Sáros-Nagypatak, Sáros-Kispatak, Józseffalva, Bodroghalász és Végardó).

II.7.2.A város szerkezetét meghatározó morfológiai tényezők

Sárospatak három természeti értékekben gazdag terület központjában fekszik. Itt találkozik egymással a Zempléni-hegység, a híres bortermő vidék Hegyalja és a Bodrogtó. Mindhárom terület turisztikai szempontból fontos szereppel bír. A Zempléni-hegység természeti értékei a kirándulók számára nyújtanak kikapcsolódási lehetőséget. A borturizmus számára kiváló háttérrel nyújt Hegyalja, míg a Bodrogtó vizei a rekreációs szolgáltatások fejlesztésén keresztül nyújt fejlődési lehetőséget a város számára. A város területe 13 919 ha.

⁶ Dr. Gazda Anikó, Sugár Péter, Zsidó közösségi épületek Sárospatakon Gazda Anikó rekonstrukciós vázlata, 1989 Zempléni Múzeum, 2004. tél

Forrás: Borsod-Abaúj-Zemplén megye területrendezési terv

Sárospatak szerkezetét alapvetően meghatározzák a természetföldrajzi, illetve közlekedés infrastrukturális adottságai. A város a Bodrog folyó és a 37-es út ÉK-DNY irányú vonalát követve a két terület közé ékelődve helyezkedik el. További szerkezetformáló elem a főút és a folyó között, azokkal párhuzamosan futó vasútvonal. A folyó és a főút lehatároló vonala egyfajta bezártságot jelent a város számára, ugyanis ezen elemek gátat szabnak a további terjeszkedésnek. A Bodrog folyón túlra csak Kispatak városrész nyúlik. A városmagot és Kispatakot köti össze a város egyetlen hídja.

Újtelep városrész kiépülése előtt még inkább látható volt a Bodrog parti elnyúlt településforma, de a város az új terület beépülésével is megtartotta e felépítési formáját. Az újtelepi városrész jól láthatóan elkülönül a többi városi területtől, mivel a településrész a vasútvonal és a 37-es út közé esik. (A kistérség azon települései, amelyek a folyó partján fekszenek kivétel nélkül ezen, folyó mentén hosszan elnyúló településszerkezettel találkozunk).

II.7.3. Településszerkezeti adottságok, védett területek

A város méretéhez képest, történelmi múltjának köszönhetően nagyszámú műemléki védettségű épülettel rendelkezik. A városképet két dolog határozza meg alapvetően: a múlt emlékeit megőrző Rákóczi vár, illetve a város természettel való kapcsolata, mely jelen esetben elsősorban a Bodrog folyót jelenti. A vár közvetlenül a folyóparton fekszik, mely partszakasz két oldalán turisztikai célú fejlesztésekre van lehetőség. A Rákóczi-vár épülete a város legfontosabb műemléki értéke. Emellett három görög katolikus, két római katolikus és két református templom, illetve a Kollégium épülete is műemléki védettséget élvez. A fennmaradó nagyszámú védett épület leginkább lakóház, azonban iskolaépületek, borház is találhatóak köztük. A borászat kapcsán megemlítendő a világörökségi magterülethez tartozó Rákóczi pince.

SÁROSPATAK MŰEMLÉKI VÉDETTSÉGŰ ÉPÜLETEI		
MŰEMLÉK NEVE	MŰEMLÉK CÍME	MŰEMLÉK RÖVID LEÍRÁSA
Borház		Volt Láczy-borház-villa, eklektikus 1870.
Gör.k. templom	Szent József út 8.	Gör.kat. templom, copf, 18. sz. vége.
Gör.k. templom	Széchenyi u. 8.	Gör.kat. paplak, késő barokk, 19. sz. eleje. Átépitve.
Gör.k. templom	Széchenyi u. 10.	Gör.kat. templom, copf, 1800 körül.
Iskola	Rákóczi u. 6.	Napközi otthon (Zeneiskola), késő barokk, 19. sz. eleje.
Kollégium	Rákóczi u. 1.	Nagykollégium, gimnázium, diákonthon, ref. levéltár és könyvtár, klasszicista, 1806. Udvarán a régi kollégium épületének egyetlen megmaradt darabja, a Berna-sor, ma egyháztörténeti és művészeti múzeum, 1773. Bővítte a 19. sz. elején.
Kolostor	Szent Erzsébet u. 30.	Szálloda, volt trinitárius kolostor, kora barokk, 17. sz. közepe. Átalakítva kolostor céljára a 18. sz. első harmadában. Udvarában az egykori lőportorony, jelenleg mosoda, 17. sz. telkének Ny-i határán a Ny-i városfalvonulat és földsánc, 17. sz.
Környezet		A történeti városmag területe.
Lakóház	Attila u. 9.	Lakóház, barokk, 1750 körül.
Lakóház	Béla király tér 3.	Lakóház, barokk, 18. sz.
Lakóház	Comenius u. 3.	Lakóház, ún. Vay-ház, klasszicista, 1820 körül.
Lakóház	Dobó Ferenc u. 19.	Lakóház, késő barokk, 1802.
Lakóház	Ispotály köz 1.; Görbe u. 5.	Lakóház, egykori ispotály, 16. sz.-i eredetű. Átépitve.
Lakóház	Kazinczy u. 23.	Képtár, ún. Szinyei-ház, késő barokk, 18. sz. vége.
Lakóház	Kazinczy u. 33.	Lakóház, késő barokk, 1780 körül.
Lakóház	Kazinczy u. 35.	Lakóház, klasszicista eredetű, átépítve 1900 körül.
Lakóház	Kossuth Lajos u. 26.	Lakóház, késő barokk, 1780 körül.
Lakóház	Kossuth Lajos u. 44.	Tanácsház, késő barokk, 18. sz. Átalakítva.
Lakóház	Kossuth Lajos u. 63.	Lakóház, 17. sz.-i eredetű, 19. sz. végi, eklektikus átépítéssel.
Lakóház	Rákóczi u. 12.	Lakóház, barokk eredetű. Mai alakjában eklektikus, 1850 körül.
Lakóház	Rákóczi u. 14.	Lakóház, klasszicista, 1830 körül.
Lakóház	Rákóczi u. 22.	Lakóház, klasszicizáló eklektikus, 1840 körül.
Lakóház	Rákóczi u. 24.	Lakóház, copf, 1780 körül.
Lakóház	Rákóczi u. 33	Lakóház, klasszicista, 1820 körül.
Lakóház	Szent Erzsébet u. 20.	Lakóház, feltehetően 17. sz.-i eredetű, klasszicista, 1820 körül.
Lakóház	Szent Erzsébet u. 22.	Lakóház, kora barokk, 17. sz.-i eredetű. Átalakítva.
Lakóház	Szent József út 2.	Lakóház, klasszicizáló, 1809.
Lakóház	Vörösmarty Mihály u. 2.	Lakóház, ún. Rozgonyi-vár, eredetileg professzorlakás, késő barokk, 1780 körül.
Múzeum	Szent Erzsébet tér 4.	Múzeum, kora barokk, 17. sz. Átalakítva 1833-ban.
Népi lakóház	Deák Ferenc u. 3.	Népi lakóház.
Népi lakóház	Gárdonyi u. 11.	Népi lakóház.
Pince	Vörösmarty Mihály u. 3.	Pince, copf, 18. sz. vége.
Ref. templom	Lórántffy u. 2.	Ref. templom, barokk, 1776-1781., 19. sz.-i átalakításokkal.
Ref. templom	Béke köz 2.	Ref. templom, késő barokk, 1826. Átépitve 1872-ben. Berendezés: szószék, stallum, copf, 1800 körül.
Rk. templom	Plébánia tér 7.	R.k. plébániaház és egyházi gyűjtemény, volt jezsuita kolostor, gótikus eredetű résszel, késő reneszánsz és barokk átépítéssel. Mai alakja a 19. sz.-i eredetű átalakításokkal. Telkének keleti határán a keleti városfalvonulat.

SÁROSPATAK MŰEMLÉKI VÉDETTSÉGŰ ÉPÜLETEI		
MŰEMLÉK NEVE	MŰEMLÉK CÍME	MŰEMLÉK RÖVID LEÍRÁSA
Rk. templom	Szent Erzsébet tér; Kádár Kat	R.k. templom, gótikus, 14-16. sz. Boltozata 1787-ből, tornya 1802-ből. Berendezés: fő- és mellékholtárok, padok, rokokó; 18. sz.-i orgona 1794-ből, készítője Komornik János. 15-18. sz.-i síkövek. A templom körül középkori körítőfal, körtemplom, harangtorony és iskola falmaradványai.
Tornacsarnok	Rákóczi u. 2.	Tornacsarnok, 1910 körül.
Vár	Kádár Kata u. 21.	Várkastély, ma Rákóczi-Múzeum. Lakótorony, ún. Vörös torony, 15. sz. vége; átalakítva reneszánsz stílusban 1540 körül, legfelső szintje 1656-1657. Várkastély, késő reneszánsz, 1540-1542, 1563; kiépítve a 17. sz.-ban, átalakítva a 18. sz.-ban. A lakótorony körül olaszbástya, 16-17. sz. Kastélypark, Henri Cavet 1826. évi angolkert terve alapján 1826-ban telepítve. A kert körül a városfal K-i, Dny-i városfalszakasza és földsánc.
Vár	Széldomb u. 64-68.; Fazekas	A telkek végében a Pálóczi várkastély várfalmaradványai, 15. sz.
Városfal	Kádár Kata u. 3-19.	Városfalak, 17. sz.
Zsidó fürdő	Szent Erzsébet u. 1.	Volt zsidó fürdő

Forrás: <http://www.miskolc.koh7.hu>

A város kertes beépítésű területei a régi mezővárosokhoz hasonló képet mutatnak. E területeken az utcák két oldalán hosszú szalagtelkekre építkeztek. A telek utca felőli oldalán helyezkednek el a házak, míg a hátsó részeken az egykori gazdasági épületek találhatók. A modern építésű lakóházak esetében már más típusú beépítés jellemző. Az esetek többségében a telken már nincs szükség a régi mezőgazdasági munkához kapcsolódó kiszolgáló egységeknek. Ennek megfelelően a házak a kertekben hátrébb húzódtak teret adva egy az épület előtt húzódó kertrésznek.

A város épületei jó állagúnak mondhatók. A belváros régi házai közé egyes helyeken modernebb épületek ékelődtek be. Ilyenek a városközpontban található Bodrog Áruház épülete, a Művelődés Háza, illetve egyes modernebb lakótömbök. A város építészetében meghatározó Makovecz Imre és építészirodája munkássága, így a városban nagy hangsúllyal jelennek meg a hazai organikus építészet formajegyei.

Egyes területeken a városmaghoz tartozó területek közelében is találhatók leromlott állagú, bontásra, vagy felújításra szoruló épületek. Ezek fizikai leromlottságuk miatt a szegregátumok kialakulásának lehetséges pontjai lehetnek.

II.8. Anyagi közszolgáltatások és városüzemeltetés

II.8.1. Környezeti infrastruktúra

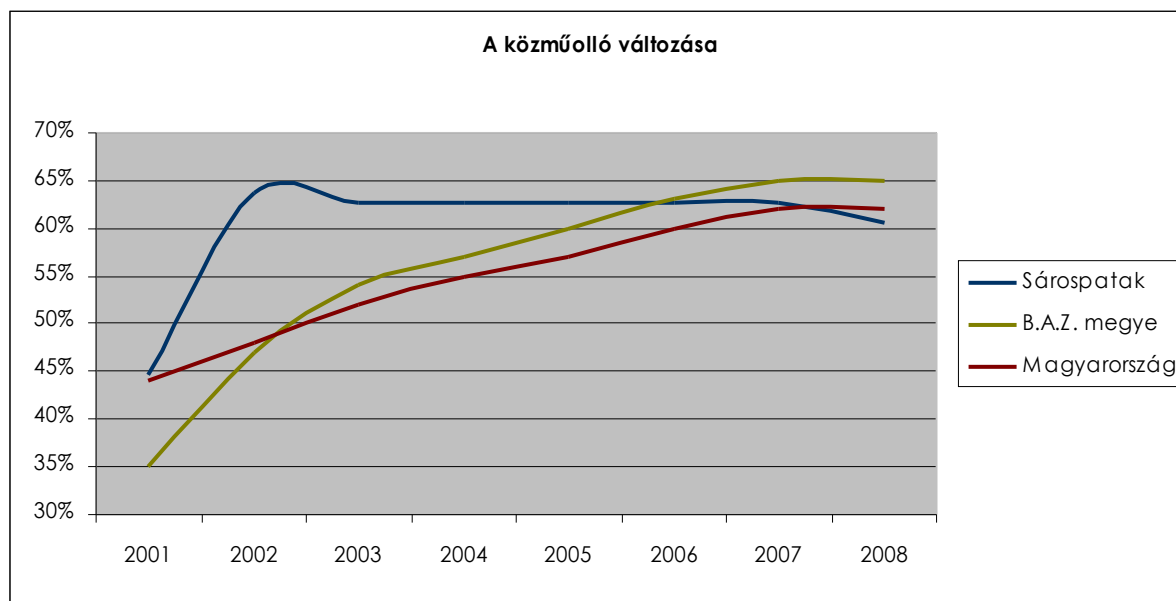
Sárospatak közműellátottsága országos szinten jónak mondható. A 2001-2008 közt terjedő időszakban az ivóvíz-, gáz-, közcsatorna- és villamosenergia hálózat kiépítésében egyaránt folyamatos bővülés volt tapasztalható. A közműhálózat csupán 2008-ra nyílt ismét kisebb mértékben (2%). Ennek oka azonban nem az infrastruktúra visszafejlődése, hanem az, hogy az újonnan kiépített 4km-nyi ivóvízvezeték kiépülésével párhuzamosan még nem történt meg a csatornahálózat bővülése.

MUTATÓK	SÁROSPATAK KÖZMŰELLÁTOTSÁGA							
	IDŐSZAK							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Lakásállomány (db)	5140	5157	5186	5271	5284	5291	5318	5323
Közüzem i vívívezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	4308	4341	4371	4410	4440	4469	4492	4504
Közüzem i szennyvízcsatorna-hálózat hossza (km)	43,9	62,6	64,3	64,3	64,3	64,3	64,3	64,3
Közüzem i vívívezeték-hálózat hossza (km)	98,2	98,2	102,7	102,7	102,7	102,7	102,7	106,2
Közüzem i csatornahálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	2118	2300	3443	3680	3724	3724	4408	4414
Az összes gázcsőhálózat hossza (km)	111,2	111,2	113	113	113	98,3	99,3	99,3
Háztartási gázfogyasztók száma (db)	2467	2582	2676	2782	2824	3032	3024	3082
Összes gázfogyasztók száma (db)	2648	2769	2873	2994	3046	3085	3104	3191
Háztartási villamosenergia fogyasztók száma (db)	5702	5714	5745	6774	6543	6514	6721	6714
Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma (db)	n.a.	n.a.	4867	4282	4272	4239	4355	4454
Közműöllő*	45%	64%	63%	63%	63%	63%	63%	61%

Forrás: KSH tájékoztatási adatbázis

2008-as KSH adatok alapján a villamosenergia hálózatba bekapcsolt lakások száma 18%-kal, a gázfogyasztók száma 25%-kal növekedett a 2001-es értékhez képest. Az ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások száma 2001-2008 között 4,5%-kal növekedett. A legjelentősebb növekedés a csatornahálózat bővülésében ment végbe. A vizsgált időszakon belül 2001 és 2003 között bővült a legjelentősebben (63%-kal) a városban belül azon lakások száma, amelyek a hálózatra kapcsolódtak. Összességében a csatornahálózatba bekapcsolt lakások száma 2001-2008-ig több mint duplájára nőtt.

A városi közműöllő (az 1km ivóvízvezetékre eső szennyvízelvezető-vezeték) tehát a 2001-2003 közötti időszakban zárult a legjelentősebb mértékben, amikor az érték 45%-ról 63%-ra növekedett. 2003-tól kezdődően a vízvezeték hálózat és csatornahálózat hossza nagyjából hasonló arányban változott, ezért azóta a közműöllő nem záródott tovább. Mint az alábbi grafikonon látszik az országos és megyei közműöllő érték folyamatosan nagyobb mértékben növekedett a városi szintnél, azonban országosan és megyei szinten is egészen 2006-ig a városi szint alatt maradt a csatornázottság és közüzem i vízellátottság aránya. 2008-ra országos és megyei szinten is kedvezőbb helyzetet regisztráltak a városi állapotnál. Összességében a víz- és csatornaellátottság fejlődési trendjeit figyelembe véve azt kell tapasztalnunk, hogy Sárospatak megrekedt egy szinten, míg a megyében és az országban folyamatosan tovább javul a helyzet.

Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

A város csapadékvíz elvezető hálózata állapota nem megfelelő, korszerűsítése nem halasztható tovább. Szükséges a nyitott és zárt csapadékvíz elvezető hálózat víznyelő és vízvezető képességét folyamatos karbantartással biztosítani. A probléma hatékony kezelése érdekében a zárt csatornahálózat ipari TV kamerás felülvizsgálatát (feliszaposodása, meghibásodások) követően szükség van a teljes hálózat összehangolt javítására, cseréjére. A rendszer korszerűsítése során szükséges a városon belüli szintkülönbségek figyelembevétele, annak érdekében, hogy egyes mélyebben fekvő területek se kerülhessenek víz alá nagyobb mennyiségű csapadék esetén.

A település infrastruktúra, hiányzó közművek

	Azon utcák, ahol részben, vagy egészben nem találhatóak	A településrész(ek), ahol az utcák találhatóak
Vezetékes víz	Martinovics utca (Lavotta és Hunyadi u. között)	Városközpont
	Búzavirág utca	Kispatak
	Pipacs utca	Kispatak
	Hatház	Külterületi lakott területek
Áram	Vak Bottyán utca (Lavotta utca és Balassi utca közötti szakasz)	Déli városrész

	Azon utcák, ahol részben, vagy egészben nem találhatóak	A településrész(ek), ahol az utcák találhatóak
Szennyvíz-csatorna	Pálóczi utca	Városmközpont
	Vörösmarty utca	Városmközpont
	Ispotály köz	Városmközpont
	Görbe utca	Városmközpont
	Bezerédi utca	Városmközpont
	Nefelejcs utca	Északi városrész
	Mátyás Ernő utca	Északi városrész
	Móra Ferenc utca (Kassai u. és Mátyási Á. U. közötti szakasz)	Északi városrész
	Szondi utca	Déli városrész
	Ország utca	Déli városrész
	Nagy Ernő utca	Déli városrész
	Berzsenyi utca	Déli városrész
	Malomkőgyár utca	Újtelep és ipartelep
	Wesselényi utca (Vásárhelyi utcától a 37. sz. útig)	Újtelep és ipartelep
Szennyvíz-csatorna	Bláthy Ottó utca	Újtelep és ipartelep
	Kisgát dűlő	Külterületi lakott területek
	Apróhomok	Külterületi lakott területek
	Halászhomok	Külterületi lakott területek
	Páterhomok	Külterületi lakott területek
	Bálványos	Külterületi lakott területek
	Rózsás	Külterületi lakott területek
	Hatház	Külterületi lakott területek

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

További gond a komplex hulladékgazdálkodási rendszer teljes körűségének hiánya, amely a begyűjtéstől kezdődően a szállítás, válogatás, hasznosítás feladatait látná el, teljes vertikumban, térségi szinten. A hulladékgazdálkodás feladatait a kistérségben a Zempléni Hulladékkezelési Közszolgáltató Kft. látja el. A korábban problémaként jelentkező hulladék-elhelyezési problémák a bodrogkeresztúri lerakó megnyitásával átmenetileg megoldódott, bár aggasztó a jelentős szállítási távolság. Bodrogkeresztúron mind veszélyes (részleges), mind inert hulladékot tudnak fogadni. Utóbbi helyben történő feldolgozása is megoldott. A szelektív hulladékgyűjtés rendszere a városban kiépített, bővítésére azonban igény van. Nincs olyan kijelölt területe Sárospataknak, ahol a lakosság leadhatná a háztartásokban keletkezett veszélyes hulladékot. Igény mutatkozik egy olyan hulladékudvar kialakítására, ahol a helyben keletkezett lakossági veszélyes hulladék gyűjtése és biztonságos tárolása megoldható.

II.8.2.Közlekedési infrastruktúra

A városon belüli közúti közlekedés egyik legnagyobb problémája, az utak rossz állapota. Az útburkolatok javítása szinte folyamatos az önkormányzati pénzügyi forrásaihoz mérten, miközben a teljes körű felújításnak gátat szab az önkormányzat anyagi helyzete, az szinte csak támogatással valósulhat meg.

Nem szilárd burkolatú utak	
Azon utcák, ahol részben, vagy egészben nem találhatóak	A településrész(ek), ahol az utcák találhatóak
Bathó J. köz	Északi városrész
Tárna u.	Északi városrész
Bodrog-Keleti holtág melletti út	Kispatak
Pipacs utca	Kispatak
Búzavirág utca	Kispatak
Hídfeljáró alatt	Kispatak
Hortobágy utca	Kispatak
Honvéd utcát és Mátyás király utcát összekötő útszakasz	Déli városrész
Nagy Ernő utca	Déli városrész
Vak Bottyán utca	Déli városrész
Katona J. utcát és Zrínyi utcát összekötő útszakasz	Déli városrész
Mandulás út a szennyvízátemelőtől	Újtelep és ipartelep
Nagy Lajos utca vége	Újtelep és ipartelep
Baláthy Ottó út vége	Újtelep és ipartelep
Ipar út	Újtelep és ipartelep
II. Rákóczi fejedelem útja	Újtelep és ipartelep
Halászhomok 2 db névtelen utca	Külterületi lakott területek
Többi külterületen a 4 számjegyű országos közutakon kívül minden út	Külterületi lakott területek

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

Ugyanakkor a várost északi-déli és kelet-nyugati irányba átszelő főútvonalak a magyar állam tulajdonában és a Magyar Közút Kht. kezelésében vannak, az ő felelősségük ezen útszakaszok karbantartása. A Bodrog keleti részén található Kispatak városrészt csak egy híd köti össze a város többi részével. A Magyar Közút Nkft kezelésében lévő híd felújítása sürgető feladat, miután kiemelt terhelésnek van kitéve az átmenő tehergépjármű, kamionos forgalom miatt.

A városban a kisvárosi forgalom mellett lehetőség van kerékpározásra, ugyanakkor elsődleges feladat a Végardó fürdő és a Várnegyed közt legbiztonságosabban kerékpározható szakasz kijelölése, szükség esetén önálló útvonal biztosítása. A biztonságos kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése a város új fő közlekedési útjai mellett feladatként jelentkezik. Kerékpártárolók további létesítése

nemcsak az új létesítményeknél, hanem a meglévők esetén is fontos, összhangban az építési szabályokkal.

Az utakénál nem kedvezőbb a járdák állapota sem. Városi szinten magas azon szakaszok aránya, ahol az utak mentén nincs szilárd burkolatú járda. A halaszthatatlan útfelújításokkal párhuzamosan szükség van járdák kiépítésére, illetve a rossz minőségű szakaszok felújítására.

Sárospatakon belül nincs önálló helyi buszjárat, a buszközlekedés a helyközi buszközlekedéssel összhangban lett kialakítva. A helyközi autóbusz közlekedést a Borsod Volán Zrt. biztosítja. A városon belül 14 megállóhely található egyenletesen lefedve Sárospatak területét. A buszjáratokkal a Sárospatakhoz tartozó tanyás területek is elérhetők, miközben nem szabad feledni, hogy a belváros és a városi közszolgáltatások elérhetősége gépjármű nélkül jóval nehezebb, mint a város magterületén lakóknak. Az autóbusz-pályaudvar a városközponttól mintegy 5 perc sétára a vasútállomás mellett található, ami biztosítja a távolsági és helyközi (helyi járatokra való kényelmes átszállást).

II.8.3. Információs társadalom

Sárospatakra vonatkozóan nem állnak rendelkezésre pontos, aktuális adatok az internet penetrációra vonatkozóan. 2006-ban az Észak-Magyarországi régióban 20%-os volt a lefedettség, ez az országos átlagnál 9%-kal alacsonyabb érték. 2008-ban az országos adatok alapján készített becslés⁷ szerint az internetezők aránya 25-30%-ra volt tehető a városban.

A kistérségben a legtöbb településen működik teleház, vagy található internetes pont. A rendelkezésre álló KSH adatokból csupán az ISDN vonalak számáról szerezhethetünk információt. 2005-ben 630 db ISDN vonalat számoltak a városban, ez a szám 2008-ra 596-ra csökkent. Ez feltehetőleg nem az internetezők számának csökkenését jelzi, inkább valószínűsíthető, hogy többen tértek át, illetve kapcsolódtak újonnan fejlettebb internetes rendszerekhez (ADSL, mobilinternet).

2008-ban a Polgármesteri Hivatal 66 alkalmazottja közül 60 dolgozott számítógéppel. E 60 főre 56 db számítógép jutott. A hivatali dolgozók közül 42 fő rendelkezett közvetlen internet csatlakozással és 56 alkalmazott saját e-mail címmel. A hivatali back-office rendszerben megtalálható: integrált pénzügyi rendszer, iktatási rendszer, illetve ezekhez kapcsolódó segédprogramok, azonban nem rendelkezett a város saját térinformatikai rendszerrel, illetve belső levelező hálózattal. A város régi és a fejlesztések, karbantartások szempontjából sürgősen megoldásra váró problémája, hogy nem rendelkezik digitalizált településrendezési tervvel, digitális közműtérképekkel. A városi honlapról egyaránt megállapítható, hogy mind tartalmában, mind megjelenésében jelentős fejlesztésre szorul.

A kábeltelevízió ellátottsága tekintetében jelentősen kedvezőbb helyzetben van a város. 2008-as KSH adatok alapján a lakásállomány 78%-a (5 323 lakásból 4 159-ben) volt rákapcsolódva a kábeltelevízió hálózatra.

A vezetékes telefon ellátottságról szóló 2001-es KSH adatok 3 968 távbeszélő fővonalat számláltak. A lakásokba bekötött vonalakról pontos szám nem áll rendelkezésre, azonban korábbi adatokból becsülve nagyjából 3 500 db lakás

⁷ Forrás: Sárospatak város komplex városfejlesztési stratégiája és operatív programja (2007-2013), (2008)

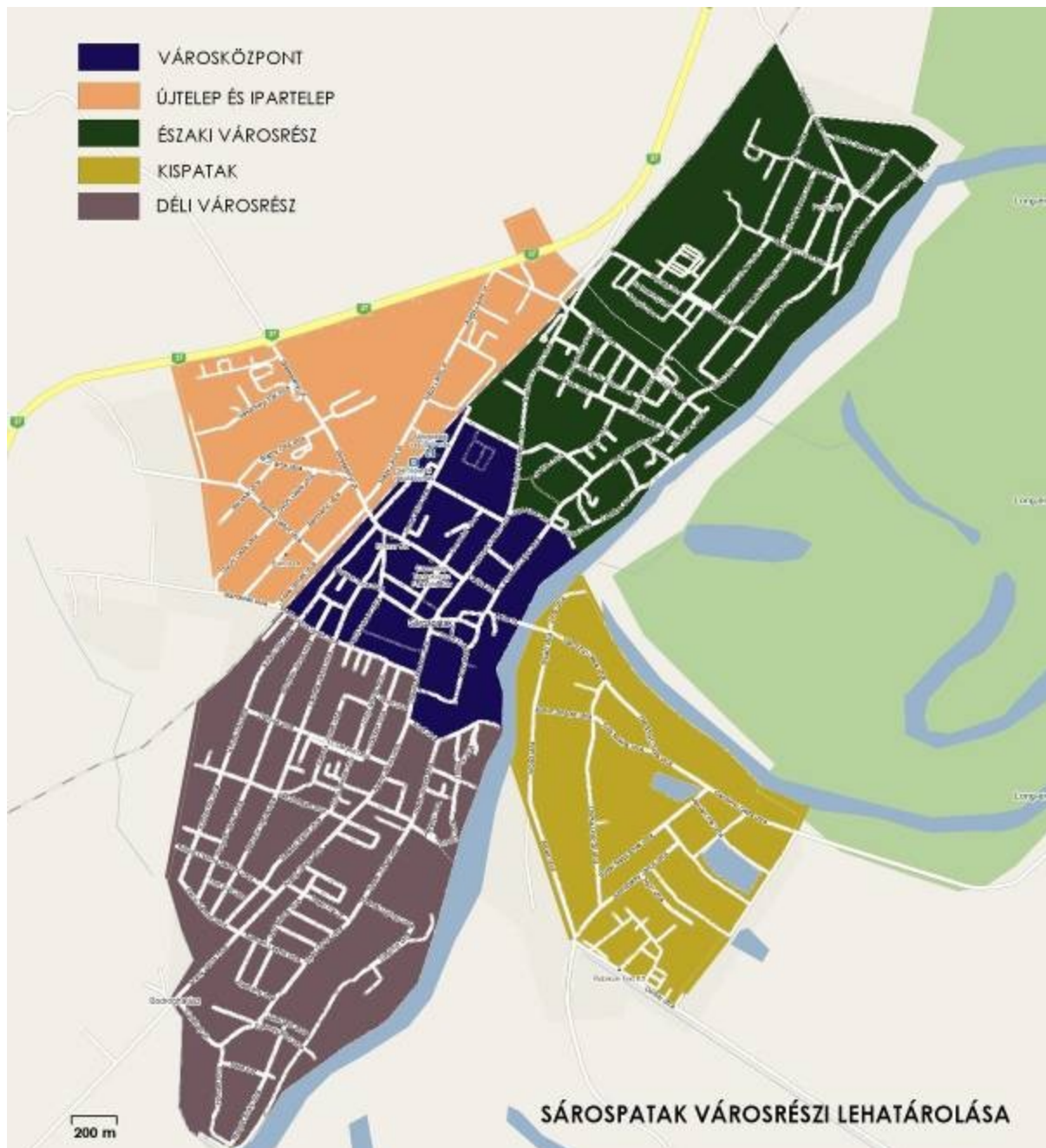
rendelkezett saját vonallal (a lakásszám ebben az időben 5 140 db). A városban mindhárom jelenlegi mobiltelefon szolgáltató hálózata elérhető.

III. VÁROSRÉSZEK ELEMZÉSE

A városrészek elemzéséhez a városban öt nagy területi egység került kijelölésre:

- Városközpont
- Északi városrész és Végardó
- Kispatak
- Déli városrész
- Újtelep és ipartelep

E városrészeken kívül található néhány kisebb belterületbe tartozó tanya, melyeket a fejezet végén egyéb területként jelölünk meg.

VÁROSRÉSZI SZINTŰ ADATOK:

Mutató megnevezése	Sárospatak összesen	Városközpont	Északi városrész és Végárdó	Kispatak	Déli városrész	Újtelep és ipartelep	Egyéb belterület	Külterület
Állandó népesség száma	14 138	2 173	2 832	1 384	5 879	769	731	370
Lakónépesség száma	14 694	2 737	2 791	1 349	5 922	811	721	363
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	17,2	13,3	16,5	21,6	17,0	21,5	22,1	18,7
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	64,2	65,4	63,5	58,8	67,5	54,3	58,7	57,6
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,7	21,3	20,0	19,6	15,5	24,3	19,3	23,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15- 59 évesek) belül	24,4	28,0	24,6	26,7	19,2	16,6	50,1	47,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	14,2	23,8	13,3	8,1	14,5	15,6	1,5	0,8
Lakásállomány (db)	5 126	925	1 010	487	1 996	282	249	177
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	18,6	10,3	20,2	28,3	8,3	11,4	71,5	79,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15- 59 évesek) belül	48,8	62,3	47,1	44,8	43,6	40,0	58,4	60,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	17,9	24,2	18,0	18,5	12,9	11,4	36,2	32,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	48,2	35,9	49,5	50,0	53,5	55,8	38,8	36,9
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	39,7	46,6	41,3	43,8	31,9	39,6	53,5	58,4

Forrás: KSH adatszolgáltatás, 2001. évi népszámlálás

III.1. Városközpont

A városrész lehatárolása: Sárospatakon belül a Városközpont városrész: a Bodrog part – Arad utca – Rákóczi út – Martinovics utca – vasútvonal – Tompa Mihály utca – Kazinczy Ferenc út – Szemere utca – Görbe utca – Kolostor utca által körülhatárolt területen fekszik.

Ezen a területen lakik a város teljes lakónépességének 19%-a (2737 fő). A város korszerkezetét tekintve e városrészben magasabb az idősök aránya. A 15-59 éves korosztály aránya nem egészen egy százalékkal magasabb az átlaghoz képest, azonban a 60 év felettieket tekintve már közel 3 % a különbség. (A városi arány ebben a korosztályban 18,7%, míg a városközponti területen 21,3%). Az előzőekből következően a 15 évnél fiatalabbak aránya közel 4%-kal alacsonyabb a teljes városi arányhoz képest.

A lakosok képzettségi mutatóit tekintve e területen a legmagasabb az aránya az aktív korúakon belüli azon népességnek, akik legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkeznek. Míg a városi átlag 24,4%, addig a Városközpont városrészben 28%-os értéket regisztráltak. Magasan kiemelkedik azonban az itt élők között a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya. Közel 10%-kal magasabb a városrészi érték (23,8%), mint a teljes Sárospatakra vonatkozó mutató (14,2%).

Az aktív korú lakosság 62,3%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. Ez közel 15%-kal magasabb a városi átlagnál. A terület aktív korú lakosságának 87%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. Az előbb említett kollégium hatása azonban ezen a téren is érezhető, hiszen az ott lakó diákok értelemszerűen nem rendelkeznek rendszeres munkajövedelemmel.

A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves korosztályon belül a városon belüli leggyengébb értéket mutatja (35,9%). A városi átlagnál cca. 6,5%-kal alacsonyabb az érték. A kijelölt öt városrész közül az e téren második leggyengébb mutatóval rendelkező Északi városrész és Végardó területen is már meghaladja a városi átlagot a foglalkoztatottak aránya, a Városközpontnál pedig 14%-kal jobb értéket mutatnak. A foglalkoztatottak arányának vizsgálata estén mind a városrészi, mind a városi

átlagot jelentősen befolyásolja a felsőoktatási, középfokú intézmények kollégiumainak jelenléte, azonban szerencsére az intézménynek nincs életminőséget befolyásoló hatása. A foglalkoztatott nélküli családok aránya a városi átlagnál (39,7%) közel 7%-kal magasabb (46,6%). Ugyanakkor nem lehet amellett elmenni, hogy a belvárosban a városi átlagnál több 60 éven felül volt, illetve az iskolák torzító hatása ellenére is magasabb a nehéz anyagi, szociális helyzetben lévő családok aránya a városi átlagnál.

A közintézmények körét vizsgálva megállapíthatjuk, hogy ebben a városrészben található a legtöbb közintézmény:

- Polgármesteri Hivatal (Kossuth u. 44)
- Sárospataki Többcélú Kistérségi Társulás irodája (Kossuth u. 20)
- Magyar Agrárkamara Területi Ügyfélszolgálati irodája (Kossuth u. 20)
- A Művelődés Háza és Könyvtára (Eötvös út 6)
- Sárospatak Város Önkormányzatának Rendelőintézete – háziorvosi és egészségügyi szakrendelések valamint orvosi ügyelet (Comenius u. 16 és 20)
- Családsegítő és Pedagógiai Szakszolgálat (Comenius u. 18)
- Gondozási Központ (Comenius u. 33)
- Idősek és Fogyatékosok Otthona, fenntartó B-A-Z Megyei Önkormányzat (József A. u. 10)

Itt található a város mindkét felsőfokú oktatási intézménye (ME-Comenius Tanítóképző Főiskolai Kara; Sárospataki Református Teológiai Akadémia), egy középfokú oktatási intézmény (Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma) és 3 alapfokú oktatási intézmény (II. Rákóczi Ferenc Ált. Iskola, Sárospataki Református Kollégium Általános Iskolája, ME- Árvay József Gyakorló Általános Iskolája). Az alapfokú művészeti képzést nyújtó intézmények szintén ebben a városrészben kapnak helyet (Farkas Ferenc Művészeti Iskola, Sárospataki Alapfokú Művészetoktatási Intézmény)

A városrészbe koncentrálódik Sárospatak kiskereskedelme és szolgáltatásai (szupermarketek kivételével). A belvárosban található Sárospatak mindhárom banki és pénzügyi szolgáltatást nyújtó vállalkozásának fiókja (OTP, K&H, ERSTE). Ugyanakkor a belvárosnak nincs igazán kereskedelmi-szolgáltató központja. Ugyan az üzletek többsége a Rákóczi utcára, Hild térre, Eötvös utcára esik, de hiányzik a városban egy igazi főtér, vagy sétálóutca, ami mindennapi találkozási pontja lehet a helyieknek. Erre jelenleg nem alkalmas a Rákóczi utca Hild térre eső szakasza, ami része a várost északról-déli irányba átszelő közlekedési forgalomnak, autóbusz megállóhelyekkel.

Szintén a belvárosba koncentrálódnak Sárospatak műemléki védettségű épületei, amelyek fokozott értékmegőrzést igényelnek. A déli városrész mellett a belvárosban található társasházak, melyek többsége az elmúlt 30 évben épült. Ugyanakkor a belvárosra zárt soros beépítés a jellemző, keskeny hosszú belső udvarokkal. Jelentős zöldfelületek vannak, mely kapcsán nem csak a Várnegyed, hanem az iskolakert, sportpálya, Bodrog part is megemlíthető. A Bodrog part mentén nem csak a vár környezetében, hanem a hídtól, felfelé a Kalajkán át a Suta patakig a terület rendezése szükséges. A városrészben helyezkedik el a református és római katolikus felekezet temploma is.

A leírtakból jól látható, hogy Sárospatakon a közintézmények és szolgáltatások elérhetősége túlnyomó részt a belvárosra koncentrálódik. A városon belüli viszonylag kis távolságok miatt ezek elérése a lakosság többségének nem okoz gondot,

azonban bizonyos csúcsidőszakokban, a belvárosban való közlekedés jelentősen nehezebb. A Rákóczi utat érintő zsúfoltság csökkentésére felmerül egy új belső tehermentesítő út kialakításának igénye. A zsúfoltságot továbbá az is okozza, hogy a belváros 37-es útról, illetve az Ipartelepről és az újonnan épült szupermarketekből csak a vasúti szintbeli kereszteződésével és alkalmanként hosszas várakozás után érhető el. Gondot jelent még a nagyszámú gépkocsi parkolása az ügyintézők idejére, ezért a belvárosi városrész parkolóhelyekkel való bővítése mindenképpen indokolt.

A helyközi autóbusz közlekedést igénybe vevők száma szinte elenyésző, főként a külső városrészekben élő, idősebb korú lakosok egy része veszi igénybe. Ennek elsődleges oka a járatok ritka közlekedése (munkanapokon 2-11 járat indul 1-5 óránként). Ugyanakkor minden jártnak van megállója a városközpontban, miközben a vasútállomás és az autóbusz pályaudvar is a városközpontban található.

III.2.Északi városrész és Végardó

A városrész lehatárolása: Tompa Mihály utca – vasútvonal – Széchenyi István utca – Bathó János köz – Bathó János utca – Bodrog part – Kolostor utca – Görbe utca – Szemere utca – Kazinczy Ferenc út által határolt terület

2001-es népszámlálási adatok alapján a város lakosságának 20%-a 2791 fő lakott a területen. A lakónépesség korcsoport szerinti megoszlása a következőképp alakult: a 0-14 éves korosztály 16,5%-ot, a 15-59 éves korosztály 63,5%-ot, míg a 60 éven felüliek 20%-ot tesznek ki. Ezen értékek nem mutatnak jelentős eltérést a városi átlaghoz képest. (1,5%-ot sehol egyik korcsoportban sem haladja meg a különbség).

A képzettségi szinttel kapcsolatos felmérések azt mutatták, hogy az aktív korú lakosságon belül a városi átlaggal közel megegyezik azok aránya, akik legfeljebb az általános iskolát végezték el (24,6%). A felsőfokú képesítéssel rendelkezők száma szintén közel áll a városi átlaghoz (14,2%), azonban annál kis mértékkel kevesebb (13,3%).

A városi lakások 20%-a is ebbe a városrészbe esik, tehát a városrészben a népesség arányának megfelelő lakásmennyiség áll rendelkezésre. Kedvezőtlen a helyzet a lakások komfortfokozatát tekintve, ugyanis minden ötödik lakás alacsony komfortfokozatú besorolásba esik, ami részben köszönhető a nem minden esetben

téliesített üdülőtelepi ingatlanoknak, illetve a régi falusias életmódot nyújtó házaknak.

Az aktív korú lakosság 47,1%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. Ez valamelyest kedvezőbb a városi szinthez képest. Azon lakosok aránya, akik legfeljebb általános iskolai képesítéssel rendelkeznek és nincs munkajövedelmük, nagyjából megegyezik a városi átlaggal (18%). Az aktív korú lakosság közel 50%-a foglalkoztatott, ez kevéssel, de jobb az átlagnál. Valamelyest kedvezőtlenebb azonban a foglalkoztatott nélküli családok száma, ugyanis így a városi érték e tekintetben 39,7%, addig a városrészben kevéssel több, mint 41%.

Végardó sok tekintetben ma is hordozza egykori önállóságának jeleit. Az itt élők összetartóbb közösséget alkotnak a város más részén élőkhez képest. A városrészben ún. faluház található mely közösségi szintériként működik, de van görög katolikus templom és a városrészen élők nyughelyéül szolgáló temető is. Az alapvetően keretes házakkal beépített városrész kettősséget mutat: egyrészt, főként a Bodrog part mentén megjelentek az új építésű családi házak, növelve a városrész presztízsét, miközben, főként a városközponttól távolabbi részekben megtalálhatók a szerényebb, életmódot tükröző, elhanyagoltabb állapotú épületek.

A városrészben található Sárospatak egyik legnagyobb turisztikai attrakciója a Végardó Fürdő és Camping. A városrészben feltörő termálvíz adta lehetőség kihasználására az utóbbi években jelentős – főként szabadtéri fürdözést elősegítő - fejlesztések valósultak meg, melynek következtében nemcsak a végardói városrész, hanem egész Sárospatak turisztikai látogatottsága jelentős mértékben növekedett. További fejlesztések várhatók, melynek legfontosabb eleme a wellness központ, illetve a szálloda. A szolgáltatások fejlesztése mellett a fürdő környezete ma még elhanyagolt állapotot mutat, a fürdő menti utak töredezettek és Bodrog part elérhetősége sem biztosított rendezett körülmények között. Továbbá még hiányoznak azok a fürdő színvonalához méltó és nyugodt működéséhez szükséges parkolóhelyek.

Ma már nem látható az 1261 előtt letelepedett Ferences rendieknek Boldogságos Szűz tiszteletére emelt kolostora. A kolostor építése három építési időszakhoz köthető, majd a 16. században nyomtalanul elpusztult. A Pálóczy udvarházként ismert kolostor együttes egykori alapfalait feltárták, majd visszatemetették. A mátyás korabeli kolostor környezete a város északi szelén, a Bodrog partján, a termálfürdő a várnegyed közti útvonalon, a Szél dombon található. A kolostor alapjainak teljes körű régészeti feltárása, majd bemutatása mellett lehetőség nyílhat a Pálóczy nemzetség által folytatott kézművességek, termékek bemutatására.

A városrészben található másik, a város történelmét meghatározó helyszín: a Habán telep. Mindkét helyszín egy teljesebb körű régészeti feltárás után bemutatásra kerülhet a lakosság, turisták számára és egy állomást képezhetnek a Várnegyed – Végardó közti útvonalon.

A városrész szerepe a fürdő fejlesztési tervek megvalósításával egyre jelentősebb lesz, miközben közúti közlekedési kapcsolatai beszűkülnek. Az üdülőtelep, a város egésze, a 37-es útról csak a vasút szintbeli keresztezésével érhető el. Javasolt a város ezen pontján hosszabb időtávban a szintbeli kereszteződés kiváltása, mely révén könnyebben közelíthető meg Sátoraljaújhely és a szlovák határ felől a településrész, és Sárospatak.

III.3.Kispatak

A városrész lehatárolása: Árpád út – Viola utca – Keleti - Bodrog - holtág – Gárdonyi Géza út – névtelen utca – Dorkói utca által határolt terület.

Kispatak városrész lakónépességének száma 1 349 fő. Ez a város teljes lakosságának 9%-át jelenti. A népesség korösszetétel szerinti megoszlása az eddigiekhez és a városi átlaghoz képest is eltérést mutat. A kijelölt városrészek közül itt a legmagasabb a 0-14 éves korosztály aránya. A legalacsonyabb értéket mutató városközponti városrésznél 7%-kal magasabb, de több mint 3%-kal meghaladja a sárospataki átlagot is. Ebben a városrészben a második legalacsonyabb a 15-59 éves korosztály aránya (58,8%). Ez közel 6%-kal alacsonyabb érték az átlagnál. A 60 év felettiek aránya 1%-kal több a pataki átlagnál (19,6%).

A városrész képzettségi adataiból kiderül, hogy a 15-59 éves korosztályba tartozók 26,7%-ának legfeljebb általános iskolai végzettsége van. Ez valamivel több, mint 2%-kal magasabb, mint a városi átlag. A felsőfokú végzettség tekintve súlyosabb a helyzet. E mutató tekintetében a városrész a külső tanyavilágot nem tekintve kiugróan a leggyengébb eredményt mutat. Az itt élő lakosság csupán 8,1%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel. Ez több mint 6%-os különbséget jelent az átlaghoz képest. Az e tekintetben legerősebb városközponttól pedig több mint 15%-kal tér el. Ennek fő oka a városrész déli részén található erősen szegregált terület (volt Csepel üzemterülettől keletre), illetve, hogy a magasabb státusú fiatal és középkorú rétegek beköltözése igen ritka e területre. A városrésznek Sáropatakon belüli kevésbé vonzó helyzetét erősíti, hogy gyalogosan távolabb van a belvárostól, miközben a relatív kicsit lakónépessége nem elégséges, hogy önálló, magasabb minőséget nyújtó kereskedelmi üzletek hosszabb távon működőképesek legyenek.

Kispatakon 487 lakás található. Ez a város lakásainak 9,5%-a. Eszerint a városi lakónépességhez viszonyított városrészi lakónépesség arányainak megfelel a lakások száma. A tanyavilág leromlott állagú házait nem számítva e területen a legmagasabb az alacsony komfortfokozatú lakások aránya. A városrészi 28,3%-os

mutató közel 10%-kal gyengébb az átlagnál. Feltételezhetően ennek is köszönhető az alacsony beköltözési hajlandóság.

Érdekes képet mutat a városrész foglalkoztatottsági helyzete. A 2001-es népszámlálás adatai alapján Kispatak a városi átlagnál kedvezőbb képet mutat. A városrész aktív korú lakosságának 55,2%-a rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. Ez 3%-kal haladja meg a városi átlagot. A legfeljebb általános iskolai végzettségű lakosság körében nagyjából megegyezik azok aránya, akik nem rendelkeznek rendszeres munkajövedelemmel. A foglalkoztatottság 50%-os, mely szintén közel 2%-kal jobb a városi átlageredménynél.

A Sárospatakon fellelhető munkahelyek jelentős részét adják a Kispataki városrészben üzemelő vállalkozások. Itt található a város egyik ipari övezete a volt Csepel Művek területén, de az itt letelepedett vállalkozásokon kívül is több vállalkozás található a városrészben. Itt található többek között a Városi Önkormányzat által üzemeltetett Kommunális szervezet telephelye is.

Itt - a város keleti részén - található a Bodrog-holtág, mely Sárospatak egyik jelentős természeti kincse és kedvelt horgászhely.

A vízpart mentén kiépített, közművesített „horgászfalu” népszerű pihenő- és rekreációs hely a város lakói számára, emellett a horgász turizmus szempontjából is nagy jelentőséggel bír. A telepen mintegy 80-100 közművesített (vezetékes ivóvízzel és villanyárammal ellátott) telek értékesítésre vár. Ugyanakkor a Berek megközelíthetősége nehézkes, különös balesetveszélyes a vajdácskai kereszteződés előtt lévő behajtó, ahol a gát maradványait szükséges elbontani. A holtág belső ívén található a Majális tér, amely alkalmi rendezvények színhelye. Javasolt az alapvető közműcsatlakozásokat, illetve rendezvényhelyszín központot úgy kialakítani, hogy a területet alkalmi rendezvényekre lehetőleg minél kisebb környezeti terhelés mellett, magasabb komfortfokozaton lehessen hasznosítani.

Ma még kisebb jelentőséggel bír, de a város későbbi fejlődése szempontjából fontos lehet a szintén itt található Sárospataki repülőtér. A 3 ha területű füves repülőtér kifutópályával és hangárral is rendelkezik, jelenleg sportrepülők használják

időszakosan, mely funkció hosszabb távú fenntartása kívánatos. A repülőtérhez kapcsolódóan célszerű a környék úthálózatának korszerűsítése.

III.4.Déli városrész

A városrész lehatárolása:
 Martinovics utca – Rákóczi út –
 Arad utca – Bodrog part –
 Honvéd utca – Kisfaludy út –
 Arany János út – Nagy Ernő
 utca – Báthory Zsófia utca
 folytatása – Báthory Zsófia utca
 által határolt terület

A déli városrész területe a legnagyobb az öt körülhatárolt városrész közül. A lakosság legnagyobb része – a lakónépesség 40%-a – is ezen a területen él (5922 fő). A teljes lakosságot tekintve ezen a területen a legmagasabb az aktív korú népesség aránya és a legalacsonyabb az időseké. A 15-59 évesek a városrész lakosságának 67,5%-át teszik ki, a 60 év felettiak pedig mindössze 15,5%-ot. A városi átlagtól való eltérés e két korcsoporton belül egyenlítődik ki. Az aktív korúak aránya cca. 3%-kal magasabb, míg a 60 évnél idősebbek aránya nagyjából ugyanennyivel alacsonyabb a sárospataki átlagnál. A 0-14 évesek aránya megegyezik a városi átlaggal.

Az aktív korú lakosság alapfokú képzettségi szintje a városi átlagnál kedvezőbb helyzetet mutat, míg a felsőfokú oktatási intézményt végzettek aránya nagyságrendileg a városi átlagnak felel meg. Az aktív korú lakosságon belül azok aránya, akik legfeljebb általános iskolai képesítést szereztek 19,2%. Ez mintegy 5%-kal alacsonyabb érték a városi átlagnál. Felsőfokú képesítéssel a lakónépesség 14,5%-a rendelkezik a városrészben.

A déli városrészben 1996 db lakás van, ez a városi lakások 38%-a. Egyértelműen vezető szerepe van a városrésznek a lakások minősége szempontjából. Az összes lakás közül mindössze 8,3% tartozik az alacsony komfortfokozatú kategóriába. Ez több mint 10%-kal kedvezőbb adat a városi átlagnál, amit magyaráz, hogy ezen városrészben részben új építésű házak, részben pedig a városi átlagnál nagyobb arányban vannak többlakásos társasházak.

A déli városrész a foglalkoztatottságot tekintve is a városi átlagnál jobb helyzetben van. A városi 48,8%-os átlaggal szemben az e területen élő aktív korú lakosság 43,6%-a nem rendelkezik állandó munkajövedelemmel. A legfeljebb általános iskolai képesítést szerzett aktív korú lakosság 12,9%-a nem rendelkezik állandó munkajövedelemmel, ez az adat szintén 5%-kal kedvezőbb a Sárospatakra jellemző átlagnál. Az aktív korú lakosság körében a foglalkoztatottság 53,5%-os, mely szintén megközelítőleg 5%-kal kedvezőbb a városi helyzethez. Az olyan háztartások aránya, amelyekben nincs foglalkoztatott személy a városban e területen a legalacsonyabb (31,9%).

A városrész két, korábban önálló települést (Józseffalva és Bodroghalász) is magába foglal. Az itt élők – a Végardói városrészen élőkhez hasonlóan – ma is a városrészi identitáshoz kapcsolódó közösséget alkotnak. A városrész fentiekben bemutatott társadalmi adatait részben magyarázza, a városban az a sajátos helyzete, hogy itt található Sárospatak egyetlen lakótelepe, mely több száz - 4 emeletes tömbökben lévő - panellakásból áll és több mint 2 000 ember otthonául szolgál.

A városrész belvároshoz közeli oldalán található az Észak-magyarországi Regionális Munkaügyi Központ Sárospataki Kirendeltsége, de itt helyezkedik el két önkormányzati fenntartású középiskola is: az Árpád Vezér Gimnázium és a Vay Miklós Szakképző Iskola valamint a Mese Óvoda és Bölcsőde Kincskereső tagóvodája melyet korábban „lakótelepi óvodának” neveztek.

A városrészeire vonatkozó statisztikai adatokból világosan látszik, hogy Sárospatak déli részén élők kedvezőbb társadalmi-jövedelmi helyzetűek, mint a városi átlag. Ennek oka, hogy magasabb státuszú lakosok élnek a városrészben, illetve a városba beköltöző, vagy azon belül átköltöző magasabb jövedelmi helyzetű lakosság is ezt a településrészt kedveli leginkább. Mindez a terület átlagosnál kellemesebb lakókörnyezetének, illetve a belváros relatív közelségével magyarázható, miközben a területen belül szegregátum nem található. Jelenleg is ezen városrészben nyílik lehetőség telkek kijelölésével új lakóépületek építésére a Balassi és a Vak Bottyán, valamint a Petrahó utcákban. Ugyanakkor a biztonságos lakókörnyezeti feltételek megteremtéséhez elengedhetetlen a csapadékvíz-elvezetés problémáinak megoldása.

A városrész közlekedése megoldott, gyakorlatilag kettészeli a városon észak-déli irányban áthaladó közút, amely alkalmas a forgalom gyors levezetésére. A főúton, azaz Arany János utcában buszmegálló is található, ahol a helyközi közösségi közlekedés járatai is megállnak. A főút mellett található az intézmények többsége. Ugyanakkor a városközponton áthaladó kamionos forgalom csökkentését célzó elkerülő út és Bodrog híd a városrésztől délre, jelenleg Sárospatak külterületi részén haladna át a rendezési tervek alapján.

III.5.Újtelep és ipartelep

A városrész lehatárolása:
Mandulás u. – névtelen utca –
37-es út – Malomkőgyár utca –
Suta patak mellékág – Suta
patak – vasútvonal által
határolt terület.

A 2001-es népszámlálási adatokat figyelembe véve elmondható, hogy e területen él a lakosság legkisebb része. A lakónépesség száma mindössze 811 fő, mely az összlakosság mindössze 5,5%-a. A korcsoportok szerinti megoszlás nem mutat igazán kedvező képet. Az átlaghoz képest jelentősen – 6%-kal – alacsonyabb az aktív korú népesség aránya (54,3%). A 0-14 éves korosztály 4,2%-kal magasabb arányban van jelen, mint a teljes városban. A terület jövője szempontjából kedvezőtlen tény a 60 év felettiek relatív magas aránya (24,3%), mely közel 6%-kal haladja meg a pataki átlagot.

A képzettségi mutatókat figyelve megállapítható, hogy e terület, különösen az alacsonyabb végzettségűek arányát tekintve az egyik legkedvezőbb helyzetben van a városban. Az aktív korú népességben belül azok aránya, akik legfeljebb az általános iskolát végezték el mindössze 16,6% (szemben a városi 24,4%-os értékkel). Felsőfokú végzettséggel az aktív korú népesség 15,6%-a rendelkezik, ami nagyjából megfelel a városi átlagnak.

Az összes városi lakás (5126 db) közül 282 db található e területen. Ez megfelel a terület lakosságarányának is. A lakások komfortfokozatát tekintve a városrész szintén fejlettebb az átlagnál. A déli terület után e területen a legalacsonyabb az alacsony komfortfokozatú lakások aránya.

Foglalkoztatottság tekintetében abszolút vezető helyen szerepel az újtelepi városrész a lehatárolt városrészek között. Az aktív korú lakosság 60%-a rendelkezik rendszeres jövedelemmel. Ez közel 9%-kal magasabb érték a városi átlagot figyelve. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező aktív korú lakosságon belül ugyanez a mutató csupán 11,4%, ami megközelítőleg 6%-kal alacsonyabb a sárospataki átlagnál. A 15-64 éves korosztályon belül a foglalkoztatottak aránya 55,8%, 7%-kal magasabb az átlagnál. Azon háztartások aránya, ahol a háztartás egyik tagja sem foglalkoztatott megegyezik a városban tapasztalható átlagos értékkel (39,6%).

Az Újtelep Sárospatak legfiatalabb és legkevésbé beépített városrésze. A lakóterületi részek és a 37-es út között található a város egyik kereskedelmi-ipari övezete. A zöldmezős beruházással a városba letelepedni szándékozó vállalkozások itt kaphatnak helyet. Az utóbbi években több vállalkozás telepedett itt meg, melyek között található gyártó üzemek és szolgáltató egységek egyaránt. A városrészben, alapvetően a városba bevezető út menti telkeken található többek között két kiskereskedelmi áruházlánc egy-egy üzlete, két üzemanyag-töltő állomás és két autószalet is.

A városrészhez tartozik a Mandulás-hegy, mely különleges növényvilága miatt természeti védelem alatt áll és a Sárospataki lakosok kedvelt kirándulóhelye.

Ebben a városrészben is van oktatási intézmény, nevezetesen a BAZ Megyei Önkormányzat által fenntartott Erdélyi János Általános Iskola és Kollégium. Az iskolába számos enyhén fogyatékos, és jellemzően hátrányos helyzetű gyermek jár.

A városrészen halad át a 37-es út felől érkező és a belvárosba, vagy a Bodrogközbe irányuló forgalom jelentős része. A városrészt a vasútvonal elválasztja a Sárospatak többi területtől. A szintbeli vasúti kereszteződés gyakran készíti várakozásra az autósokat. Ez várhatóan a jövőben is így lesz, különösen akkor, ha esetleg a Szlovákiába irányuló nemzetközi vasútvonalon megnövekszik a tehercélú forgalom. A városrészen átmenő forgalom akkor csökkenhet érdemben, ha a déli elkerülő úttal, vagy az északi városrészbe vezető úton megvalósul a vasút nem szintbeli, pl. felüljárón való keresztezése. Ugyanakkor a városrészen belül az ipari terület fejlesztéséhez elengedhetetlen a feltárási utak megépítése, a közművek szükségszerű fejlesztése az érintett területek tulajdonosaival együttműködve. A városrészen áthaladó helyközi közösségi közlekedési járatoknak van megállója a Wesselényi úton.

III.6. Egyéb belterületek, illetve külterületek

Az eddig tárgyalt városrészekon kívül Sárospatakhoz viszonylag jelentős lakosságszámú tanyavilág kapcsolódik. Ezek egyik városrészhez sem kapcsolhatók szorosan, azonban a viszonylag magas lakónépességük miatt feltétlen szükséges a helyzetfeltárásban velük foglalkozni. Különösen indokolt ez amiatt, mert e területeken erősen leszakadóban lévő társadalmi rétegek élnek. Hátrányuk elsősorban a terület lakosságának alacsony képzettségi szintjét, a lakások leromlott állagát, illetve a foglalkoztatottság alacsony szintjét tekintve szembetűnő.

A Sárospatakhoz kapcsolódó belterületi részekon 721 fő lakik. A korcsoport szerinti megoszlást tekintve látható, hogy a városi átlagnál 6%-kal alacsonyabb a 15-59 éves korú lakosság aránya. A 14 évnél fiatalabbak aránya 22,1%, míg e területek 19,3%-án 60 évnél idősebbek élnek. Már Kispatak városrész vizsgálatánál látható volt, hogy egy terület leszakadásában nagy szerepe lehet az aktív korú lakosság alacsony arányának. A külterületi részekon 363 fő lakik. A korcsoportok megoszlása tekintetében ugyanazt a képet láthatjuk, mint a belterületi tanyavilág esetében. Kimagasló a 15-59 éves korosztály dominanciája (57,6%). A 14 évnél fiatalabbak a külterületi lakónépesség 18,7%-át teszik ki, míg a 60 évnél idősebbek 23,7%-ban vannak jelen.

Az iskolázottsági adatok lesújtó képet mutatnak. A belterületi tanyavilágban élő lakosság 50%-ának legfeljebb általános iskolai végzettsége van. Mindössze 2 fő rendelkezett 2001-ben felsőfokú végzettséggel (1,5%). A külterületeken a 15-59 éves

korosztályon belül a lakosság 47,8-ának van legfeljebb általános iskolai végzettsége. Felsőfokú képesítést a 25 évnél idősebbek 0,8%-a (3fő) szerzett. A tanyavilág lakosságának felzárkóztatásához feltétlen szükséges a megfelelő iskolai oktatás mindenki számára elérhetővé tétele.

Feltételezhetően az alacsony iskolázottsági szintnek és a külvilágtól való elszakíttatásnak is köszönhető, hogy a tanyavilág foglalkoztatottsági mutatói igen kedvezőtlen képet mutatnak. Mind a bel- mind pedig a külterületi tanyavilágban élők közel 60%-ának nincs rendszeres munkajövedelme. Az előző fejezetekben tárgyalt városrészekben azok aránya, akik az aktív lakónépességen belül legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkeznek és nincs rendszeres munkajövedelmük 17,9%. A belterületi tanyavilágban 36%, míg a külterületeken 33% ez az arány. A belterületi tanyák háztartásainak 53,5%-ában míg a külterületi tanyák 58,4%-ában nincs foglalkoztatott lakos. A leírt foglalkoztatottsági adatok életminőségre gyakorolt hatását feltehetőleg árnyalja, hogy e tanyákon nagy hangsúlyt kap a házi termelés.

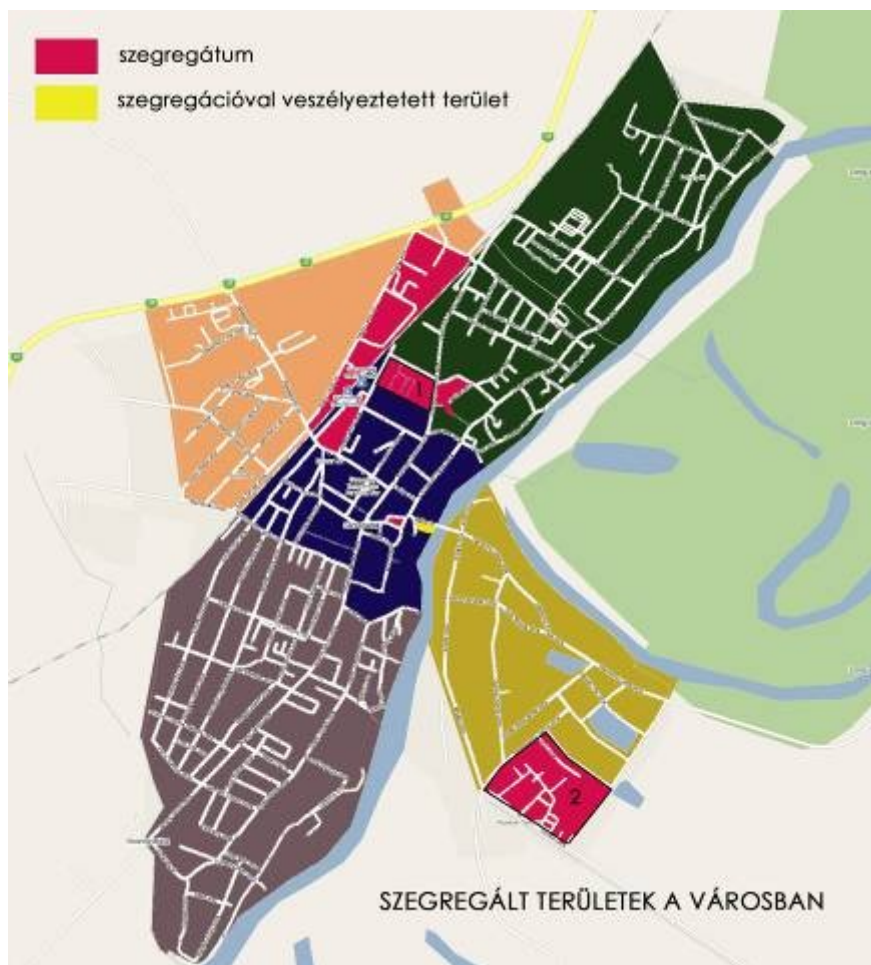
A lakásállomány tekintetében tapasztalható e területek hátránya a leginkább. A belterületi tanyavilágon belül a lakások 71,5%-a, míg a külterületi tanyaházak 79,7%-a alacsony komfortfokozatú. A belterületeken 249 db, míg a külterületeken 177 db lakás található. Az alacsonyabb komfortfokozat többnyire a lakások egyedi fűtési jellegével magyarázható. A lakóépületek alacsony komfortfokozat és ebből következően alacsonyabb fenntartási költsége kedvező az alacsonyabb jövedelmi helyzetű rétegek számára. A lakókörnyezet magasabb színvonal csak területen élő lakosok együttműködésével és igényességével változhat. Ehhez javulnia kell a lakosok jövedelmi helyzetének, amit az állam foglalkoztatási támogatással, míg az önkormányzat szervező erővel segíthet. A tanyavilágon belül Halászhomok lakóterületen élnek a legtöbbben és itt jelentkezik leginkább koncentráltan az elmaradottsági probléma. Ezért ezen a településrészen állami támogatással szükséges egy integrált felzárkóztatási, fejlesztési programot indítani.

III.7.Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása és helyzetértékelése

III.7.1.2001-es adatok alapján megjelölt szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek

A KSH Népszámszaktikai Főosztályától kapott adatok alapján, Sárospatak belterületén kettő olyan terület azonosítható be, amely szegregált területnek minősül a 2001. évi népszámlálási adatok alapján. Ezeken a területeken tehát a kapott adatok szerint az aktív korú népességen belül (15-59 éves korosztály) a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező személyek aránya meghaladja az 50%-ot, és a kritikus terület lakónépessége meghaladja az 50 főt⁸. Ezen területeket az alábbi térképen ciklámen színnel jelöljük.

⁸ A Városrehabilitációs Kézikönyvben meghatározottak szerint azon területek nyilvánulnak szegregátumnak, ahol a lakosságszám meghaladja az 50 főt és a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (szegregációs mutató) eléri, illetve meghaladja az 50%-ot. Szegregálódó területnek pedig azt a területet tekintjük, ahol a nevezett index eléri, illetve meghaladja a 40%-ot.

Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

E területeket a 2001. évi népszámlálási adatok alapján az alábbi utcák határolják:

- Városközpont városrészben: Tompa Mihály utca – Kazinczy Ferenc út – Táncsics Mihály utca – József Attila utca által határolt terület. (Szegregátum 1).
- Kispatak városrészben: Nyíri utca – településhatár – Dorkói út – Dózsa György utca – Szombathy János utca. (Szegregátum 2).

Mindkét terület lakóterületi, városi szövetbe beágyazódott szegregátumként azonosítható. A városközpontban található terület valójában nem szegregátum, ugyanis az ott elhelyezkedő középiskolai kollégium épületében élők iskolai végzettsége jelentősen torzítja az adatokat.

Ezen területeken kívül a fenti térkép jelez több olyan területet a városban, amelyek a 2001. évi adatokat szigorúan véve még nem voltak szegregátumnak tekinthetők, de az alacsony státuszú népesség koncentrációja magas volt. E terület esetében a szegregációs mutató 40-50 % közötti, vagy meghaladja ugyan az 50%-ot, de az alacsony népességszám miatt nem tekinthetők valódi szegregátumoknak.

A belváros városrészben apró foltként jelenik meg a Retel utca azon szakasza, ahol a szegregációs mutató 40-50% közötti értéket mutat (a térképen citromsárgával jelölve). Ezen kívül látható a térképen még több olyan - akár nagyobb kiterjedésű terület - amelyek szegregátumként vannak jelezve, azonban az előbbi lehatárolás során nem történt róluk említés. Ezek a következő utcák által határolt területek.

- Malomkőgyár utca – vasútvonal – Nagy Lajos út
- Csokonai utca – József Attila utca – Eötvös utca
- Béla Király tér – Kossuth Lajos utca
- Vörösmarty Mihály utca – Habán utca – Kazinczy Ferenc utca

Ezen területeken ugyan az alacsony státusú lakosság koncentrációja magas, de lakosságszámuk olyan alacsony, hogy nem kezelhetők valódi szegregátumként. Megjegyzendő, hogy a vasút és a Nagy Lajos utca közötti részen található szegregátumként jelölt terület bár nagy kiterjedésű, de a lakófunkcióval rendelkező épületek száma igen alacsony.

III.7.2.2001 óta történt változások szegregáció tekintetében

Bár a 2001-es adatok szerint Sárospatakon két terület adatai lépték túl a szigorúan vett szegregátumra vonatkozó releváns értékeket, valójában egy szegregátum volt található a városban. A Kispatak városrészben lévő, Nyíri utca – településhatár – Dorkói út – Dózsa György utca – Szombathy János utca által lehatárolt területen jelentős mértékű változás nem következett be az elmúlt 9 évben, így a terület továbbra is szegregáltnak tekinthető. Azon területek, ahol a lakosságszám 2001-ben nem érte el az 50 főt, valós szegregátumnak nem voltak tekinthetők annak ellenére, hogy az adatok alapján e kategóriába estek. E területeken szintén nem történt jelentős változás. Ennek megfelelően ezen területeken szintén nem indokolt beavatkozás.

A KSH által megküldött adatok alapján a városban a Retel utca és a Bodrog folyó közötti területen volt található egy kisebb szegregációval veszélyeztetett terület. Bár lakosságszáma e területnek sem érte el akkor sem, illetve azóta sem az 50 főt, fontos megjegyezni, hogy jelentős mértékű változás következett be. A szegregátummá válás veszélye annak volt köszönhető, hogy a területen néhány leromlott állagú épületben több alacsony státusú család élt. 2001 óta azonban e házak elbontásra kerültek, a környezet ezáltal megújult, így a területen megszűnt a leszakadás veszélye.

A városban nincs olyan terület, ahol újabb szegregátum alakult volna ki, illetve ahol ennek veszélye fennállna.

III.7.3.Tompa M. u. – Kazinczy F. út – Táncsics M. u. – József A. u. terület helyzetelemzése

Városszerkezeti elhelyezkedés, megközelíthetőség

A terület a belváros északi részén helyezkedik el. A városközpont gyalogosan kb. 10 perc séta alatt elérhető. A terület szinte szomszédos a tőle nyugatra található vasútállomással. Látható tehát, hogy a lehatárolt területből igen jól megközelíthetők mind a városközpontban található szolgáltatások, mind pedig a várostól távolabb eső területek.

Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

Demográfiai és szociális helyzet

Bár a 2001-es KSH adatok alapján a terület a szegregátum szigorúan vett feltételeinek megfelel, valójában mégsem beszélhetünk szegregátumról. Ennek oka, hogy a Tompai Mihály utcában található középiskolai kollégium lakóinak létszáma és iskolai végzettsége jelentősen torzítja a releváns adatokat.

A lehatárolt terület állandó népessége 106 fő, ez Sárospatak állandó népességének a 0,7%-a, a belvárosi városrésznek pedig a 4,8%-a. A lakónépesség 3,7-szerese az állandó népességnek. Ez a városi aránynál 3,5-szer magasabb, ami azt mutatja, hogy a területen a városinál jelentősen magasabb azok száma, akiknek bejelentett lakóhelye nem a területre esik. Ennek oka, hogy a kollégium lakóinak ugyan nem e területre esik az állandó bejelentett lakcíme, azonban a helyi lakónépességet ők is gyarapítják.

A terület korösszetételét vizsgálva az aktív korúak erős többsége figyelhető meg. A lakosság legkisebb részét a 60 évnél idősebbek teszik ki. A 10,5%-os részarányuk azt mutatja, hogy mind a városinál, mind pedig a városrészinél fiatalabb korszerkezettel rendelkezik a terület. Az iskolai végzettség adataiból is jól látható, hogy a kollégium lakói jelentősen befolyásolják a szegregált területeket meghatározó adatokat. A legfeljebb általános iskolai végzettségűek aránya közel 60%-os az aktív korú lakosság körében, mégis a 25 évnél idősebbek között közel 50% felsőfokú diplomával rendelkezik. Ebből arra következtethetünk, hogy a 25 évnél fiatalabb korosztály körében erős többségben lehetnek azok, akik legfeljebb az általános iskola 8 osztályát járták ki. Ezt a csoportot pedig jelentősen bővítik a kollégiumi diákok.

A 15-64 éves korosztályon belül a foglalkoztatottak aránya kevesebb, mint a harmada a városi átlagnak. Ebből fakadóan a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező 15-59 éves korosztály aránya a városi átlag duplája. Nagyon magas a gazdaságilag inaktívak aránya a lakónépességben (89,5%).

Jól érzékelteti a kollégium torzító hatását az eddigi adatokra vonatkozóan, hogy a területen a munkanélküliségi ráta 0%-os, és igen alacsony azok aránya is, akiknek állami, vagy önkormányzati juttatáson kívül nem volt más bevételi forrásuk.

Mutató megnevezése	Sárospatak összesen	Városközpont	Szegregátum 1.
			(Tompá M. u. - Kazinczy F. út - Táncsics M. u. - József A. u.)
Allandó népesség száma	14 138	2 173	106
Lakónépesség száma	14 694	2 737	392
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	17,2	13,3	16,8
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	64,2	65,4	72,7
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,7	21,3	10,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	24,4	28,0	58,6
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	14,2	23,8	48,8
Lakásállomány (db)	5 126	925	58
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	18,6	10,3	1,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	48,8	62,3	87,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	17,9	24,2	58,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	48,2	35,9	13,5
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	39,7	46,6	49,1

Forrás: KSH adatszolgáltatás

Lakáskörülmények

A területen 58 db lakás található. A lakások túlszűfoltóságát mutatja, hogy átlagosan 6,8 fő lakik egy lakásban. Összehasonlításként ez az arány városi szinten 2,9/lakás, városrészi szinten pedig 3fő/lakás. A lehatárolt területen azonban kiváló minőségű kertes családi házak találhatók átlagos lakósűrűséggel. A kollégium azonban ezen adat esetében érezteti torzító hatását. A benne található szobákban ugyanis többen laknak, mint egy átlagos lakásban, azonban a lakószám/lakás számításánál e szobák külön-külön lakásként kerülnek a nyilvántartásba.

Közzolgáltatások elérhetősége

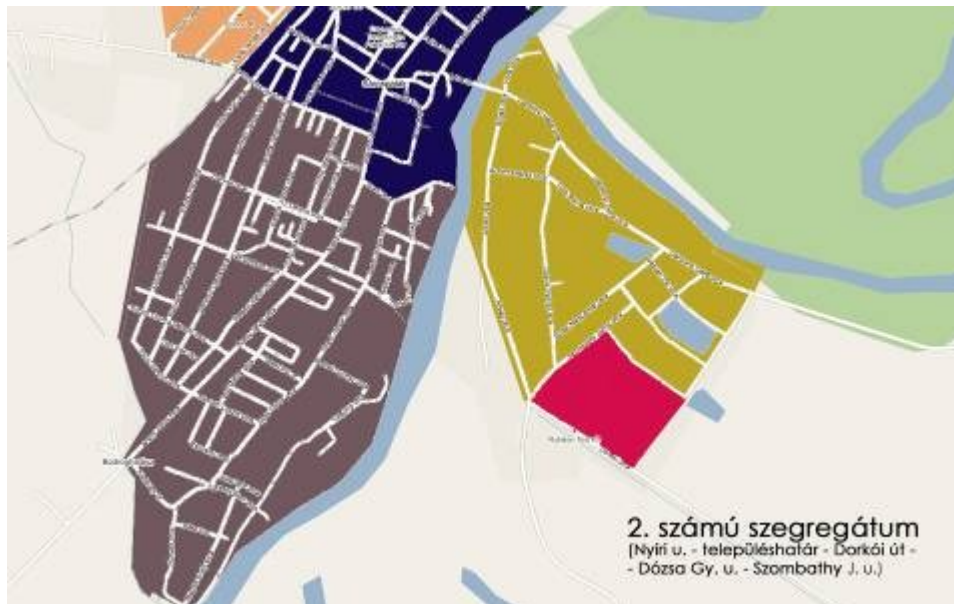
Mint a városrészekre vonatkozó helyzetelemzés fejezetben bemutatásra került a közzolgáltatások elérhetősége szempontjából a szegregátum környezete városi szinten a legkedvezőbb helyzetű terület. Itt található a Polgármesteri Hivatal, a Sárospataki Többcélú Kistérségi Társulás irodája, a Művelődés Háza és Könyvtára, Sárospatak Város Önkormányzatának Rendelőintézete, a Családsegítő és Pedagógiai Szakszolgálat, a Gondozási Központ, illetve az Idősek és Fogyatékosok Otthona. Bár a felsorolt intézmények közül egyik sem esik közvetlenül az akcióterületre, legfeljebb 15 perces sétával, vagy néhány perc alatt autóbusszal bármelyik elérhető. Az idős lakosok pedig távolsági autóbusszal közelíthetik meg.

III.7.4.Nyíri u. - településhatár - Dorkói út - Dózsa Gy. u. - Szombathy J. u. terület helyzetelemzése

Városszerkezeti elhelyezkedés, megközelíthetőség

A szegregátum Kispatak városrész legdélebbi részén a város határában fekszik. Az 1. számú, szegregátumszerű területtől eltérően a város ezen része esetében nem beszélhetünk az adatok torzulásáról, így valós problémákkal rendelkező

szegregátumról beszélhetünk. A terület társadalmi elszigeteltsége, már a városszöveten belüli elhelyezkedéséből is adódik. Kispatak városrész önmagában is a leginkább elkülönülő területe Sárospataknak, a szegregátum pedig még ezen belül is a legszeparáltabb rész, ugyanis e terület esik a legmesszebb a városközponttól. A lehatárolt terület a városi szolgáltatásoknak otthont adó belvárosi városrésztől, de különösen a tágabb fizikai kapcsolatot jelentő vasútállomástól igen messze esik.

Forrás: KSH alapján saját szerkesztés

Demográfiai és szociális helyzet

Sárospatak lakosságának 1,1%-a Kispatak városrésznek pedig 12,9%-a lakik a szegregátumban (174 fő, illetve 1349 fő). A lakó és állandó népesség szinte megegyező számú. A városi átlagot jelentősen meghaladja a 15 évnél fiatalabbak aránya. Míg a városi átlag 17,2%, addig a szegregátumon belül e korosztályból kerül ki a népesség több mint 48%-a. Legnagyobb arányban csakúgy mint a város egészét tekintve a 15-59 éves korosztály van jelen, azonban a városi átlagnál 15%-kal alacsonyabb e csoport aránya.

A lehatárolt területen kiemelkedően magas a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (közel 40%-kal haladja meg a sárospataki arányt). Érdekes azonban, hogy a felsőfokú végzettségűek aránya egyaránt meghaladja a városi és városrészi adatot is.

A szegregátum foglalkoztatási szerkezete lesújtó képet mutat. Az aktív korú népesség közel 70%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. Különösen kiemelkedő értéket jelez e mutató az aktív korú, legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők csoportján belül. Az aktív korúak közötti foglalkoztatottak aránya mindössze 29,6%, ami közel 20%-kal alacsonyabb a sárospataki értéknél, a családok 60%-ában pedig nincs olyan személy, aki nem rendelkezik rendszeres jövedelemmel. A 2001-es KSH adatokat tekintve a terület munkanélküliségi rátája 7,1%, ami meglepő módon alacsonyabb az AFSZ által akkor mért városi mérőszámnál (8,7%). Mindemellett nagyon magas volt azok száma, akinek állami, vagy helyi támogatáson kívül nem volt egyéb bevételi forrása.

Mutató megnevezése	Sárospatak összesen	Kispatlak	Szegregátum 2.
			(Nyíri u. - településhatár - Dorkói út - Dózsa Gy. u. - Szombathy J. u.)
Allandó népesség száma	14 138	1 384	171
Lakónépesség száma	14 694	1 349	174
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	17,2	21,6	48,3
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	64,2	58,8	49,4
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,7	19,6	2,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	24,4	26,7	64,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	14,2	8,1	15,2
Lakásállomány (db)	5 126	487	38
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	18,6	28,3	68,4
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	48,8	44,8	69,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	17,9	18,5	58,1
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	48,2	50,0	29,6
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	39,7	43,8	60,0

Forrás: KSH adatszolgáltatás

Lakáskörülmények

A szegregátum területén 38 db lakás található. Figyelembe véve a terület lakónépességét megállapítható, hogy átlagosan 4,6 fő él egy lakásban. Mindez azt mutatja, hogy a szegregátumban elhelyezkedő lakások jelentős mértékben túlszűfoltak, hisz a város egészét tekintve átlagosan 1,9 fő él egy fedél alatt.

Kiemelkedő értéket mutat a komfort nélküli, félkomfortos, vagy szükséglakások száma (67,6%). A területen már így is szegénységben élő alacsonyabb végzettségű lakosság számára az alacsonyabb komfortszintű lakások felülreprezentáltsága a felzárkózással szemben a további szegregálódás folyamatát erősíti.

Közzolgáltatások elérhetősége

A városrészben található szegregátum elzártságát a kedvezőtlen demográfiai mutatókon túl befolyásolja az a tény, hogy a közzolgáltatásokkal való kapcsolata a leggyengébbnek mondható a városon belül. A területen nem található oktatási intézmények, közigazgatási hivatalok, egészségügyi, illetve szociális intézmények. Kulturális intézmény szintén nem található a területen. Ezen intézmények elsősorban a városközpontban koncentrálnak, így távol esnek a szegregátumtól. Ugyanígy nagy távolságra vannak a különböző kereskedelmi egységek.

Az itt élők számára további nehézséget jelent, hogy autóbusszal is nehezen érhető el a városközpont. E probléma valamennyi korosztályt érinti. A fiatalok nehezebben jutnak el az iskolába, azok akiknek van munkája nehezen érik el munkahelyüket, az idősek számára pedig a városközpontban található szociális és egészségügyi intézmények megközelítése okoz problémát.

A felsorolt negatívumok mindegyike gátolja a terület szegregáltságának csökkenését.

IV.A VÁROSFEJLESZTÉS AKTUÁLIS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

IV.1.A városfejlesztés aktuális pénzügyi forrásai

A városfejlesztés pénzügyi forrása alapvetően két helyről tevőendek össze: saját forrás és állami támogatás. A saját forrás részét képezi a fejlesztési célú és jövőbeni visszafizetési elkötelezettséget jelentő források (hitel, kötvény). Az állami támogatásokon belül pedig megkülönböztethetjük a tisztán hazai költségvetésből nyújtott, illetve az Európai Unió által társfinanszírozott támogatásokat. Napjainkban sajátos helyzet van, a kisebb infrastrukturális fejlesztéseket (pl. útkorszerűsítés, járdaépítés, közterület-rendezés, közműfejlesztés) lehetővé tevő decentralizált döntéshozatalban elosztott hazai források megszűntek, szinte csak az EU által társfinanszírozott operatív programok támogatásával valósulnak meg fejlesztések. Ez utóbbi támogatások központilag meghatározott célokra, nyílt pályázati rendszerben nyerhetők el, amely a város szempontjából egy kiszámíthatatlanságot és a fejlesztések rendszerszertelenségét hordozza magában.

A város által kibocsátott mintegy 2 Mrd Ft értékű kötvényből 2009 év végén mintegy 950 M Ft lehetséges felhasználható fejlesztési célú forrás áll rendelkezésre. Ezentúl érdemes megemlíteni, hogy az önkormányzat 2009-ben a kötvény forrásain kívül közel 85 millió Ft értékű fejlesztést valósított meg. Fontos megjegyezni, hogy a 2009-ben az önkormányzat költségvetésében megjelenő 804 M Ft felhalmozási célú kiadás, több mint 50%, közel 480 M Ft, jövedelemtermelő beruházásra, a strandfürdő fejlesztésére került felhasználásra. A jövőben a fejlesztési források alapvetően az Unió támogatásával megvalósuló beruházások finanszírozásához szükségesek.

Fontos megemlíteni, hogy a városban szükséges fejlesztések megvalósítása csak részben az önkormányzat feladata, mivel a városban jelentős területek (pl. Rákóczi-vár területe, Bodrog part, Református kollégium, iskolakert, városon áthaladó fő közlekedési utak, vasútvonal) vannak állami, vagy egyházi szervezetek kezelésében. A fejlesztésekben érintett állami szervezetekkel, illetve a magánszemélyekkel való együttműködés a fejlesztések finanszírozása során elengedhetetlen.

IV.1.1.Korábbi időszakban megvalósult és folyamatban lévő jelentősebb fejlesztések

Sárospatakon, illetve a kistérségben az elmúlt időszakban jelentősebb közcélú és magán beruházások elsősorban állami támogatás felhasználásával valósultak meg. Ennek érdekében javasolt áttekinteni a Váti NKft által működtet REMEK adatszolgáltató rendszerből nyújtott támogatásokat. Az adatbázisból a támogatások a Sárospataki kistérségre állnak rendelkezésre, miközben a beruházások jelentősebb része, Sárospatakon, vagy sárospataki központú gazdasági társaságnál valósultak meg.

TISZTÁN HAZAI FORRÁSÚ TÁMOGATÁSOK 2004-2009 KÖZÖTT			
Cél kategória	Projektek száma	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Gazdaságfejlesztés	106	205 535	430 641
Műszaki infrastruktúra	40	193 249	345 377

Települési életminőség	14	137 408	167 817
Humán infrastruktúra	9	84 300	107 316
Emberi erőforrások fejlesztése	6	79 000	174 787
Környezetvédelem, környezetvédelmi infrastruktúra	2	16 110	17 552
Turizmus fejlesztése	2	12 500	23 330
Egyéb, nem besorolható	1	7 940	8 822
Összesen	180	736 042	1 275 642

Az EU csatlakozás után 2004-től a fejlesztési támogatásoknál a tisztán hazai támogatások mellett nagyobb szerepet kapnak az EU támogatásból megvalósított fejlesztések, mely a Sárospataki kistérségben is érezhető.

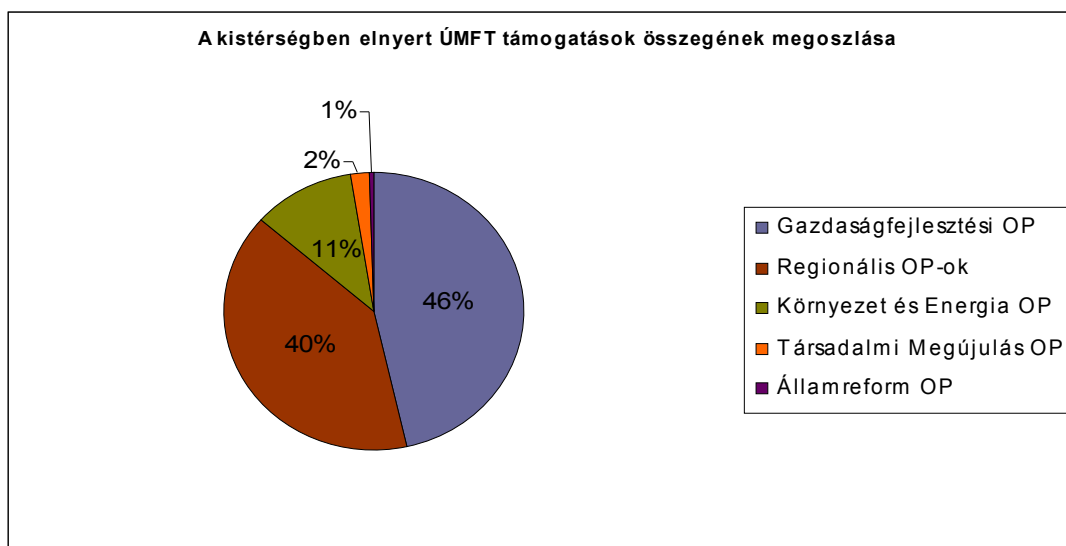
EURÓPAI UNIÓS TÁMOGATÁSOK NFT1 2004-2007 KÖZÖTT			
Operatív program	Projektek száma	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Agrár és Vidékfejlesztés OP	32	866 587	2 144 528
Gazdasági Versenyképesség OP	16	180 699	477 001
Humán Erőforrás Fejlesztés OP	9	150 269	186 331
Regionális Fejlesztés OP	2	109 052	258 671
Összesen	59	1 306 607	3 066 531

A 2007-2009 közötti időszakban a kistérségben összesen 38 uniós pályázaton nyertek támogatást. Ezek Operatív Program szerinti bontásban a következőképp alakultak.

EURÓPAI UNIÓS TÁMOGATÁSOK ÚMFT 2007-2009 KÖZÖTT			
Operatív program	Projektek száma	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Észak-Magyarországi OP	14	1 654 304	1 792 500
Gazdaságfejlesztési OP	32	1 109 199	2 445 966
Környezet és Energia OP	3	236 954	237 464
Társadalmi Megújulás OP	6	117 016	117 016
Államreform OP	1	12 384	12 384
Összesen	56	3 129 857	4 605 330

A fenti három táblázat adatforrása: hazai támogatások: MÁK, OTMR (2009.11.19), uniós támogatások: NFÜ, EMIR (2010.04.07)

A fenti táblázatból jól látható, hogy a támogatások legnagyobb összege a Gazdaságfejlesztési-, illetve a Regionális Operatív Program keretéből származik (a teljes elnyert támogatás 86%-a).

Forrás: VÁTI kistérségi beszámoló

Az alábbi táblázat a 2007-13-as tervezési időszakban Sárospataki önkormányzat és intézményei, valamint gazdasági társaságai által eddig elnyert és részben megvalósítás alatt lévő infrastrukturális beruházásokat mutatja be.

EURÓPAI UNIÓS TÁMOGATÁSOK ÚMFT 2007-2009 KÖZÖTT			
PÁLYÁZÓ NEVE	PROJEKT CÍME	TÁMOGATÁS (EFT)	KÖLTSÉG (EFT)
Sárospatak Város Önkormányzata	Emeltszintű járóbeteg szakellátó központ kialakítása Sárospatakon (2009)	736 318	775 072
	Sárospataki Gondozási központ Nappali idősök klubjának komplex akadálymentesítése	9 195	10 000
	Sárospataki Gondozási Központ Átmeneti Elhelyezést Nyújtó Időskorúak Gondozóháza komplex akadálymentesítése	7 675	8 528
	II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola OM azonosítója: 102952Mese Óvoda és Bölcsőde	499 962	555 513
	Kistérségi közösségi ház kialakítása (integrált szolgáltató központ) - LHH program	287 317	287 317
PATAQUA Sárospataki Termálfürdő és Campingfejlesztő Kft	Wellness központ kialakítása a Sárospataki Termálfürdő fejlesztése keretében	250 000	1 250 000
ÖSSZESEN		1 253 150	2 886 430

Forrás: teir.vati.hu, nfu.gov.hu

A fenti adatokból néhány fontosabb megállapítás:

- a fejlesztések megvalósításában az EU támogatásoknak nagyobb szerep van, mint a hazai támogatásoknak
- 2004-06 között a térség jelentős támogatásban részesült agrár- és vidékfejlesztési célból, mely tématerületen nem áll rendelkezésünkre megbízható adat a 2007-13-as tervezési időszakra

- 2007-09 között már 2,5-ször több EU támogatásban részesült a térség, mint a korábbi 3 évben
- A táblázatban szereplő alábbi 3 projekt nem Sárospatakon valósul meg:

Kedvezményezett	Projekt	Helyszín	Támogatás (e Ft)
Kenézli Község Önkormányzata	Kenézli belterületi vízrendezés (2009) - ÉMOP	Kenézli	244 601
Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	Ivóvízbázis-védelem konstrukció Távlati vízbázisok diagnosztikai vizsgálata C komponens (2008) – KEOP	Györgytarló	203 739
Tolcsva Község Önkormányzata	Csapadékvíz elvezetés Tolcsván a Táncsics Mihály és Kossuth Lajos utcákban a veszélyelhárítás érdekében (2009) - ÉMOP	Tolcsva	52 171

- A regionális program által támogatott célterületeken, mint turizmus, oktatási, szociális infrastruktúra, településfejlesztés, településközi közlekedés lényegesen több támogatásban részesült a kistérség a 2007-ben indult programban, mint az előző támogatási ciklusban.

A 2007-09 évi EU támogatásokat bemutató táblázat nem tartalmazza azon tervezett fejlesztéseket, projekteket, mely a Sárospataki kistérségben a leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatási programja keretében valósul meg. A sárospataki kistérség számára 2 383 e Ft állt rendelkezésre projekt tervek betérjesztésére. A benyújtott projekteket az NFÜ, már jóváhagyta, jelenleg az Irányító Hatóságok döntéshozatali folyamata zajlik. Sárospatakot az alábbi projekteket érintik részben, vagy teljes egészében:

Sárospatak Város Önkormányzata, vagy intézménye projektjei	
PROJEKT	TÁMOGATÁS ÖSSZEGE (millió Ft)
A sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola infrastruktúra fejlesztése (második, záró ütem)	170
Kistérségi közösségi ház kialakítása (integrált szolgáltató központ), Sárospatak	300
Városközpont fejlesztése – piacsarnok kialakítása	320
Szociális foglalkoztatási projekt a kistérségben	190
A pedagógiai szakszolgáltatás kiterjesztése a legrászorulóbb rétegek számára, humán erőforrás kapacitás bővítése	50
Törődjön többet egészségével	25
Összesen	1 055

Sárospataki Többcélú Kistérségi Társulás projektjei	
PROJEKT	TÁMOGATÁS ÖSSZEGE (millió Ft)
Közoktatás szakmai fejlesztése a Sárospataki kistérségben	59,1
Szociális ellátás fejlesztése a Sárospataki kistérségben	80
Összesen	139,1

Civil szervezetek kistérségi léptékű projektjei	
PROJEKT	TÁMOGATÁS ÖSSZEGE (millió Ft)
„Vissza a szülőföldre, Zemplénbe”	5,9
Roma Oktatást Kiegészítő és Községi Szolgáltató Hálózat	60
Kézműves tábor fogyatékosokkal	48
Ssz! EZ A MI utcánk! Korai felzárkóztatás távoktatással	30
A Biztos Kezdet Segítése - képzési program	31
A Biztos Kezdet Segítése - foglalkoztatási program	48
Összesen	222,9

Forrás: nfu.gov.hu, Sárospataki Többcélú Kistérségi Társulás

A táblázatban felsorolt LHH projektek közül a Kistérségi közösségi ház kialakítása (integrált szolgáltató központ), Roma Oktatást Kiegészítő és Községi Szolgáltató Hálózat és a „Vissza a szülőföldre, Zemplénbe” projektek részesültek már az irányító Hatóságok támogató döntésében, a támogatási szerződés megkötése folyamatban van. A többi esetben a pályázatok elbírálása zajlik.

A fentiekben felül a kistérség számára még rendelkezésre áll 100 M Ft gazdaságfejlesztési célú támogatás, mely keretében telephely-fejlesztések, rekonstrukciók megvalósítása lehetséges.

IV.2.A városfejlesztés aktuális intézményrendszere;

Sárospatakon a fejlesztések természetesen koordinátora a település önkormányzata. Ugyanakkor a fejlesztések megvalósítása már több, az egyes ingatlanok, létesítmények, vagy közművek fejlesztésében érdekelt szervezet együttműködésével lehetséges.

Az önkormányzat által tervezett műszaki fejlesztések megvalósításának fő koordinátora Polgármester Hivatal, azon belül is a Műszaki és Kommunális Iroda, valamint az irodán belül is a Városfejlesztési és Városüzemeltetési Csoport. A csoport főként a kisebb léptékű, illetve önkormányzati saját forrásból indított beruházások lebonyolításáért felel. Az önkormányzat feladatai közé tartozó kisebb karbantartási, felújítási munkákat a város Kommunális szervezete végzi el.

Nagyobb méretű és EU támogatások felhasználásával megvalósuló projektek lebonyolításába az önkormányzat eseti alapon szakértőket von be, különösképpen, a pályázati dokumentációk, megvalósíthatósági tanulmányok előkészítésére, illetve a projektek komplex lebonyolítására, előrehaladási jelentésének és pénzügyi elszámolásának elkészítésére.

Sárospatak Város Önkormányzata megalapította 100%-os tulajdonosként az Innovo-Patak Kft-t. A társaság célja és feladata a városfejlesztési tevékenységek lebonyolítása és koordinálása. A társaság első összetettebb feladatát végzi, az új piacssarnok építésével összefüggő beruházási projektelemek előkészítésével. A város a fürdő fejlesztésére létrehozta 100%-os tulajdonosként a Pataqua Kft-t, mely társaság feladata a Sárospataki Termálfürdő és Camping üzemeltetése és a turisztikai célú beruházások menedzselése. Az önkormányzat további kizárólagos tulajdonú gazdasági társasága a SIDINFO Nonprofit Kft. A társaság feladata az Újbástya Rendezvénycentrum és a Vízikapunál lévő szabadtéri színpad üzemeltetése. Ehhez kapcsolódóan az Újbástya Rendezvénycentrumban kávéházat és Tourinform Irodát

működtet, internet hozzáférést biztosít, kiállításokat szervez, konferenciák részére helyiséget biztosít, továbbá rendezvényeket szervez.

Az önkormányzat nem kizárólagos, de többségi tulajdonú gazdasági társasága az RFV-Sárospatak Nonprofit Kft. Feladata: Sárospatak város egyes közszolgáltatási feladatainak ellátása, így az önkormányzat intézményeinek és a lakótelepi részek hőszolgáltatása (távfűtése), a város közigazgatási területén a közvilágítási szolgáltatás és a közétkeztetési tevékenység ellátása, fejlesztése, továbbá az intézményi karbantartás.

Sárospatakon a fejlesztések döntően önkormányzati és állami tulajdonban lévő vagyontárgyakon tud megvalósulni. Az önkormányzati tulajdonú ingatlanok fejlesztésének felelőssége egyértelmű, míg az állami tulajdonú ingatlanokon történő fejlesztés jelentős kihívást jelent. Ennek oka, hogy az ingatlan vagyon is két állami szervezethez tartozik: Nemzeti Vagyonkezelő Zrt és a Műemlékek Állami Gondnoksága. Továbbá a tulajdonosi jogkörön túl számos kezelője van az ingatlanoknak, így a fejlesztések folyamán egyeztetés szükséges kiemelten a Nemzeti Múzeummal, az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatósággal, Miskolci Egyetemmel, Magyar Közút Kht-val, a MÁV-val. A fejlesztések megvalósítása érdekében az egyes közmű tulajdonosokkal, közműszolgáltatókkal való egyeztetés is elengedhetetlen. Továbbá a város fejlesztésében fontos partner a Református Kollégiumot fenntartó Tiszáninneri Református Egyházkerület, illetve számos egyház ingatlant használó Sárospataki Római Katolikus Egyházközség. Továbbá a Képtár, az idősek, fogyatékkal élők szociális otthona, valamint az Erdélyi Iskola kapcsán a BAZ Megyei Önkormányzat. A városfejlesztésben, ezen belüli is a hatósági munkában kiemelt partnernek számít a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal.

Az állami és intézményi partnereken kívül a fejlesztéseket a vállalkozók és a lakosság érdekeivel összhangban célszerű megvalósítani, szükséges a fejlesztési célok, szándékok folyamatos egyeztetése, a folyamatos párbeszéd fenntartása.

V. A HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA, ÉRTÉKELÉS

Az alábbiakban foglaljuk össze a város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezőket, értékelve azok pozitív, vagy negatív hatásait, jellegét a város fejlődésére.

Erősség	Gyengeség
Értékes természeti, táji környezet Gazdag épített örökség, pl. Várnegyed, Református kollégium, tanítóképző Történelmi hagyományokból következően is gazdag kulturális örökség, színes kulturális programkínálat Stabil kis- és középvállalkozói réteg Fémfeldolgozásban kisipari hagyományok Két jelentősebb foglalkoztató a mezőgazdaságban, ruhaiparban Szőlészet, borfeldolgozás régi	Csökkenő lakosságszám, elvándorlás, a lakossága öregedése jellemző A munkanélküliek, ezen belül is a tartós munkanélküliek aránya magasabb az országos átlagnál Országos átlagnál alacsonyabb lakossági jövedelmek Ipari tevékenység bővítéséhez, új beruházás letelepítésére kedvezőtlen ipari telephelyi kínálat A turizmus jövedelmezőségi szerkezete nem optimális, viszonylag kicsi a magas

Erősség	Gyengeség
hagyományokkal rendelkezik Bővülő idegenforgalom (szálláshely kihasználtság növekedése), fejlődő termálfürdő Jelentős hagyományok az oktatásban és megfelelő oktatási intézményi ellátottság A szociális szolgáltatások alapvetően megfelelő színvonalúak	költésű vendég aránya Turisztikai vonzerőknek a lehetőségekhez mértebb alacsony kihasználtsága (pl. várnegyedben alul hasznosított épületek terek, Bodrog part alacsony hasznosíthatósága) Rossz állapotú úthálózat, korszerűsítést igénylő közművek Belvárosban erős átmenő forgalom van A városnak nincs igazi főtere, vagy sétálóutcája, valamint alacsony kihasználtságú, megújításra érett terek vannak (pl. polgármesteri hivatali negyed, Erdélyi utca mente) Szociális ellátórendszer működésben gazdasági szempontból vannak lehetőségek Város egy-két kisebb területén koncentrálódnak alacsony társadalmi státuszú lakosok
Lehetőség	Veszély
Az egészségtudatosság felértékelődik, mely a várható élettartam meghosszabbodásával, illetve az egészség-megőrzési, rekreációs szolgáltatások iránti bővülő kereslettel jár együtt A turisztikai attrakciók bővülése hosszabb idejű itt tartózkodásra ösztönözhetik a látogatókat A környezet-tudatosságnak, hatékony energiagazdálkodásnak a jelentősége nő, amely újabb beruházásokat hozhat a városba Folyamatosan növekszik a verseny a fogyasztókért, mely igényli az egyéni fogyasztói szokásoknak leginkább megfelelő egyedi szolgáltatásokat, a turizmusban is	A fejlesztések elhúzódása esetén a vártnál lassabban bővül a vendégéjszakák és ezzel együtt a turizmusból várt jövedelem A gazdasági válság elhúzódása miatt a beruházásokhoz mérten kisebb mértékben nő a foglalkoztatottság, nincs új befektetői érdeklődés A lakosság szám további, hasonló ütemű csökkenése az oktatási intézmények újabb átszervezését igényli Állami támogatás hiányában a belváros tehermentesítését célzó beruházások elmaradásával, a belvárosban forgalomcsillapított övezeti fejlesztések korlátozottan valósulhatnak meg. Az energia árak tovább növekednek, melyek különösen a távfűtéses lakásokban növelik a lakhatási költségeket, az energiaracionalizálási beruházások elmaradása esetén

A fenti értékelés alapján az alábbi lehetséges fejlesztési forgatókönyveket lehet megfogalmazni.

A fejlesztések kimenetét meghatározza, hogy mely szervezet, milyen feltételekkel tud a jövőben a fejlesztési célok megvalósítására forrást biztosítani. Továbbá kérdése, hogy a magán célú beruházásokat miként érintik a gazdasági környezet változásai, azaz bővülnek-e a helyi vállalatok piacai, a jövőben újra kedvező befektetési célpont lesz-e Magyarország, illetve milyen feltételekkel biztosítanak a pénzintézetek, pl. a turisztikai szektorban, akár területileg differenciáltan is, fejlesztési hiteleket.

Mindezen külső kockázatok és körülmények befolyásolhatják, hogy a város számára lehetséges fejlesztési irányokból mi valójában meg a jövőben. Ugyanakkor az alábbiakban bemutatnak néhány lehetséges fejlesztési forgatókönyvet:

- *Kiegyensúlyozott, munkahelyteremtést segítő fejlesztés*

A fejlesztések során fontos szerepet kap a vállalkozások munkahelybővítését segítő beruházások, ütemezetten a turisztikai célú beruházások, illetve a tartós munkanélküliek foglalkoztatását biztosító programok. Ezzel párhuzamosan kevesebb forrás juthat az utak, közterületek, közművek fejlesztésére.

- *Turisztikailag, értékvédelmi szempontból hangsúlyos fejlesztés*

A beruházáskor prioritást élvez: Végardó-fürdő, Várnegyed, Pálóczy udvarház, Habán telep, Bodrog part revitalizációja. Ugyanakkor kevesebb forrás jut az intézmények fejlesztésére, illetve a közterületi fejlesztésekre. A fejlesztési források nagy része Végardó, illetve a városközpontra koncentrálódik és kevésbé a város többi pontjára.

- *Települési infrastruktúra fejlesztésére orientáló fejlesztés*

Prioritást élvez a város közterületeinek, illetve közműveinek, közösségi létesítményeinek, tereinek kialakítása, közintézmények felújítása a város egész területén, a szegregátumok közterületi megújulása is megtörténik. Megvalósul a város belső tehermentesítése, új terek, forgalom-csillapított övezetek alakulnak ki. A fejlesztés kisebb eredménnyel jár a tartós munkahelyteremtésben, miközben komoly anyagi terheket róhat az önkormányzatra, amelynek csak a lakosság adóterheinek növelésével sikerül költségvetését egyensúlyban tartania.

A fentiek közül javasolt a kiegyensúlyozott, munkahelyteremtést segítő fejlesztési forgatókönyv megvalósítása. Azaz prioritást élveznek a munkahelyteremtést, városi jövedelem növelését segítő beruházások, miközben a város lehetőségeihez és anyagai erejéhez mérten foglalkozik a települési infrastruktúra, közterületek fejlesztésével.

JAVASLATTEVŐ SZAKASZ

VI. JÖVŐKÉP

„Kulturális, szellemi örökség és természeti értékek megőrzése, fenntartható magas életminőséget nyújtó kisvárosias lakó-, és üdülőkörnyezet megteremtése.”

Sárospatak jövőképe az elkövetkezendő 20 évben. 2030-ban Sárospatakon,

- A lakosság számára jövőbeni megélhetési perspektíva, munkalehetőség van a városban, illetve térségében elsősorban a mezőgazdasági termelésre és az erre épülő (élelmiszer)feldolgozóiparra alapozva
- A jelenleginél jelentősebb foglalkoztatási és jövedelemtermelő ágazattá válik a turizmus, melynek két kiemelt pontja: a minőségi üdülőkörnyezetet kínáló Végardó és a megújult Várnegyed
- Megáll a lakosság számának csökkenése és ennek részeként, a fiatalok és különösen a magas végzettségű fiatalok jelentős mértékű elvándorlása
- A tartós munkanélküliek számára is kínálnak a munkavállalásból származó megélhetési perspektívát
- A cigány lakosság átlagos képzettségi szintje és vele együtt foglalkoztatási lehetősége javul
- Magas színvonalú lakókörnyezet alakul ki a város, történelmi hagyományaira építve és a kulturális, táji értékeinek fenntartható hasznosításával
- Megújult Várnegyedben pezsgő kulturális élet zajlik, a helyi lakosok és a turisták kedvelt találkozási helye
- A belvárosban újabb, a lakosság által is használt közösségi terek alakulnak ki a tömb-rehabilitációk, valamint a zöldfelületek, így a történelmi keretek, Bodrog part revitalizációja eredményeként
- A belvároson átmenő közlekedési forgalom csökken, köszönhetően a várost délről elkerülő útnak és az új Bodrog-hídnak
- A közintézmények, lakóépületek energiatakarékos szempontoknak való megújítása megtörtént, a közintézmények energiaellátása részben megújuló energiaforrások felhasználásával történik, míg az ingatlan felújítások közmunkások alkalmazásával folyamatosak
- Az önkormányzatok, a közintézmények, civil szervezetek és vállalkozások hatékony együttműködése biztosítja a város fejlődését
- A város megfelelő színvonalú közszolgáltatásokat nyújt a kistérség lakói számára is, szervezi, koordinálja a kistérségi szintű közszolgáltatásokat
- Sárospatak és Sátoraljaújhely a partneri együttműködése és az erőforrások összehangolása révén a befektetők számára a jelenleginél egy erősebb gazdasági, befektetési övezet képet nyújtja
- Sárospatak aktív szervezője a Tokaj-hegylajai, zempléni turisztikai, kulturális életnek.

Az Olaszországból indult „lassú város” mozgalom fejlesztési és működési elvei alapján olyan várost épül,

- amelynek a területén és környezetében olyan módon fejleszti önmaga sajátosságait és jellegzetességeit, amelyben a regenerálódás és az újrahasznosítás kiemelt szerepet kap;
- amely az épített környezetről szóló szakpolitikájában azokat a fejlesztéseket erősíti, amelyek nem közönyösek a területének történelme, tradíciói és emberi szükségletei iránt;
- amely technológiáiban és szemléletmódjaiban célul tűzi ki az életminőség javítását és a város adottságait olyan módon használja ki, hogy az erősítse a minőséget és a tradíciót;
- amelynek a termelése és az élelmiszer előállítása hagyományos és környezetbarát technológiák eredményeként jön létre, génmanipulációs technológiák alkalmazása nélkül;
- amelynek a termékei a helyi kultúrán és annak hagyományain alapulnak, amelyek egyedülállóvá teszik a területét;
- amelynek a vásárlói rétegei támogatják, és előnyben részesítik a helyi kézműves termékeket és széles körben kínálják áruikat a helyi piacokon, vásárokon, városi eseménysorozatokon, megőrizve a termelő és a vásárló közötti személyes kapcsolatokat;
- amely a vendégszeretet magas követelményeit is kielégíti, a helyi lakosok és a városba látogatók közötti kapcsolatok kiépülésére ösztönzőleg hat;
- amely biztosítja lakóinak a tradíciókon és minőségen alapuló közösségen belüli mindennapi minőségi élet követelményeit;
- amely minden polgárában, ott dolgozó emberben és látogatóban tudatosítja, hogy az élet minősége, az ételek és italok minősége, valamint az ezeket övező kedélyesség a város helyi tradícióinak, termékeinek, és termelési módjainak minőségéből fakad

A fenti elveket és szempontokat a település nem kizárólag a beruházások, fejlesztések eredményeként, hanem a város polgárainak, civil szervezeteinek és intézményeinek mindennapos összefogásaként érheti el.

VII.FEJLESZTÉSI CÉLOK A VÁROSRA ÉS A VÁROSRESZEKRE

VII.1.Városi szintű fejlesztési célok

1. Gazdaságfejlesztés: befektetés-ösztönzés, vállalkozások versenyképességének javítása, munkahelyteremtés, szakoktatás-felnőttképzés folyamatos megújítása és a belső egyéni-közösségi fogyasztás ösztönzése
2. Turizmus fejlesztése: látogatók-vendégéjszakák számának növelése, a turisztikai szezon meghosszabbítása, a turizmusból származó jövedelem növelése
3. Életesélyek javítása és társadalmi felzárkóztatás a közszolgáltatások esélyegyenlőséget biztosító magas színvonalú ellátásával
4. Települési infrastruktúra fejlesztése, környezetvédelem: magasabb színvonalú, közüzemi, környezeti szempontból biztonságos lakókörnyezet megteremtése, energiahatékonyság és újrahasznosítás, valamint a kulturális örökség, természeti, táji értékek megóvása

A fejlesztéseket a gazdasági-társadalmi-környezeti fenntarthatóság figyelembe vételével kell megvalósítani.

Az alábbi ábra bemutatja a fejlesztési célok rendszerét és az azokhoz kapcsolódó eszközöket.

Célpiramis, a város szintű célkitűzések és eszközök összefoglaló bemutatása

Célkitűzések			
1. Gazdaságfejlesztés, foglalkoztatás - vállalkozások versenyképességének javítása, - befektetés ösztönzés - munkahelyteremtés - szakoktatás-felnőttképzés folyamatos megújítása - belső egyéni-közösségi foglalkoztatás ösztönzése	2. Turizmus fejlesztése - látogatók-vendégéjszakák számának növelése - a turisztikai szezon meghosszabbítása - a turizmusból származó jövedelem növelése	3. Életesélyek javítása és társadalmi felzárkóztatás a közszolgáltatások esélyegyenlőséget biztosító magas színvonalú ellátásával - Tartós munkanélküliek közfoglalkoztatási rendszerének stabil működtetése - Középiskolai, szakiskolai lemorzsolódás csökkentése - Egészségügyi ellátás korszerű infrastruktúrális feltételeinek kialakítása - Szociális ellátások térségi alapú és a hozzáférhetőséget biztosító szervezése	4. Települési infrastruktúra fejlesztése, környezetvédelem - a belváros közlekedési szempontból való tehermentesítése, az átmenő forgalom csökkentése - A belváros kereskedelmi-szolgáltató és közösségi szerepének erősítése - a kulturális örökség, természeti, táji értékek megóvása, fenntartható hasznosítása - magasabb színvonalú, közüzemi, környezeti szempontból biztonságos lakókörnyezet megteremtése - energiatakarékosság és újrahasznosítás ösztönzése intézményeknél, magánszemélyeknél, vállalkozásoknál
Eszközök			
1.1. Korszerű telephelyi feltételek (közműcsatlakozás, közútcsatlakozás) biztosítása a piaci áraknál kedvezményesebb	2.1 Termál-, gyógyturizmusra alapozott turizmus-fejlesztés	3.1 Tartósan munkanélküliek, hátrányos helyzetűek komplex támogatása összehangolt foglalkoztatási, oktatási, egészségügyi, szociális	4.1 A Belvárosban átmenő közlekedési forgalom csökkentés érdekében a településszerkezetet is érintő új közutak kiépítése.

feltételekkel			támogató programmal				
1.2.	Magas hozzáadott értéket biztosító szolgáltatások letelepedésének ösztönzése, inkubátorház kialakítása	2.2	Várnegyed kulturális és turisztikai funkcióinak bővítése	3.2	Oktatási intézményrendszere fejlesztése	4.2	Helyi lakosok számára igénybe vehető közösségi szolgáltató és tér funkció kialakítása
1.3	Befektetés-ösztönzés	2.3	Végardó-Várnegyed közti turisztikai-kulturális út kialakítása, régészeti örökség feltárása (kiemelten Pálóczy nemzetség udvarházának és a Habán telep bemutatása)	3.3	Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése	4.3	Üres, elhanyagolt területek beépítése, rehabilitációja
1.4	Tanácsadás vállalkozások finanszírozási lehetőségekről, a térségben működő vállalkozások segítése	2.4	Természeti értékek fenntartható, rekreációs célú hasznosítása	3.4	Szociális ellátás intézményrendszerének hatékonyabb szerzése	4.4	A Várnegyed rehabilitációja, a műemlék értékek megőrzése fontos infrastrukturális fejlesztéseket foglal magában, de ezen fejlesztések tárgyalása a turisztikai fejezetben történik.
1.5	Szakképzés, képzési színvonal javítása	2.5	Szervezés, marketing, szolgáltatás-fejlesztés	3.5	Kulturális programok szervezése	4.5	Berek üdülőterület fejlesztése
1.6	Közép- és felsőfokú oktatási intézmények, mint jelentős foglalkoztatók fejlesztése					4.6	Zöldfelületek megújítása, fenntartható közlekedés
1.7	Helyi piac fejlesztése, belső fogyasztás ösztönzése					4.7	Közművek korszerűsítése
						4.8	Energiahatékonyság javítása
						4.9	Lakóterületi fejlesztések, műemlék épületek megújítása

Az alábbi táblázat tartalmazza, hogy az egyes fő célkitűzéseket, illetve azok eredményeit, mely indikátorokkal javasolt mérni.

Fejlesztési cél	Mutató megnevezése	Mutató forrása, mérés módszere	Mérés gyakorisága
Általános cél	Lakónépesség száma	KSH	Évente
Gazdaság-fejlesztés	Foglalkoztatottak száma	KSH	Tízévente népszámlálással összefüggésben
	Munkanélküliség aránya	ÁFSZ jelentése	Évente
	Iparűzési adó nagysága	Önkormányzat, APEH kimutatás	Évente
	Új vállalkozások száma a belvárosban	Önkormányzat, a kiadott működési engedélyek alapján	Ötévente
Turizmus	Vendégéjszakák száma	KSH jelentése	Évente
	Idegenforgalmi adó	Önkormányzat kimutatása	Évente
Életesélyek javítása és társadalmi felzárkóztatás a közszolgáltatások esélyegyenlőséget biztosító magas színvonalú ellátásával	Közzolgáltatásoknál egységnyi célcsoportra jutó éves önkormányzati hozzájárulása	Egyedi elemzés, önkormányzati, illetve intézményi költségvetési és szakmai beszámolók alapján	Évente
	Szociális, egészségügyi, oktatási közszolgáltatásokat igénybe vevő célcsoport elégedettsége	Önkormányzat, kistérségi társulással közösen egyedi kérdőíves felmérés alapján	Ötévente
	Középiskolai, szakiskolai lemorzsolódás mértéke	Középiskolák beszámolóai alapján	Évente
Települési infrastruktúra fejlesztése, környezetvédelem	Kiépített, felújított korszerű közművek, utak (ivóvízvezeték, szennyvízvezeték, csapadékvíz-vezeték, gázvezeték, úthálózat) hossza	Közmű tulajdonos társaságok éves beszámolóai alapján	Évente
	Felújított műemléki védettségű épületek száma	KÖH, kiadott építési engedélyek száma	Évente
	Megépült tehermentesítő utak	Önkormányzat, a koncepcióban megjelölt utak alapján	Ötévente
	Megújuló energiaforrást alkalmazó közcélú épületek száma	Önkormányzat, kiadott engedélyek száma alapján	Évente

Célok, illetve azok elérést segítő eszközök leírását tartalmazzák az alábbiak.

1. Gazdaságfejlesztés, foglalkoztatás

A gazdaságfejlesztés közvetlen céljai

- vállalkozások versenyképességének javítása,

- befektetés ösztönzés
- munkahelyteremtés
- belső egyéni-közösségi fogyasztás ösztönzése
- szakoktatás-felnőttképzés folyamatos megújítása

Ahhoz, hogy az önkormányzat és a Sárospatakon élők magasabb jövedelmet érjenek el – az állami ösztönzőktől, elvonásoktól eltekintve – fontos jelentősége van a foglalkoztatás bővítésének, sőt számos esetben a munkahelyek megtartásának, illetve a jövedelmezőségének. A foglalkoztatás bővítését alapvetően a beruházási, illetve a vállalkozói működési környezet javításával kell ösztönözni, miközben a tartós munkanélkülieknek a munkaerőpiacra való integrálása is jelentős erőforrásokat igényel. A foglalkoztatás bővítéséhez nemcsak a munkaerő kereslet, hanem megfelelő színvonalú munkaerő kínálat is szükséges, mely igényli a szakképzés folyamatos megújítását és a vállalkozások elvárásaihoz való illesztését. Ugyanakkor a városnak jelentős figyelmet kell fordítani a közsféra foglalkoztatási szerepére, különösen azon intézményekre, melyek nem közvetlenül a városhoz, kistérséghez kötődő közigazgatási, közszolgáltatási alapfeladatot látnak el. A belső jövedelmeket nemcsak a termelő szféra bővítésével, hanem főként a helyi termelőktől való fogyasztás ösztönzésével is elő kell segíteni.

A célok eléréséhez az alábbi programokat kell megvalósítani:

1.1. Korszerű telephelyi feltételek (közműcsatlakozás, közútcsatlakozás) biztosítása a piaci árnál kedvezményesebb feltételekkel

Alapvető feladat az új, termelő beruházások ösztönzése érdekében a telephelykínálat javítása, illetve a vállalkozóknak nyújtott szolgáltatások javítása. Amennyiben egy városnak nincs azonnal értékesíthető közművel ellátott szabad ipari célú hasznosítású területe, úgy nehezen reménykedhet abban, hogy új vállalkozások letelepedésével növelhető a foglalkoztatás, illetve az önkormányzati adóbevételek.

A városban két jelentősebb ipari terület, van melyek fejlesztése eltérő mértékben szükséges ahhoz, hogy további befektetésekre adjon lehetőséget. Ugyanakkor a területek nagy része magántulajdonban van, ami kockázatot jelent a befektetők vonzása szempontjából, mivel a magántulajdonosok elsősorban az egyéni befektetéseik megtérülést és kevésbé az önkormányzat foglalkoztatási közcéljait részesítik előnyben. Így jellemzően a város nem tud más településekkel versenyben kedvezményes telekárát kínálni a potenciális befektetőknek, ami a beruházások elmaradását jelentheti. Ugyanakkor a fentiek alapján szükséges az ipari területek fejlesztésének előmozdítása.

- *Volt Csepel Üzem telephelye*

A tulajdonosokkal egyeztetve javasolt a kisüzemi tevékenységhez kapcsolódó telephelyi feltételek szükség szerinti javítása. Csak a meglévő ipari területek optimálisabb hasznosítása javasolt a szükséges infrastrukturális beruházások, illetve szolgáltatás-fejlesztés megvalósításával. Az ipari területek bővítése csak a várost délről elkerülő út megépítésével javasolható.

- *Nyugati terület 37-es út és a vasút között.*

A területen feltáró út (37-es úttal párhuzamosan, Vásárhelyi és Ipar utcák kapcsolata) és kapcsolódóan közművek építése szükséges, hogy a belsőbb területek is hasznosíthatók legyenek iparterület céljára.

- *További területek fejlesztése*

Ipartelepítésre, vagy logisztikai tevékenység elhelyezésére a várost délről elkerülő út megépítése után kedvező közlekedési kapcsolatokkal, az út mentén a borvidéki területektől távolabb nyílhat lehetőség.

Az elmúlt években számos nagyobb alapterületű kiskereskedelmi üzlet települt a nyugati városrészben. A jövőben korlátozandó ezen tevékenységek letelepedésének támogatása, hisz alapvetően versenytársként további fogyasztókat vonzhat el a belvárosi üzletektől. Miközben a termelő, feldolgozóipari vállalkozások többnyire a városon kívül adják el termékeiket, szolgáltatásaikat, így jövedelmet hozva térségben szemben a kereskedelmi egységektől, melyek többnyire a belső fogyasztás újraelosztását eredményezik. Ezt a szempontot akkor is érdemes szem előtt tartani, ha a kereskedelmi egységek is munkahelyteremtéssel járnak. Ugyanakkor természetesen üdvözlendő olyan kereskedelmi egységek beruházásai, vagy bővítése a városban, melyek a korábbinál kedvezőbb telephelyet találnak az ipari-kereskedelmi területen, vagy a településen hiánypótló szolgáltatást nyújtanak.

1.2. Magas hozzáadott értéket biztosító szolgáltatások letelepedésének ösztönzése, inkubátorház kialakítása

Annak érdekében, hogy új vállalkozások induljanak az adott településen, szükséges, hogy legyen a vállalkozás indítását lehetővé tevő infrastruktúra kapacitás. Szükséges, hogy az önkormányzat rendelkezzen olyan helyiséggel, ami lehetőséget ad kezdetben ingyenes, majd kedvezményes áron megfelelő színvonalú ingatlan használatával új vállalkozások elindítására. Ennek érdekében javasolt egy inkubátorház kialakítása, mely legalább 2-3 irodának, illetve 1-2 kisebb műhelynek adna helyet a városban. Javasolt ennek érdekében üres, elsősorban önkormányzati tulajdonban lévő ingatlan átalakítása. Az ingatlanban a bérlet 3-4 évig maradhatnak, addig folyamatosan növekvő, de a piaci árnál alacsonyabb (akár csak rezsi költséget) bérleti díjat kellene fizetniük. A beruházás megvalósítása állami (EUs) támogatással javasolt.

Ez a program egyfajta ösztönzőként is szolgálna a más településeken felsőoktatási intézményben tanulóknak a visszatérésre és esetleg egy kezdő vállalkozás elindítására. Ez csak akkor működne, ha ehhez egy mentorálási program is tartozik, melyre van példa Sárospatakon.

1.3. Befektetés-ösztönzés

A térség számára fontos, hogy a fejlesztési lehetőségek megjelenjenek azoknál a közvetítő szervezeteknél, melyek dolga, hogy befektetőt keressenek egy-egy ipari parkba, vagy ingatlan hasznosítására. Ilyen állami közvetítő szervezetek: ITDH, illetve a NORDA Regionális Fejlesztési Ügynökség és a kapcsolódó szervezetei. Az ipari területekre, illetve a településre való betelepülés elősegítése érdekében talán össze lehetne fogni a szomszédos térségekkel, így Sátorajújhegytel, hogy egy nagyobb, egységes foglalkoztatási régióként jelenjen meg a térség a befektetők piacán. A befektetés-ösztönzéshez szükséges a sárospataki befektetési lehetőségek megfogalmazása (telephelyi, munkaerőpiaci kínálat, szakképzési lehetőségek) és nyilvános bemutatása (pl. internet). A befektetések során javasolt hangsúlyozni a városnak a ma még – többek között a foglalkoztatásban is – meglévő releváns

ágazati hagyományait, így a szerszámpipar, fém-, alumínium alkatrészgyártásban, illetve mezőgazdaságban, borfeldolgozásban meglévő vállalkozási, munkaerőpiaci tapasztalatokat. Sárospatakon csak olyan vállalkozások telepedése, vagy beruházása preferált, mely környezetbarát technológiát alkalmaz és például az élelmiszer előállítás területén génmentes, hagyományos technológiát alkalmazó tevékenységet végez. Olyan vállalkozások letelepítése javasolt, mely nem rontja a tájképet, nem szennyezi jelentősen a levegőt, a környezetet, nincsen kellemetlen szaghatása, illetve nem jár jelentős zajjal a tevékenysége.

Továbbá szükséges a városban még az üresen álló ingatlanok (pl. várnegyedben lévő felszabaduló óvoda épület, Burger-ház) hasznosítási tervének elkészítése, hogy a befektetők ne csak egy ingatlan spekulációt, hanem jövedelemtermelő funkciót is lássanak az értékekben.

Az önkormányzatnak biztosítania kell, hogy a jelentősebb számú munkahelyet teremtő betelepülő vállalkozás engedélyezési eljárásai a jogszabályi keretek között rugalmasan történjen. Továbbá előnyös lenne a térség számára, hogy az állam a Budapesthez viszonyított elérhetőséget tovább javítsa a 37-es út további korszerűsítésével, 2*2 sávossá való fejlesztésével, illetve a vasút villamosítással.

1.4. Tanácsadás a vállalkozások finanszírozási lehetőségekről, a térségben működő vállalkozások segítése

Folyamatos, legalább negyedévenkénti rendszeres, nyilvános tájékoztatás szükséges a vállalkozások, különösen a kisvállalkozások számára a fejlesztéseikhez rendelkezésre álló támogatott finanszírozási eszközök, különösen a pályázatok feltételeiről. A tájékoztatás sikeres pályázatok esetén nemcsak többletforrást jelenthet, hanem további fejlesztéseket is ösztönözhet. Jelenleg a tájékoztatást részben, a támogatási források terhére a NORDA munkatársai nyújtják, elsősorban kérésre. Amennyiben a tájékoztatás állami finanszírozása megszűnne, vagy megváltozna, a térségnek akkor is javasolt ezen szolgáltatás biztosítása.

1.5. Szakképzés, képzési színvonal javítása

A gazdasági fejlődésnek, a versenyképességének lassan a legfőbb gátja a kellő helyen és időben, valamint a megfelelő képességekkel, képzettséggel rendelkezésre álló munkaerő. Ugyan ezen szakterület működését (pl. szakképzés, munkaerőpiaci aktív szolgáltatások) részben az állam szabályozza, míg másrésről a szabad piac (pl. felnőttképzés) befolyásolja, mégis törekedni kell arra, hogy a megfelelő képzettséget, képességet megszerezzék a vállalkozások munkavállalói.

Tapasztalatok szerint gyakran választanak lakóhely szerint középiskolát a diákok, ami sokszor az igényektől és a megélhetési lehetőségektől eltérő képzést nyújt. Ezért törekedni kell arra, hogy a gyerekek a szakképesítésüket is a térséghez kötődően szerezzék meg. A szakképzés szervezésének a Zempléni TISZK adja meg a keretet. A városnak a TISZK keretei között kell érvényesítenie foglalkoztatási, képzési érdekeit, különös tekintettel a helyi vállalkozások igényeire és visszajelzéseire. Ugyanakkor a sárospataki Vay Miklós Szakképző iskola számára egy hosszabb távú feladat, hogy a szociális, foglalkoztatásai szférával összehangoltan csökkentse a tanulók lemorzsolódását, mely nagyobb mértékben a cigány származású diákokat érinti. Ha a lemorzsolódás nem csökken, akkor a településen, a térségben megmaradhat, vagy nőhet a szakképzetlen munkaerő aránya, akik a munkanélküliek, sőt a tartós munkanélküliek nagyobb hányadát alkotják.

Az oktatás és a helyi gazdaság közti kapcsolat erősítésére a jövőben is kiemelt figyelmet kell fordítani. Ösztönözni kell a tanulói szerződések kötését és a helyi cégeknél történő gyakorlatra való elhelyezkedést. Ez mind a szakképzés, mind a felsőfokú képzésben résztvevők számára fontos lenne, hogy a Sárospatakról elkerülő diákokat a jövőbeni foglalkoztatási lehetőségekkel próbálják hazacsábítani.

1.6. Közép- és felsőfokú oktatási intézmények, mint jelentős foglalkoztatók fejlesztése

Sárospatak tradicionális iskolaváros. Igaz a gyermeklétszám csökkenésével az elmúlt években az alapfokú oktatásban iskola összevonás történt, de a városnak van két olyan intézménye, mely a kistérség, sőt a megye határain túlra is vonz diákokat. Az egyik a XVI. századi alapítású református kollégium, a másik a Miskolci Egyetem önálló karaként működő Comenius Tanítóképző Főiskola. Ezen intézményeknek meghatározó szerepük van a város foglalkoztatásában (összesen több mint 200 fő a kapcsolódó általános iskolákkal együtt), valamint az ideiglenes lakosságszám növelésében. A református kollégium mind hagyománya, mind területi elhelyezkedése miatt jelentős szerepet tölt be a város életében működése stabilnak tekinthető és a városnak fontos stratégia partnerként kell kezelni az intézményt a jövőben is. Ugyanakkor a tanítóképző előtt nagy a kihívás, hogy tartósan megőrizze az oktatásban és foglalkoztatásban betöltött szerepét. Az intézmény csak folyamatos megújulással és oktatási profiljának szélesítésével, mint a felsőfokú szakképzés, pedagógus-továbbképzés, készségfejlesztés (pl. idegen nyelvű oktatás, személyiség-fejlesztés), közösség-szervezés szakterület erősítésével, illetve képzések, szakmák oktatásának bevezetésével töltheti be a jövőben is tudásközpont szerepét. Az esetlegesen felveendő új oktatási profiloknál a város és térsége jellegzetes adottságaira javasolt építeni, így lehetne beindítani a világörökségi terület kiszolgálására a felsőfokú turisztikai-vendéglátóipari és magas színvonalú vincellérképzést, valamint az ehhez kapcsolódó kutató bázist.

1.7. Helyi piac fejlesztése, belső fogyasztás ösztönzése

Egy térségben a foglalkoztatási lehetőségek bővítése mellett fontos a belső fogyasztás, ezen belül is a helyben, az adott térségben előállított termékek helyi fogyasztásának ösztönzése. A helyi fogyasztás egyik szimbolikus, illetve jelentős helyszíne a helyi piac. Sárospatak térségében, mint részben jó mezőgazdasági termelési feltételekkel rendelkező térségben kiemelt szerepe van a piacnak. Sárospatakon a jelenlegi piac szűk helyen, korszerűtlen feltételek között, a lakóházak közé beszorítva működik. Szükségessé vált a piac területének bővítése és működési feltételeinek javítása. Így a volt „lengyel piac” helyén, a vasútvonal mellett, közel az elmúlt évtizedben kialakult kiskereskedelmi zónához egy új vásárcsarnok építése valósul meg. Az új piacon a vevők megfelelő körülmények között tudnak majd vásárolni, miközben a helyszín lehetőséget ad a belső fogyasztást, az egészséges életmódot, bio-élelmiszereket népszerűsítő programok megvalósítására. A piac nemcsak a helyi, hanem a tágabb térségből, sőt a városba érkező turisták közül is számíthat vásárlókra.

2. Turizmus fejlesztése

A turizmus fejlesztés céljai

- látogatók-vendégéjszakák számának növelése
- a turisztikai szezon meghosszabbítása

- a turizmusból származó jövedelem növelése

Sárospatak gazdasági ágazati közül külön tárgyaljuk a turizmus fejlesztését. Ennek oka, hogy a városban a turizmus jelentősége nagyobb az országos átlagnál, melyhez meg vannak az alapvető adottságok, értékek is. Ugyanakkor kihívás, hogy ezen turisztikai adottságokat miként tudja Sárospatak magasabb színvonalon kihasználni, azaz a turizmus ágazat révén új munkahelyeket teremteni és több jövedelmet vonzani.

A turizmus fejlődése, már a 2000-es években megkezdődött. Az elmúlt évtizedben majdnem megduplázódott a vendégéjszakák száma – ma már mintegy 55 ezer éj -, miközben a férőhelyek száma csak kismértékű növekedést mutatott. A város az elmúlt négy évben sokat tett a turizmus fejlesztése érdekében. A tevékenységek elsősorban a Végardó városrészben található termálvíz magasabb szintű turisztikai hasznosítására épületek: így megújult a szabadtéri strandfürdő, megvalósítás alatt van egy wellness részleg kiépítése és tervezik magánbefektető bevonásával egy magasabb kategóriájú szálloda létesítését. A fürdőfejlesztés eredményei már látszottak a 2009-es turisztikai szezonban, időarányosan nőtt a látogatók száma. A város turisztikai kínálatának sokszínűsége érdekében bővíteni és magasabb színvonalra kell emelni a város kulturális kínálatát, új tereket kell megnyitni a helyi lakosok és turisták számára, miközben a javasolt a végardói fürdő és a Várnegyed közti közlekedési kapcsolatot, turista útvonalat fejleszteni. Mindezek együttes fejlesztése szükséges Sárospatak turisztikai vonzerejének emeléséhez, valamint a látogatószám és ezzel együtt a vendégéjszakák, bevételek növeléséhez.

A turizmus további fejlesztéséhez az alábbi lépéseket javasolt megtenni

2.1. Termál-, és gyógyturizmusra alapozott turizmus-fejlesztés

2009-ben jelentős lépést tett Sárospatak, hogy magas kategóriájú, a mai kor igényeinek megfelelő, professzionálisan működő termálfürdője legyen. Felújították a szabadtéri fürdőt, új bejáratokat, kiszolgáló helyiségeket, vizesblokkot építettek.

- 2010-ben valósulhat meg egy wellness központ, ami kiegészítve az alapvetően szezonális fürdő szolgáltatásait egész évben nyitva áll korszerű wellness és életmód szolgáltatásaival.
- A fedett wellness központhoz kapcsolódóan befektetők bevonásával valósulna meg a jövőben egy magas kategóriájú termál, wellness szálloda. A szálloda működéséhez szükséges a Suta patak és a Szegfű u közötti belső út megépítése a Herceg, illetve a Kazinczy utcákra való kivezetéssel.

A térség szabadidős funkcióinak bővítése részeként folyamatban van a volt TSZ majorban lévő lovas tanya fejlesztése, szálláshelybővítéssel egybekötve.

Javasolt, hogy az önkormányzat megőrizze Végardón a fürdőhöz kapcsolódó szálláshelyet – még akkor is ha annak áthelyezését igényli a fürdő fejlesztése, valamint továbbra is biztosítsa az üzletileg eredményes működtetés feltételeit.

Mindezen részben megvalósult és folyamatban lévő fejlesztések eredményeként egyre több vendéget várnak Végardóra, akiknek a fogadását és pihenését megteremtő üdülőhelyi környezetet fejleszteni kell. Ezért javasolt:

- A parkolóhelyek megfelelő színvonalú kiépítése, hogy a nyári, a strandszezon teltházassal időszakában is biztosítottak legyenek a kulturált, a környezetet kevésbé terhelő parkolási feltételek.
- A fürdőkörnyezetének közterületi rendezése elengedhetetlen. Szükséges, hogy kulturált, rendezett terület övezze a fürdő környékét, a fürdőbe érkezők, vagy a településrészen pihenők kapcsolódását magas színvonalon szolgálja. Javasolt a Herceg utca teljes körű átépítése és a csapadékvíz-elvezetés megoldása. Továbbá szükséges az önkormányzatnak az üdülőtérület további fejlesztési lehetőségeit megvizsgálni.
- Végardó fürdő és a Bodrog part közti kapcsolat fejlesztése fontos feladat. Biztosítani kell, hogy Végardó városrészben a fürdő környékén a Suta patak mentén el lehessen jutni a Bodrog partra, és egy kisebb sétát lehessen tenni parton. Rendezni kell a fürdő és a Suta patak menti zöldterületet, valamint a patak meder és Dobó árok medrét. Továbbá célszerű az Alkotmány utcától délre fekvő terület rekreációs célú fejlesztése, egy kikötő, evezős bázis létesítése.
- Végardó turisztikai kínálatának részeként továbbra is javasolt a tájház funkciójának megőrzésével intenzívebb bevonása a közösségi életbe, ideiglenes rendezvényhelyszínként való hasznosítása.
- A termálfürdő és a történelmi városközpont együttesen határozzák meg Sárospatak turisztikai vonzerejét. Ezért a biztonságos gyalogos, illetve kerékpáros kapcsolatot meg kell teremteni a két városrész között. Javasolt kerékpárosok számára egy útvonal kijelölése, kitáblázása, valamint a terület elérhetőségéhez kapcsolódóan a kisvasúti töltésen kerékpárút kiépítése. Továbbá mintegy 15 perces sétaút mentén ki kell jelölni a turisták számára is érdekes látványosságokat. Ilyen többek között a református kollégium, illetve a Pálóczy nemzetség által létesített udvarház romjai és Bodrog parti környezete, valamint a Habán-telep.

2.2. Várnegyed kulturális és turisztikai funkcióinak bővítése

A várnegyed további összehangolt fejlesztésével javasolt növelni Sárospatak regionális és országos szintű kulturális-turisztikai vonzerejét. A múlt értékeit megőrző és fenntartható módon hasznosító beruházások együttesen járulnak hozzá az életminőség javításához és a közvetett módon a turisztikai bevételek növeléséhez. Ahhoz, hogy céljainkat elérjük, fontosnak tartjuk az alapokra való építkezést, így a történelmi emlékek megőrzését és bemutatását biztosító közterületi fejlesztések megvalósítását. Ezen alapokra épülhetnek azok a beruházások, melyek bővítik a Várnegyed kulturális, vendéglátó, kereskedelmi célú szolgáltatásait és programjait. Továbbá a teljes körű megújuláshoz és a magas színvonalú építkezéshez elengedhetetlen, hogy a műemlék épületek állagmegóvása, különösen a homlokzatának felújítása megvalósuljon.

Az alábbi fejlesztések megvalósítása javasolt:

- A vártemplom környezetében a térnek a templom mindkét irányába való megnyitása. A tér kialakítása, illetve a Bodrog hídhöz vezető közlekedési forgalom biztonságos elvezetése érdekében szükséges a jelenlegi két derékszögös kanyar kiváltása a híd és a közlekedési lámpás kereszteződés

között. Ezért javasolt a hídra vezető útvonal áthelyezése a polgármesteri hivatal irányába, ami biztonságosabb nyomvonalvezetést tesz lehetővé. A fentiek eredményeként a vártemplom környékének térszerkezete a középkori települési szerkezet szerint alakulna ki. Ugyanakkor a belváros és az említett útvonal tehermentesítése fontos feladat, melyet a közlekedés-fejlesztési fejezetpont tartalmaz részletesen.

- Rákóczi vár turisztikai látványosságot kínáló rekonstrukciója, mely részeként kerülne sor a Vörös-torony befedésére, a tető helyreállítására, az Ágyúöntő műhelynek, valamint a nyugati várfalnak és oroslános bástyának, továbbá a vár területén a Rákóczi Pince bejáratának kialakítására.
- A várnegyedben a műemléki környezet és a védett épületek örökségértékeinek megóvása, részbeni rekonstrukciója és bemutathatóvá tétele, valamint az alulhasznosított épületek, terek fenntartható hasznosítása. Törekedni kell a tulajdonos partnerekkel együttműködve az épületeknek kulturális, illetve üzleti, így szálláshely, vendéglátóhely céljára történő hasznosításának elősegítésére (pl. óvoda épülete, volt ÁFÉSZ telek, Szent Erzsébet 26, Rákóczi-pince környezetének rendezése).
- A várnegyed közterületeinek fejlesztése, különös tekintettel a közművek korszerűsítésére, a műemléki környezethez illeszkedő burkolatok kialakítására, a belső átjárók kiépítésére, a zöldterületek – történeti kertek megújítására, valamint a Kucik gödör turisztikai célú forgalomba való bevonására.
- Az önkormányzati épületek felújításának eredményeként elő kell segíteni a várnegyedben a kulturális funkciók, kiállító- és előadóterek, galériák, valamint a kulturális rendezvények számának bővítését.

A város és térsége számára a kulturális gazdaság nyújtotta esélyeket két részre lehet bontani:

- A városban és szűkebb térségben élők munkássága, kiállításai és helyi fellépéseik
- A városban szervezett – országos, nemzetközi jelentőségű - kulturális programok, fesztiválok, koncertek, kiállítások (pl. jelenleg közülük is kiemelkedik a Zempléni Fesztivál)

Mindkét megközelítésben rejlő lehetőségek kihasználása egyaránt fontos.

A turisztikai célú kínálatot is bővítve a városban élők és alkotók az egész év folyamán tudnak eseményeket generálni, nem beszélve az alkotó tevékenységük egyéb hatásaitól, pl. kézműves, művész táborok szervezése. Javasolt a városban és térségében ösztönözni a kulturális tevékenységet végzők számát az alábbiakkal:

- Iparűzési adókedvezmény (elengedés)
- Reklámfelület a város turisztikai térség kiadványain
- kiállítási tér, megjelenési felület kedvezményes biztosítása.

A kulturális rendezvények, programok fejlesztésének további kiemelt szempontja:

- Szent Erzsébet nemzetközi kulturális-vallási zarándokút állomásának fejlesztése
- Képzőművészeti alkotótáborok működtetése, kézműves mesterségek bemutató helyeinek kialakítása
- Zempléni fesztivál minőségének megőrzése, a város zenei kínálatának bővítése, megnyerve a városhoz kötődő művészeket
- Rákócziak korszakát idéző hadászati bemutatók szervezése egy fesztivál keretében

2.3. Végardó-Várnegyed közti turisztikai-kulturális út kialakítása, régészeti örökség feltárása (kiemelten Pálóczy nemzetség udvarházának és a Habán telep bemutatása)

Ma már nem látható az 1261 előtt letelepedett Ferences rendieknek Boldogságos Szűz tiszteletére emelt kolostora. A kolostor építése három építési időszakhoz köthető, majd a 16. században nyomtalanul elpusztult. A Pálóczy udvarházként ismert kolostor együttes egykori alapfalait feltárták, majd visszatemetették a múlt században. A Mátyás király korabeli kolostor környezete a város északi szelén, a Bodrog partján, a termálfürdő a várnegyed közti útvonalon, a Szél dombon található. A fentiek alapján javasolt

- A Mátyás korabeli, udvarház alapjainak teljes körű régészeti feltárása, majd bemutatása.
- Alkalmilag nyitva tartó vendéglátóhely kialakítása, valamint borozó működtetése az udvarház területén található pincében.
- A feltárt romok mellett alkalmi rendezvényhelyszín kialakítása, ahol frekventált turisztikai időszakban lehetőség nyílna a Pálóczy nemzetség és a habánok által folytatott kézművességek, termékek bemutatására.
- A kolostor környékén a Bodrog part rendezése, sétaúttá való kialakítása.

I. Rákóczi György 1645-ben a Nyitra megyei Csejtéről 200 hutteritát (habánt) telepített Sárospatakra. A város történelmében a habánok tevékenysége több vonatkozásban is megemlíthető: A napjainkban feltárás alatt álló ágyú- (és harang-) öntő műhely (a vár bejáratával szemben), illetve a mellette lévő kovácsháznak az építését habán mesterek végezték. A sárospataki kerámia "törökös" korszaka után a habán kézműves mesterek működése hatással volt a kerámiastílusra (bordázott tányér, bokályforma, szín-alkalmazás, stb.). Kiemelkedő a kések és a fazekasok tevékenysége (abban az időszakban egész Magyarországot ők látták el késekkel, villákkal), továbbá szíjkészítésben, üveggyártásban is tevékenykedtek. A habán telep (Újkeresztény udvar) helyét a XVIII. századi források egészen 1780-ig „curia anabaptistarum” néven tartják számon. A Héce nevű városrész úgynevezett Bábagödrön (Dobó Ferenc árok) túli részén kezdődött a habán telep, mely feltételezett helye a Kövy Sándor utca végén található.

Javasolt a terület régészeti feltárása és az esetlegesen előkerülő emlékek, tárgyak bemutatása. A feltárt terület lehetőséget ad arra, hogy csatlakozva a Pálóczy

udvarházhoz esetleg a későbbi jövőben Sárospatak történelmét bemutatva egy újabb turisztikai-információs pont lehet a Végardó és a Várnegyed között.

2.4. Bodrog part és természetvédelmi területek védelme, fenntartható, rekreációs célú hasznosítása

A Bodrog partján fekvő város és környezete természeti értékekben gazdagnak tekinthető, és kellemes kikapcsolódást nyújt az aktív turistáknak. A turisztikai kínálat fontos elemét képezi a Bodrog part, illetve a városi, városkörnyéki természetvédelmi területek. Az érintett területek természeti állapotának megóvása és magasabb szintű fenntartható hasznosítása érdekében kisebb-nagyobb fejlesztések szükségesek a jövőben:

- Bodrog part magasabb színvonalú rekreációs célú hasznosítása szükséges. Ennek keretében javasolt a várral szembeni területen, a bal parton a csónakkikötő korszerű, biztonságos feltételeinek kialakítása, figyelembe véve az árterületi adottságokat. Ezzel együtt javasolt a kemping, illetve a mellette lévő vendéglátóhely korszerűsítése, utóbbi arculatának átalakítása és a környezethez való illesztése. Továbbá a fürdőzésre való alkalmassága miatt javasolt évente vizsgálni a Bodrog folyó vízminőségét, valamint a biztonságos fürdőzés körülményeit, tekintettel a folyómeder állapotának változásaira. Indokolt esetben szükséges kiépíteni a fürdőzést kiszolgáló ideiglenesen fennmaradó létesítményeket.
- A Bodrog jobb partján javasolt a személyhajózás számára megfelelő kikötő kialakítása, figyelembe véve a Bodrog part várható feltöltődését és az árterületi adottságokat. A kikötő helyét, illetve létesítményeit a terület részbeni kezelését végző Nemzeti Múzeummal szükséges egyeztetni. A Bodrog jobb partján való kikötőtől a kikötő gyorsabb elérhetőségét és a jobb kihasználtságot lehet várni.
- A Bodrog jobb partján a hídtól felfelé található Kalajka területen, illetve a Fazekas soron át egy „zöld sétány” kialakítása javasolt Végardóig, ahol viszonylag rendezett természeti körülmények között lehetne sétálni, kerékpározni a folyó alacsony vízállása esetén a folyóhoz közeli területeken. A terület, illetve a sétány kialakításánál figyelemmel kell lenni a folyó vízszint ingodázására.
- A Berek holtágnál, a horgászfaluhoz kapcsolódó fejlesztések a 4.5 Berek üdülőterület fejlesztésénél jelenik meg.
- A környék kirándulópontjainak (Tengerszem, Bot-kő Longerdő, Mandulás-hegy, Szemince hegy) és az odavezető útvonalaknak fenntartása. A kiránduló pontok közül javasolt a Tengerszemhez vezető út mentén található Botkő parkerdő és a közeli kőbánya rekreációs célú (pl. pihenőhely, gyalogút, természeti ösvény, sífutópálya) fejlesztése az érintett ingatlanok, de különösen a kőbánya tulajdonosával együttműködésben. Ezen kirándulópont, nem csak a sárospatakiaknak, illetve a Patakon pihenő turisták, hanem az átutazóknak is jelenthet egy pihenő állomást.

A város turisztikai vonzerejét gazdagítja a városon kívüli, környező települések, területek látnivalói. Így Sárospataknak érdeke, hogy a környezetében lévő turisztikai

célpontok is megfelelő, magas színvonalú szolgáltatást nyújtsanak. Ezen kapcsolódó turisztikai termékek közül az alábbiakat emelnénk ki:

- A világörökség részeként nyilvántartott hercegkúti és tolcsvai pincesor
- Magashegyi Kalandpark Sátoraljaújhelyen
- Zemplén túraútvonalai, ahol az alábbiak szükségesek
 - Túraútvonalak fenntartása, tanösvények fejlesztése, források tisztítása, különböző erősségű túraútvonalak kijelölése, Nordic walking túravezetés, túravezetői szolgáltatás biztosítása
 - Kerékpáros turizmus szervezése, kerékpárutak fejlesztése, karbantartása: Kerékpár-útvonalak kijelölése a kistérségben, különösen a szőlődombok irányába; Pálháza – Nyíregyháza közti EURO-VELO kerékpárúthoz való csatlakozás biztosítása, különösen új kerékpárutak építése Bodroghöz, Cigánd és Balsa irányába a gátaikon; kerékpáros bázispont működtetése
- A távolabbi térségből a Bodroghöz látókat, Tokaj-hegyalja borospincéit, Tokaj városát és a Hegyköz településeit emelnénk ki.

Sárospatak kiválóan alkalmas arra, hogy a fentiekben felsorolt turisztikai célpontok elérésének a kiindulópontja legyen.

2.5. Szervezés, marketing, szolgáltatás-fejlesztés

A térség turisztikai és kulturális kínálatát a Sárospatak és környéke turizmusáért Egyesület szervezi. Az egyesület tagjai között tudja mindazon szervezeteket, magánszemélyeket, amelyek érdekeltek Sárospatak és közvetlen térsége, valamint a Bodroghöz turisztikai fejlesztésében. A szervezet célja/feladata többek között a turisztikai kínálat összehangolása, a turisztikai termékek minőség-orientált fejlesztésének elősegítése és a térség turisztikai szolgáltatásairól információnyújtás, marketing tevékenység. Az elmúlt időszakban a turizmus szervezés területén sok előrelépés történt, ezen belül is kiemelendő a www.sarospatak.eu portál kialakítása és naprakész üzemeltetése. Az együttműködésnek és a szervezésnek további lépése lehet:

- Szálláshelyek belső minősítése a különféle célcsoportok igényeinek (pl. családbarát, kerékpáros szálláshelyek), illetve vendéglátóhelyek folyamatos értékelése a minőségjavítás érdekében
- Termékcsomagok összeállítása különböző célcsoport igényeknek megfelelően
- Helyi, elsősorban mezőgazdasági termékek (bor) minősítése és értékesítésének ösztönzése a vendéglátóhelyeken, szálláshelyeken
- Folyamatos információáramlás biztosítása a szálláshelyek, vendéglátóegységek, turisztikai célú szolgáltató létesítmények között
- Szomszédos turisztikai térségekkel való (Sátoraljaújhely és hegyköz, Tokaj-hegyalja, Hernád-völgye és Taktaköz térsége) és a nemzetközi léptékű együttműködésekben való részvétel.

3. Életesélyek javítása és társadalmi felzárkóztatás a közszolgáltatások esélyegyenlőséget biztosító magas színvonalú ellátásával

A humán közszolgáltatások kapcsán különösen fontos azok társadalmi szükségleteknek megfelelő ellátása és partnerségi alapú szervezése, oly módon, hogy a szolgáltatások minősége, elérhetősége és költséghatékonysága javuljon. A humán szféra területén számos infrastrukturális beruházás zajlik, miközben folyamatosan szükség van a szolgáltatások frissítésére, fejlesztésére.

3.1. Tartósan munkanélküliek, hátrányos helyzetűek komplex támogatása összehangolt foglalkoztatási, oktatási, egészségügyi, szociális támogató programmal

A társadalmi megújulás érdekében különösen fontos a munkaerőpiacról tartósan kiszorulókat segíteni. Ugyanis a munka nélkül töltött hosszú időszak céltalanságot, kevesebb egymásra figyelést idézhet elő, ami az egész családra, így gyerekekre is hatása lehet. Ez elvezethet a családokon belül a munkanélküliség újratermelődéséhez, további társadalmi problémákat generálva.

A munkanélküliség csökkentése nem várható kizárólag a piaci szereplőktől, szükséges ehhez állami, önkormányzati szerepvállalás. A leghátrányosabb helyzetű kistérsegek közé tartozó Sárospatakban számos tartós munkanélküli van, akiknek az elsődleges munkaerőpiacra való visszavezetésük nehéz és lassú folyamat. Az önkormányzat kihasználja azon állami támogatási lehetőségeit, melyek a közmunkások foglalkoztatását biztosítják. Ugyanakkor ez önmagában nem elégséges, mert a foglalkoztatottaknál automatikusan nem biztosítja az elsődleges munkaerőpiaci feltételeknek való alkalmasságot. Ezért a városnak innovatív megoldásokat kell keresnie a közfoglalkoztatásban. Cél, hogy az önkormányzat kezdeményezésére pályázati forrással megvalósuljon egy többféle – jellemzően a helyi erőforrásokra épülő - tevékenységet és a képzést, mentális felkészítést, egyéb foglalkoztatást segítő szolgáltatásokat is koordináló foglalkoztatási társaság felállítása. Ez a társaság az állami támogatásoknak a korábbinál ésszerűbb felhasználásával az eddigiekhez képest hatékonyabban tudja segíteni a tartós munkanélküliek munkaerőpiaci és szakmai készségeinek fejlesztését, perspektívát kínálva a foglalkoztatottaknak az előrelépésre. A foglalkoztatással párhuzamosan a partner intézmények (pl. családsegítő, munkaügyi központ, képző cégek, egészségház, civil szervezetek) bevonásával a célcsoportnak információt, tanácsadást nyújtanak az egészségesebb életmóddal, életvezetéssel kapcsolatban. Ugyanakkor kiemelt figyelmet kell fordítani az óvodai-nevelésben, oktatásban a programba bevont célcsoport gyermekeire. A jövőben tervezett szegregálnak számító lakóterületi fejlesztésekkel párhuzamosan a foglalkoztatási programokba javasolt elsősorban olyan személyeket bevonni, akik az érintett lakókörnyezetben élnek.

3.2. Oktatási intézményrendszere fejlesztése

Az oktatási intézményrendszerre a csökkenő lakónépesség esetén jelentős kihívás hárul. Hisz a gyermekek számának csökkenésével együtt a költséghatékony oktatáshoz a szükséges összesített oktatási kapacitások csökkentését is igényli. Ugyanakkor a valós helyzet ennél sokrétűbb, színesebb, hisz a sárospataki általános iskolákba más településekről is járnak gyerekek, miközben az intézményeknek többféle fenntartója van (helyi önkormányzat, református egyház, megyei

önkormányzat, Miskolci Egyetem, alapítványok). A fentiekben leírt helyzet a működtetés folyamatában egy erős – szervezési és szakmai jellegű - partnerségi együttműködést igényel a fenntartók között és a Sárospatak környéki településekkel.

Napjainkban állami (EU-s) támogatással jelentősebb beruházási projektek valósulnak meg az önkormányzati intézményi működés racionalizálásának következményeként:

- Bölcsődei férőhelyek megduplázódnak, ami hozzájárulhat több édesanya korábbi munkába való visszatéréséhez.
- Kincskereső óvoda bővítése a Déli városrészben, ami gyakorlatilag megduplázza a férőhelyeket, mely lehetőséget ad a Várnegyedben működő óvodai épület egyéb célú hasznosítására.
- A II. Rákóczi Ferenc Általános iskola épületét felújítják és bővítik, hogy helyet kapjanak benne a volt Esze Tamás iskola épületében tanuló diákok, hozzájárulva a diákok integrációjához és az oktatás egységesebb minőségű, hatékonyabb szervezéséhez. Később javasolt az állami támogatások függvényében a meglévő tervek alapján egy iskolai tornaterem kialakítása.

További intézményi beruházások lehetnek

- A városban a jövőben várható felszabaduló kollégiumi épületek, vagy férőhelyek tükrében lehetséges csak az Árpád Vezér Gimnázium önálló kollégiumi férőhely igényének költséghatékonyságot is szem előtt tartó vizsgálata.
- A Református Kollégium tervezett fejlesztéseinek segítése szükséges az önkormányzat együttműködésével, különös tekintettel egy jövőbeni sportcsarnok létesítésére, a városarculatot meghatározó épített, természeti értékek felújítására, valamint az intézmény működését segítő ingatlan fejlesztésekre.
- A többi oktatási intézményben kisebb, nagyobb felújítási munkák vannak folyamatban, vagy várhatók a jövőben, pl. akadálymentesítések.

Az intézményi működés szervezése kapcsán a jövőben az önkormányzati fenntartású általános iskola és a Miskolci Egyetem által jelenleg még fenntartott általános iskola szorosabb együttműködése merülhet fel.

Az alap- és középfokú oktatási intézmények szakmai működésében fontos szempont a felzárkóztatás, illetve a társadalmi integráció elősegítése a Pedagógiai szakszolgálattal együttműködésben. Ehhez kapcsolódóan hangsúlyosan foglalkozni kell a jövőben is a hátrányos helyzetű tanulók oktatási eredményeinek nyomon követésével, illetve az intézményekben a sajátos nevelési igényű diákok oktatásához szükséges képességek széles körű elterjesztésével. Az oktatás –nevelés folyamatában kiemelt figyelmet kell fordítani a következőkre:

- alapvető idegen nyelvi ismeretek oktatása
- sportolás – egészséges életmódra való nevelés biztosítása
- művészeti készség elsajátítása.

Az általános iskolákban és középiskolákban a korai lemorzsolódás megelőzése és a sikeres személyi karrier felépítése céljára több kapacitást kell fordítani a tanulók pályaaorientációjára. Ezzel a diákokat orientálni kell az érdeklődésüknek, képességeiknek leginkább megfelelő, de várhatóan keresett szakmák tanulása felé. Továbbá az oktatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés érdekében az önkormányzatnak az intézményekkel együttműködve szervezéssel segíteni kell, hogy a külterületekről, városközponttól távolabbi belterületről (pl. Halászhomok, Volt Csepel melletti lakóterület) részéről biztonságosan, autóbusszal eljussanak a gyermekek az oktatási-nevelési intézményekbe.

3.3. Egészségügyi szolgáltatások fejlesztése

A városban folyamatban van az egészségügyi ellátórendszer infrastrukturális hátterének modernizálása. Ennek részeként

- Épül a járóbeteg szakellátásoknak helyet adó új épület,
- Tervezik az egészségügyi alapszolgáltatásoknak, azaz a háziorvosi rendelőknek helyet adó épület felújítását.

Az infrastrukturális háttér minőségi fejlesztése mellett ugyanakkor folytatni kell az egészségvédelmi, illetve a betegség-megelőzési, szűrő programokat. Ezen programokat javasolt továbbra is a veszélyeztetett célcsoportokra fókuszálni. Az egészségmegőrzés fontos része a sportos életmód elterjesztése, mely kapcsán javasolt az iskolák sportolási célú infrastruktúrájának fejlesztése, valamint a különböző programok, rendezvények révén a helyi lakosság bevonása a szabadidősportba.

3.4. Szociális ellátás intézményrendszerének hatékonyabb szerzése

A szociális alapellátásoknál fontos a költséghatékonyság hangsúlyozása. Azaz a feladatok ellátásának szervezésénél figyelembe kell venni, hogy mely esetekben kap nagyobb állami támogatást Sárospatak és a kistérség települései. Ez feltételezi, hogy a jövőben néhány ellátási formának a fenntartói feladatát (pl. fogyatékkal élők nappali ellátása, családsegítő és gyermekjóléti szolgálat) a többcélú kistérségi társulás vehetné át.

- A jelenlegi szociális alapellátásokon túl javasolt bevezetni a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás szolgáltatását, mely folyamatot napjainkban az állandó állami normatív támogatás aktuális megvonása hátráltatott.
- Javasolt a tanyagondnoki szolgáltatás bevezetésének vizsgálata a külterületeken, illetve a városközponttól távol élők szociális ellátásának biztosítása érdekében.
- 2012-ben készül el a kistérségi integrált szolgáltató központ, ahol a helyi hatósági ügyintézésen túl megfelelő színvonalú helyet kap a szociális gondozási központ szervezete, illetve a gyermekjóléti, családsegítő és pedagógiai szolgálat.
- Folyamatban vannak kisebb, főként az akadálymentes közlekedést és szolgáltatásnyújtást segítő beruházások az intézményekben. A kisebb felújításokra az intézményekben a jövőben is szükség lesz.

- A megyei önkormányzat által fenntartott szociális otthon részleges felújítása 2010.ben várhatóan megvalósul. Ugyanakkor fontos folyamatosan vizsgálni az intézmény teljes körű korszerűsítését, vagy esetleg kedvező üzleti és támogatási feltételek mellett a kiváltását és a város más pontjára, korszerűbb épületbe való áthelyezését.

A szociális ellátás során továbbra is kiemelten kell foglalkozni a nehéz anyagi helyzetben lévő családokkal és segíteni kell őket a jogszabályok alapján méltó lakhatási környezetük kialakításában, illetve életesélyeik javításában.

3.5. Kulturális programok szervezése

A városban aktív kulturális élet zajlik, melynek két fontos helyszíne, a művelődési központ és a várnegyed. A kulturális életben az önkormányzati intézményen belül meghatározó szerepe van az egyházi intézményeknek, az állami múzeumnak, illetve a civil szervezeteknek, magánkezdeményezéseknek. A jövőben is folytatni kell a városban a pezsgő kulturális élet ösztönzését, miközben a térségi turisztikai egyesülettel összhangban törekedni kell arra, hogy miként lehet mind több rendezvényt a turisztikai kínálatba is beépíteni.

A városrészi kulturális és közösségi élet fejlesztését, a településrészi identitás erősítését helyi, civil összefogással kis közösségi helyek kialakításával lehetne segíteni, pl. Bodroghalászbán az egykori kocsmának helyet adó épület átalakításával, vagy Kispatakon egy használaton kívüli épület átalakításával.

4. Települési infrastruktúra fejlesztése, környezetvédelem

Az életminőség javításához, illetve az egyes gazdasági, kereskedelmi funkciók fejlesztéséhez elengedhetetlen a települési infrastruktúra biztonságos, magas színvonalú működtetése és megléte. Továbbá egy olyan térségnek, mint Sárospatak, amely a Zemplén lábánál a Bodrog partján fekszik és világörökségi magterülettel, valamint számos műemlékkel és jellegzetes épülettel rendelkezik, kiemelten kell foglalkoznia a környezetvédelemmel és környezeti károk keletkezésének megelőzésével. Ezért kiemelt cél:

- a belváros közlekedési szempontból való tehermentesítése, az átmenő forgalom csökkentése
- A belváros kereskedelmi-szolgáltató és közösségi szerepének erősítése
- a kulturális örökség, természeti, táji értékek megóvása, fenntartható hasznosítása
- magasabb színvonalú, közüzemi, környezeti szempontból biztonságos lakókörnyezet megteremtése
- energiahatékonyság és újrahasznosítása ösztönzése intézményeknél, magánszemélyeknél, vállalkozásoknál

A fenti célok elérése érdekében az alábbi feladatok megoldása javasolt a városban.

4.1. A Belvároson átmenő közlekedési forgalom csökkentése érdekében a településszerkezetet is érintő új közutak kiépítése.

Sárospatak belvárosában, mint turisztikailag frekventált és műemléki értékekben gazdag környezetben, indokolatlanul jelentős az átmenő gépjárműforgalom, különösen a tehergépjárműveké. A jövő közlekedési kihívása ezen probléma megoldása. A településszerkezet szempontjából a város egy sajátos kissé beszorított helyzetben van, míg keletről a Bodrog, addig nyugatról a vasútvonal, illetve a 37-es út határolja. Ez utóbbi kapcsán javasolt a 37-es útról a városba való bejutás biztonságos és gyorsabb elérhetőséget biztosító fejlesztése. Az alábbi projektek megvalósítása javasolt:

- A Bodrog hídon átmenő a 37-es út és a Bodrogköz közötti teherforgalom kiváltása Sárospatak belterületét délről elkerülő, a vasútvonalon átfelülő új út és híd építésével. Az országos és megyei területrendezési tervben is szereplő beruházás csak állami támogatással valósulhat meg. Mindez nem odázhathatja el az állami szerepvállalással szükséges híd felújítási munkálatokat.
- A Kazinczy, Rákóczi utcák tehermentesítése és az átmenő forgalom elterelése a vasútvonallal párhuzamos gyűjtőút és mellette kerékpárút építésével. Ennek következtében szükséges az Eötvös, Erdélyi, József Attila utcai csomópont kialakítása.
- Végardó-fürdő közúti elérhetőségének fejlesztése javasolt északi irányából a vasút szintbeli keresztezését elkerülő átjárás biztosításával. Ez a bevezető út csatlakozhat aztán a városközpontot elkerülő belső tehermentesítő úthoz.
- Javasolt a Sárospatak térségben működő kőbányák tevékenységének átgondolása, a szállításból következő közlekedési környezeti terhelés mértékének csökkentése érdekében.

A fenti, belváros közlekedési célú tehermentesítését szolgáló fejlesztések ellenére halaszthatatlan feladat a meglévő Bodrog-híd felújítása és a Bodrogolasziba vezető közút felújítása, a biztonságos kerékpáros közlekedés feltételeinek kialakításával.

4.2. Helyi lakosok számára igénybe vehető közösségi szolgáltató és tér funkció kialakítása

Sárospatakon az elmúlt 30 évben a belváros arculatát döntően alakította a Makovecz Imre által tervezett művelődési központ és lakóépületek. Mindezek ellenére nem alakult ki egy, a mindennapok során használt főtere a városnak. Ugyanakkor a belváros kereskedelmi üzletei, illetve szolgáltató egységei, - köztük a közigazgatási ügyintézés és a szociális ellátás szervezését egybe foglaló Kistérségi Integrált Szolgáltató Központ -, a Rákóczi utcára és az Eötvös utca-Comenius utca környékére, a Béla Király térre és a Kossuth utcára koncentrálnak. A belvárosban, a Kossuth utca és a Patika köz sarkán, városközponti szolgáltatói-kereskedelmi-lakó funkcióba nem illeszkedően működik a ruhaipari vállalat. Ugyanakkor az érintett területen az elmúlt időszakban egy-két kisebb beruházás történt, mely a Rákóczi út és Kossuth utca közti területen hozott létre nyitott bevásárló udvarokat. A fentiek kínálják, hogy a belvárosban növekedjen a kiskereskedelmi, szolgáltató egységek koncentrációja, illetve alakuljon ki egy forgalom-csillapított, vagy tisztán gyalogos övezet, ahol kényelmesen intézhetik ügyeiket a sárospatakiak. Ezért javasolt:

- A Patika köz – Rákóczi utca – Béla Király tér és Kossuth utca által határolt terület rehabilitációja - benne lakó-kereskedelmi-szolgáltató funkciók bővítése, parkolók, gyalogos terek kialakítása -, kapcsolódva a Vártemplom körüli „szakrális jellegű” teresedés kialakításához és a Bodrog hídra vezető gépjármű forgalom átkereléséhez. A projekt részeként a Polgármesteri hivatal vártemplom felé eső részének és belső udvarának lezárása is megvalósulhat egy „U” alakú épület kialakításával. A beruházáshoz szükséges a tömbbelső közlekedésének átszervezése és az ipari tevékenység áthelyezése a város más pontjára.
- A Rákóczi utcában a gépjárműforgalom mérséklésével és a gyalogos övezet szélesítésével egy fogalom-csillapított övezet alakulhat ki. Az érintett útszakasz megújítása két részben történhet meg, elsősorban egy gyalogos övezet a villanylámpás kereszteződéstől az Eötvös utcáig, majd másodsorban egy forgalom-csillapított útszakasz az Eötvös utca és a Református kollégium között. Hosszabb távon a Rákóczi utat, mint a Magyar Közút Nonprofit Kft kezelésében lévő útszakaszt kezelésben átvehetné a város, miközben a funkcióját kiváltaná az említett vasútvonal mellett elvezetendő útszakasz.
- Eötvös utcában a Rákóczi utca és a Comenius utcák között a kistérségi integrált szolgáltató központ kialakításával párhuzamosan forgalom-csillapított övezet kialakítása javasolt parkolási lehetőségek fenntartásával és bővítésével, és a kerékpáros forgalom biztosításával. Továbbá a jövőben lehetőség nyílna a Comenius Tanítóképző épülete és a Művelődés Háza között egy köztér kialakítására, mely különösen alkalmas lehet nagyobb rendezvények megtartására.

A forgalom-csillapított övezetek kialakítását megelőzően javasolt a belváros a közlekedés forgalmának felülvizsgálata, illetve a Rákóczi utca és az Eötvös utcák forgalmának tehermentesítése a tervezett elkerülő utak megépítésével.

4.3. Üres, elhanyagolt területek beépítése, rehabilitációja

A városközpontban ösztönözni kell az üres, vagy elhanyagolt állapotú belterületek beépítését, rehabilitációját. Ezzel részben megelőzhetők azon jelentősebb léptékű zöldmezős fejlesztések, melyek esetleg a város újabb területeinek lakófunkciójú beépítését célozhatnák.

- A gazdasági fejezetben szereplő piac új helyszínen való kialakításával fejleszteni kell a piac és a belváros kapcsolatát a Madách I. utca és Erdélyi utca útvonalon. Ez a korábbi piac területének rehabilitációját, a II. Rákóczi Ferenc Általános iskola környékén új parkolók kialakítását, valamint buszváró fejlesztését foglalja magában.
- Folytatni kell az Erdélyi utca menti rehabilitációt. Az utcának a temető felőli oldalának megújítása részben megtörtént az új lakóépületek felépítésével. 2010-ben és 2011-ben megvalósul az általános iskola felújítása és bővítése, de ezzel szemben további fejlesztési lehetőségeket kínál a Bartók Béla utca felőli terület, valamint a volt malom területe. Az Erdélyi utca mentén végig, ezen belül a Comenius utca kereszteződésében lévő saroktelken összességében egy vegyes funkciójú beépítés javasolt, többek között üzletek, szolgáltató egységek, lakások, parkolók kialakításával.

4.4. A Várnegyed rehabilitációja, a műemlék értékek megőrzése fontos infrastrukturális fejlesztéseket foglal magában, de ezen fejlesztések tárgyalása a turisztikai fejezetben történik.

4.5. Berek Üdülőtérület fejlesztése

Szükséges a Berek területének magasabb szintű hasznosítása. E tekintetben fontos a terület rendezettségének fenntartása, illetve szabadidős célú fokozatos fejlesztése. A Berek területén az újabb közművesített üdülőtellek értékesítését elő kell segíteni. A Berekben a szennyvízelvezetés csak a Vajdácskai gerincvezeték megépülésével és a gerincvezetékre való rákötés lehetősége esetén engedélyezhető. A terület megközelíthetősége mindenféleképpen fejlesztésre szorul:

- Elsősorban javasolt a Vajdácskai elágazásnál, a behajtást lehetővé tevő csomópontot biztonságosan kiépíteni.
- A Viola utcából a töltésen kerékpárút kitáblázása, illetve szükséges kiépítése javasolt a belvárosból való közelebbi elérhetőség érdekében

Majális téren az ideiglenes rendezvény helyszín alapvető komfortos, és kevésbé környezetterhelő működéséhez szükséges kisebb léptékű beruházások (pl. energetikai, közlekedési célú) megvalósítása

4.6. Zöldfelületek megújítása, fenntartható közlekedés

A fenti rehabilitációs folyamatok részeként biztosítani kell szükség szerint a meglévő zöldterületek rehabilitációját, illetve új zöldfelületek kialakítását a belváros egészében. A városi zöldterületeken belül kiemelt figyelmet kell szentelni az

- Iskolakert rehabilitációjára, valamint
- Várnegyed és Bodrog part zöld területi fejlesztéseire

4.7. Közművek korszerűsítése

A közművek korszerűsítése különösen fontos a biztonságos településüzemeltetés, illetve a környezeti szennyezések mérséklése és megelőzése érdekében. A város közművei előregedtek, azok többsége felújításra szorul szinte a város egész területén.

- A közműfejlesztéseken belül is kiemelendő a csapadékvíz-elvezetés problémáinak megoldása és árvíz, belvízvédelmi szempontból kritikus területeken való kiépítése (pl. Bodroghalászbán a Radvány patak csatlakozásánál, Kispatakon a Toldi utcában)
- A közműfelújítások első lépéseként az önkormányzat számára el kell készíteni, illetve elérhetővé kell tenni a város közműveinek (ivóvíz, szennyvíz, gáz, távhő, elektromos áram vezetékek és műtárgyak) összehangolt digitális térképét.
- A közterület-fejlesztések során kötelező a közművek vizsgálata és szükség szerint a szolgáltatók bevonásával a közművek korszerűsítése, cseréje, illetve értelemszerűen kiváltása, vagy fejlesztése. A közművek korszerűsítésére leginkább a belvárosban van szükség, kiemelten fontos az azbesztcsöves vízvezetékek kiváltása. A közterület-fejlesztések során még kiemelten kell

kezelni a szabályozott csapadékvíz-elvezetést, hogy megelőzzük a lehetséges károkozást. Továbbá javasolt a közműszolgáltatókkal évenként egyeztetni a városban tervezett, illetve szükséges közműfejlesztési feladatokat.

- A város biztonságos ivóvízellátása érdekében fontos az ivóvízvezetékek kétirányú kapcsolatának megtartása, Sátoraljaújhely és Ricse felé, valamint Vajdácskánál egy elosztócsomópont létesítése⁹
- A veszélyes hulladéknak számító kommunális hulladékok begyűjtésére szolgáló hulladék udvar kialakítása szükséges a Lakótelep mellett.

4.8. Energiahatékonyság javítása

Az energiahatékonyság javításának kettős célja van:

- egyrészt a környezeti terhelés mérséklése, a káros anyag kibocsátás csökkentése,
- másrészt az olcsóbb és főként belső erőforrásokra építő energiafelhasználás kialakítása.

A fentiek érdekében javasolt, hogy az egyes fejlesztési feladatokat célcsoportonként határozzuk meg, mint intézmények, lakosság és vállalkozók.

- Az önkormányzat számára fontos, hogy ebben a nehéz gazdasági helyzetben, illetve várhatóan elhúzódó pénzszűkében az egyes intézményeit minél költséghatékonyabban tudja üzemeltetni. Mivel az intézmények működésén belül a személyi juttatások mellett a rezsi költségek képezik a második legnagyobb költségkategóriát ezért szükséges megvizsgálni, hogy miként lehetne a működtetést költséghatékonyabban megoldani.
 - Javasolt az önkormányzathoz tartozó intézmények energiafogyasztásának nyomon követése és értékelése, az intézmények energiatakarékosságra való ösztönzése.
 - A belső erőforrásokra való építkezés jegyében javasolt a környék fahulladékaiból biomassza fűtőmű kialakítása és működtetése, mely az önkormányzati fenntartású épületek egy részét látná el fűtéssel.
 - Az épületek energiatakarékos átalakítása szükséges, ezen belül
 - energiatakarékos villanyvilágítás alkalmazása
 - az épületek hőszigetelése
 - a fűtés korszerűsítése
 - elsősorban a melegvíz-készítéshez napkollektorok alkalmazása
 - Biztosítson folyamatos továbbképzést az önkormányzati tulajdonú épületek gondnokainak, karbantartóinak, használóinak.
- A lakosság felé az önkormányzatnak fontos feladata:

⁹ Pontosítás szükséges

- az energiaracionalizálással kapcsolatos információ tájékoztatás elősegítése, például civil szervezetek bevonásával
- az energiatakarékossági állami támogatások, illetve kedvezményekről való tájékoztatás segítése, különös tekintettel a panelépületek és a házgári technológiával épült társasházak szigetelésére, energetikai korszerűsítésére
- a szelektív hulladékgyűjtés eljárásának, illetve a hulladékok konkrét újrahasznosítási módjának az ismertetése

Ahhoz, hogy a fenti fejlesztések megvalósuljanak szükséges az állam támogatása, de legalábbis a kedvező támogatási és működtetési feltételrendszer kialakítása.

4.9. Lakóterületi fejlesztések, műemlék épületek megújítása

A belvárosban, a várnegyeden kívül is számos műemléki védettségű, vagy helyi védettségű épület található. Az épületek eltérő funkciókat, jellemzően köz-, vagy lakófunkciót töltenek be, miközben tulajdonosi körük is megoszlik a köz- és a magánszféra között. Ugyanakkor a város arculatának és a múlt értékeinek megőrzése, fenntartható hasznosítása érdekében javasolt az épületek megújítását a Kulturális Örökségvédelmi törvénnyel összhangban visszatérítendő támogatási keretből ösztönöznie az önkormányzatnak a lakosok, tulajdonosok szerepvállalása érdekében.

Az önkormányzat lakáspolitikájának fontos szempontja, hogy egyszerre biztosítsa a lakók, bérlők hozzájárulásával az ingatlanok megfelelő színvonalú állapotát és a rászoruló lakhatását. Ehhez elengedhetetlen az ingatlanok folyamatos karbantartása, a szükséges felújítások elvégzése, valamint a lakóknak az önkormányzati vagyontárgyakért is felelős életmódja. A felelős és hatékony ingatlangazdálkodás részeként az önkormányzat számára kiemelt jelentőséggel bír a piaci szempontjából értékes ingatlanok hasznosítása, valamint a műemléki jellegű épületek fenntartása. Természetesen az önkormányzat ingatlangazdálkodási politikájának mindig szem előtt kell tartania a rászoruló lakhatási problémái megoldásának segítségét. Az ingatlangazdálkodás során felmerülő esetleges jogviták megelőzése és az önkormányzat túlzott terhelése érdekében fontos, hogy lehetőleg tiszta tulajdonviszonyú többlakásos lakóépületek jöjjenek létre a belvárosban, figyelembe véve a bérlők lakhatásának segítségét és újabb szegregátumok kialakulásának megelőzését.

Sárospatak lakófunkcióit elsősorban a meglévő üresen álló (foghíj) területek beépítésével, illetve komplex rehabilitációval javasolt ösztönözni és kevésbé új zöldmezős területek beépítésével. Ugyanakkor elő kell segíteni, hogy a Kispatak városrészben megépült lakóterületek használatba vétele mihamarabb megtörténjen, illetve befejeződjön az érintett volt téglagyárterület lakás célú rehabilitációja. Mindezekhez kapcsolódóan szükséges a terület infrastrukturális korszerűsítése, csapadékvíz-, szennyvízelvezetés problémáinak megoldása. A lakóterületi fejlesztések mellett szükséges a városrész kereskedelmi, szolgáltató funkcióinak bővítése. További lakás célú telkek kialakítására a Déli városrészben a Balassi B u és környékén valamint közművesítéssel a Vak Bottyán utcában, és – a helyi közösség egyetértése mellett – a Petráhó utcában van lehetőség.

A városközpont egyik leglepusztultabb része a Retel utcában, a várnegyedben a Bodrog part mentén volt. Itt az épületek szanálása részben, illetve másik részben felújítása és hasznosítása már szinte teljes mértékben megtörtént. A belvárosban további felszabadult néhány, korábban elhanyagolt állapotú ingatlan (Kazinczy 19, Kazinczy 33, Szemere 3.), melyek további hasznosítása szükséges.

A város máig egyik legelhanyagoltabb lakóterülete, ami szegregátumnak is számít, a többségében magántulajdonban lévő volt Csepel üzem melletti lakóterület, cigánytelep. A másik nehéz státuszú lakókörnyezet, ahol nagyobb számú népesség koncentrálódik, az Halászhomok településrész. További kisebb számú, de állandó lakónépességgel rendelkező és elhanyagolt környezetű területek vannak a város külterületén (pl. Kutyahegy). A városnak az állami támogatású oktatási, foglalkoztatási, szociális programok szervezésével együtt elő kell segíteni az érintett területeken élők jövedelmi, képzettségi helyzetének javítását, hogy a lakosok könnyebben ki tudjanak törni rossz társadalmi, jövedelmi helyzetükből. Ez közvetetten hozzájárulhat a terület, így a lakóépületek fizikai rehabilitációjához. A komplex lakókörnyezeti rehabilitáció részeként első lépésként az önkormányzat Halászhomok településrészen állami támogatással integrált településrész fejlesztési programot tervez.

A város többi pontján kisebb lakóterületi fejlesztéseket (Pl. járdaépítés, útburkolat felújítás, kerékpárút-építés, játszótér felújítás, kisebb zöldterület rehabilitáció) szükséges évente az önkormányzat költségvetésének ismeretében kijelölni. Továbbá fontos az állampolgári felelősség tudatosítása és szükség esetén a jogszabályon alapuló érvényre juttatása a magántulajdonok rendezettségnek biztosítása, valamint a kapcsolódó közterületek gondozása végett.

VII.2.Városrészi célok, főbb beavatkozások

Az alábbiak városrészenként tartalmazzák a városi fejlesztési célokhoz kapcsolódó beavatkozásokat.

Tervezett fejlesztések a városrészekben¹⁰

Városrész	Gazdaságfejlesztés, foglalkoztatás	Turizmus fejlesztése	Életesélyek javítása és társadalmi felzárkóztatás a közszolgáltatások esélyegyenlőséget biztosító magas színvonalú ellátásával	Települési infrastruktúra fejlesztése, környezetvédelem
Város-központ	Kereskedelmi-szolgáltató funkciók megerősítése - Új piaccsarnok építése - Kereskedelmi, szolgáltató egységek számának bővítése a belvárosban Patika köz, Rákóczi, Kossuth utca által határolt tömbbelső rehabilitációjával	Műemléki környezet megújítása és turisztikai funkcióinak bővítése Várnegyed rehabilitációja	Települési és kistérségi szintű közszolgáltatási funkciók megerősítése II. Rákóczi F. Általános iskola bővítése - Kistérségi Egészség ház építése - Kistérségi Közzolgáltató Központ építése (Volt Esze Tamás iskola épületében), szociális, pedagógia szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek javítása - Szociális otthon akadálymentesítése, részleges felújítása - Református kollégium fejlesztései terveinek megvalósítása	Közlekedés környezeti terhelésének csökkentése - Bodrogközbe vezető teherfoglalom elterelése városon kívüli területekre - Erdélyi, Rákóczi utcákat tehermentesítő, városi gyűjtőút építése a vasúttal párhuzamosan Közművek megújítása, lakókörnyezeti, település-környezeti biztonság javítása - Különösen a víziközművek pontos felmérése és ütemezett cseréje. Helyi lakosok számára igénybe vehető közösségi szolgáltató és tér funkció kialakítása - Patika köz, Rákóczi, Kossuth utca által határolt belső tömb rehabilitációja, teresedése, üzletek, lakóépületek kialakításának ösztönzésével, Polgármesteri Hivatal épülettömbjének fejlesztésével, és az ipari tevékenységek kihelyezésével - Rákóczi út mentén forgalom-csillapított övezet kialakítása a belvároson átmenő forgalom kiváltása esetén - Forgalom-csillapított övezet kialakítása az Eötvös utcában, összhangban a kistérségi közösségi szolgáltató központtal Zöld területi fejlesztések - Iskolakert rehabilitációja Üres, elhanyagolt területek beépítése, rehabilitációja - Az Erdélyi utca menti tömb rehabilitációja, közte volt Malom területének beépítése
Újtelep és ipartelep	Iparterület fejlesztése			Városba vezető útszakasz főként esztétikai, környezeti értékeket szem előtt tartó korszerűsítése

¹⁰ További egyeztetések nyomán a táblázat kiegészítése szükséges.

Városrész	Gazdaságfejlesztés, foglalkoztatás	Turizmus fejlesztése	Életesélyek javítása és társadalmi felzárkóztatás a közszolgáltatások esélyegyenlőséget biztosító magas színvonalú ellátásával	Települési infrastruktúra fejlesztése, környezetvédelem
	- Belső út kiépítése a telephelyek megközelíthetősége érdekében a 37-es úttal párhuzamosan - Szükséges közmű-fejlesztések, pl Vásárhelyi utcában, új utakon - Vásárhelyi és Ipar u közti kapcsolat megteremtése			
Északi városrész és Végardó		<i>Termál-, és gyógyturizmus fejlesztése</i> - Wellness központ megépítése - Magas kategóriájú szálloda építése, kapcsolódó közút építése - Települési környezet rendezése, parkolási feltételek javítása <i>Végardó-Várnegyed közti turisztikai-kulturális út kialakítása, régészeti örökség feltárása</i> - Pálóczi udvarház feltárása - Habán telep régészeti feltárása <i>Bodrog parti zöldterület, rekreációs célokat is szolgáló fejlesztése</i>		<i>Végardó elérhetőségének javítása</i> - Északról a vasút szintbeli keresztezését elkerülő átjárás biztosítása - A vasút előtt elhaladó belső tehermentesítő út megépítése - Belváros – fürdő gyalogos – kerékpáros kapcsolatának fejlesztése <i>Üdülőhelyhez méltó települési környezet kialakítása</i> - Magas minőségű rekreációs tér kialakítása a fürdő környezetében - Fürdő és a Bodrog part kapcsolatának megteremtése, Suta patak menti zöldövezet rendezése - Herceg utca átépítése és csapadékvíz-elvezetés megoldása, illetve a terület magasabb szintű hasznosításához szükséges út- és közműfejlesztések - Suta patak, Dobó árok medrének rendezése - Borsi utcai szennyvízáttemelő kiépítése, Fazekas utcai átemelő felújítása
Kispatak	Ipari telephelyek	Vízpartok fenntartható,	Közösségi helyiség kialakítása helyi	Berek üdülőterület kisebb léptékű fejlesztése

Városrész	Gazdaságfejlesztés, foglalkoztatás	Turizmus fejlesztése	Életesélyek javítása és társadalmi felzárkóztatás a közszolgáltatások esélyegyenlőséget biztosító magas színvonalú ellátásával	Települési infrastruktúra fejlesztése, környezetvédelem
	hasznosításának ösztönzése A terület működésének optimalizálásához szükséges infrastrukturális beruházások megvalósítása, szolgáltatások kialakítása a kisipari, kisebb méretű szállítóeszköz igényű tevékenységekhez	rekreációs célú hasznosítása - Bodrog part rekreációs célú hasznosítása: a Rákóczi várral szemben lévő Bodrog parti terület, így a kikötő fejlesztése - Berek rekreációs, szabadidős funkcióinak fejlesztése	összefogással	- Berek elérhetőségének javítása, Vajdácskai elágazásnál lévő behajtás biztonságossá tétele - Berekben kialakított üdülőtelkek értékesítése Megkezdett lakóterületi fejlesztések befejezése és a szükséges, kapcsolódó közmű beruházások megvalósítása (Toldi utcai szennyvízáttemelő kapacitásának bővítése) A kereskedelmi, szolgáltatási funkciók bővülésének ösztönzése Repülőtér kisgépek fogadására való alkalmasságának fejlesztése az üzleti, turisztikai igényekkel összhangban magán tőke bevonással Szegregátumként nyilvántartott terület társadalmi-környezeti fejlesztése
Déli városrész			Kincskereső óvoda fejlesztése, bölcsőde bővítése Közösségi terem kialakítása helyi összefogással	Közlekedés környezeti terhelésének csökkentése - Bodrogközbe vezető teherfoglalom elterelése városon kívüli déli területre egy vasúton átívelő híd és útsatlakozások megépítésével - Martinovics utcai átjáró megőrzése és az útvonal fenntartása szőlődombok irányába Hulladékudvar kialakítása Kisebb léptékű lakókörnyezeti fejlesztések (járdaépítések, két játszótér építése, zöldterületi-szabadidős célú fejlesztések) Panel lakóépület felújítási program megvalósulása Lakóterületek fejlesztése Vak Bottyán és a Balassi utcákban, Petrahó utca kiépítése Csapadékvíz elvezetéséhez szükséges beruházások megvalósítása, főként Bodroghalász déli részén, a Radvány patakba való bekötés javítása
Egyéb			Tanyagondnoki szolgáltatás	Kisebb léptékű lakókörnyezeti fejlesztések

Városrész	Gazdaságfejlesztés, foglalkoztatás	Turizmus fejlesztése	Életesélyek javítása és társadalmi felzárkóztatás a közszolgáltatások esélyegyenlőséget biztosító magas színvonalú ellátásával	Települési infrastruktúra fejlesztése, környezetvédelem
belterület, külföldi terület			bevezetésének vizsgálata Oktatási-nevelési intézményekben való eljutás segítése	Halászhomok, mint szegregátumként nyilvántartott terület integrált településrész fejlesztése

VII.3.A fenntartható környezeti fejlődés programja (fejlesztések várható környezeti hatásai)

A városi és városrészi helyzetértékelés során bemutatásra került, hogy melyek azok a területek, amelyek a város környezeti minőségét alapvetően befolyásolják. Összhangban a város környezetvédelmi programtervezetével és kormány által 2007-ben elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiával jelen fejezetben leírásra kerül, hogy az egyes tervezett fejlesztések milyen környezeti hatást váltanak ki.

VII.3.1.Közlekedés

A városban méretéhez és a városszerkezethez igazodóan a közösségi közlekedés elérhetősége megfelelően biztosított. A távolsági autóbuszvonalak a vasútállomás mellett futnak össze, ezáltal az intermodális közlekedési kapcsolat biztosított. Ennek eredményeként a városon belüli, annak szűkebb környezetét érintő, illetve a várostól távolabbi területekkel való kapcsolat hatékonysága megfelelő. Továbbá a költséghatékony közösségi közlekedés szervezését szem előtt tartva a városban az áthaladó helyközi autóbuszoknak 14 megállója van, biztosítva ezáltal a városon belül közösségi közlekedést.

A stratégia kitér a városon átmenő, nem célforgalmi jellegű forgalom elterelésére. A várostól délre kialakítandó Bodrog-híd, a Végardónál kialakításra kerülő szintbeli keresztezést elkerülő átjáró, illetve a vasúttal párhuzamosan futó belső tehermentesítő út kialakítása mind azt célozzák, hogy a belvárosi területek közötti gépjárműforgalma jelentősen csökkenjen. A tervezett beruházások megvalósítása után várhatóan csökken a városközpontban részén a zaj, szállópor és káros anyag kibocsátásból adódó környezeti terhelés, így javul a város környezeti minősége.

A kerékpáros közlekedés kapcsán a közúti forgalom mértékéhez illesztett fejlesztés (táblázás, jelölés, vagy önálló kerékpárút építése) szükséges. Elsősorban a Végardó és a városközpont közti, illetve a városon áthaladó főutakon zajló biztonságos kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése szükséges.

VII.3.2.Környezeti minőség

A fenntartható környezeti fejlődés irányába mutat, hogy a stratégia megfogalmazza az önkormányzat és intézményei számára a hatékony, környezetkímélő energiafelhasználási módok alkalmazását. Másrészt kiemeli, hogy fontos a környezettudatos szemléletmód elterjesztése és a környezettudatos életmód feltételeinek megteremtése a lakosság körében. Ennek hatásaként elérhető, hogy az önkormányzat és a lakosság csökkentse a nem megújuló erőforrások felhasználását, illetve a mindennapi élethez kapcsolódó káros anyag kibocsátás mértékét.

A fenntartható környezeti fejlődés érdekében fontos, hogy az ipari jellegű fejlesztések káros hatásait minimalizáljuk. A gazdaságfejlesztést célzó ipari területi fejlesztések ezen alapelveknek megfelelnek, ugyanis a stratégia nem javasol olyan beavatkozást mely nagyarányú környezetszennyező hatással bírna.

A Végardó fürdő fejlesztése az egyedüli olyan terület, amely kismértékben negatív környezeti hatást vált ki, hisz zöldterületet foglalna el a fürdőhöz kapcsolódó parkolóhelyek, szálloda kialakítása révén. E beavatkozás azonban a fürdő esetén elvárt növekvő vendégforgalom és ezzel együtt számított jövedelem növekedés feltételeinek megteremtése miatt indokolt. Emellett a kapcsolódó, Bodrog partra

vezető sétaut kialakítása, valamint a kapcsolódó területek közterületi rendezése egyértelműen pozitív környezeti hatással bír.

A környezeti minőség javítását célozza a stratégiában megfogalmazott azon törekvés, hogy az önkormányzat által felújított, illetve újonnan épített ingatlanok építése során környezetbarát technológiák alkalmazására kerül sor.

A jelenlegi környezeti állapot javítását célozzák továbbá a stratégiában megjelenő azon fejlesztések, amelyek a közművek (elsősorban a csatorna, és csapadékvíz elvezető rendszerek) minőségi megújítását, illetve szükséges kiépítését javasolják.

VII.3.3.Területhasználat

A fejlesztések során a környezeti értékek megóvása érdekében a stratégia a beavatkozásokat úgy határozta meg, hogy azok zöldmezős beruházás igénye minimális legyen. A stratégia lényegében jelentős méretű új zöldmezős területek fejlesztési célra való bevonását nem javasolja, kivéve a munkahelyteremtés szolgáló ipari és turisztikai beruházásokat, valamint a Berekben lévő horgászfalu fejlesztését. Alapvetően a meglévő területek, ingatlanállomány rehabilitációja fogalmazta meg célként, új zöldmezős lakóterületi fejlesztésekre a település méretéhez mérten nagyon kis léptékben nyílik lehetőség, szorosan a belterületi övezetben.

A stratégiában is szereplő Eötvös utcai integrált közösségi szolgáltató központ megépülése és a közelben tervezett lakó és kereskedelmi funkció bővülését célzó terület-rehabilitációs beavatkozások a belváros szolgáltatásainak növelését, közszolgáltatások koncentrált megjelenését szolgálják. Ennek eredményeként csökken a szolgáltatások igénybevételéhez szükséges utazási, közlekedési idő.

VII.3.4.Zöldfelület-gazdálkodás

Sárospatakon a zöldfelületek nagysága és térbeli eloszlása megfelelő, így ezek bővítése nem indokolt. Jelenleg azonban található rendezetlen állapotú, kikapcsolódásra kevésbé alkalmas területek. A stratégia a megfelelő környezeti minőség követelményének megfelelően a meglévő zöldterületek minőségi megújulására tesz javaslatot. A Bodrog part rekreációs célú fejlesztése és az Iskolakert területi rendezése olyan beavatkozások, melyek a turisztikai-rekreációs vonzerő növelése mellett jelentős mértékben hozzájárulnak a város fenntartható környezeti fejlődéséhez. A zöldfelületek fenntartása csak területek tulajdonosaival együttműködésben biztosítható, így az önkormányzat mellett elengedhetetlen az állami társaságok, mint vízügy, közút intenzív szerepvállalása. A zöldfelület fenntartásban a maximális lehetőségek mértékéig ki kell használni a tartós munkanélküliek foglalkoztatásban rejlő lehetőségeket.

VII.3.5.Városfejlesztés, rehabilitáció

Sárospatak történelmi múltja, és az ebből adódó turisztikai vonzereje kiemelten szükségessé teszi a meglévő megfelelő állapotú épített környezeti értékek megőrzését, hasznosítását. Ezen belül kiemelt szerepe van a Várnegyed rehabilitációjának, ahol a város jelentősebb műemléki épületei is találhatóak. A környezeti állapot fejlődése érdekében ezzel párhuzamosan a stratégia a leromlott állapotú épületek, illetve funkció-vesztett területek megújulására tesz javaslatot. A stratégia épített környezet fejlesztését célzó intézkedéseinek megvalósulása során csak olyan fejlesztések valósulnak meg, amelyek a jelenlegi épületállomány

megújulását célozzák. Zöldmezős beruházások e területen nem tervezettek, így jelentősebb negatív környezeti károsodással nem kell számolni.

VIII.A VÁROSFEJLESZTÉSI CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES FELTÉTELEK MEGHATÁROZÁSA

VIII.1.A városfejlesztés számára igénybe vehető források lehetőségeinek feltárása

A város fejlesztés jövőben számba vehető forrásai: saját forrás, állami támogatás, magán forrás.

Saját forrás alapvetően a kötvénykibocsátás terhére rendelkezésre álló 950 M Ft, mivel az önkormányzat bevételei a jövőben nagyrészt a korábbi kötelezettségvállalások teljesítésére fordítódnak. Ezen felül csak kisebb saját erő felhasználással, illetve újabb külső fejlesztési célú forrás bevonásával lehet beruházásokat megvalósítani.

Megállapítható, hogy az önkormányzati kezdeményezésű fejlesztések megvalósítása alapvetően külső, állami források, támogatások bevonásával történhet meg:

- Elsősorban 2013-as programozási időszakig az Új-Magyarország Fejlesztési Terv forrásai, illetve kis mértékben tán 2012-től hazai fejlesztési forrásokra lehet számítani.
- Továbbá vélhetően az Észak-magyarországi régió, így Sárospatak és térsége számára is rendelkezésre állnak 2013-tól további EU társfinanszírozású források, de vélhetően kisebb összegben, mint a 2007-13-as időszakban.

Probléma, hogy az EU forrásai főként új szolgáltatások, funkciók kialakítását, illetve meglévő közszolgáltatások magasabb szintű nyújtását támogatják. Így a város számára oly fontos közutak, járdák, közterületek felújításához, közművek cseréjéhez csak esetlegesen, koncentráltabb beavatkozás esetén, funkciófejlesztéshez kapcsolódóan járulnak hozzá. Ezen problémákat a városnak saját erőből, illetve viszonylag kismértékű egyéb állami támogatásból kell megoldania. Ennél fogva számolni kell azzal, hogy a közterületek, közművek fejlesztése igényli lakossági együttműködést.

Ugyanakkor javasolt a fejlesztéseket a magánszférával, egyházakkal való partnerségben megvalósítani, hisz nem szabad megfélemlkezni arról, hogy ezen szervezetek beruházásai is a várost gazdagítják. Azaz az önkormányzati fejlesztéseket összehangolni az érintett területek ingatlanulajdonosaival, mely során javasolt egymás érdekeinek kölcsönös figyelembe vétele.

VIII.2.Az intézményrendszer fejlesztésének elvei és fő irányai

A fejlesztések intézményrendszere és partnerségi kapcsolatok bemutatásra kerültek a koncepció előkészítési szakaszában.

A fejlesztések megvalósítását szolgáló intézményrendszer, illetve szervezeteken belül az alábbiak javasoltak:

- Az Innovo-Ptak Kft egyre meghatározóbb és felelősségteljesebb szerepet kapjon a városi beruházások megvalósításban, különös tekintettel az akcióterületeken összehangolt többféle tevékenységet igénylő

beavatkozások lebonyolításában, illetve a gazdasági célú fejlesztések megvalósításában.

- A fejlesztésben érdekelt szervezetek, intézmények között rendszeres, a kiemelt projektekhez, akcióterületi fejlesztésekhez kapcsolódó egyeztetésekre van szükség.
- Évente legyen egyeztetés (kerekasztal) a közműszolgáltatókkal, ahol a résztvevők megvitatják az adott évben szükséges, illetve javasolt közműfejlesztéseket.
- Évente, vagy félévente legyen egy üzleti fórum, ahol lehetőség nyílna a városban működő meghatározó vállalkozásokkal való egyeztetésére, a szükséges fejlesztések, illetve szakmai együttműködések átbeszélésére, valamint a korábbi vállalások áttekintésére.
- A turisztikai célú fejlesztések, programok megvitatását, egyeztetését a Sárospatak és környéke turizmusáért Egyesület keretein belül kell szervezni

VIII.3.A külső környezet tervezetthez képest eltérő alakulásából származó kockázatok és azok stratégiai szintű kezelésének lehetséges módjai

A koncepcióban kitűzött célok elérésének legfőbb kockázatai a külső, az önkormányzat döntéseitől független társadalmi-gazdasági környezetben keresendők. Lehetséges kockázatok, azok várható hatásai és kezelésük a koncepció hosszú távú időszakra nézve:

Kockázat	Hatás	Kockázatok kezelése
A növekvő és a magas államadósságok miatt kevesebb fejlesztési célú hazai és EU forrás jut a település és környezet fejlesztésére	Későbbi időszakban valósulhatnak meg állami, önkormányzati feladatként jelentkező beruházások	▪ 4 éves gazdasági programok céljait, feladatait reálisan kell megfogalmazni ▪ Az önkormányzati, állami szféra által fenntartott létesítmények, szolgáltatások működtetésének racionalizálására nagy hangsúlyt kell fektetni ▪ A fejlesztések finanszírozásába az ésszerűség keretein belül részben be kell vonni a tervezett létesítmények, szolgáltatások közvetlen haszonélvezőit
A jelentősebb nagyságrendű magán befektetések elkerülnek a térséget, mivel a kisebb kockázattal járó fejlesztéseket valósítják meg	A magánszféra a várthoz képest kevesebb új munkahelyet teremt, így közvetetten a áros jövedelmei is elmaradnak a várakozásoktól	▪ A magánfejlesztések számára fontos település-környezeti fejlesztéseket meg kell valósítani ▪ Rendszeres párbeszédet kell folytatni a befektetőkkel, gazdasági szereplőkkel, mely eredményeit figyelembe kell venni az állami, önkormányzati szolgáltatásoknál, beruházásoknál

Kockázat	Hatás	Kockázatok kezelése
		Hatékony városmarketing tevékenységet kell folytatni
Nem épül meg a várost délről elkerülő út	Még hosszú évekig megmarad, sőt növekszik a belvárosban átmenő forgalom	Kevésbé lesz elérhető a város, városközpont, a forgalom további zaj és környezetterhelést okoz és ezzel együtt magánberuházások maradhatnak el a belvárosban
A Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Karán megszűnik a tanítóképzés	Veszélybe kerül közel 100 álláshely, illetve kérdésessé válik a gyakorló iskola további működtetése	- A karnak javasolt újabb oktatási, képzési területeket felvennie az aktuális térségi, piaci igényekhez igazítva, illetve, hogy a Zemplén térségének egy igazi felsőfokú szellemi képzési központja maradjon - Az általános iskola működtetése kapcsán alkalmanként az önkormányzatnak és az egyetemnek párbeszédet kell folytatnia
Tájkép rontó, környezetszennyező nagy beruházás települ a környékre	Csökken Sárospatak és környék vonzereje, imázsa, miközben erős, főként a közlekedési forgalomból következő környezetterhelés éri a várost	- Fontos világörökségi törvény elfogadásának elősegítése, majd hatékony alkalmazása - Együttműködés a hatóságokkal az építési, illetve működési kiadások engedélyezésénél
Az időjárás szélsőségesége vártnál nagyobb lesz és ennek következtében gyakoribbak lesznek a térségben az áradások	Az árvizek, illetve belvizek, hirtelen lezúduló jelentős mennyiségű csapadék nyomán szükségessé váló védekezés, illetve a károk helyreállításának költségei magasabbak lesznek, így forrást elvonva más fejlesztésektől, programoktól	- Szükséges a csapadék-vízvezetés problémáinak megoldása, különösen a déli városrészben - A gátak, vízvezető árkok, csatornák karbantartását elsődleges feladatként kell kezelnie minden érintettnek
Kedvezőtlen demográfiai tendencia erősödik a településen: folytatódik a népesség csökkenése és tartósan munkanélküli, képzetlen lakosság számának növekedése	Csökken a település bevétele, miközben egyre nagyobb anyagi terhet jelentenek a szociális célú kiadások	- A munkahely-teremtést célzó beruházásokat folyamatos konzultációval és a működési feltételek javításával segítenie kell az önkormányzatnak - A tartós munkanélküliek és családtagjaikat kiemelt célcsoportként kell kezelni az oktatási, képzési foglalkoztatási programokban

VIII.4.A vállalkozások, szervezetek és a lakosság bevonásának lehetőségei

A fejlesztések megvalósítása szempontjából különösen fontos, hogy azok alapvetően figyelembe vegyék a fejlesztésben érdekelt szereplők szempontjait és az érintettek támogatását bírja.

- Az érdekelttek szempontjainak figyelembe vételéhez elengedhetetlen, hogy egy-egy nagyobb fejlesztésbe, annak előkészítési folyamatába bevonják a fejlesztés eredményeiben, vagy tárgyában közvetlenül érdekelt szereplőket. Ezt rendszerszerűen kell megtenni, ahogy az az előző alfejezetben szerepel. Ennek kapcsán az önkormányzatnak el kell érnie párbeszéddel, hogy a városban működő állami intézmények a fejlesztéseit ne az állam az államban logikával, hanem egyetértés, párbeszéd eredményeként valósítsák meg.
- Továbbá javasolt, hogy a tervezett fejlesztéseket megvitassák az érintettekkel, jellemzően a lakossággal, vagy a lakosság egyes csoportjait képviselő civil szervezetekkel, illetve az érintett vállalkozói körrel. Ezen konzultációkat javasolt megtenni, egy-egy nagyobb léptékű, jelentősebb területet átfogóan érintő fejlesztés kapcsán, illetve minden olyan esetben, ahol a lakosság, vagy a vállalkozók, netán a civil szervezetek az önkormányzati fejlesztési akciók célpontjai.

A fentiekben bemutatott folyamatokat a koncepcióban jelzett fejlesztések megvalósítása során kell alkalmazni. Ugyanakkor a koncepció kialakítását is megelőzték közvetlenül, vagy közvetetten - a figyelembe vett dokumentumok készítésekor - lefolytatott egyeztetések.

Közvetlen egyeztetés volt az önkormányzat képviselőivel, a hivatal munkatársaival, a közműkezelő társaságok szakembereivel, városban élő, dolgozó építészekkel, illetve lakossági, civil egyeztetésre is sor kerül. Miután a koncepció alapján még rövidebb időtávokra készülnek stratégiai dokumentumok, pl. integrált városfejlesztési stratégia, ezért kulcsfontosságú, hogy az abban szereplő célok, döntések, így a fejlesztések megvalósulásnak időbeli ütemezése széles egyetértésen alapuljon.

SÁROSPATAK

INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI
STRATÉGIA

KIEGÉSZÍTŐ DOKUMENTUM A
VÁROSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓHOZ

TERVEZET

SÁROSPATAK

INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

KIEGÉSZÍTŐ DOKUMENTUM A VÁROSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓHOZ

Sárospatak Város Önkormányzata

3950 Sárospatak, Kossuth utca 44

2010. június

TARTALOMJEGYZÉK

I.	Fejlesztési célok, projektek	4
I.1.	Projektek megvalósításának ütemezése	4
II.	Beavatkozások – akcióterületek kijelölése	7
II.1.	Városközpont	7
II.2.	Várnegyed	13
II.3.	Végardó-fürdő környezete	23
III.	Megvalósítás eszközei	28
III.1.	A célok elérését szolgáló nem beruházási jellegű tevékenységek	28
III.2.	Megvalósítás szervezeti rendszere	29
III.2.1.	Városfejlesztési feladatok menedzselése	29
III.2.2.	Stratégiai jellegű feladatok	30
III.2.3.	Végrehajtó jellegű feladatok	31
III.2.4.	Városfejlesztési Társaság	31
III.3.	Településközi koordináció mechanizmusai	31
III.3.1.	A térségi koordináció folyamata	31
III.3.2.	Magánérős fejlesztésekkel való összehangolás	32
IV.	Az IVS eredményeinek nyomon követése („monitoring”) és az IVS rendszeres felülvizsgálata, aktualizálása	33

I. FEJLESZTÉSI CÉLOK, PROJEKTEK

I.1. Projektek megvalósításának ütemezése

A jövőben megvalósítandó fejlesztési projektek három csoportba sorolhatók:

1. Finanszírozási forrással rendelkező 2010-ben 2011-ben megvalósuló projektek

	Projekt	Támogatás
Gazdaság- fejlesztés	Sárospataki vállalkozások beruházásai	1 329,4
Turizmus	Wellness központ kialakítása a Sárospataki Termálfürdő fejlesztése keretében	250
	II. Rákóczi F. Általános Iskola fejlesztése, Mese Óvoda és Bölcsőde Kincskereső tagóvodájának bővítése	500,0
	Roma Oktatást Kiegészítő és Községi Szolgáltató Hálózat a Sárospataki kistérségben	60,0
	Művelődési ház és könyvtár felnőttképzési és nem formális tanulási projektjei	77,6
	Családsegítő és Pedagógiai Szakszolgálat felzárkóztatást segítő, integrációs projektje	15,2
	Sárospataki Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tehetséggondozási projektje	15,6
	Sipos György Alapfokú Művészetoktatási és Nevelési Alapítvány tehetséggondozó programja	8,6
Humán közszolgáltatások	Zemplén régióért Egyesület diákok Sárospatakra történő visszatérést ösztönző programja	5,9
	Emeltszintű járóbeteg szakellátó központ kialakítása Sárospatakon	736,3
	Kistérségi közösségi ház kialakítása (integrált szolgáltató központ)	287,4
	Sárospataki Idősek és Fogyatékosak Otthona Idős Otthon részlegének komplex akadálymentesítése	29,9
	Sárospataki Gondozási központ Nappali idősek klubjának komplex akadálymentesítése	9,1
	Sárospataki Gondozási Központ Átmeneti Elhelyezést Nyújtó Időskorúak Gondozóháza komplex akadálymentesítése	7,7
Települési infrastruktúra	Ronyvazugi, Bodrog jobb parti árvízvédelmi rendszer fejlesztése	28,6

Összesen 3 386 M Ft támogatással megvalósuló projektek.

További megvalósítható projektek állami, EU támogatással, vagy tisztán saját erőből

- o Szociális foglalkoztatási projekt (pályázat elbírálás alatt)
- o IVS kapcsán – funkcióbővítő városrehabilitációs program (pályázat benyújtás előtt):
 - Új piaccsarnok építése, volt piacterület rehabilitációja, parkolók építés
 - II. Rákóczi F iskola mellett parkoló és buszmegálló építése Erdélyi szakaszon
 - A régi piacot megközelítő utca burkolatának korszerűsítése - Madách u. régi piac előtti rövid szakasz
 - Integrált Községi Szolgáltató Központhoz (volt járásbíróság épülete) parkolók építése, Eötvös utca szakasz átépítése
 - Önkormányzati társaságok irodaházának kialakítása a volt ÁFÉSZ irodaépületben (Erdélyi János utca)
 - Tudatos termesztés, tudatos fogyasztás ismeretterjesztés, valamint városmarketing program.
- o Berek elérhetőségének javítása, Vajdácskai elágazásnál lévő behajtás biztonságossá tétele
- o Megkezdett lakóterületi fejlesztések befejezése Kispatak városrészben
- o Lakóterületek fejlesztése Vak Bottyán és a Balassi utcákban
- o Szükséges közmű-fejlesztések, pl Vásárhelyi utcában, új utakon
- o Déli városrészben a csapadékvíz elvezetéséhez szükséges beruházások megvalósítása, főként Bodroghalász déli részén, a Radvány patakba való bekötés javítása (pályázat benyújtása szükséges)
- o Hulladékudvar kialakítása
- o Végardó városrészben a Herceg utca átépítése és csapadékvíz-elvezetés megoldása és a Suta patak, Dobó árok medrének rendezése, valamint a Borsi utcai szennyvízáttemelő kiépítése, Fazekas utcai átemelő felújítása
- o Halászhomok, mint szegregátumként nyilvántartott terület integrált településrész fejlesztése (pályázat benyújtás előtt)

2. 2012-2015-ben megvalósulható projektek

Az alábbi projektek alapvetően állami és EU támogatás igénybe vételével valósulhatnak meg. Megvalósításuk függ a támogatási források és célok rendelkezésre állásától. A munkahelyteremtést közvetlenül szolgáló projektek megvalósítása függ az érintett területek tulajdonosaival (pl. iparterület fejlesztés) való együttműködéstől, illetve a vállalkozások beruházási szándékaitól (pl. szálloda-fejlesztés), valamint az önkormányzat pénzügyi helyzetétől.

- o Várnegyed rehabilitációja I. ütem
- o Forgalomcsillapított övezet kialakítása az Eötvös utcában, összhangban a kistérségi közösségi szolgáltató központtal
- o Városba vezető útszakasz (Wesselényi utca) főként esztétikai, környezeti értékeket szem előtt tartó korszerűsítése

- o Iparterület fejlesztése: belső út kiépítése a telephelyek megközelíthetősége érdekében a 37-es úttal párhuzamosan; Vásárhelyi és Ipar u közti kapcsolat megteremtése
- o Végardó fürdőnél magas kategóriájú szálloda építése és a települési környezet rendezése, parkolási feltételek javítása
- o Végardó városrészben üdülőhelyhez méltó települési környezet kialakítása: magas minőségű rekreációs tér kialakítása a fürdő környezetében és a fürdő, valamint a Bodrog part kapcsolatának megteremtése, Suta patak menti zöldövezet rendezése
- o Bodrog part rekreációs célú hasznosítása: a Rákóczi várral szemben lévő Bodrog parti terület, így a kikötő fejlesztése
- o Panel lakóépület felújítási program elindítása
- o Szegregátumként nyilvántartott terület társadalmi-környezeti fejlesztése

3. 2015 után megvalósítható projektek

Az alábbi beruházások szinte kizárólag állami támogatással, vagy a területen érintett tulajdonosok együttműködésével valósulhat meg. Megvalósításuk hosszabb műszaki és pénzügyi előkészítést igényel.

- o Várnegyed rehabilitáció további ütemei
- o Erdélyi, Rákóczi utcákat tehermentesítő, városi gyűjtőút építése a vasúttal párhuzamosan
- o Patika köz, Rákóczi, Kossuth utca által határolt belső tömb rehabilitációja
- o Az Erdélyi utca menti tömb rehabilitációja, közte volt Malom területének beépítése
- o Végardó-Várnegyed közti turisztikai-kulturális út kialakítása, régészeti örökség feltárása: Pálóczi udvarház feltárása; Habán telep régészeti feltárása
- o Északról, a 37-es útról a vasút szintbeli keresztezését elkerülő átjárás biztosítása
- o Bodrogközbe vezető teherfogatolom elterelése városon kívüli déli területre egy vasúton átfelőlő híd és útcsatlakozások megépítésével

II. BEAVATKOZÁSOK – AKCIÓTERÜLETEK KIJELÖLÉSE

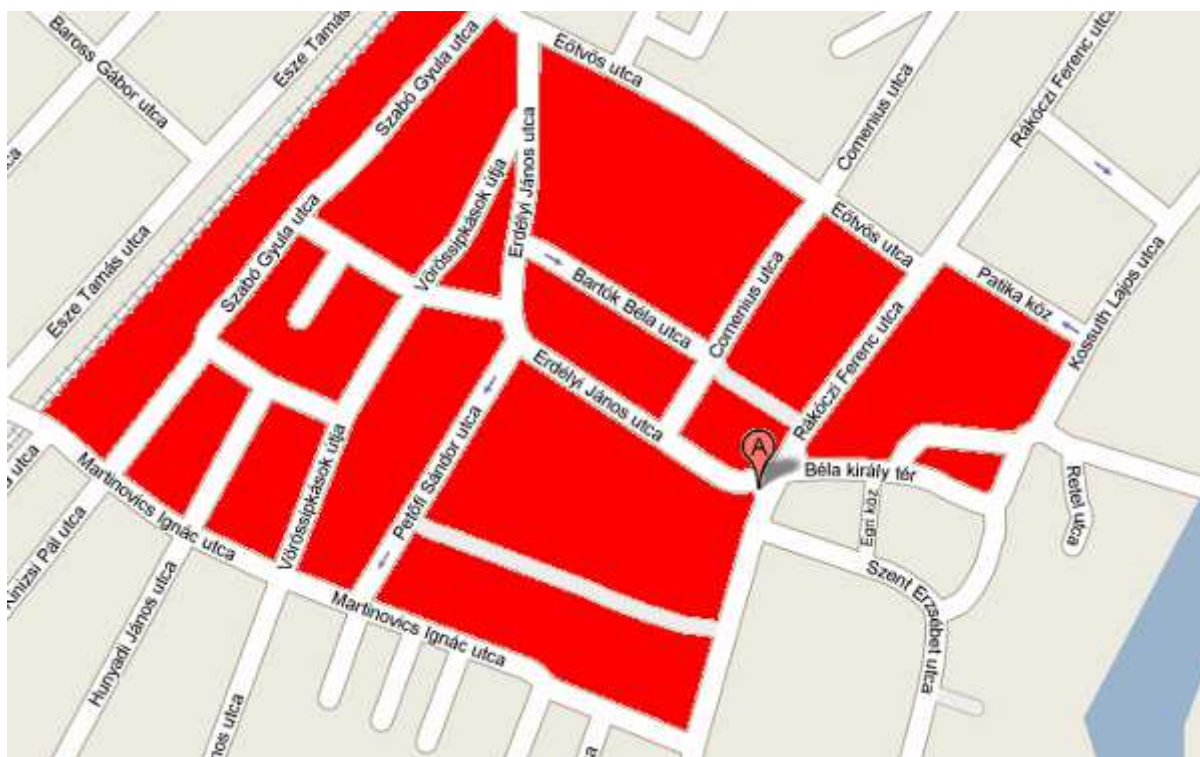
Sárospatakon három terület kiemelése javasolt, ahol nagyobb léptékű koncentrált beavatkozás szükséges:

- Városközpont
- Várnegyed
- Végardó fürdő környezete

II.1. Városközpont

Az akcióterület lehatárolása

A fejleszteni kívánt akcióterület nagyjából városközpont városrész 1/3-át teszi ki. A lehatároló utcák a következők: Martinovics utca – vasút – Eötvös út – Patika Köz – Kossuth L. u. – Béla Király tere – Rákóczi út

Az akcióterület bemutatása

Társadalom

A 2001-es népszámlálási adatok alapján az akcióterület állandó népessége 807 fő, lakónépessége pedig 967 fő. A lakónépességben belül az aktív korú lakosság erős dominanciáját regisztrálták. A 15-59 éves korosztály teszik ki a lakónépesség 70,3%-át, a 60 év felettiek aránya 16%, míg a 15 évnél fiatalabbak 13,7%-át adják a terület népességének.

Az akcióterület iskolai végzettség szempontjából a város legkedvezőbb helyzetű területe. Itt a legalacsonyabb azok aránya, akik legfeljebb általános iskolai

végzettséggel rendelkeznek (7,8%). Emellett a városban e területen a legmagasabb a diplomások aránya (30,5%).

Kereskedelmi, közszolgáltatási funkciók

Az akcióterület Sárospatak városközpontjának számít. Ezen területen koncentrálódnak a hivatali ügyintézés intézményei, illetve kiskereskedelmi, szolgáltató egységek. Az akcióterületen található a polgármesteri hivatal, illetve itt létesül az okmányirodának, építési hatóságnak, gyámhivatalnak, pedagógiai és családsegítő szolgálatnak, valamint a szociális központnak is helyet adó kistréségi szolgáltató ház. A városközpontban található a rendőrség, a Művelődés Háza, Comenius Tanítóképző Kar, két általános iskola.

Az akcióterületen mintegy 120 db kiskereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó egység van. A belváros kereskedelmi funkcióinak folyamatos fejlesztése szükséges. A belvárostól nyugatra, két városrészt elválasztó vasúti síneken túli területen megvalósult két diszkontüzlet fejlesztése mellett szükséges a belváros kereskedelmi funkcióinak megerősítése. Ezáltal elérhető a kis alapterületű, helyi üzletek versenyképességének fenntartása, erősítése. Ennek kapcsán a városban a népszerű CBA hipermarket közelében a volt „KGST piac” üres területe alkalmas kereskedelmi célú fejlesztésre. A kereskedelmen belül külön kiemelendő a piac helyzete. Szerdánként és szombatonként van piacnap. A piac a sárospataki és kistréségi gazdálkodók számára egyaránt az egyik legfontosabb értékesítési helyszín. Ugyanígy a városi és kistréségi lakosság számára központi fontosságú a terület a helyben termelt termékek beszerzése szempontjából. Sárospatakon a heti piac egy kertes házas lakóövezetben, a lakóházak közé beszorított területen van, ahol sem az árusoknak portékáik kipakolására, sem a vásárlóknak a parkolásra nincs elég helyük. Nem beszélve arról, hogy a jelenlegi félfedett megoldással esős idő esetén a hétvégi piac is elmarad, ezzel veszteséget okozva mind a vásárlóknak, mind a térségbeli árusítóknak. Ezért a város azt tervezi, hogy a jelenlegi piacot felszámolja és új, nagyobb, tágasabb helyre költözteti, a vasút és a Szabó Gyula utca közti területre, a volt lengyel piac helyszínére. Az új piaccsarnokban árusítóhelyet alakítanak ki a kistréség őstermelőinek, illetve állandó üzletek is a vásárlók rendelkezésére állnak majd. Az új piac építésével párhuzamosan szükséges a jelenlegi piac területének rendezése.

Lakásállomány

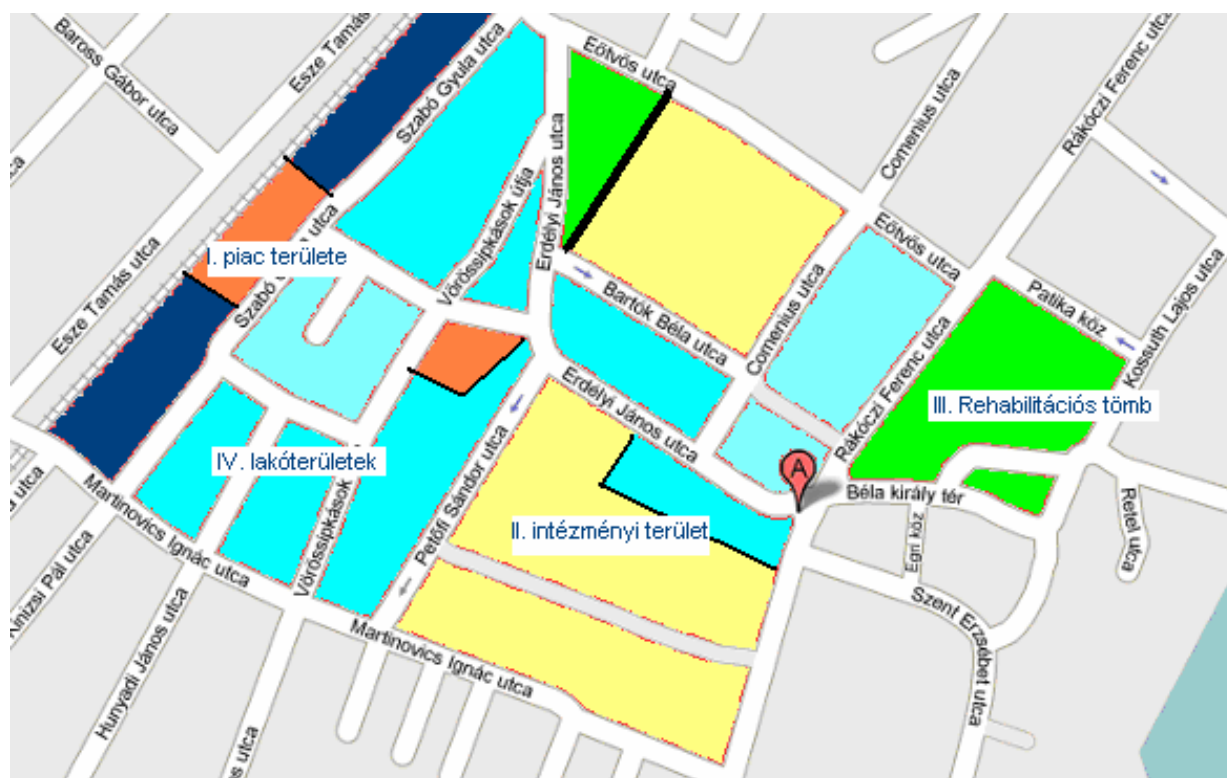
Az akcióterületen a 360 db lakásból álló lakásállomány csupán 4,7%-a (17 db) alacsony komfortfokozatú. Ez az arány a sárospataki, illetve a városközponti városrészrel összehasonlítva is igen kedvezőnek nevezhető. (A városi arány 18,6%, a városrészi pedig 10,3%). A kedvező lakásállomány annak is köszönhető, hogy a városközpont magjának tekinthető akcióterületen vegyesen vannak családi házak és társasházi lakások. A Társasházi lakások a Hild téren mintegy 20-30 éve épültek, míg az Erdélyi utcában új építésűnek számító lakóházak találhatók. Ezen viszonylag jó minőségű, belvárosi épületek található lakások a legkeresettebb társasházi lakásoknak számítanak a városban, melyet többnyire a gazdagabbak, iskolázottabbak tudnak megfizetni.

Közlekedés, parkolás

Az akcióterületen található a város legfrekvenciáltabb közlekedési csomópontja. A Rákóczi, Erdélyi utcák és a Béla Király tér. Ezen a csomópont gyakorlatilag a városrészeket köti össze, és itt halad át a Bodroghözbe irányuló teherforgalom. A város stratégiai célja, hogy a Bodroghözbe irányuló forgalmat elterelje egy majdan épülő városi elkerülő útra. Addig is számolni kell azzal, hogy az Erdélyi utca, amely mentén egy oktatási intézmény is található, jelentős forgalmat bonyolít le a jövőben is és teljesen indokolt az iskola környékén a 30km/h sebességhatárítás fenntartása. Ugyanakkor tovább kell javítani az oktatási intézmény biztonságos megközelíthetőségét, ami az Erdélyi út mentén parkolók építését, illetve buszmegálló átépítését jelent. A parkolás különben az egész belvárosban egy kritikus kérdésként jelenik meg, hisz a parkolóhelyek nemcsak az üzletekbe, hivatalokba érkezőket, hanem a területen lakókat is szolgálja. A kistérségi szolgáltató központ létesítésével az Eötvös utcában a jövőben még szükséges lehet új parkolóhelyek kialakítására, ami az utca átépítését is maga után vonhatja.

Fejlesztési lehetőségek

Az akcióterület több tömbre osztható fel, ahol a jövőben különböző beavatkozások szükségesek egy komfortosabb belváros fejlesztése érdekében:

I. Piac területe
(narancssárga szín)

A MÁV-tól megvásárolt területen a régi lengyel piac helyén egy új piac csarnok létesül a kiszolgáló infrastrukturális egységekkel. Ezzel párhuzamosan rendezni kell a régi piac területét és a piac által gyakorlatilag elfoglalt Madách I utcát. A felszabaduló önkormányzati tulajdonú területeken parkolóhelyek kialakítása javasolt.

Az akcióterület két tömbjében is jelentős intézményi koncentráció jelenik meg:

II. Intézményi terület (sárga szín)

- Az Eötvös utca mentén a Művelődés Házával szemben található a Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar intézménye, illetve mögötte a Bartók Béla utcában a gyakorló általános iskola. Az intézmények területe állami tulajdonban van, fejlesztésük az intézmények jövőbeni kihasználtságával, funkciójával függ össze. Hosszabb távon a Rákóczi utcát tehermentesítő belső városi elkerülő út megépítésével párhuzamosan lehetséges a főiskola és a művészetek háza között forgalomcsillapított övezet kialakítása.
- A másik intézményi terület a temetőt, illetve a II. Rákóczi Ferenc Általános iskolát foglalja magába. Ezen a területen valósul meg az iskola épületének bővítése és felújítása, valamint folytatni kell a jövőben a temető kerítésének helyreállítását.

Két jelentős tömb van az akcióterületen, melyek megújulásra várnak.

III. Rehabilitációs tömb (zöld szín)

- A volt Malom területével függ össze, mely terület fejlesztését össze kell hangolni a városi belső tehermentesítő út kialakításával, a tulajdonosok érdekeivel, miközben egy településközponti vegyes funkció kialakítása kívánatos.
- A Rákóczi u., Patika Köz, Kossuth u és a Béla király tér közti terület tömbrehabilitációja szükséges a jövőben, hogy a Rákóczi utcáról nyíló vendéglátó, bevásárló udvarok a Polgármesteri hivatalhoz vezetve egy városi teret alakítsanak ki. Ehhez szükséges az ipari tevékenység áthelyezése a város ipari területére.

Ezen területeken döntően lakóépületek találhatók.

IV. Lakóterületek

- Az erdélyi Comenius, Eötvös, Rákóczi utcák által határolt tömbben még számos kiskereskedelmi, szolgáltató egység működik, illetve szálloda, vendéglátóhely található. A terület alapvetően rendezett, kisebb felújítások szükségesek. Az Eötvös utca túl oldalán tervezik kialakítani a kistérségi szolgáltató központot, ami a helyi közigazgatás ügyfélforgalmi feladatok döntő többségnek, illetve a szociális igazgatásnak és a pedagógiai, családsegítő szolgálatnak ad helyet. A közcélú fejlesztés új parkolóhelyek kialakítását igényli az Eötvös utcában.
- A többi területen jelentősebb közérdekű beavatkozás nem szükséges. Ugyanakkor megemlítendő, hogy az Erdélyi utca mentén található üres területek a rendezési terv szerint beépíthetők, miközben felmerülhet az út menti lakóterületek

magasabb intenzitású beépítése.

A fenti beavatkozások csak több ütemben valósíthatók meg. Elsőként a piac és a kapcsolódó közterületi fejlesztések, valamint az akcióterületen létesülő, bővülő közintézményekhez kapcsolódó közterületi, parkoló fejlesztések megvalósítása szükséges. Ezen feladatokat mutatja be a jelen akcióterület leírása.

Fejlesztési célok

A fejlesztés átfogó céljai:

- Sárospatak térségi közszolgálati, kereskedelmi funkcióinak fejlesztése
- Belváros kereskedelmi vonzerejének fenntartása

A fejlesztés közvetlen céljai:

- A térségi piac működési feltételeinek javítása
- Közzolgáltatások környezetének, fizikai elérhetőségének a biztosítása
- Használaton kívüli épületek, területek hasznosítása

Tervezett fejlesztések

A belvárosi akcióterületen az alábbi tevékenységek megvalósítását tervezi 2010-2011-ben az önkormányzat:

Gazdasági funkció

- Piacsarnok építése, mely helyet adna mintegy 30 őstermelőnek, miközben a csarnokban kialakításra kerül mintegy 10-14 helyiség, mely részben a piac működéséhez elengedhetetlen funkciókat (pl. állatorvosi helyiség, gombavizsgáló, személyzeti helyiségek, piacfelügyelet, raktárak) biztosítják, valamint állandó üzlethelyiségeként funkcionálnának. A piaccsarnokhoz szükséges területvásárlást az önkormányzat már lebonyolította.

Közterületi fejlesztések

- Megvalósul az új piac környezetének rendezése, azaz a terület parkosítása, megközelíthetőséget, parkolást biztosító fejlesztések
- A volt piacterület rehabilitációja is megvalósul. Ez a jelenlegi piac helyének rehabilitálását, bontását, illetve a II. Rákóczi F. iskolát és a Comenius Tanítóképző Kar gyakorlóiskoláját is részben kiszolgáló parkoló építését, illetve a területrendezéséhez szükséges közpark kiépítését jelenti. A terület rehabilitációval párhuzamosan megvalósul a piacot megközelítő Madách u. burkolatának korszerűsítése.
- A II. Rákóczi Ferenc általános iskola biztonságos megközelíthetősége mellett az intézmény fejlesztésével párhuzamosan szükséges a parkoló kapacitás bővítése, illetve buszmegálló kiépítése.

- A Kistérségi Szolgáltató Központhoz szükséges parkoló helyek kiépítésével együtt megújul az Eötvös utca Rákóczi és Comenius utcák közti szakasza.
- Az üresen álló épületek közül hasznosításra kerül egy önkormányzati tulajdonú épület, a lerobbant állapotú volt áfész iroda épülete. Az épületben önkormányzati tulajdonú társaságok kapnak helyet, mint az Innovo-Patak Kft, ami Sárospatak város városfejlesztő társasága is egyben.

Közösségi projektelelem

- ESZA típusú közösségi funkció, mely keretében a helyi termékek előállításával, illetve fogyasztásával, valamint az egészséges táplálkozással kapcsolatos ismertető programokat kívánnak a városban megvalósítani.
- Marketing tevékenységek, melyek elsősorban az új piac szolgáltatásainak értékesítését segíti elő a környék lakosainak, a turistáknak, kiemelten a napi bevásárlásokra érkező, a szlovák határ túl oldalán élőknek.

Várható hatások

Az akcióterületen várhatóan hasznosításra kerülnek a kihasználatlan épületek, illetve az alulhasznosított területek. A fedett piac kialakításával lehetőség nyílik a napi rendszerességű nyitva tartásra. Ennek köszönhetően jelentősen javul a város, illetve a kistérség őstermelőinek kereskedelmi lehetőségei. A napi rendszerességű nyitva tartásnak köszönhetően heti bevételeik növekedhetnek. A gazdasági funkció mellett pozitív hatásként értékelhető, hogy az új piac, a jelenlegi piac megújult területe, illetve Eötvös utca kedvezően befolyásolja a városképet. Az akcióterületen új parkolóhelyek kialakítása javítja a kereskedelmi egységek, szolgáltatások, valamint a közintézmények biztonságos elérhetőségét.

A projekt költségvetése

Az leghátrányosabb helyzetű kistérségek programjának részeként benyújtott város-rehabilitációs projekt tervezett költségvetése az alábbi:

Projekt elemek ¹	Teljes költség (M Ft)
<i>Gazdasági funkció</i>	
1.1 Kistérségi piaccsarnok építése	196
<i>Városi funkció, közterület fejlesztések</i>	
2.1 Piaccsarnok környékén parkoló építés, zöldterület fejlesztés	33
2.2 Volt piacterület rehabilitációja, parkoló építése	33
2.3 II. Rákóczi F iskola mellett parkoló és buszmegálló építése Erdélyi szakaszon	22
2.4 Volt piacot megközelítő utca burkolatának korszerűsítése - Madách u. régi piac előtti rövid szakasz	22

¹ A tételes tervezői költségvetés alapján módosulhat.

2.5 Integrált Községi Központhoz parkolók építése, Eötvös utca átépítése	54
2.6 Önkormányzati társaságok irodaháza	33
<i>Soft típusú tevékenység</i>	
3.1 Tudatos termelés, tudatos fogyasztás ismeretterjesztés (ERFA)	3
3.2 Városmarketing (ERFA)	6

A költségkehez kapcsolódnak még az előkészítési, illetve projektmenedzsment költségek.

II.2. Várnegyed

Az akcióterület lehatárolása

Az akcióterület városközpont városrész déli részén található és a következő utcák, területek határolják körül: Rákóczi út – Béla király tér – Attila út – Retel utca – Bodrog part – Arad utca.

Az akcióterület bemutatása

Értékek, történelmi gyökerek

Sárospatak természeti értékekben gazdag környezetben, a Zempléni-hegység lábánál, a Bodrog partján és a híres bortermő vidék Hegyalja területén fekszik. A város Sárospatak gazdag történelmi múlttal és örökség értékekkel rendelkezik. A XIII. században városi kiváltságot, majd szabad királyi városi rangot kapott településnek meghatározó szerepe volt a reformáció hazai elterjedésében, illetve a Rákóczi szabadságharc időszakában. A meghatározó történelmi eseményekre utaló épületek, építmények részben vagy teljes egészében megmaradtak a városban.

Az iskolavárosként és rangos turistacélpontként ismert város, ma is látható és hasznosított történelmi jelentőségű építményei az elmúlt években felújított Rákóczi-vár és Várnegyed, valamint a Sárospataki Református Kollégium.

A korabeli években a térség politikai, közigazgatási központját jelentő Várnegyed meghatározó épületei: a Bodrog partjára épített Rákóczi-vár, a gótikus eredetű jezsuita kolostor, mint vártemplom, a Szent Erzsébet ház, a Tokaji világörökség részeként nyilvántartott Rákóczi pince, az egykori zsidó fürdő, a Sárospataki képtár épülete, illetve számos műemléki védettség épület. A Várnegyedben egy-egy szigetszerűen megvalósított fejlesztés történt az

elmúlt években, így több lépcsőben megújult a Rákóczi-vár, az északi-nyugati torony újjáépítésével kialakult a Bástya rendezvény központ, kialakításra került a nemzetközi Szent Erzsébet út fontos államosként, illetve kiállítóhelyként működő Szent Erzsébet ház, illetve a trinitárius kolostorban egy új kiállító, konferenciaterem létesült a vár területén. Ugyanakkor a Várnegyednek csak egy része a vár és környezete, a Bodrog partja, a Béla király tér környéke és a Szent Erzsébet út nyitva áll a lakosok, turisták előtt, miközben a nyugati várfal melletti rész egy leromlott státuszú, alulhasznosított területnek számít. A Várnegyed helyet ad számos kiemelt, évente visszatérő kulturális rendezvénynek, így a Zempléni Művészeti Fesztiválnak, pünkösdi és őszi Szent Erzsébet ünnepnek, miközben hagyományteremtés céljából 2010-ben tervezik a volt áfész udvarban az első Rákóczi korabeli lovagi tornát, harci bemutatót.

Társadalom

A Várnegyedben 121-en laktak a KSH 2001-es népességstatisztikája alapján. A terület méretéhez viszonyított adatból látható, hogy elsősorban nem a lakófunkció dominál. A lakosok korosztálybeli összetétele a városi átlagnak megfelelő volt, miközben képezettségük a városi átlag feletti (25 évnél idősebb népességen belül a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 20,2%).

Gazdaság, vállalkozások

A Várnegyed nem számít a város kereskedelmi és üzleti központjának, hiszen a Várnegyedben és a kerületén kb. 17 db üzlet található, ami Rákóczi út és a Béla király tér kivételével többnyire a turisták igényeit igyekszik kielégíteni. Ugyanakkor a Várnegyedben a Rákóczi-vár állandó kiállításain kívül 6 db galéria és kiállítóhely, köztük a Sárospataki Képtár és az Art Ért galéria működik. A képzőművészet mellett a zene is állandóan jelen van a Várnegyedben, a vár területén működik a város zeneiskolája, a Farkas Ferenc Művészeti Iskola. A Várnegyedben 9 db vendéglátóhely működik, míg napjainkban csak két panzió jellegű kisebb szálláshely fogadja a látogatókat, miközben a közelében van Sárospatak legnagyobb, az elmúlt években felújított szállodája a Bodrog Hotel. A vendéglátóhelyek közül kiemelkedik a Vörös-Torony étterem, ami egy magas színvonalú, korhűen berendezett reneszánsz stílusú étterem.

Intézmények

A Várnegyedben a kulturális és egyházi intézményeken kívül egy óvoda működik, mely hamarosan kiköltözik a Szent Erzsébet úton, a városi galéria mellett található épületből, mely eredményeként az épület üzleti célú, elsősorban szálláshely célú hasznosításra felszabadul.

Közlekedés, környezet, infrastruktúra

A Várnegyedben forgalomcsillapított közterületnek számít a Szent Erzsébet utca és a Szent Erzsébet tér, míg a Várnegyedbe érkező nagyobb autósforgalom a vártó délre eső részen az Aradi utcában parkolhat le. Ugyanakkor a Várnegyed belső közterülete elhanyagolt, nem méltó a műemléki környezethez, miközben az elöregedett közművek veszélyeztetik az épületek és a környezet biztonságos, környezetkímélő használatát.

A Várnegyedben a várpark és a Bodrog part jelentős egybefüggő zöldterületet képez, mely kellemes teret kínál egy kis sétára. A Bodrog bal partján, a várral szemben van kialakítva egy kis kikötő, ahol kevésbé komfortos infrastrukturális körülmények között a kisebb hajók kiköthetnek, valamint teret ad a kempingezőknek és egy kis vendéglátó-helynek. A Bodrog jobb partján, a vár alatt található egy szabadtéri színpad, ami kedvelt helyszíne a sárospataki kulturális rendezvényeknek.

Lakásállomány

A 2001-es adatok szerint az akcióterületen 58 db lakás volt. Ebből viszonylag magas az alacsony komfortfokozatú lakások száma (21 db). Az adatfelvétel óta eltelt időben azonban több alacsony komfortfokozatú lakás bontásra került a Retel utcában. A bontott épületek során kialakult lakásszám csökkenésről pontos adatok nem állnak rendelkezésre. Emiatt jelenleg annyit állapíthatunk meg, hogy összességében javult a lakásállomány minősége.

Illeszkedés a város turisztikai céljaihoz

A város fejlesztési céljai között kiemelt helyet kap a *turizmus fejlesztése és a műemléki épített környezet megőrzése, magasabb szintű hasznosítása*.

Az elmúlt évtizedben ugyan kis mértékben nőtt a kereskedelmi szálláshelyek száma, miközben majdnem megduplázódott a vendégéjszakák száma. Ez a tendencia, valamint 2007-ben az évi több mint 55 ezer vendégéjszaka, a szálláshelyek javuló

kihasználtságára és a turizmus növekvő szerepére utal Sárospatakon. Ugyanakkor mindezen értékek még messze elmaradnak a többszázézes vendégéjszakával rendelkező frekventált turisztikai körzetektől.

A város az elmúlt években sokat tett a turizmus fejlesztése érdekében. A tevékenységek elsősorban a Végardó városrészben található termálvíz magasabb szintű turisztikai hasznosítására épületek: így megújult a szabadtéri strandfürdő, megvalósítás alatt van egy wellness részleg kiépítése és tervezik magánbefektető bevonásával egy magasabb kategóriájú szálloda létesítését. A fürdőfejlesztés eredményei már látszóttak a 2009-es turisztikai szezonban, időarányosan nőtt a látogatók száma. A város turisztikai kínálatának sokszínűsége érdekében bővíteni és magasabb színvonalra kell emelni a város kulturális kínálatát, új tereket kell megnyitni a helyi lakosok és turisták számára, miközben a javasolt a végardói fürdő és a Várnegyed közti közlekedési kapcsolatot, turista útvonalat fejleszteni. Mindezek együttes fejlesztése szükséges a turisztikai vonzerők színvonalának emeléséhez, valamint a látogatószám és ezzel együtt a vendégéjszakák, bevételek növeléséhez.

Fejlesztés célok

A fejlesztés átfogó céljai:

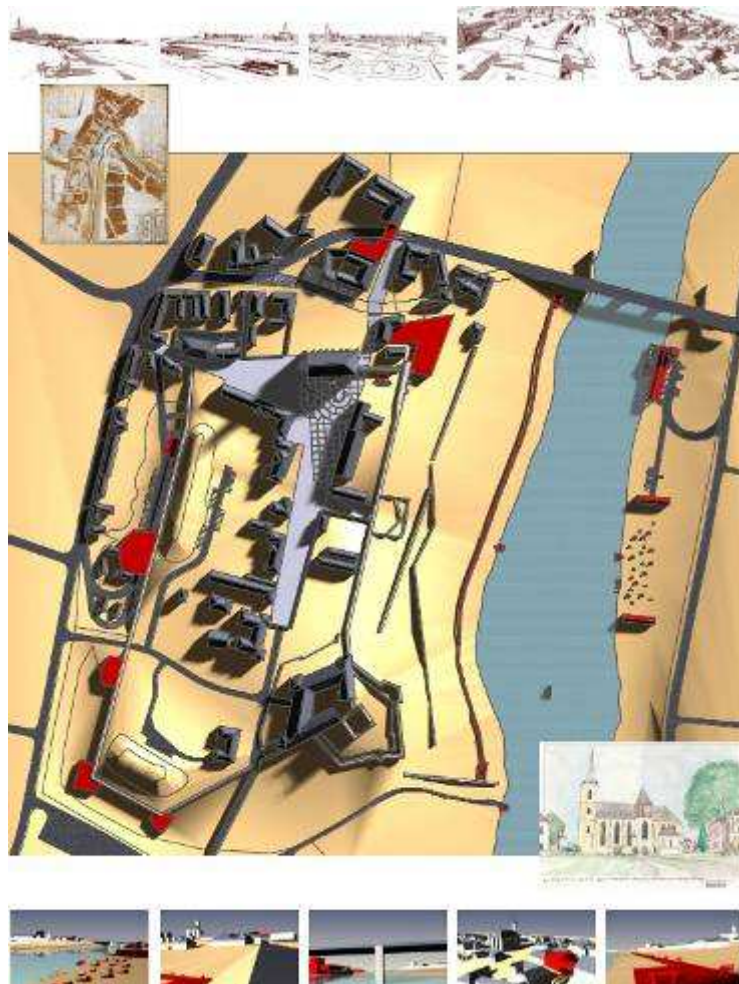
- Városi életminőség javítása, turisztikai bevételek növelése
- Sárospatak regionális és országos szintű kulturális-turisztikai vonzerejének növelése

A fejlesztés közvetlen céljai:

- o Növelni kell a Várnegyedben és területén működő vállalkozások számát, ezen belül
 - o Növelni kell a turisztikai céllal is működő kézműves műhelyek számát
 - o Bővíteni kell a turisztikai szolgáltatások (vendéglátóhelyek, szálláshelyek és ajándéktárgyüzletek) számát
- o A vártemplom környezetében egy fórum kialakítása, valamint az állagmegóvása érdekében a közvetlen környezetében a közlekedés forgalomtól való tehermentesítése
- o A Végardói fürdő és a Várnegyed közti gyalogos és kerékpáros közlekedési kapcsolatot és turisztikai utat fejleszteni kell, be kell mutatni a Pálóczy nemzetség kolostorát
- o A Várnegyedben a műemléki környezet és a védett épületek örökségértékeinek megóvása és bemutatathatóvá tétele, amin belül a vártemplom központi jellegének kiemelésével a környezetében egy fórum kialakítása, valamint a kihasználatlan épületek, terek fenntartható hasznosítása
- o Elő kell segíteni a Várnegyedben a kulturális funkciók, kiállító- és előadóterek, galériák, valamint a kulturális rendezvények számának bővítését
- o A Várnegyedben a környezeti kockázatokat mérsékelni kell az előregedett közművek cseréjével
- o Bodrog part turisztikai célú hasznosításnak, így a személyhajózás, evezés korszerű feltételeinek kialakítása

Tervezett fejlesztések

A Várnegyedre Sárospataki önkormányzat a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával egy fejlesztési tanulmánytervet készíttetett. Az egyes tevékenységek kijelölése a tanulmányterv alapján készült.

Részlet a tanulmánytervből.

Ahhoz, hogy a város céljait elérje, fontos az alapokra való építkezés, így a történeti emlékek megőrzését és bemutatását biztosító közterületi fejlesztések megvalósítása. Ezen alapokra épülhetnek azok a beruházások, melyek bővítik a Várnegyed kulturális kereskedelmi célú szolgáltatásait és programjait. Továbbá a teljes körű megújuláshoz és a magas színvonalú építkezéshez elengedhetetlen, hogy a műemlék épületek állagmegóvása, különösen a homlokzatuk felújítása megvalósuljon.

A célok elérése érdekében az alábbi tevékenységeket több ütemben tervezik megvalósítani.

1. **Infrastrukturális fejlesztések**, melyek kulturális és gazdasági célú beruházások feltételeit teremtik meg

1.1. *A vártemplom környékén a közlekedési forgalom elterelése, teresedés kialakítása*

A vártemplom környezetében a térnek a templom mindkét irányába való megnyitása javasolt. A tér kialakítása, illetve a Bodrog hídhöz vezető közlekedési forgalom biztonságos elvezetése érdekében szükséges a jelenlegi két derékszögös kanyar kiváltása a híd és a közlekedési lámpás kereszteződés között. Ezért javasolt a hídra vezető útvonal áthelyezése a polgármesteri hivatal irányába, ami biztonságosabb nyomvonalvezetést tesz lehetővé. A fentiek eredményeként a vártemplom környékének térszerkezete a középkori települési szerkezet szerint alakulna ki. Ugyanakkor a belváros és az említett útvonal tehermentesítése fontos feladat, melyet a közlekedés-fejlesztési fejezetpont tartalmaz részletesen. Az útépitéshez szükséges két nem védett épület lebontása, miközben lehetőséget kínál a Városháza déli szárnyának megépítésére, ami a Városháza belső udvarát elzárná a forgalomtól. Az út építése ezek után megnyitná a lehetőséget a Rákóczi utca, Patika Köz és a Kossuth utca által határolt belső tömb rendezése előtt, folytatva a magánforrásokból megindult, de önkormányzati, állami oldalról ösztönözni szükséges főként kereskedelmi funkciójú beépítést.

1.2. Várnegyed, ezen belül a Szent Erzsébet tér és a Szent Erzsébet út, Egri köz burkolatának átépítése, szükséges közmű felújítások

A Várnegyeden belül szükséges a közterületek rendezése. A közterületek burkolata már sok helyen elavult, miközben a közművek működési szempontból kockázatot jelentenek és kapacitásuk nem elégséges a bővítendő gazdasági, kulturális funkciók működéséhez. Ezért javasolt

- o igény szerint a vízi és szennyvízközművek cseréje, illetve a csapadékvíz-elvezető rendszer és az elektromos hálózat felújítása, valamint
- o közterek burkolatának műemléki környezetbe illeszkedő felújítása és szükség szerint a zöldterek revitalizációja.

Továbbá szükség szerint el kell végezni a tér és közterület rendezéshez szükséges régészeti feltárásokat.

Közterületek rehabilitációja a sárgával jelzett részen

1.3. Várfal elemeinek rekonstrukciója

A várfal megerősítése egyrészt annak érdekében szükséges, hogy fejleszteni lehessen a várfal mentén található területet. A várfal keleti része jelenleg a Szent Erzsébet utcai épületek udvarát éri el, míg a nyugati része a Rákóczi út mentén lévő várárookra, Kucik-gödörre néz. A fejlesztés célja a közterületek biztonságának megóvása miatt, hogy magasabb színvonalon, több funkcióra lehessen hasznosítani mind a Szent Erzsébet utcai házak udvarait, illetve udvari épületrészeit, valamint egy kis sétálóutca alakuljon ki a Rákóczi út menti várárookban. Továbbá szükséges vársánc, a hajdani hadászati földsánc magántulajdonban lévő részeinek megvásárlása, hogy az fenntartható legyen.

1.4. Római katolikus műemlék „Öregtemplom” falmaradványainak állagmegóvása, burkolt tereinek felújítása

A Vártemplom környezetében lévő falmaradványok, az Öregtemplom maradványainak helyreállítása, a terület elavult burkolatainak cseréje szükségessé vált a műemléki értékek állagmegóvása, illetve bemutatathatósága érdekében. Ehhez kapcsolódóan szükséges a csapadékvíz-elvezetés megoldása.

1.5. Szent Erzsébet udvar funkcióbővítő felújítása

2008-ban teljes mértékben felújított Szent Erzsébet ház udvara használhatatlan állapotban van. Az udvar hasznosításához elengedhetetlen annak régészeti kutatása, a kettős városfal feltárása. A régészeti kutatások után megvalósul a történeti kert rehabilitációja, melyet megnyitnak a közforgalom számára is. A rehabilitáció részeként a látogatókat fogadó irodát és információs pultot készítenek, a térrendezés mellett létesítenek egy fedett színpadot, egy fedett kőtárat és kültéri színpadot ülőpadokkal, valamint a kerítés áthelyezések mellett megerősítik a várfalat és felújítják a lőrésfolyosót. A területen sátrakat állítanak fel fapadozattal.

1.6. Zöldterületek revitalizációja

A Várnegyed értéke, hogy a beépítéshez viszonyítva jelentős a zöldterületek aránya. Ezen zöldfelületek megújítása revitalizációja szükséges, míg más esetben javasolt új sétáutvonalak kiépítése. A zöldterületek megújítása az alábbi területet érintik:

- o Bodrog jobb partján egy út kialakításával, ahol biztonságosan lehet kerékpározni, sétálni a város északi – déli tengelyén, különös tekintettel a Kalajkára
- o Bodrog bal partján a hajó kikötőhöz kapcsolódó infrastruktúra fejlesztésével
- o Várkert a Rákóczi-vár körül

A tevékenységek érintik mind a Sárospataki Önkormányzat, mind a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonát, illetve az ÉKÖVIZIG kezelését képező zöldfelületeket, kerteket, ami szükségessé teszi az érdekeltek közti szoros koordinációt.

2. Gazdasági, kulturális szolgáltatások bővítése

2.1. Kucik gödör rehabilitációja, gazdasági, kulturális kínálat bővítése

A Kucik gödör a Várnegyedben a Rákóczi F u és a Szent Erzsébet utca között terül el. A gödör irányába nyúlnak a Szent Erzsébet utcán lévő házak belső udvarai, míg a gödört a Rákóczi út felől várfal határolja el. A Kucik gödörben jelenleg négy darab lakóház található. A Várnegyed jobb hasznosításának és a funkciók bővítésének egy fontos területe a Kucik gödör, ahol új kiállító, kézműves-bemutató, vendéglátóipari,

kereskedelmi, illetve rendezvény funkciók jelenhetnek meg. A gödör alkalmas lenne egy kézműves udvar kialakítására, mely Sárospatak első telepesei, a Pálóczyak által a XV. században űzött mesterségeket mutathatná be. A Várnegyed egységes megjelenését és a Kucik gödör megközelítését jól szolgálná a Szent Erzsébet utca felől megnyitott belső udvarokon való átjárás. A Kucik gödörhöz közvetlenül kapcsolódó területen, a volt ÁFÉSZ telek végén 2010-től már Rákóczi korabeli harcokat, lovascsatákat bemutató rendezvény veszi kezdetét. A tervezett fejlesztés megvalósításához a kezdeti építési tilalom meghirdetése után szükséges négy darab telek megvásárlása (kisajátítása), lakóépületek részleges bontása, helyreállítása, illetve parkosítás, közterület-, valamint közműfejlesztés. A tervezett szolgáltatások működtetésének egy részére pályázat útján keresnek jelentkezőt, míg másik részük, főként a kézműves, kulturális funkciók a helyi képzőművészek és kézműves szervezetek bevonásával történne.

2.2. Képzőművészeti galéria és alkotóház kialakítása (Szent Erzsébet utca 26.)

Az önkormányzati tulajdonú épület átalakításával az épületben található ajándéküzlettel összhangban a helyi alkotóközösségek részvételével egy képző-alkotó és iparművészeti alkotóház és galéria alakul ki. Az új funkciók kialakításához szükséges a kisebb belső átalakításon túl az épület statikai megerősítése, külső homlokzati felújítása, nyílászárócsere.

2.3. Helyi termék üzletek kialakítása a Bágyi udvarban (Szent Erzsébet utca 28.)

A Zempléni idegenforgalmi Kft tulajdonában lévő épület, illetve udvar hasznosítása jelenleg csak részleges. A volt Áfész irodaháznak is helyet adó telken található a világörökségi magterületbe tartozó Rákóczi pince, valamint egy felújított épületrészen található teázó-kávézó. Az épülettömb többi része elég leromlott állapotban van, míg a belső udvar rendezetlen. Az épülettömb és az udvar teljes körű felújítása során 6-8 önálló üzlethelyiség kerülhet kialakításra, amelyben helyi élelmiszeripari, népi iparművészeti termékek, „zemplénikumok” értékesítése történhet. Az üzletek bérlőit pályázat útján választanak ki, előre meghatározva azon helyi értékekhez kapcsolódó termékköröket, melyek árusítására adnának lehetőséget.

2.4. Turisztikai civil szervezetek házának kialakítása (Szent Erzsébet utca 5.)

A 9/10 részben önkormányzati tulajdonú épületben a kisebb tulajdoni hányad megvásárlása után a külső homlokzati felújítása, tetőcsere és belső átalakítása szükséges. Az épületben helyet kapna a térségi turisztikai desztinációt koordináló társadalmi szervezet, illetve a Sárospataki Hegyközségi Tanács.

3. Községi célú műemlék épületek megújítása, homlokzat felújítások

Az új szolgáltatások létesítésén belül, illetve a közterek megújításán túl szükséges a Várnegyed műemléki épületeinek megújítása. Az állagvédelmen, illetve a hasznosítás javításán túl egy egységes, magas szintű esztétikai megjelenés biztosítására kell törekedni. A megújítással érintett intézmények alapvetően közösségi funkciót töltenek be.

3.1. Rákóczi vár fejlesztése

Rákóczi vár turisztikai látványosságot kínáló rekonstrukciójának folytatás szükséges, mely részeként kerülne sor a Vörös-torony befedésére, a tető helyreállítására, a régészeti feltárások után az Ágyúöntő műhelynek, valamint a vár területén a Rákóczi Pince bejáratának kialakítására.

3.2. A Képtár műemlék épületének homlokzat felújítása (Szent Erzsébet utca)

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat tulajdonában lévő képtárnak helyet adó épület állagmegóvása, illetve megújítása szükséges. Az épületben funkcióváltás nem történne, de felújításra kerülne az épület homlokzat, a nyílászárók, valamint a fémelemek korrózióvédelme mellett a tetőszerkezet cseréje valósulna meg.

3.3. Római katolikus műemlék parókia és melléképület homlokzat felújítása (Szent Erzsébet utca)

A XVII. században épült, ma műemléképületnek nyilvánított parókia külső homlokzata felújításra szorul. A parókiához kapcsolódik egy melléképület, mely különösen rossz állapotban van, miközben a megújított Várnegyedhez méltó megjelenése szükséges. Ennek érdekében a tervek szerint megvalósul az épületek utcai homlokzatának felújítása, a szükséges tető- felújítási munkák, valamint a nyílászárók cseréje. Az épület funkciója a jövőben nem változna, továbbra is parókiaként működne.

Várható hatások

A vár és a Bodrog part területének egyidejű megújulása által a város jelenleg legvonzóbb turisztikai célpontja fejlődik. Mindez úgy történik, hogy egyrészt megújulnak már eddig is turisztikai célra használt területek, másrészt ehhez kapcsolódóan új területek bevonása történik. Ugyanakkor a Várnegyedben fontos szempont, hogy nem csak a turizmus terei, hanem a meghatározó jelenléttel rendelkező egyházi ingatlanok is tovább korszerűsödhetnek.

A turisztikai célú fejlesztések következtében várhatóan nő az akcióterület működő kereskedelmei, kulturális, vendéglátó egységek bevétele, másrészt a látogatószám növekedésével számítani lehet a város egyéb területein fekvő vendéglátó és szálláshelyek, illetve a kiskereskedelmi üzletek bevételeinek növekedésére is. A Várnegyed összehangolt fejlesztése a turisták mellett a város lakosságának életminőségére, ezen belül az épített és természeti környezetre, valamint a kulturális programkínálatra is pozitív hatással van.

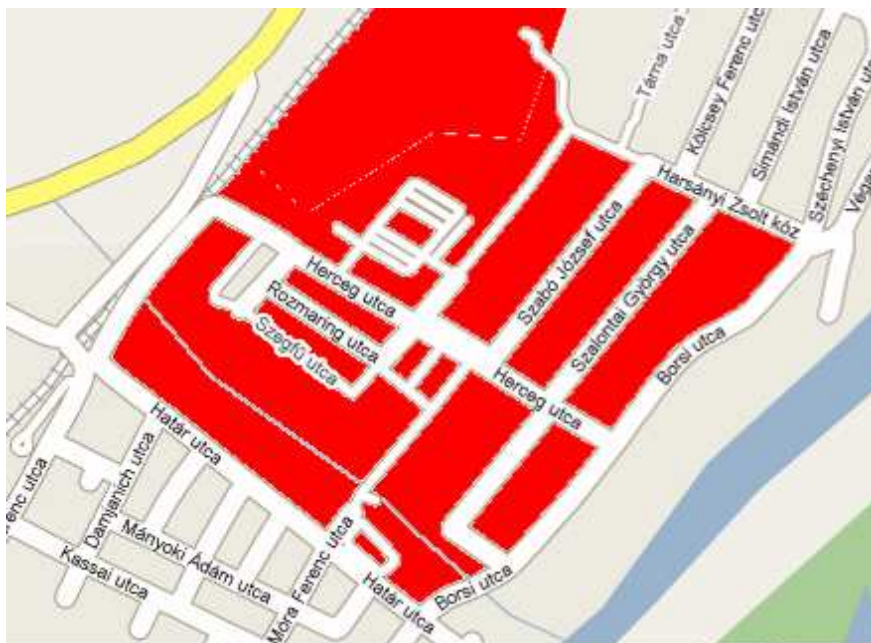
Tervezett költségvetés

Az egyes projektelemek tervezett költségbecslését a műszaki tervek alapján lehet majd elkészíteni. Továbbá a megvalósítható tevékenységek véglegesítéséhez szükséges a Várnegyed beépítési tervének további egyeztetése, majd véglegesítése.

II.3. Végardó-fürdő környezete

Az akcióterület lehatárolása

A tervezett fejlesztések az északi városrészben belül Végardón valósulnak meg. Az akcióterületet a következő utcák határolják: Határ út - Borsi út mindkét oldala – Harsányi Zsolt köz – Virág u. mindkét oldala – Herceg u.

Az akcióterület bemutatása

Termálfürdő

Sárospatak kiváló turisztikai adottságokkal rendelkezik, azonban jelenleg nincs olyan attrakció, amely hosszabb idejű tartózkodásra ösztönözné a városba látogatókat. Inkább jellemzőek a városban a rövidebb idejű, hétvégi, hosszúhétvégi kirándulások. Az utóbbi években a fürdő- és egészségturizmus területén jelentős igénynövekedés volt tapasztalható Magyarországon. A hazai turisták mellett ugyanakkor a sárospataki fürdő látogatói között magas arányt képviselnek a Szlovákiából érkező turisták, de megfordul számos lengyel, ukrán és orosz vendég is. Jellemző, hogy mind a hazai, mind a külföldi turisták között magasabb arányt képviselnek az alacsonyabb jövedelműek. Szükséges olyan fejlesztéseket megvalósítani, melyek hatásaként várható a fürdőbe a magasabb jövedelmű vendégek érkezése is, illetve a látogatók hosszabb távú tartózkodására is számítani lehet.

Az akcióterületen a meglévő, 2009-ben felújított szabadtéri fürdő jó alapot teremt egy szélesebb körű szolgáltatásokat nyújtó intézmény létrehozásához. Jelenleg két úszó-, egy élmény-, egy termál- és egy gyermekmedence található a fürdő területén. Ezek közül csupán az úszómedencék fedettek időszakosan, a többi nyitott. Az élménymedencéhez, egy rövid vízi csúszda tartozik. A fürdőfejlesztés eredményei már látszottak a 2009-es

turisztikai szezonban, időarányosan nőtt a látogatók száma.

Az akcióterületen két meghatározó szálláshelye a Tengerszem kemping, illetve a fürdő területén lévő, önkormányzati tulajdonban lévő turistaszállás.

Társadalom

Az akcióterületen él a városrész lakosságának megközelítőleg egynegyede (590 fő). A lakosságon belül az aktív korú népesség aránya a legmagasabb, ők teszik ki az itt élők több mint 60%-át. A lakónépesség egynegyedének legfeljebb általános iskolai végzettsége van, akiknek 17%-a különösen nehéz körülmények között él, ugyanis nem rendelkeznek rendszeres munkajövedelemmel. A foglalkoztatottak aránya az aktív korú népességen belül 51%. A lakónépességre hatással van, hogy a területen számos kis üdülőtárház található, melyek egyrészt a tulajdonosok fizetővendéglátás keretében kiadják.

Környezet

Egy turisztikailag frekvenciált fürdő területtől elvárható, hogy magas szintű természeti környezetet kínáljon a látogatóknak, ahol szívesen eltöltik a szabadidejüket. E téren a fürdő környezetének számos lemaradása van, annak ellenére, hogy jelentős előrelépés történt a fürdő bejáratának és a szolgáltató-egységek megújításával. Ugyanakkor az akcióterület zöldterületi része megújításra szorul. Rendezni kell a parkolás helyzetét, különösen a frekvenciált nyári időszakra való tekintettel, ki kell alakítani a tervezett szállodát megközelítő utat. A Herceg utca jelenleg katasztrofális állapotban van. Továbbá jelenleg elég rendezetlen a fürdő környékén a Bodrog menti partszakasz, mely terület fejlesztése szintén szükséges.

A tervezett fejlesztésekhez szükséges infrastruktúra rendelkezésre áll, az egyes vezetékek a szabványoknak megfelelnek, azonban állapotuk elavult. Emiatt javasolt a vízvezetékek, a csatornarendszer, illetve a csapadékvíz elvezetésére szolgáló árkok felújítása.

Az akcióterület egy része jelenleg alábányászott területnek számít, szükséges annak szakértői vizsgálata, hogy indokolt-e a jövőben is a rendezési tervben a beépítési tilalom fenntartása.

Közlekedés, elérhetőség

Az akcióterület alapvetően két fő irányból a belváros felől, illetve a 37-es út felől közelíthető meg. A 37-es út felől csak a vasúti átjáró, alkalmanként hosszabb várakozás után lehet eljutni a területre. A városnak érdeke, hogy a 37-es útról legyen olyan közlekedési elérhetősége, mely nemcsak szintbeli kereszteződés útján biztosítható, hanem felüljárón is. Erre leginkább lehetőség a város északi részén, Végardónál van. A felüljáró kiépítése hosszabb távon, állami forrásokkal képzelhető csak el.

Ugyanakkor az önkormányzatnak a Magyar Közút Kht-val együttműködésben törekedni kell arra, hogy a belváros irányából megteremtse a terület kerékpárral való biztonságos elérhetőségnek feltételeit. Továbbá a fürdő környezetében

megvalósítandó fejlesztésekkel, forgalmi szabályozásokkal kell a biztonságos gyalogos, kerékpáros és gépjármű forgalom feltételeit kell megteremteni.

Fejlesztési célok

Átfogó cél:

Magas színvonalú turisztikai szolgáltatás kialakítása, melynek eredményeként:

- Sárospatak regionális szintű rekreációs-turisztikai szerepe erősödik
- Olyan szolgáltatások alakulnak ki, melyek a turistákat hosszabb idejű tartózkodásra ösztönzik

Közvetlen célok:

- A fürdő folyamatos korszerűsítése, illetve új szolgáltatások kialakítása (wellness részleg kialakítása)
- Magas színvonalú szálláshely létrehozása (legalább négycsillagos szálloda építése)
- Újabb vendéglátóhelyek, szálláshelyek, egyéb üzletek létesítéséhez vonzó környezet kialakítása
- A fürdőhöz kapcsolódó megfelelő számú parkolóhely létrehozása, a fürdő környezetének közterületi rendezése
- Végardó fürdő és a Bodrog, valamint a városközpont közti kapcsolat fejlesztése

Tervezett fejlesztések

1. Fürdő és szálloda-fejlesztés

Az akcióterületen tervezett két projekt egymással szorosan összefüggő elemet tartalmaz. Ennek egyik részét a fürdő-wellness szolgáltatásokkal kapcsolatos fejlesztések, másik részét pedig a fürdőhöz kapcsolódó szállodaingatlan fejlesztés teszi ki.

A jelenlegi fürdőhöz tartozó beépítetlen területen kialakításra kerül egy *állandóan fedett medencetér, illetve egy wellness terület*. (Emellett a jelenlegi nyitott medencék továbbra is megmaradnának). A medencetérben a következő szolgáltatások válnak elérhetővé: pezsgőmedence, gyógyvizes ülőmedence, wellness bár, télikert teázóval. A wellness kezelőhelyiségen belül elhelyezésre kerül egy wellness medence és egy sóbarlang, illetve kialakítanak egy tornatermet, egy zeneszobát és egy csendszobát. Emellett a következő egészségmegőrző szolgáltatások igénybevételére nyílik lehetőség: wellness tanácsadás, masszázs, természetgyógyászati kezelés, gyógynövényes pakolás, talpmasszázs. A fürdőfejlesztéshez kapcsolódóan a jelenlegi sportpálya területén 365 férőhelyes parkoló építése tervezett.

2009 folyamán az önkormányzat a 500-2/18/2009. (I. 30.) KT számú határozatában úgy döntött, hogy pályázatot ír ki a fürdőhöz kapcsolódóan egy minimum 4 csillagos és legalább 90 szobát magába foglaló *wellness & spa szálloda* építésére. A Szegfű utcában öt, a fürdővel szomszédos telekkel rendelkezik az önkormányzat (Hrsz.: 1629, 1630, 1631, 1632, 1633). A fejlesztés során ezek közül a három telekre (Hrsz.: 1629, 1630, 1631) magánérő bevonásával épülne fel a szálloda. A hotel területe és a fedett medencetér, illetve a wellness terület között fedett folyosó kiépítése tervezett. A tervezett beruházáshoz jelenleg engedélyes építési terv nem áll rendelkezésre.

2. Közterület-fejlesztések

2.2. A közvetlenül a fürdő területén megvalósuló fejlesztések mellett szükséges a *fürdő környezetének közterületi rendezése*. Szükséges, hogy kulturált, rendezett terület övezze a fürdő környékét, a fürdőbe érkezők, vagy a településrészen pihenők kikapcsolódását magas színvonalon szolgálja. Rendezni kell a fürdő és a Suta patak menti zöldterületet, valamint a patak meder és Dobó árok medrét. Biztosítani kell, hogy Végardó városrészben a fürdő környékén el lehessen jutni a Bodrog partra, egy kisebb sétát lehessen tenni parton.

2.3. A szálloda működéséhez szükséges a *Suta patak és a Szegfű u közötti belső út megépítése* a Herceg, illetve a Kazinczy utcákra való kivezetéssel.

- 2.4. Legfontosabb feladat a fürdő terület főutcájának számító *Herceg utca teljes átépítése* az alapoktól kezdődően, csapadékvíz-elvezetés megoldása, illetve a terület magasabb szintű hasznosításához szükséges közműfejlesztések.
- 2.5. A *parkolóhelyek megfelelő színvonalú kiépítése* szükséges, hogy a nyári, a strandszezon feltházaz időszakában is biztosítottak legyenek a kulturált, a környezetet kevésbé terhelő parkolási feltételek.
- 2.6. A *biztonságos gyalogos, illetve kerékpáros kapcsolat kiépítése szükséges a belváros irányába*. A városközpont felé a mintegy 15 perces sétaút mentén ki kell jelölni a turisták számára is érdekes látványosságokat. Ilyen többek között a református kollégium, illetve a Pálóczy nemzetség által létesített udvarház romjai és Bodrog parti környezete, valamint a Habán-telep. Továbbá javasolt kerékpárosok számára egy útvonal kijelölése, kitáblázása, valamint a terület elérhetőségéhez kapcsolódóan a kisvasúti töltésen kerékpárút kiépítése.

Várható hatások

A termálfürdő szolgáltatásainak bővülése várhatóan multiplikatív hatást fejt ki a város gazdasági életében. Egy magasabb színvonalú szolgáltatást nyújtó fürdőkomplexum ugyanis egyrészt növeli a fürdő közvetlen bevételeit. Másrészt várhatóan megnövekszik azon turisták száma, akik hosszabb időt terveznek eltölteni a városban, ezáltal nem közvetlenül csak a fürdő bevételei, hanem a város egyéb turisztikai attrakcióiból származó bevételek is növekednek. A városba látogató turisták köre továbbá várhatóan nem korlátozódik az alacsonyabb jövedelműekre. Az új fürdő képes lesz felvenni a versenyt a jelenleg még magasabb színvonalat képviselő miskolctapolcai, vagy hajdúszoboszlói fürdővel. Ennek köszönhetően várhatóan regionális szinten meghatározó fürdőturizmus alakulhat ki Sárospatakon.

A növekvő igényekkel párhuzamosan mindemellett lehetőség nyílik a város jelenlegi vendéglátóhelyei és szálláshelyei minőségének javítására, illetve újak létesítésére. Az új szállodához kapcsolódóan a konferenciaturizmus fellendülése is várható. Ahhoz, hogy ezen hatások megfelelően érvényesüljenek a fejlesztésekkel párhuzamosan nagy hangsúlyt kell helyezni a város turisztikai attrakcióihoz kapcsolódó hatékony marketingtevékenységre.

Tervezett költségvetés

Az egyes projektelemek tervezett költségbecslését a műszaki tervek alapján lehet majd elkészíteni. Továbbá a megvalósítható tevékenységek véglegesítéséhez szükséges a terület beépítési tervének elkészítése.

III. MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI

III.1. A célok elérését szolgáló nem beruházási jellegű tevékenységek

Változtatási tilalom

A történelmi emlékek, örökségértékek megőrzését, illetve a közérdeknek megfelelő hasznosítását segíti elő, ha bizonyos ingatlanok esetén változtatási tilalmat rendel el az önkormányzat. Ezen eszközzel az önkormányzat az az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 20, 21, 22. § alapján élhet. Ezen eszköz alkalmazására példa az alábbi eset:

A Dobó Ferenc utca – Széldomb utca – Kolozsvári utca – Fazekas Mihály utca által határolt területen található a Pálóczi udvarház legnagyobb részt eltemetett romjai. A kúria megsemmisülése már a 16. században megkezdődött, amikor építőköveit más építkezéseken használták fel. Már 1979-ben született javaslat változtatási tilalom elrendelésére a területen, azonban jelentős előrelépés nem történt e téren. A terület régészeti feltárásában is csupán a szondavizsgálatokig jutottak a szakemberek. 2010-ben az önkormányzat ezen eszközeivel élve már elérte a területe a változtatási tilalmat.

Továbbá változtatási tilalmat rendeltek még el a Kucik gödörben lévő négy ingatlan esetében is, hogy azok hasznosítása hosszabb távon illeszkedjen a tervezett turisztikai, kulturális funkciókhoz.

Tulajdonviszonyok rendezése

A hosszútávon tervezett fejlesztések megvalósítása érdekében az önkormányzatnak a fejlesztések viszonylag költséghatékony megvalósítását lehetővé tevő számára kedvező tulajdoni feltételek megteremtése. Ennek eszköze I az elővásárlási jog tudatos alkalmazása, illetve az ingatlancserék. A tulajdonviszony rendezésének jelentős pénzügyi hatásai vannak, ezért ezen eszköz használata nagyfokú diszkréciót igényel.

Partnerségi együttműködés a fejlesztésekben

Az egyes közcélú fejlesztések közvetett haszonélvezői lehetnek vállalkozások, magánszemélyek. Át kell gondolni a fejlesztések közvetett haszonélvezőit, illetve várható hasznaikat. Ennek tükrében javasolt már a fejlesztések előtt az adott fejlesztésben érdekelttel együttműködés kialakítása. Az együttműködés eredményeként a közös célok hatékonyabb elérése érdekében a magán szervezetek, tulajdonosok felajánlásokat tehetnek a köz számára (pl. közös infrastruktúrahasználat, saját területek részbeni megosztása a nyilvánossággal).

Településrendezési megállapodás

Célszerű lehet jelentősebb beruházások esetén a beruházókkal olyan megállapodások megkötésére, mely kapcsán vállalják a közösség, a város szempontjából is fontos közcélú beruházások megvalósítását (pl. körforgalom kialakítása, útépitési munkák). Ezen megállapodások soha sem köthetők meg a magán fejlesztések engedélyezése esetén a közérdek feladásával.

Városmarketing

Ahhoz, hogy a város erősítse turisztikai vonzerejét nem elég a turisztikai attrakciók bővítése, meglévők fejlesztése. Szükség van ezek minél szélesebb területen történő megjelenítésére. A marketingtevékenység célcsoportjai egyrészt a városba látogató turisták, másrészt a helyi lakosság. Nem elég ugyanis turistákat a városba vonzani, szükség van arra is, hogy a városi lakosok is megismerhessék a pataki programokat, látnivalókat, hogy többek között tudják ajánlani személyes ismerőseiknek. Ezen célok elérése érdekében 2010-ben a város létrehozta a www.sarospatak.eu weboldalt, mely mind tartalmilag, mind megjelenésében magas színvonalú. Szükség van azonban a város hivatalos oldala (www.sarospatak.hu) megújítására. Az online kommunikáció mellett továbbá hatékonyabban kellene kihasználnia a városnak az offline megjelenésben rejlő lehetőségeket (várost ismertető prospektusok, újságok).

További városmarketing tevékenység folytatása szükséges

- a helyi lakosság felé a tervezett fejlesztések elfogadtatása és megismertetése érdekében
- a befektetők irányába a város által kínált befektetési lehetőségek megismertetése érdekében független annak ágazati természetétől
- a környező települések lakói, turisták irányába a tervezett piac szolgáltatásaink megismertetése érdekében.

III.2. Megvalósítás szervezeti rendszere

III.2.1. Városfejlesztési feladatok menedzselése

Integrált Városfejlesztési Stratégia és az ahhoz kapcsolódó akcióterületi tervek, projekt dokumentációk végrehajtásánál az alábbi főbb feladatok ellátása merül fel az önkormányzat hatáskörében:

- Integrált Városfejlesztési Stratégia elkészítése, módosítása, elfogadása és a megvalósítás nyomon követése
- Akcióterületi terv, projekt dokumentációk elkészítése, módosítása, elfogadása és a megvalósítás nyomon követése
- Akcióterületi tervben, illetve a projektdokumentációkban foglalt feladatok megvalósítása, ezen belül
 - o Projektek előkészítése (pl. műszaki tervezés, ingatlanvásárlás)
 - o Projektek megvalósítása (pl. kivitelező kiválasztása, bonyolítói feladatok, kivitelezővel, műszaki ellenőrrel való kapcsolattartás)
 - o Pénzügyi menedzsment tevékenységek (kifizetések tervezése, bonyolítása, illetve forrásbiztosítás)
 - o Pályázati menedzsment tevékenységek (jelentések, elszámolások készítése, könyvvizsgáló bevonása)
 - o A projektek megvalósításával kapcsolatos tájékoztatási feladatok
 - o Egyéb feladatok (pl. kapcsolattartás befektetőkkel, ingatlan értékesítés előkészítése)

A városfejlesztési feladatok ellátásának alapvetően két szintjét különböztetjük meg: a stratégiai és a végrehajtó szintet.

A városfejlesztési feladatokat az önkormányzat – összhangban a pályázati előírásokkal és jogi feltételekkel - városrehabilitációs rendeletben rögzíti.

A városfejlesztési feladatok ellátására az önkormányzat alapszerződést köt a 100%-os tulajdonában lévő Innovo-Patak Kft-vel.

A rendelet/alapszerződés tartalmazza:

- o a rehabilitációs területek, városfejlesztési projektek kijelölésének referencia dokumentumát;
- o a rehabilitációs, városfejlesztési projektek kapcsán ellátandó helyi közfeladatokat és közszolgáltatási feladatokat;
- o a rehabilitáció kapcsán az önkormányzat részéről felmerülő tulajdonosi jogok gyakorlásának módját;
- o a rehabilitációs, városfejlesztési tevékenység kapcsán felmerülő főbb feladatokat, azok megosztását az önkormányzat és városfejlesztési társaság között;
- o a városfejlesztési társaság kijelölését;
- o a rehabilitációs tevékenységek forrásait, a rehabilitációs tevékenységek nyomán keletkező pénzügyi bevételek felhasználási módját.

III.2.2. Stratégiai jellegű feladatok

A városfejlesztési tevékenységek során a stratégiai szint felelőssége a döntéshozatal az alábbi témakörökben:

- Városfejlesztési koncepció és integrált városfejlesztési stratégia elfogadása, benne foglalta a városfejlesztés főbb célkitűzéseinek elfogadását, a feladatok ütemezését és a megvalósítás szervezeti rendjét,
- akcióterületi terv, projektterv elfogadása, különös tekintettel a fejlesztések tartalmára, a megvalósítás szervezésére és ütemezésére, a fejlesztésekhez szükséges forrás biztosítására,
- város-rehabilitációs rendelet/alapszerződés és az alapján a városfejlesztési társasággal kötendő megbízási szerződés elfogadása,
- a vagyonrendeletnek megfelelően döntéshozatal az önkormányzati vagyont érintő ügyekben,
- a beszerzési szabályzatnak megfelelően döntéshozatal szolgáltatás-vásárlás, eszközbeszerzési, vagy építési tevékenységek kapcsán.

A stratégia szint döntéshozatali feladatait alapvetően a képviselőtestület gyakorolja, de további szabályozás alapján bizonyos feladatokat átadhat a szakszervezeteknek, illetve a polgármesternek, vagy alpolgármestereknek. A stratégiai szintű döntések előkészítését a Polgármesteri hivatal felelős osztályai, kiemelten a osztálya, városfejlesztési tanácsnok látja el.

III.2.3. Végrehajtó jellegű feladatok

A végrehajtó szint alapvetően az alábbi feladatokat látja el

- Akcióterületi terv, projekttervek elkészítése;
- Akcióterületi tervben, projekttervben foglalt tevékenységek megvalósítása (ld részletesen feljebb).

A városfejlesztési akciók, projektek megvalósításához az önkormányzat az Innovo-Patak Kft-n kívül bevonhat más szervezetet, intézményt is.

A megvalósítás szakaszában szükséges a stratégiai és a végrehajtói szint közti egyeztetés. Az egyeztetésekbe a feladatok aktualitásától függően minden érintett szereplő részt vesz.

III.2.4. Városfejlesztési Társaság

Az önkormányzat már 2007-ben megalapította 100%-os tulajdoni hányaddal az INNOVO-PATAK Sárospataki Városfejlesztő Nonprofit Kft-t. A társaság székhelye: 3950 Sárospatak, Kossuth u 44. A társaság jegyzett tőkéje 2010. januárjában 73 800 e Ft.

A városfejlesztési társaság fő tevékenységi területe: Sárospatakon közösségi célokat szolgáló és kedvező befektetői környezetet teremtő ingatlanalapú fejlesztése és egyes funkciók működtetése.

A városfejlesztési társaság kompetenciája az alábbi fejlesztési jellegű tevékenységekre terjed ki:

- Előkészíti a városfejlesztési beavatkozásokat, mely során egyeztet a közösségi szféra és a magán szféra képviselőivel
- Önkormányzat megbízásából a városfejlesztési akciók megvalósítását szervezi
- A fejlesztések eredményeként ösztönzi a magánszféra beruházásait és lehetőséget ad a közsféra és a magánszféra szervezett együttműködésére a városfejlesztésben
- Közreműködik a városfejlesztési tevékenységek finanszírozásának megtervezésében

Sárospatak Város Önkormányzata és az Innovo-Patak, mint városfejlesztési társaság is saját feladatainak ellátásába külső szolgáltatót bevonhat.

III.3. Településközi koordináció mechanizmusai

III.3.1. A térségi koordináció folyamata

A városfejlesztési célok és környező települések fejlesztési céljainak koordinációja (összehangolása) a Sárospataki Kistérség Többcélú Társulás Tanácsában történik. A Tanács elnöke Sárospatak város polgármestere. A munkaszervezet előterjesztései alapján a kistérségi társulási tanács megvitatja és véleményezi az egyes települések

fejlesztési stratégiáját. Az együttműködés keretében a kistérségi társulás megtárgyalja Sárospatak Város Integrált Városfejlesztési Stratégiáját.

A fejlesztési céloknak, a jelentősebb projekteknek a Sárospatak kistérség fejlesztési tervével való összhangja a városfejlesztési koncepcióban került bemutatásra.

További térségi egyeztetések szükségesek az alábbi területi szinteken, melyek a tervezés, programalkotások során egy iteratív egyeztetési folyamatot feltételeznek:

- Egyeztetés Tokaj-hegyalja világörökség területén lévő településekkel a világörökségi terület kezelési tervének megalkotása és megvalósítása érdekében;
- Sátoraljaújhegytel folyamatos együttműködés szükséges a városi, térségközponti feladatok ellátásának szervezése, valamint gazdaságfejlesztési és befektetés-ösztönzési, turisztikai marketing tevékenységek kapcsán.

Mindezeket túl egy-egy szakterület kapcsán (pl. árvízvédelem, Bodrog folyót érintő kérdések, hulladékgazdálkodás) további eltérő települési kört lefedő trérségi együttműködések alakulhatnak ki.

III.3.2. Magánérős fejlesztésekkel való összehangolás

Az önkormányzat az egyes magánszereplőkkel megvitatja a városfejlesztési célokat, illetve a városfejlesztési feladatokba való bevonásukról a városfejlesztési koncepcióban megfogalmazott elvek alapján egyeztet velük az éppen aktuális feladatokkal összefüggésben.

IV. AZ IVS EREDMÉNYEINEK NYOMON KÖVETÉSE („MONITORING”) ÉS AZ IVS RENDSZERES FELÜLVIZSGÁLATA, AKTUALIZÁLÁSA

Az önkormányzat számára fontos feladat, hogy nyomon kövesse az IVS megvalósulását és hitelesen tájékoztassa a közvéleményt. Az önkormányzaton belül a stratégiai menedzsment funkciókat ellátó Osztálynak lesz a feladata a megvalósítandó projektek eredményeinek nyomon követése. A nyomon követési, monitoring jelentés elkészítése az egyes projektek megvalósítását végző szervezetek, így kiemelten az Innovo-Patak Kft beszámolóján alapulnak. A monitoring jelentést évente nyújtják be az illetékes bizottságoknak és a közgyűlésnek.

Az IVS megvalósulásának nyomon követését két szinten szervezi meg az Önkormányzat: program szinten és projekt szinten.

Az IVS *program szintű* előrehaladásról szóló jelentés az alábbiakat tartalmazza:

- Megvalósítás alatt lévő fejlesztések összefoglalása
- Jövőben tervezett fejlesztések ütemezése
- Szükség szerint az IVS módosítása

A projekt szinten alapvetően az egyes fejlesztések megvalósításának előrehaladását követjük nyomon. A beszámolók alapvetően az alábbi információkat tartalmazzák:

- a projektek megvalósításának előrehaladását (műszaki paraméterek, pénzügyi készültségi fok %)
- a források felhasználásának ütemezését (felhasznált saját erő, lehívott támogatások összege és aránya, illetve a jövőben várható kifizetések összege és aránya).
- a projektek megvalósítása révén elért eredményeket, különös tekintettel az indikátorok célértékeire, valamint
- az elkövetkezendő időszak kiemelt feladatait, azok megvalósítását veszélyeztető esetleges kockázatokat,
- továbbá az akcióterület tervben, projekttervekben szereplő, a beszámolási időszakban relevánsan mérésre kerülő indikátorokat.

A jelentésekben ki kell térni azon lépésekre, melyek a megvalósítás során felmerült új körülmények alapján indokolják az eredeti terv tartalmának módosítását.

A Közgyűlés és a Bizottság mellett folyamatosan tájékoztatják majd a közvéleményt a helyi sajtón keresztül, illetve közmeghallgatások keretében. Az önkormányzat a Társaság működését a Felügyelő Bizottságba delegált tagokon keresztül is ellenőrzi.